

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA PIŁY

2020

OFICyna PROFILAKTYCZNA

Spis treści

WPROWADZENIE	4
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH.....	7
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	7
PROBLEMATYKA BADANIA	8
WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH	12
DOBÓR PRÓBY	14
NARZĘDZIA BADAWCZE	15
ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ.....	16
METRYKA MIASTA PIŁY – ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH.....	17
POŁOŻENIE MIASTA	17
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	17
RYNEK PRACY.....	20
WYCHOWANIE I EDUKACJA	21
KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	22
POMOC SPOŁECZNA	24
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	38
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW	40
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	40
PROBLEM ALKOHOLOWY	41
PROBLEM NIKOTYNOWY	45
PROBLEM NARKOTYKOWY	49
PROBLEM PRZEMOCY	56
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE.....	63
UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH	66
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	69
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	69
PROBLEM ALKOHOLOWY	72
PROBLEM NIKOTYNOWY	77
PROBLEM NARKOTYKOWY	80
PROBLEM PRZEMOCY	84
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE.....	91
HAZARD	94
RYNEK PRACY.....	97
UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	99
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	104

OSOBY STARSZE.....	106
WSPIERANIE RODZINY.....	109
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH	116
NAJWIĘKSZE PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD RODZIN	116
NAJWIĘKSZE PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY	120
PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE.....	124
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE.....	128
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE	133
PROBLEMY OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	134
PROBLEMY OSÓB BEZROBOTNYCH.....	140
POSZERZENIE OFERTY INSTYTUCJI	142
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD NAUCZYCIELI I PEDGOGÓW SZKOLNYCH.....	145
UCZNIOWIE ORAZ ICH RODZINY	145
PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY	152
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE	158
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE WŚRÓD UCZNIÓW	161
PROFILAKTYKA W SZKOLE	166
ANALIZA SWOT.....	170
WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE	174
UCZNIOWIE.....	175
DOROŚLI MIESZKAŃCY	196
PRACOWNICY INSTYTUCJI	225
PEDAGODZY I NAUCZYCIELE	237
BIBLIOGRAFIA.....	245
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	248
SPIS TABEL.....	248
SPIS WYKRESÓW	250
SPIS RYSUNKÓW.....	253
ZAŁĄCZNIKI.....	254
ZAŁĄCZNIK NR 1	254
ZAŁĄCZNIK NR 2	258
ZAŁĄCZNIK NR 3	260

W P R O W A D Z E N I E

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej-Majewskiej globalizacja jest „*wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”¹. Panujące przekonanie o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw, jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie ².

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”³.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz

¹ Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

² Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7.

³ Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s. 172.

wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki ⁴. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza, pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

⁴ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej

DIAGNOZA KLASYFIKACYJNA	<ul style="list-style-type: none">• Przyporządkowuje obserwowane zjawiska i cechy szerszym klasom społecznym, odpowiada na pytanie: z jakiego typu problemem mamy do czynienia.
DIAGNOZA GENETYCZNA	<ul style="list-style-type: none">• Poszukuje przyczyn danego stanu rzeczy.
DIAGNOZA ZNACZENIA	<ul style="list-style-type: none">• Określa wpływ badanych zjawisk na funkcjonowanie całego systemu.
DIAGNOZA FAZY	<ul style="list-style-type: none">• Służy ustaleniu etapu badanego procesu oraz określeniu jego dynamiki.
DIAGNOZA PROGNOSTYCZNA	<ul style="list-style-type: none">• Służy przewidywaniu dalszych zmian badanego stanu rzeczy.

Źródło: Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej

METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

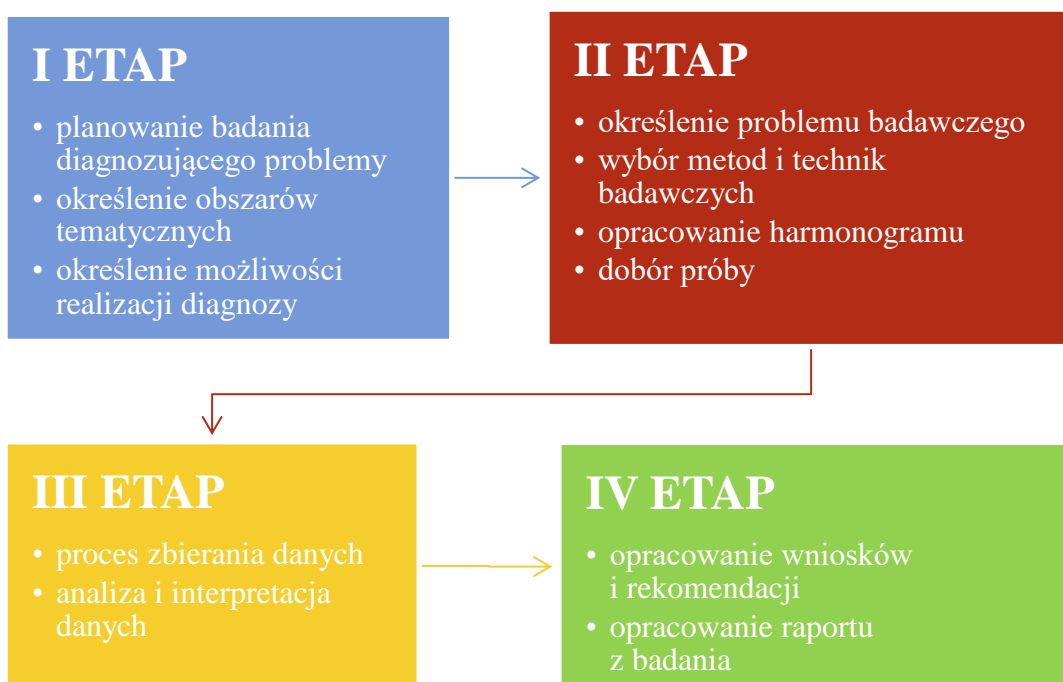
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piłe ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących na terenie miasta Piły. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców,
- wskazania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 2. Etapy badania

PROBLEMATYKA BADAŃ

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁵. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich⁶. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Miasta.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Miasta, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

⁵ Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 852).

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 roku poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*⁷.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”⁸. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

CYBERPRZEMOC (cybermobbing, cyberbullying, agresja elektroniczna, elektroniczna przemoc rówieśnicza) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.)

⁸ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
POWTARZALNOŚĆ	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji.
NIERÓWNOWAGA SIŁ	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
INTENCJONALNOŚĆ	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Źródło: J. Pyżalski, Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży

Warto poznać przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół. Obejmuje ona następujące formy:

- flaming – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej,
- prześladowanie (ang. *harassment*) – regularne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji,
- kradzież tożsamości (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod ofiarę,
- upublicznianie tajemnic (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia),
- śledzenie (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami,
- Happy Slapping – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie,
- poniżenie (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary,
- wykluczenie (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary,

- agresja techniczna – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze⁹.

RYNEK PRACY – bezrobocie ściśle wiąże się z innymi poważnymi kwestiami społecznymi np. alkoholizmem, ubóstwem, czy obniżeniem standardu życia całej rodziny, stąd poświęciliśmy część naszej diagnozy na ten jakże ważny temat.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – do głównych problemów osób niepełnosprawnych należałoby zaliczyć niski poziom aktywności zawodowej, problemy z utrzymaniem zdobytego zatrudnienia, izolację społeczną, która jest konsekwencją braku samodzielności i konieczności pomocy innych osób, a także bariery architektoniczne, transportowe, które utrudniają poruszanie się. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, w Polsce było 3 457 tys. osób z potwierdzeniem prawnym niepełnosprawności.

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE – wykluczenie społeczne i ubóstwo to ważne problemy współczesnego świata. Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone.

OSOBY STARSZE – według klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia wyodrębnia się cztery etapy procesu starzenia się: wiek przedstarczy od 45 do 59, wiek starzenia się od 60 do 74 lat, wiek starczy od 75 do 89 lat oraz długowieczność – co najmniej 90 lat¹⁰. Do głównych problemów seniorów można zaliczyć: ubóstwo, wykluczenie społeczne, choroby, ograniczenie sprawności fizycznej i umysłowej, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji, różne utrudnienia architektoniczne, czy niski dostęp do technologii.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE – jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

⁹ Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, s. 126-128.

¹⁰ M. Muszaliak, M. Biercewicz, *Problemy opiekuńcze u osób w starszym wieku*, s. 132.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, profilaktyki, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, niepełnosprawności, osób starszych i bezpieczeństwa. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród czterech grup społecznych:

- dorosłych mieszkańców Miasta,
- uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych,
- nauczycieli oraz pedagogów szkolnych,
- pracowników instytucjonalnych (Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Miasta, Straży Miejskiej, Komendy Powiatowej Policji, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Sądu Rejonowego, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie).

Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹¹. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹².

¹¹ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

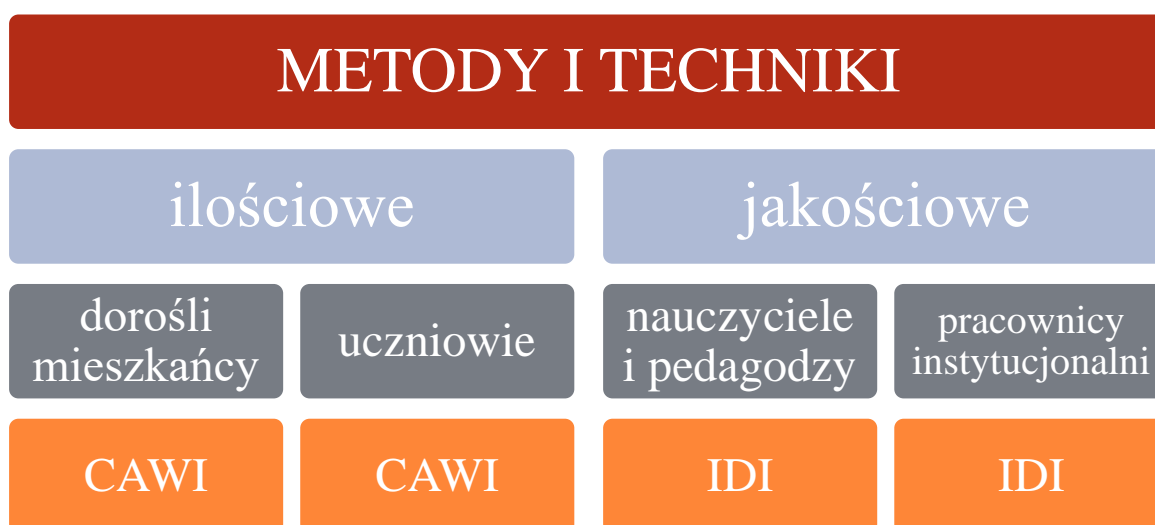
¹² Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

Badania wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Ankiety zarówno wśród dorosłych mieszkańców, jak i uczniów zostały przeprowadzone za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

W celu pogłębienia uzyskanego materiału badawczego, przeprowadzono także badania jakościowe. W tym celu zrealizowano indywidualne wywiady pogłębione (IDI) z nauczycielami i pedagogami oraz pracownikami wybranych instytucji z miasta Piły. Pogłębione wywiady indywidualne (IDI) są jedną z podstawowych technik badań jakościowych. Ich celem jest uzyskanie szczegółowych opinii i informacji od konkretnych osób. Tą technikę wykorzystuje się również w celu wyjaśnienia natury badanego zjawiska, dotarcia do istoty rzeczy, otrzymania informacji, których trudno byłoby uzyskać innymi metodami. Wywiady te są bardzo cennym badaniem, dostarczającym wnikliwych informacji odnośnie subiektywnych ocen oraz percepcji badanych osób i pozwalającym na pogłębienie interpretacji uzyskanych podczas badań ilościowych wyników.

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

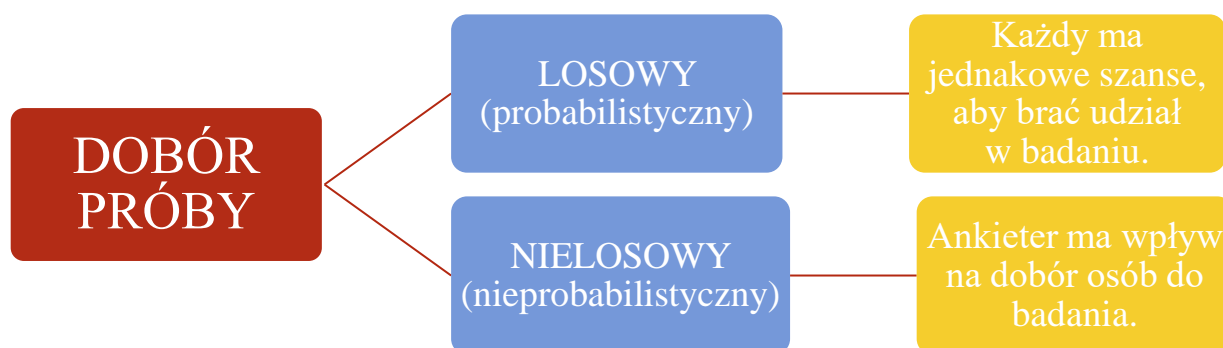
Rysunek 3. Wykorzystane metody i techniki badawcze podczas badania

DOBÓR PRÓBY

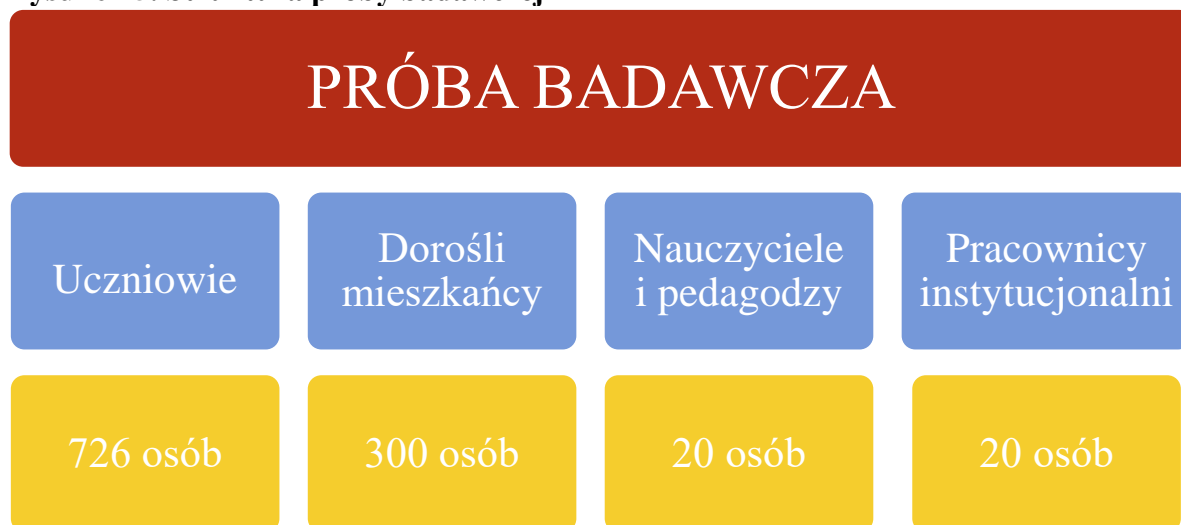
Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Miasta oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Rysunek 4. Dobór próby badawczej

Badania zostały przeprowadzone od września do listopada 2020 roku i wzięło w nich udział łącznie 1 066 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Rysunek 5. Struktura próby badawczej

NARZĘDZIA BADAWCZE

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych, rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
3. część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Kwestionariusz wywiadu natomiast to zestawienie logicznie ułożonych i odpowiednio sformułowanych pytań, na które odpowiada respondent w trakcie realizowanego wywiadu osobistego.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 2%).

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹³.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy byli informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

¹³ Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

METRYKA MIASTA PIŁY – ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH

POŁOŻENIE MIASTA

Miasto Piła położone jest w północno-zachodniej Polsce, w województwie wielkopolskim, w powiecie pilskim. Piła położona jest w dolinie rzeki Gwdy, na pograniczu Pojezierzy Wałeckiego i Krajeńskiego oraz Doliny Środkowej Noteci. Miasto zajmuje powierzchnię 102,68 km² i jest czwartym co do wielkości miastem w województwie wielkopolskim oraz siedzibą władz powiatu pilskiego. W Mieście funkcjonuje 6 jednostek pomocniczych – osiedli tj. Gładyszewo, Górne, Koszyce, Motylewo, Podlasie oraz Staszycy.

Rysunek 6. Położenie miasta Piły na tle powiatu pilskiego

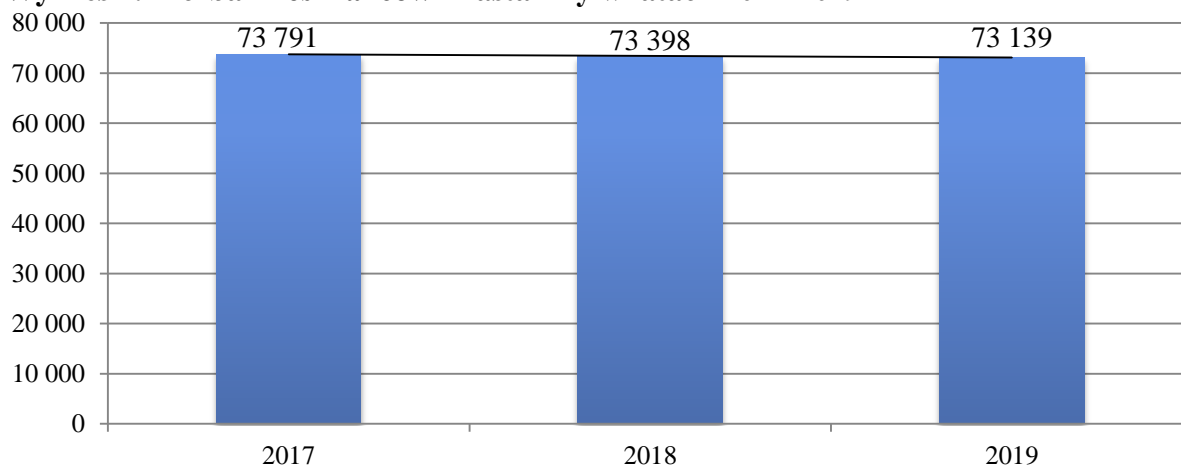

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Na koniec 2019 roku miasto Piła liczyło 73 139 mieszkańców. W stosunku do roku 2017 liczba mieszkańców nieznacznie spadła tj. o 0,9 pp. Gęstość zaludnienia w Mieście wynosiła 714,8 osób na km². Liczba mieszkańców na przestrzeni lat 2017-2019 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

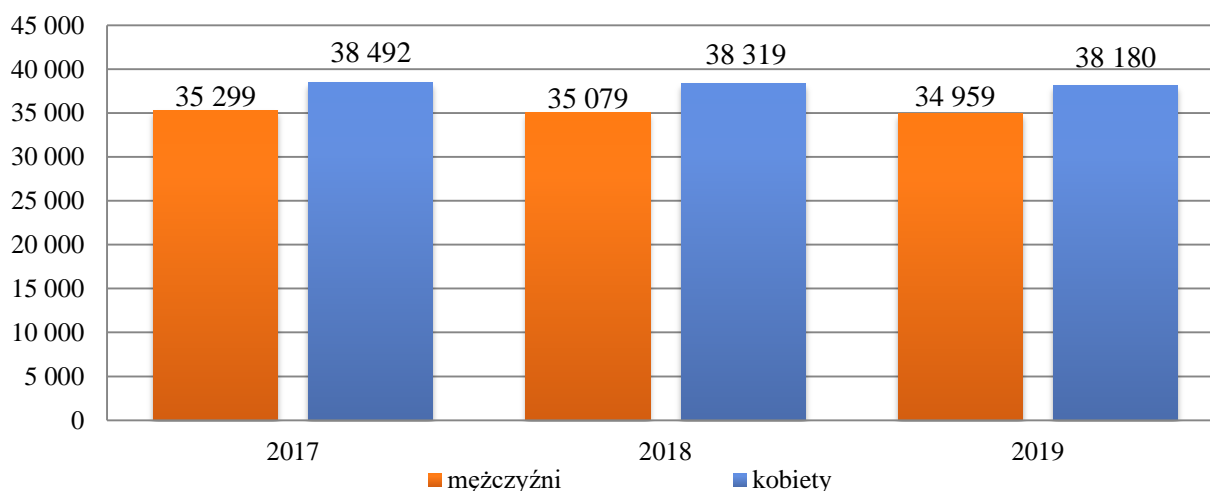
Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Piły w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Miasto jest nieco mniejsza niż liczba kobiet – stanowią one 52,2% ogólnej liczby ludności (38 180 osób), natomiast mężczyźni 47,8% (34 959 osób). Współczynnik feminizacji w Mieście wynosi 109, co oznacza, że na każdym 100 mężczyzn przypada 109 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Miasto na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Pile ujemny i wynosi -125 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -1,71 na 1000 mieszkańców. W 2018 roku przyrost naturalny w Pile również przyjmował ujemną wartość (-47), natomiast w 2017 roku był dodatni i wynosił 14. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny w Pile na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	701	690	619
zgony	687	737	744
przyrost naturalny	14	-47	-125

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w mieście Piła według ekonomicznych grup wieku w 2019 roku przedstawia się następująco:

- 17,8% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – do 19 roku życia;
- 59,0% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 20-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 20-64;
- 23,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (dla kobiet jest to 60 lat i więcej, natomiast dla mężczyzn 65 lat i więcej).

Tabela 3. Liczba osób według ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017		2018		2019	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wiek przedprodukcyjny	13 059	17,7	13 008	17,7	13 006	17,8
wiek produkcyjny	44 777	60,7	43 904	59,8	43 116	59,0
wiek poprodukcyjny	15 955	21,6	16 486	22,5	17 017	23,2

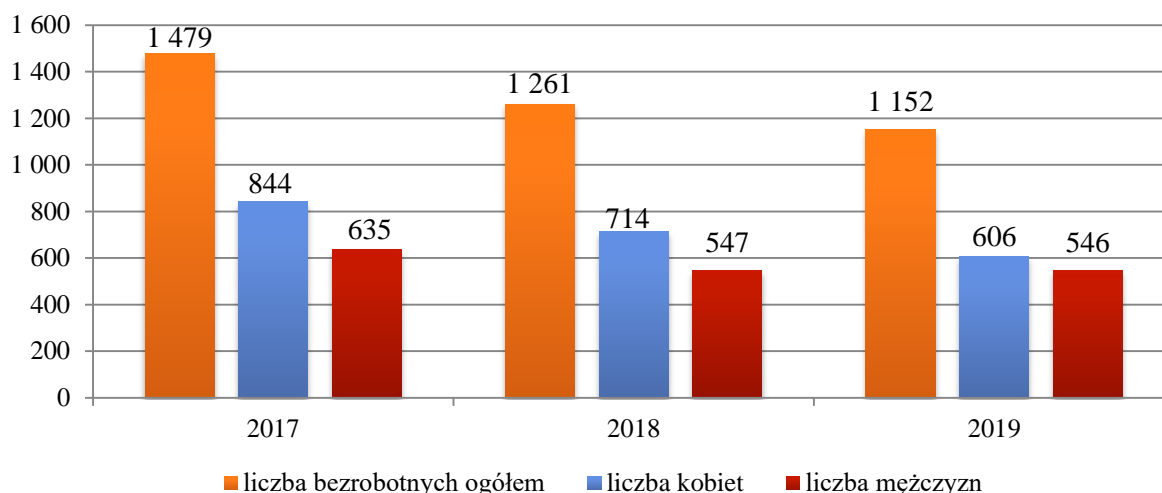
Źródło: https://bdl.stat.gov.pl

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli można zauważyć, że liczba ludności w wieku produkcyjnym systematycznie maleje, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrasta, co wynika z trendów demograficznych, natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest na stałym poziomie. Liczba osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do 2017 roku spadła o 1,7 pp. W przypadku osób w wieku poprodukcyjnym zauważalny jest wzrost ich liczby, który wyniósł 1,6 pp. Powyższe dane świadczą o starzejącym się społeczeństwie w mieście Piła.

RYNEK PRACY

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Piłe liczba bezrobotnych mieszkańców pod koniec 2019 roku wyniosła 1 152 osoby. Z liczby tej 606 osób, czyli 52,6% bezrobotnych to kobiety, natomiast 546 osób (47,4%) – mężczyźni. W porównaniu do danych z 2018 roku liczba bezrobotnych uległa zmniejszeniu o 109 osób, natomiast w stosunku do 2017 roku spadła o 327 osób.

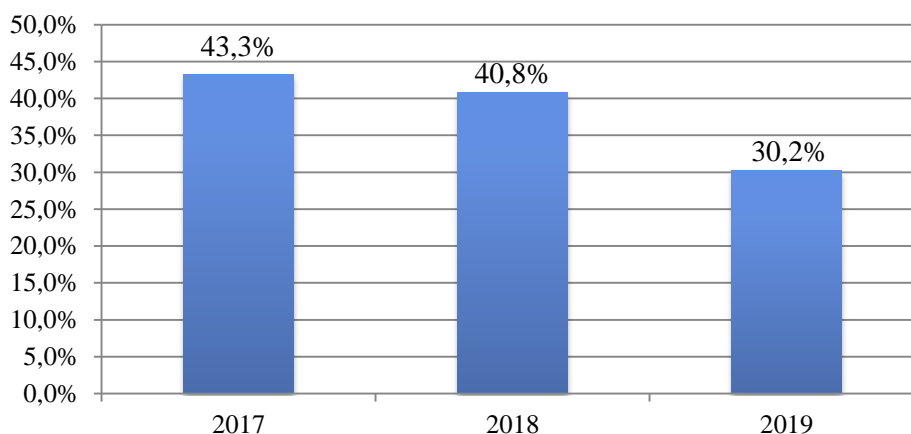
Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć w mieście Piła w latach 2017-2019

Źródło: <https://pila.praca.gov.pl/>

Pod koniec 2019 roku w Piłe mieszkało 348 osób długotrwale bezrobotnych. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w Mieście wyniósł 30,2% i w porównaniu do 2018 roku uległ zmniejszeniu aż o 10,6 pp. (514 osób), natomiast w stosunku do 2017 roku zmalał o 13,1 pp. (640 osób).

Wykres 4. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w mieście Piła w latach 2017-2019

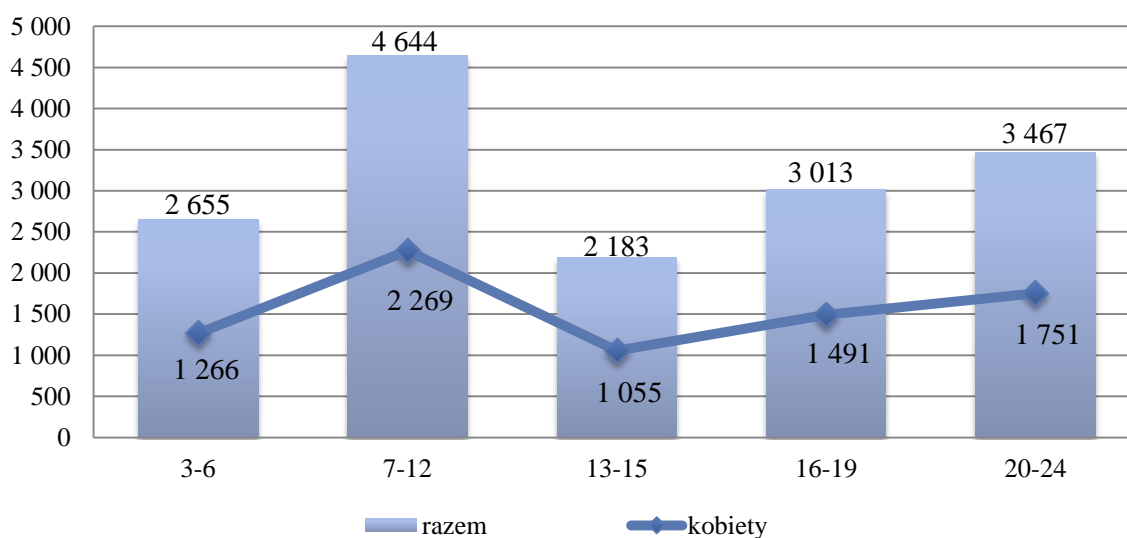

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://pila.praca.gov.pl/>

WYCHOWANIE I EDUKACJA

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 15 962 mieszkańców Piły. Rozpatrując kwestię ludności z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (4 644 osoby). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lat (3 467 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (3 013 osób). Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 5. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Atutem miasta Piły jest dobrze rozwinięty system szkolnictwa oferujący edukację na wszystkich szczeblach. W Mieście swoje siedziby mają Państwowa Uczelnia Stanisława Staszica w Pile, Nadnotecki Instytut Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Wydział Gospodarki i Techniki w Pile. W 2019 roku miasto Piła prowadziło następujące placówki:

- Zespół Żłobków,
- Publiczne Przedszkole Nr 1,
- Publiczne Przedszkole Nr 2,
- Publiczne Przedszkole Nr 3,
- Publiczne Przedszkole Nr 4,
- Publiczne Przedszkole Nr 5,
- Publiczne Przedszkole Nr 6,
- Publiczne Przedszkole Nr 7 im. Pszczółki Mai,

- Publiczne Przedszkole Nr 11,
- Publiczne Przedszkole Nr 12,
- Publiczne Przedszkole Nr 13,
- Publiczne Przedszkole Nr 14 im. Wróbelka Elemelka,
- Publiczne Przedszkole Nr 15,
- Publiczne Przedszkole Nr 16,
- Publiczne Przedszkole Nr 17 im. Krasnala Hałabały,
- Publiczne Przedszkole Nr 18 im. Kubusia Puchatka,
- Publiczne Przedszkole Nr 19,
- Szkołę Podstawową nr 1 im. Stanisława Staszica,
- Szkołę Podstawową nr 2 im. Olimpijczyków Polskich,
- Szkołę Podstawową nr 3 im. Jana Brzechwy,
- Szkołę Podstawową nr 4 im. Mikołaja Kopernika,
- Szkołę Podstawową nr 5 im. Dzieci Polskich,
- Szkołę Podstawową nr 6 im. Lotników Polskich,
- Szkołę Podstawową nr 7 im. Adama Mickiewicza,
- Szkołę Podstawową nr 11 im. Królowej Jadwigi,
- Szkołę Podstawową nr 12 z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Korczaka.

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Piła jest ważnym ośrodkiem kulturalnym północnej Wielkopolski. Działalność kulturalną na terenie Miasta prowadzą takie instytucje jak: Regionalne Centrum Kultury – Fabryka Emocji, Muzeum Stanisława Staszica oraz Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Pantaleona Szumana wraz z dziewięcioma filiami. W 2019 roku w Regionalnym Centrum Kultury organizowane były poniższe imprezy kulturalne i sportowe:

- Orszak Trzech Króli,
- Krakowski Salon Poezji Anny Dymnej,
- Klub „Dialog”,
- Święto teatru,
- Kryminalna Piła,
- Dyktando 500,
- Wystawa Miasto-Ogród,

- Majówka,
- Parkowe Spotkania,
- Piła czuje bluesa,
- XXX Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania”,
- Festiwal Blues Express Stacja Piła,
- Kino plenerowe,
- Piła Festival & Academy,
- Air Moto Show i Lato #naMAXXXa,
- Narodowe czytanie,
- Metafizyczna Noc Artystyczna,
- 20 Festiwal Teatralny,
- Jarmark Bożonarodzeniowy.

Bazę kulturalną w Pile współtworzą również Młodzieżowy Dom Kultury „ISKRA” oraz Kino „KORAL” działające w strukturze RCK. W Pile funkcjonuje także Klub Seniora „ZACISZE”, w ramach którego działają takie sekcje zainteresowań jak: sekcja plastyczna PLAMA, sekcja tkactwa artystycznego, sekcja rękodzieła KUFEREK RÓŻNOŚCI, sekcja brydża sportowego SZLEMIK, sekcja bilardowa CZARNA BILA, sekcja SCRABBLE, sekcja darta TRAF, sekcja strzelecka im. Jana Kosa, sekcja kulinarna SMAK, sekcja ceramiczna AMFORA, sekcja komputerowa E-SENIOR, sekcja szachowo-warcabowa SKOCZEK, sekcja wiedzy powszechnej TĘGA GŁOWA, sekcja turystyczno-krajoznawcza OBIEŻYŚWIAT, sekcja multimedialna STUDIO 68, sekcja ogrodnicza „Środowisko ponad wszystko”.

Popularyzacją rekreacji, organizacją zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych zajmuje się w Pile Centrum Rekreacji Wodnej AQUA-PIL Sp. z o.o. oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, w skład którego wchodzi:

- Aquapark centrum rekreacji,
- Zespół Obiektów Sportowych „GÓRNE”,
- Obiekty Sportowe „CENTRUM”,
- Przystań kajakowa,
- Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy „PŁOTKI”,
- Ośrodek Wypoczynkowy „PIASZCZYSTE”.

Na terenie Miasta znajduje się Rezerwat przyrody „Kuźnik” oraz „Nietoperze w Starym Browarze”, które należą do najciekawszych przyrodniczo terenów regionu. Ponadto rzeka Gwda jest idealnym miejscem na spływy kajakowe i rejs tramwajem wodnym. Walory turystyczne Miasta wynikają z wysokiej lesistości i gęstej sieci pobliskich jezior i rzek.

POMOC SPOŁECZNA

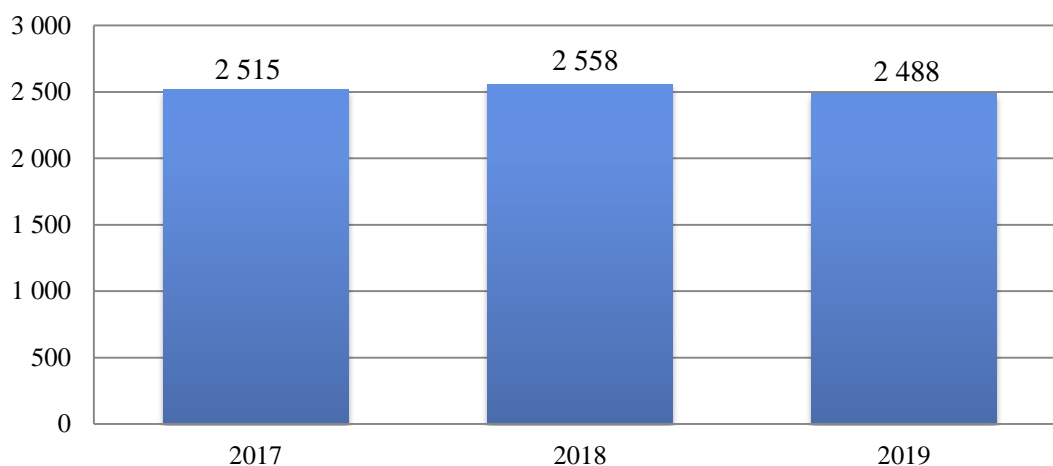
Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Miasta jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile. W 2019 roku kadra Ośrodka liczyła 171 osób, w tym:

- kadra kierownicza – 3 osoby,
- pracownicy socjalni – 42 osoby,
- pracownicy Działu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych – 22 osoby,
- pozostali pracownicy – 104 osoby.

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Mieście ulegała wahaniom. W 2019 roku z pomocy korzystało 2 488 rodzin, w 2018 roku – 2 558 rodzin, natomiast w 2017 roku – 2 515 rodzin. W porównaniu do 2017 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 1,1 pp.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Pile w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez

co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała z 1 985 w 2017 roku do 1 735 w 2019 roku. Oznacza to spadek o 12,6 pp. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie na przestrzeni lat 2017-2019 są widoczne, gdyż w 2019 roku mężczyźni stanowili 41,8% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 58,2%.

Tabela 4. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

płeć	2017	2018	2019
kobiety	1 135	1 052	1 009
mężczyźni	850	783	726
ogółem	1 985	1 835	1 735

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym, jednak osoby w wieku przedprodukcyjnym również stanowiły znaczną część. Pod względem płci widoczna jest znaczna dysproporcja, zwłaszcza wśród świadczeniobiorców w wieku poprodukcyjnym - korzystających z pomocy społecznej kobiet jest znacznie więcej niż mężczyzn (liczba kobiet - 414, liczba mężczyzn - 142).

Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

	2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	962	464	906	455	852	428
produkcyjny	1 791	997	1 626	924	1 512	839
poprodukcyjny	435	348	561	419	556	414
ogółem	3 188	1 809	3 093	1 798	2 920	1 681

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

W 2019 roku zostały przyznane łącznie 24 964 świadczenia rodzinom posiadającym jedno dziecko, 63 880 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 53 928 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 47 880 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku

typ rodzin	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	23 061	1 903	24 964
dwoje dzieci	61 928	1 952	63 880
troje dzieci	52 910	1 018	53 928
czworo i więcej dzieci	47 180	700	47 880

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Z pomocy społecznej w postaci świadczeń pieniężnych w 2019 roku skorzystało 1 717 osób, natomiast w postaci świadczeń niepieniężnych 1 473 osoby. Wśród korzystających z pomocy społecznej, zauważyć można spadek liczby rodzin zarówno w przypadku świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych. W roku 2019 liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych w porównaniu do 2017 roku spadła o 9,1 pp. W przypadku świadczeń niepieniężnych zauważalny jest spadek liczby rodzin, który wyniósł 5,2 pp. (w stosunku do 2017 roku).

Tabela 7. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Pile w latach 2017-2019

rodzaj świadczenia	2017		2018		2019	
	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny
świadczenia pieniężne	1 906	1 771	1 834	1 702	1 717	1 610
świadczenia niepieniężne	1 571	1 090	1 561	1 094	1 473	1 033

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

W 2019 roku w Pile najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba (1 123 rodziny), ubóstwo (902 rodziny), bezrobocie (804 rodziny) oraz niepełnosprawność (781 rodzin). W dalszej kolejności znalazły się takie powody jak: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (426 rodzin), alkoholizm (360 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (205 rodzin) oraz bezdomność (177 rodzin). Od kilku lat obserwuje się systematyczny spadek liczby rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia i ubóstwa oraz nieznaczny z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwałej lub ciężkiej choroby, czy alkoholizmu. W mniejszym stopniu mieszkańcy Miasta korzystali ze wsparcia z takich przyczyn jak: trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego (77 rodzin),

przemoc w rodzinie (55 rodzin), narkomania (28 rodzin), sytuacja kryzysowa (6 rodzin), czy sieroctwo (2 rodziny). Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Powody udzielania świadczeń w latach 2017-2019 roku – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Lp.	powód udzielenia świadczeń	2017	2018	2019
1	ubóstwo	1 219	988	902
2	bezrobocie	1 062	893	804
3	niepełnosprawność	867	865	781
4	długotrwała lub ciężka choroba	1 128	1 130	1 123
5	alkoholizm	406	383	360
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	206	200	205
	w tym wielodzietność	98	91	97
7	bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	455	439	426
	w tym rodziny niepełne	313	301	293
	w tym rodziny wielodzietne	56	59	62
8	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	65	52	77
9	przemoc w rodzinie	58	56	55
10	bezdomność	201	176	177
11	sieroctwo	2	1	2
12	narkomania	24	28	28
13	zdarzenia losowe	2	2	1
14	sytuacja kryzysowa	0	5	6

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 299 osób na łączną kwotę 1 504 987 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba zasiłków stałych ulega stopniowemu zmniejszeniu. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 826 – co oznacza spadek o 97 osób w porównaniu do roku 2018 oraz o 165 osób w stosunku do roku 2017. Na zasiłki okresowe w 2019 roku wydatkowano kwotę 1 559 753 zł – to o 15,9% mniej niż w 2017 roku. Zasiłki celowe w 2019 roku pobierało 1 625 osób – również w tym przypadku zauważalny jest spadek w stosunku do lat ubiegłych. Przyznano ich o 10,3% mniej niż w roku 2017 oraz o 6,8% mniej niż w roku 2018. Na zasiłki celowe w 2019 roku wydatkowano kwotę 3 071 335 zł – to o 0,5% mniej niż w 2017 roku.

Tabela 9. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie		2017	2018	2019
ZASIŁEK STAŁY	liczba osób	324	321	299
	kwota świadczeń (zł)	1 449 121	1 467 863	1 504 987
ZASIŁEK OKRESOWY	liczba osób	991	923	826
	kwota świadczeń (zł)	1 853 587	1 613 693	1 559 753
ZASIŁEK CELOWY	liczba osób	1 811	1 744	1 625
	kwota świadczeń (zł)	3 086 861	3 101 735	3 071 335

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało 5 386 rodzin, w 2018 roku – 4 991 rodzin, natomiast w 2019 roku – 8 272 rodziny. W porównaniu do poprzednich lat zauważalny jest wzrost rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w związku ze zmianą przepisów regulujących zasady przyznawania świadczenia. Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku wychowawczego wyniosła w 2019 roku 54 408 349 zł – w porównaniu do roku poprzedniego liczba ta wzrosła o 46,2%, natomiast w stosunku do 2017 roku uległa zwiększeniu o 36,8%.

Tabela 10. Liczba rodzin oraz kwota świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	5 386	4 991	8 272
kwota świadczeń (zł)	39 781 947	37 205 718	54 408 349

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku w MOPS w Pile zatrudnionych było 13 asystentów rodziny, a z ich usług skorzystały 164 rodziny. W 2018 roku asystenci objęli wsparciem 145 rodzin, natomiast w 2017 roku – 146 rodzin.

Tabela 11. Dane dotyczące asystentury rodziny w mieście Piła na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny	146	145	164
liczba asystentów rodziny	13	13	13

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku wsparciem w ramach Programu objęto 3 212 osób, w tym:

- dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej – 516 osób,
- uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej – 941 osób,
- pozostałe osoby – 1 836 osób¹⁴.

Osoby objęte Programem korzystały z takich form wsparcia, jak posiłek bądź zasiłek na zakup żywności lub posiłku. Posiłki na rzecz dzieci i młodzieży realizowane były przez 45 placówek oświatowych. Posiłkiem w przedszkolu objęto 296 dzieci, a w szkole 678 uczniów. W ciągu ostatnich lat liczba osób objętych programem dożywiania sukcesywnie spadała, co wynikało z poprawiającego się materialnego poziomu życia mieszkańców Piły i ograniczenia skali niedożywienia.

W 2019 roku Spółdzielnia Socjalna „Perfekcja” objęła dożywianiem 108 osób – to o 13 osób mniej niż w 2018 roku. Z oferty tej korzystały przede wszystkim osoby, które z różnych powodów nie mogą przygotować sobie posiłków w domu, osoby bezdomne odmawiające pobytu w schronisku oraz osoby uzależnione.

W Piłe funkcjonuje Ośrodek Wsparcia, który mieści się przy ul. Spacerowej 23. Ośrodek dysponuje 36 miejscami noclegowymi w 27 wyposażonych pokojach oraz pomieszczeniami wspólnymi takimi jak: świetlice, kuchnie, pomieszczenia gospodarcze i łazienki. Placówka zapewnia całodobowe schronienie osobom tego pozbawionym, zwłaszcza bezdomnym i ofiarom przemocy domowej. Mieszkańcy Ośrodka poza schronieniem i wyżywieniem obejmowani byli: kontraktami socjalnymi (9 kontraktów), projektami socjalnymi (4 projekty socjalne), pomocą specjalistów (16 osób objętych wsparciem psychologa) oraz w razie potrzeby, wsparciem finansowym. Ogółem schronieniem w Ośrodku w 2019 roku objęto 38 osób (17 kobiet, 11 mężczyzn, 10 dzieci). W 2019 roku realizowane były następujące projekty socjalne w Ośrodku Wsparcia:

- projekt „Z myślą o dzieciach”, którego celem był wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, a w jego ramach zrealizowano 16 zajęć, w których uczestniczyło 17 osób;
- projekt „Perfekcyjna pani/pan domu”, którego celem był wzrost umiejętności gospodarowania posiadanymi zasobami, a w jego ramach zrealizowano 13 zajęć, w których wzięło udział 14 osób;
- projekt „Porozmawiajmy”, którego celem był wzrost umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej, a w jego ramach zrealizowano 13 zajęć, w których uczestniczyło 15 osób;

¹⁴ Dane się nie sumują, ponieważ dana osoba mogła w ciągu roku zmienić grupę beneficjentów

- projekt „Architekci zabawy”, którego celem było rozwijanie umiejętności społecznych dzieci i kompetencji wychowawczych rodziców, a w jego ramach zrealizowano 9 zajęć, w których uczestniczyło 12 osób.

Wśród innych projektów realizowanych w Pile warto wymienić „Kawiarenkę dla Mam”, który realizowany był od listopada 2017 roku do sierpnia 2019 roku. Celem projektu było podniesienie kompetencji rodzicielskich oraz poczucia własnej wartości kobiety jako matki. Program był realizowany w formie cyklicznych spotkań edukacyjnych ze specjalistami z różnych dziedzin. W 2019 roku odbyły się 2 spotkania, w których uczestniczyło 12 osób. W dalszej kolejności warto wymienić projekt socjalny pn. „Czysty dom”, który realizowany jest od maja 2018 roku, a jego głównym celem jest przywrócenie odpowiednich warunków w mieszkaniu, potrzebnych do prawidłowego funkcjonowania. W 2019 roku Projekt objął 4 mieszkania.

Schronienie dla osób bezdomnych w Pile zapewnia Pilskie Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot, które aktualnie na potrzeby Miasta zapewnia średnio 25 miejsc noclegowych na dobę w schronisku oraz średnio 15 miejsc na dobę w noclegowni. Schronieniem w placówce całodobowej na podstawie decyzji MOPS w 2019 roku objęto ogółem 82 osoby z terenu Piły, średnio na dobę 27 osób – to o 21 osób mniej niż w roku poprzednim. Schronieniem w noclegowni na podstawie skierowań MOPS objęto ogółem 39 osób z terenu Piły, średnio na dobę 6 osób. W ogrzewalni w okresie styczeń-kwiecień przebywało ogółem 71 osób z terenu Piły, średnio na dobę 11 osób z terenu Piły. Osobom bezdomnym o szczególnych potrzebach zdrowotnych, które z powodu stanu zdrowia nie mogły przebywać w PCPB Monar-Markot, zapewniano schronienie w ośrodkach dla bezdomnych z usługami opiekuńczymi na terenie kraju (10 osób).

Wobec rodzin, w których istnieje podejrzenie występowania przemocy, postępowanie prowadzą grupy robocze Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W 2019 roku Zespół liczył 23 członków, w tym:

- 4 przedstawicieli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 1 przedstawiciela Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2 przedstawicieli Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- 2 przedstawicieli Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- 3 przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji,
- 1 przedstawiciela Prokuratury Rejonowej,

- 4 przedstawicieli Sądu Rejonowego,
- 1 przedstawiciela Szpitala Specjalistycznego,
- 2 przedstawicieli jednostek oświatowych podlegających gminie,
- 1 przedstawiciela Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejski w Pile,
- 2 przedstawicieli Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych z siedzibą w Pile.

W 2019 roku Zespół Interdyscyplinarny objął pomocą 379 rodzin – to o 27 rodzin więcej niż w 2018 roku oraz o 131 więcej niż w 2017 roku. W 2019 roku objęto pomocą 1 085 osób, w tym 381 kobiet, 360 mężczyzn oraz 344 dzieci. W porównaniu do wcześniejszych lat liczba osób uległa zwiększeniu, co ukazuje poniższa tabela. Warto zwrócić uwagę na to, że liczba dzieci objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego znacznie wzrosła w stosunku do poprzednich lat.

Tabela 12. Liczba rodzin oraz osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin objętych pomocą	248	352	379
liczba osób objętych pomocą, w tym:	533	730	1 085
kobiety	237	338	381
mężczyźni	244	315	360
dzieci	52	77	344

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

W 2019 roku było 690 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym 295 kobiet, 55 mężczyzn oraz 340 dzieci. W stosunku do roku poprzedniego liczba osób wzrosła o 295, natomiast w porównaniu do roku 2017 zwiększyła się o 407 osób. Należy zwrócić uwagę, że w 2019 roku dzieci stanowiły 49,3% wszystkich osób dotkniętych przemocą – to najwyższy odsetek od 2017 roku.

Tabela 13. Liczba osób dotkniętych przemocą na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób dotkniętych przemocą, w tym:	283	395	690
kobiety	204	275	295
mężczyźni	27	39	55
dzieci	52	81	340

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

Wszystkie osoby doznające przemocy w 2019 roku zostały objęte poradnictwem socjalnym. 216 osób skorzystało z porad psychologicznych, 62 osoby z porad prawnych, natomiast 11 osób z poradnictwa medycznego. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa w stosunku do lat ubiegłych uległa zwiększeniu.

Tabela 14. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa ogółem, w tym:	283	395	690
medycznego	0	0	11
psychologicznego	246	221	216
prawnego	102	71	62
socjalnego	283	395	690
zawodowego i rodzinnego	7	8	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

W 2019 roku sporządzono 50 formularzy „Niebieska Karta – A” wszczynających procedurę, 181 formularzy „Niebieska Karta – C” oraz 190 formularzy „Niebieska Karta – D”. W 2019 roku zakończono 323 procedury „Niebieskie Karty”, w tym 188 postępowań z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu planu pomocy, a w przypadku 135 postępowań stwierdzono brak zasadności podejmowania działań. W stosunku do 2017 roku wzrosła liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C” oraz „Niebieska Karta – D”. Wzrost odnotowany został także w przypadku liczby zakończonych procedur.

Tabela 15. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba formularzy „Niebieska Karta – A” wszczynających procedurę	50	0	50
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”	107	174	181
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D”	139	177	190
liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	130	183	323

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 z inicjatywy Zespołu kontynuowana była kampania informacyjna: „Przemocy – Nie! Pomocy – Tak!”, mająca na celu informowanie i edukowanie społeczności lokalnej nt. zjawiska przemocy w rodzinie, możliwościach uzyskania pomocy, formach wsparcia. W ramach działalności edukacyjnej zakupiono i prowadzono dystrybucję ponad 12 tysięcy sztuk materiałów edukacyjnych.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, którego podstawowym celem jest świadczenie usług, które wpisują się w pojęcie reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wśród zajęć oferowanych w KIS można wyróżnić:

- poradnictwo specjalistyczne,
- warsztaty umiejętności społecznych i zawodowych,
- wykłady dotyczące problemów i kwestii społecznych,
- projekcje filmów edukacyjnych,
- grupy samopomocowe,
- zajęcia relaksacyjne i rekreacyjne,
- spotkania integracyjne,
- czytelnię i kącik prasowy.

Działania KIS do maja 2019 roku prowadzono w ramach projektu pn. „KOMPAS – kompetencje i pasja”, natomiast od czerwca w ramach projektu socjalnego „KOMPAS BIS”. W działaniach tych w 2019 roku wzięło udział 87 uczestników, natomiast w 2018 roku wzięło w nich udział 157 osób. Przeprowadzono 184 warsztaty, 18 wykładów, 4 działania o charakterze środowiskowym oraz 514 konsultacji.

W MOPS w Pile udzielano także specjalistycznych porad prawnych i psychologicznych przez 3 psychologów oraz 3 radców prawnych, w tym 1 radcę zatrudnionego w projekcie. W 2019 roku udzielono ogółem 128 konsultacji prawnych i 1 142 konsultacje psychologiczne – w porównaniu do roku poprzedniego liczba konsultacji prawnych uległa zmniejszeniu o 175, natomiast w przypadku porad psychologicznych zauważalny jest wzrost o 449.

W okresie od 01.09.2019 do 31.08.2022 roku w MOPS w Pile realizowany jest projekt „Czas na rodzinę”, którego celem jest wsparcie 180 mieszkańców Miasta zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz przeżywających trudności opiekuńczo-

wychowawcze poprzez utworzenie nowych miejsc świadczenia usług wsparcia. W 2019 roku w projekcie wzięło udział 81 osób. W ramach projektu uczestnicy zostali objęci:

- indywidualnym poradnictwem psychologicznym i pedagogicznym (także w miejscu zamieszkania rodziny),
- grupową edukacją w formie cyklicznych warsztatów psychologicznych i pedagogicznych organizowanych w Klubie Integracji Społecznej – 32 warsztaty,
- wsparciem w ramach 4 grup samopomocowych w „Kawiarence dla Rodziców” – 8 spotkań, w których wzięło udział łącznie 60 osób,
- specjalistycznym poradnictwem grupowym w formie „Szkoły dla rodziców” – cykl poradnictwa dla 10 uczestników projektu,
- wsparciem asystenta rodziny – 2 asystentów objęło wsparciem 19 osób.

W 2019 roku zorganizowano wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży – 130 dzieci skorzystało z półkolonii (o 10 mniej niż w 2018 roku), a 80 z kolonii (o 7 mniej niż w 2018 roku). Ponadto 30 dzieci z Piły brało udział w kolonii organizowanej przez Wielkopolskie Kuratorium Oświaty. Na terenie Piły prowadzona jest także placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, która w 2019 roku swoją ofertą objęła 15 dzieci. Na przestrzeni lat 2017-2019 Komenda Powiatowa Policji w Pile prowadziła następujące działania profilaktyczne:

- „*Błyskamy światłami na przejściach dla pieszych*” - uświadamianie kierowców oraz zwrócenie uwagi na bezpieczeństwo mieszkańców w obrębie przejść dla pieszych;
- „*Działkowiec*” - akcje skierowane do seniorów mające na celu poszerzenie świadomości zagrożeń włamaniami, kradziejami i zabezpieczenia mienia;
- „*Pamiętaj koniecznie, aby kąpać się bezpiecznie*” - akcja profilaktyczna poświęcona bezpieczeństwu nad wodą skierowana do najmłodszych mieszkańców;
- „*Dzieci wiedzą najlepiej*” - nagranie specjalnych dzingli radiowych wspólnie z dziećmi, w których pojawiały się pytania związane z bezpieczeństwem na drodze;
- „*Światelko na jesień*” - akcja zrealizowana wspólnie z Urzędem Miasta Piły poświęcona bezpieczeństwu rowerzystów;
- „*Przemoc w środowisku. Diagnoza, interwencja i terapia*” - konferencja poświęcona tematyce interwencji domowych, przemocy i patologii;
- „*Bezpieczeństwo rowerzystów*” - cykliczne akcje związane z poszerzeniem świadomości mieszkańców na temat zagrożeń oraz podstawowych zasad ruchu drogowego;

- „Szanuj swoje życie bo śmierć czeka na drodze” - przygotowany spot z Wicemistrzem Świata na żużlu – Jarosławem Hampelą nakłaniający do bezpiecznej jazdy, a jako inauguracja akcji wspólne rozpoczęcie sezonu motocyklowego z klubem turystyki motocyklowej „Husaria” z Piły;
- „Seniorze bądź bezpieczny” - szeroko prowadzone działania skierowane do seniorów. Między innymi apele, spektakle oraz zdjęcia przestrzegających przed oszustami dzieci;
- „Rozświetlamy jesień 2.0” - kontynuacja akcji profilaktycznej wspólnie z Urzędem Miasta w Pile dotyczącej bezpieczeństwa rowerzystów;
- Profilaktyczne działania bieżące takie jak spotkania z mieszkańcami powiatu, szkolenia dla nauczycieli, rodziców, kuratorów sądowych poruszające tematyki odpowiedzialności prawnej, narkotyków i innych substancji odurzających, alkoholu, przemocy i demoralizacji.

Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile realizował w 2019 roku cel strategiczny związany z podnoszeniem bezpieczeństwa w środowisku lokalnym poprzez:

- dział Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi, w którym przebywało 2 841 osób z Piły (to o 67 osób mniej niż w 2018 roku);
- działalność profilaktyczna wśród dzieci i młodzieży szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych, którą objęto 2 148 uczniów (to o 393 więcej niż w 2018 roku);
- działalność profilaktyczna, edukacyjna, psychoterapeutyczna, porady prawne kierowane do 716 osób dorosłych;
- działalność 10 świetlic socjoterapeutycznych, w ramach których objęto opieką socjoterapeutyczną 160 uczniów;
- organizacja imprez profilaktycznych o charakterze integracyjnym, rekreacyjnym, sportowym, kulturalnym, które były adresowane do społeczności lokalnej – udział w nich wzięło 3 420 osób;
- działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Komisja rozpatrzyła 176 wniosków dotyczących leczenia odwykowego.

Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile w 2020 roku został zlikwidowany, a jego zadania przejął Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W Pile realizowane są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, które świadczone są przez pracowników Dziennego Domu Pomocy, który działa przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej oraz 2 wyspecjalizowane firmy działające na zlecenie Gminy. Usługami w zakresie podstawowym objęto 264 osoby (o 3 osoby więcej niż w 2018 roku), w formie specjalistycznej - 60 osób (o jedną osobę mniej niż w 2018 roku), a usługami specjalistycznymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi - 38 osób (tyle samo co w 2018 roku). Ponadto, w Dziennym Domu Pomocy realizowano specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w formie grup terapeutycznych dla osób z Alzheimerem oraz zespołami otępiennymi. W 2019 roku skorzystało z nich 19 osób, natomiast w 2018 roku – 22 osoby.

W Pile swoją działalność prowadzi Centrum Aktywizacji Seniorów, do którego zadań należy tworzenie odpowiednich warunków do aktywizacji, integracji i samorealizacji seniorów i osób niepełnosprawnych, poprzez ich uczestnictwo w różnych zajęciach kulturalno-oświatowych i rekreacyjno-sportowych. W 2019 roku z oferty skorzystały 684 osoby, natomiast w 2018 roku było to o 54 osoby mniej.

Od 2017 roku w Pile realizowany jest projekt pn. „Przycisk życia”, który zapewnia bezpieczeństwo osobom starszym, samotnym i schorowanym. Jego celem jest wzrost poziomu bezpieczeństwa niesamodzielnymi mieszkańcami Piły. W 2018 roku systemem teleopieki objęte były 142 osoby, natomiast w roku 2019 w programie wzięło udział 167 osób.

Od czerwca do sierpnia 2019 roku w Pile realizowany był projekt „Wakacyjna Akademia Seniora III”, a jego celem była poprawa sprawności ruchowej oraz propagowanie różnorodnych form ruchu oraz wspieranie procesów poznawczych i logicznego myślenia. Ponadto w okresie od 27.12.2018 roku do 30.11.2021 roku realizowany jest projekt „AS – Aktywni i Samodzielni”, którego głównym celem jest poprawa jakości życia 150 osób niesamodzielnymi i niepełnosprawnymi, wzrost umiejętności opiekuńczych 50 opiekunów faktycznych oraz utworzenie 4 miejsc świadczenia usług społecznych.

Od 01.09.2018 roku na terenie Miasta został wdrożony Program Pilska Karta Seniora, który upoważnia osoby starsze do zniżek w różnych instytucjach prywatnych i publicznych. Program cieszy się dużym zainteresowaniem, ponieważ od jego rozpoczęcia wydano łącznie 4 833 karty.

Na terenie Miasta działa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która składa się z 11 członków. Dane dotyczące działań MKRPA w Pile podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela. Jak wynika

z danych źródłowych, w 2019 roku MKRPA przeprowadziła rozmowy ze 176 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 192 członkami ich rodzin. W przypadku 80 osób podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia, a wobec 69 osób wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W porównaniu do 2018 roku zwiększeniu uległa liczba osób uzależnionych oraz członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy, natomiast zauważyć można zmniejszenie liczby osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia oraz liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Tabela 16. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Piłe wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

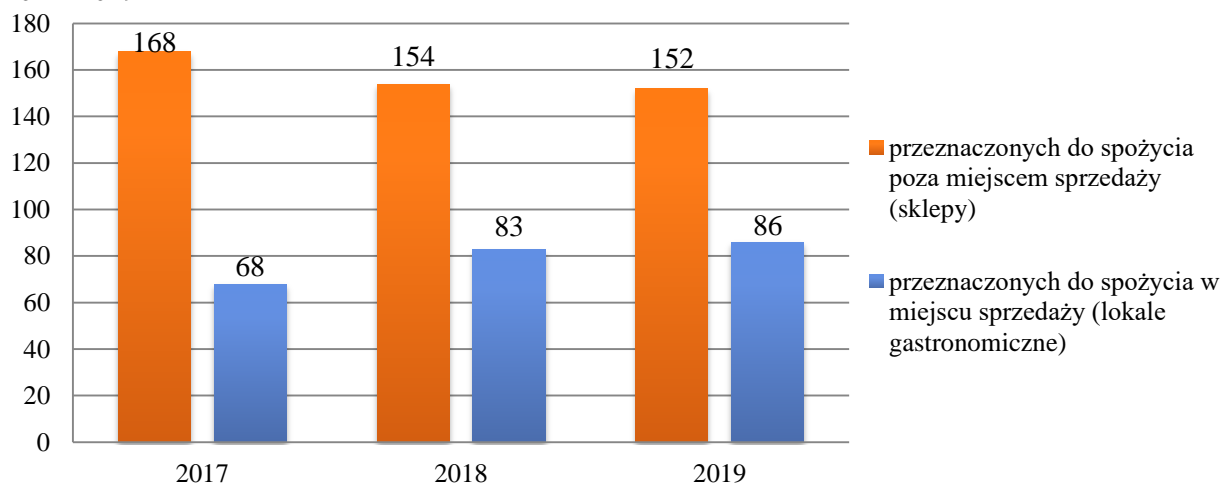
wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	147	144	176
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	0	192
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	88	93	80
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	78	81	69

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH W PIŁE

W roku 2019 na terenie Piły znajdowało się łącznie 238 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 152 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 86 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży. W porównaniu do 2017 roku dostrzegalny jest nieznaczny wzrost liczby sklepów, w których prowadzona jest sprzedaż alkoholu. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych utrzymywała się na stosunkowo stałym poziomie – w 2017 roku było łącznie 236 punktów, w 2018 roku – 237, natomiast w 2019 roku – 238.

Wykres 7. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Pile na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok

W 2019 roku wartość alkoholu sprzedanego na terenie miasta Piły wyniosła łącznie 76 463 386 zł, w tym 39 222 021 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 7 629 331 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 29 612 034 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. Są to wartości zadeklarowane w corocznym sprawozdaniu z działalności samorządu gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1. Można zauważyć, że wartość sprzedanego alkoholu w stosunku do 2017 roku wzrosła o 0,5%, natomiast w porównaniu do 2018 roku uległa zwiększeniu o 0,7%.

Rysunek 7. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie miasta Piły w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo na terenie Miasta zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Pile. W 2019 roku na terenie Miasta odnotowano 289 interwencji związanych z przemocą – to o 5 więcej niż w 2018 roku oraz o 159 więcej niż w 2017 roku. W 2019 roku podczas interwencji odnotowano 1002 osoby nietrzeźwe, które zostały doprowadzone do Izby Wyrzębów. Liczba ta na przestrzeni ostatnich trzech lat była na stosunkowo podobnym

poziomie. W porównaniu do poprzednich lat wzrosła także liczba nietrzeźwych kierowców, gdyż w 2019 roku było ich 145, w 2018 roku – 138, natomiast w 2017 roku – 105. W 2019 roku zabrano 138 praw jazdy z powodu nietrzeźwości kierowców – to o 6 więcej niż w 2018 roku oraz o 38 więcej niż w 2017 roku. Powyższe dane zostały zaprezentowane w tabeli nr 17.

Tabela 17. Dane dotyczące interwencji oraz nietrzeźwych kierowców w Pile na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie	130	233	289
liczba osób nietrzeźwych podczas interwencji, które zostały doprowadzone do izby wytrzeźwień	1 005	1 008	1 002
ilość nietrzeźwych kierujących	105	138	145
ilość zabranych praw jazdy z powodu nietrzeźwości kierowców	100	132	138

Źródło: dane udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Pile

W 2019 roku policjanci KPP w Pile stwierdzili 270 kradzieży, 239 kradzieży z włamaniem, 21 przestępstw rozbójniczych, 11 bójek/pobic, 65 uszczerbków na zdrowiu, 121 uszkodzeń mienia, 497 przestępstw narkotykowych oraz 14 kradzieży samochodu. Porównując powyższe dane do tych z 2017 roku zauważyć można znaczny wzrost kradzieży z włamaniem (o 146 więcej niż w 2017 roku) oraz przestępstw narkotykowych (o 110 więcej niż w 2017 roku). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Liczba i rodzaje przestępstw stwierdzonych na terenie Piły na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
kradzież	257	216	270
kradzież z włamaniem	83	223	239
przestępstwa rozbójnicze	25	10	21
bójka/pobicie	16	6	11
uszczerbek na zdrowiu	68	65	65
uszkodzenie mienia	121	80	121
przestępstwa narkotykowe	387	462	497
kradzież samochodu	15	4	14

Źródło: dane udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Pile

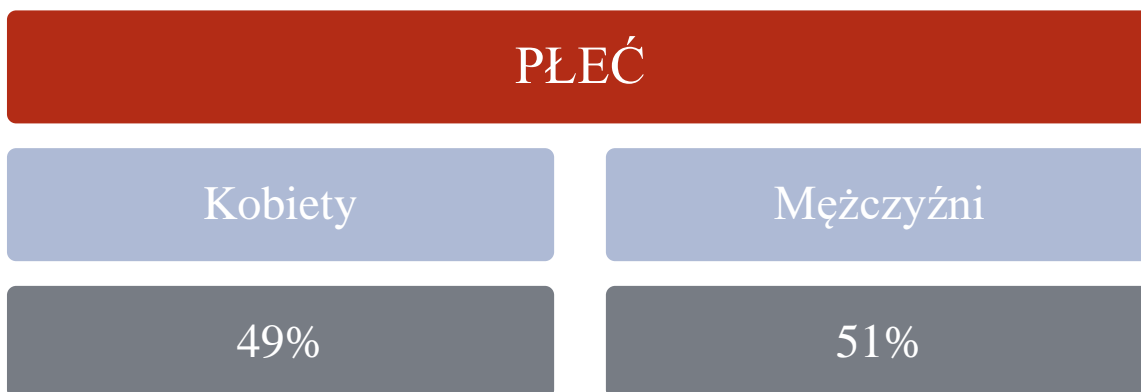
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą oraz uzależnieniami behawioralnymi, a także poznanie opinii młodych mieszkańców na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

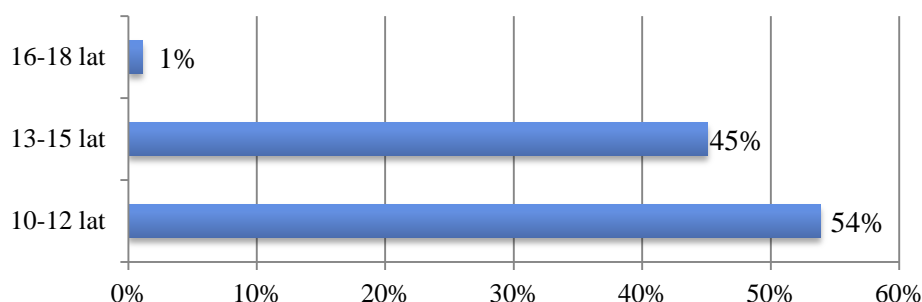
Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie miasta Piły wypełnili 726 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne nieznaczną przewagę mieli chłopcy. Stanowili oni 51% ogółu, zaś dziewczynki wypełniły 49% kwestionariuszy.

Rysunek 8. Płeć:

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, ponad połowę kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 10-12 lat (54%), natomiast 45% uczniowie w wieku 13-15 lat. 1% badanych zadeklarował wiek mieszczący się w przedziale 16-18 lat.

Wykres 8. Wiek:

PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości¹⁵. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych¹⁶. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie – 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć

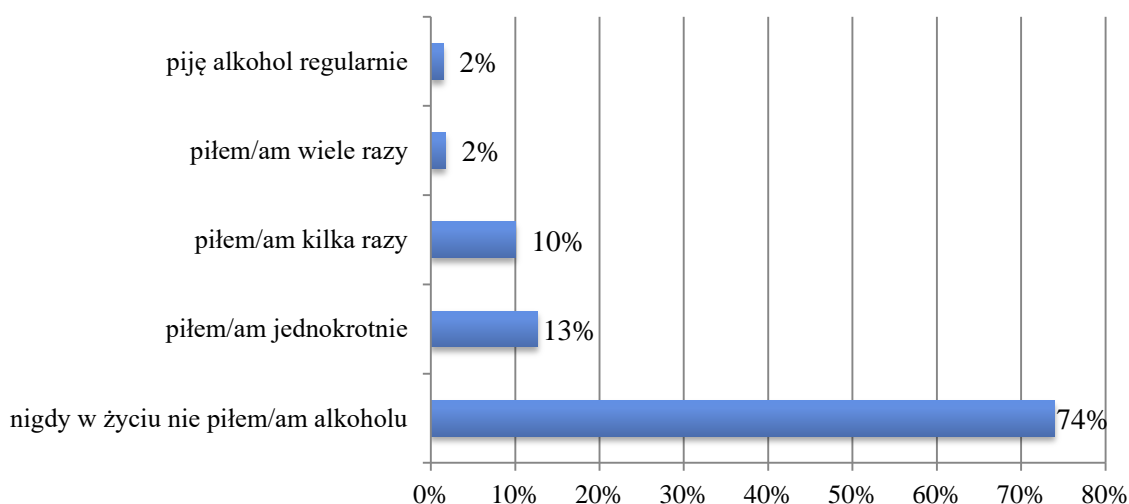
¹⁵ *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

¹⁶ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

łatwe¹⁷. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych o udowodnionej skuteczności z udziałem zarówno uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miało 27%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (13%) oraz kilka razy (10%). 2% badanych piło alkohol wiele razy, a kolejny 2% pije go regularnie.

Wykres 9. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali ci uczniowie, którzy pili alkohol.

189 osób

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 114 osób wskazało na 10-13 lat (62%), 24 uczniów na 14-16 lat (13%), 43 badanych na mniej niż 10 lat (23%), natomiast 3 osoby na 17-18 lat (2%).

¹⁷ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Tabela 19. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	23%	43
10-13 lat	62%	114
14-16 lat	13%	24
17-18 lat	2%	3

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie miasta Piły, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Zdecydowana większość uczniów nie piła alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (120 osób, tj. 64%). W grupie osób, które sięgnęły w tym okresie po alkohol, większość spożyła go 1-2 razy (43 osoby, tj. 23%). 11 uczniów wskazało, że piło alkohol 3-4 razy (6%), 2 uczniów spożywało alkohol w ciągu ostatnich 30 dni 5-7 razy (1%), natomiast 11 badanych wskazało na odpowiedź „więcej niż 7 razy” (6%).

Tabela 20. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	64%	120
1 – 2 razy	23%	43
3 – 4 razy	6%	11
5 – 7 razy	1%	2
więcej niż 7 razy	6%	11

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie miasta Piły najczęściej sięgali po piwo (142 osoby, tj. 76%), ale znaczny odsetek wskazał również na szampana (70 osób, tj. 37%), wódkę (57 osób, tj. 30%) i wino (54 osoby, tj. 29%). Jednocześnie możemy zauważyć, że po whisky sięgnęły 33 osoby (18%), natomiast po likier i nalewkę 24 osoby (13%). Wśród innych alkoholi spożywanych przez uczniów wymieniono cydr, drinki oraz śliwovicę.

Tabela 21. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	76%	142
szampan	37%	70
wódka	30%	57
wino	29%	54
whisky	18%	33
likier, nalewka	13%	24
inny	7%	13

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badania wykazały, że spośród uczniów, którzy spożywali alkohol, zdecydowana większość nie doświadczyła w związku z tym żadnych przykrych konsekwencji (165 osób, tj. 88%). Wśród deklarowanych negatywnych doświadczeń najczęściej odpowiedzi padło na kłótnię lub bójkę oraz inne sytuacje (8 osób, tj. 4%). Na problemy rodzinne wskazało 7 osób (4%), na problemy z policją – 6 osób (3%), na pogorszenie relacji koleżeńskich – 5 osób (3%), na wypadek lub uszkodzenie ciała – 2 osoby (1%), natomiast na problemy w szkole – jedna osoba (1%).

Tabela 22. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	88%	165
kłótnia lub bójka	4%	8
inne	4%	8
problemy w rodzinie	4%	7
problemy z policją	3%	6
pogorszenie relacji koleżeńskich	3%	5
wypadek lub uszkodzenie ciała	1%	2
problemy w szkole	1%	1
problemy finansowe	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej dostawali go do spróbowania od rodziców (99 osób, tj. 53%) lub byli nim częstowani (66 osób, tj. 35%). Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się podkradanie alkoholu od rodziców (24 osoby, tj. 13%) oraz otrzymanie go od starszych kolegów (18 osób, tj. 10%). Najmniej uczniów stwierdziło, że kupiło alkohol samemu (17 osób, tj. 9%) lub poprosiło kogoś o kupno (15 osób, tj. 8%). W odpowiedzi „inne” pojawiły się odpowiedzi mówiące o przypadkowym spożyciu alkoholu.

Tabela 23. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzice dali mi spróbować	53%	99
ktoś mnie poczęstował	35%	66
podkradłem/am rodzicom	13%	24
inne	10%	19
dostałem/am od starszych kolegów	10%	18
kupiłem/am sobie sam	9%	17
poprosiłem/am kogoś o kupno	8%	15

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

726 osób

PROBLEM NIKOTYNOWY

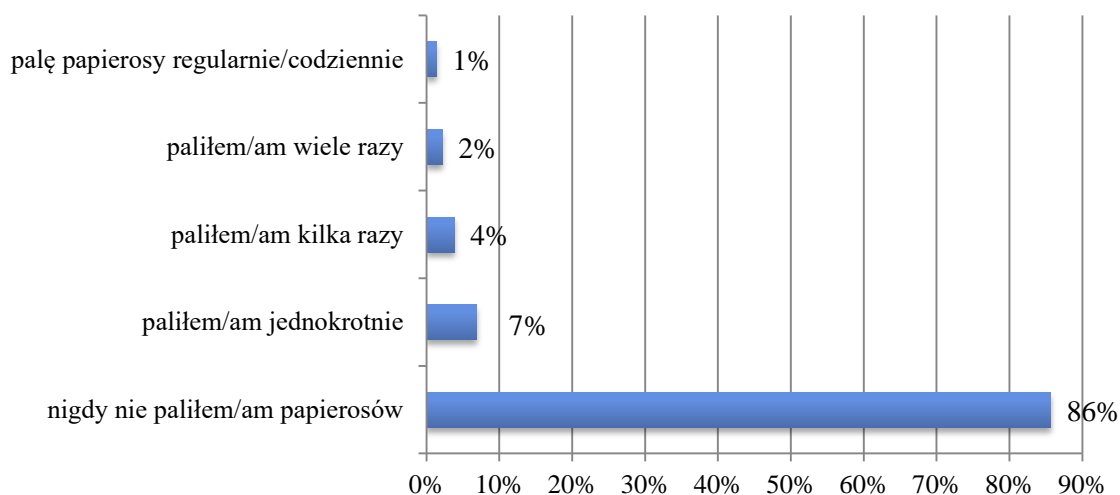
Zrealizowane dotychczas badania wśród dzieci i młodzieży pokazują, że palenie papierosów jest nieco mniej powszechne niż sięganie po alkohol, jednak również stanowi poważny problem wymagający podejmowania stanowczych i systematycznych działań profilaktycznych. Dane dotyczące palenia papierosów przez młodych ludzi są niepokojące - prawie połowa uczniów 15-16 letnich paliła papierosy (49,9%), a niemal co szósty uczeń sięgnął po nie 40 razy lub więcej¹⁸. Palenie papierosów zaczyna się od eksperymentowania, najczęściej w grupie rówieśniczej, a prowadzi do fatalnych w skutkach zdrowotnych nałogu. Wyzwaniem w zakresie działań profilaktycznych stały się również zyskujące w ostatnim czasie na popularności papierosy elektroniczne. Są one postrzegane jako mniej szkodliwe, dlatego młodym ludziom wydają się bardziej atrakcyjne. Liczba użytkowników elektronicznych papierosów jest bardzo wysoka, szczególnie w grupie nastolatków i młodych dorosłych. Jak wynika z przeprowadzonych badań, odsetek respondentów deklarujących użycie ich kiedykolwiek w życiu kształtuje się na poziomie 38%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni używał ich niemal co piąty uczeń. Na uwagę zasługują również dane statystyczne pokazujące skalę częstego sięgania po e-papierosy przez 15-16 latków - do regularnego ich

¹⁸ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

używania przyznało się 7% chłopców i 6% dziewcząt¹⁹. Coraz nowsze badania wykazują, że palenie e-papierosów wbrew powszechnie panującej wśród nastolatków opinii, również jest szkodliwe. Aerosol do e-papierosów, który użytkownicy wdychają, może zawierać szkodliwe substancje, w tym: acetaldehyd, formaldehyd, akroleinę, propanal, nikotynę, aceton, o-metylbenzaldehyd, karcinogenne nitrozaminy.

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 14% ankietowanych, w tym 7% sięgnęło po nie jednokrotnie, 4% stwierdziło, że paliło papierosy kilka razy, 2% robiło to wiele razy, natomiast 1% pali papierosy regularnie/codziennie.

Wykres 10. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili papierosy.

104 osoby

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że po papierosy przed 10 rokiem życia sięgnęło 10 badanych (10%), 78 osób miało wówczas 10-13 lat (76%), 13 uczniów było w wieku 14-16 lat (13%), natomiast jeden badany miał 17-18 lat (1%).

¹⁹ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M., Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

Tabela 24. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	10%	10
10-13 lat	76%	78
14-16 lat	13%	13
17-18 lat	1%	1

W ramach badań uzyskano również informacje odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Spośród wszystkich respondentów, którzy zadeklarowali, że palili papierosy w tym okresie – 15 osób sięgnęło po wyroby nikotynowe 1-2 razy (15%), 5 ankietowanych 3-4 razy (5%), 6 osób 5-10 razy (6%), natomiast 12 osób paliło więcej niż 10 razy (12%). Pozostali badani nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (65 osób, tj. 63%).

Tabela 25. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

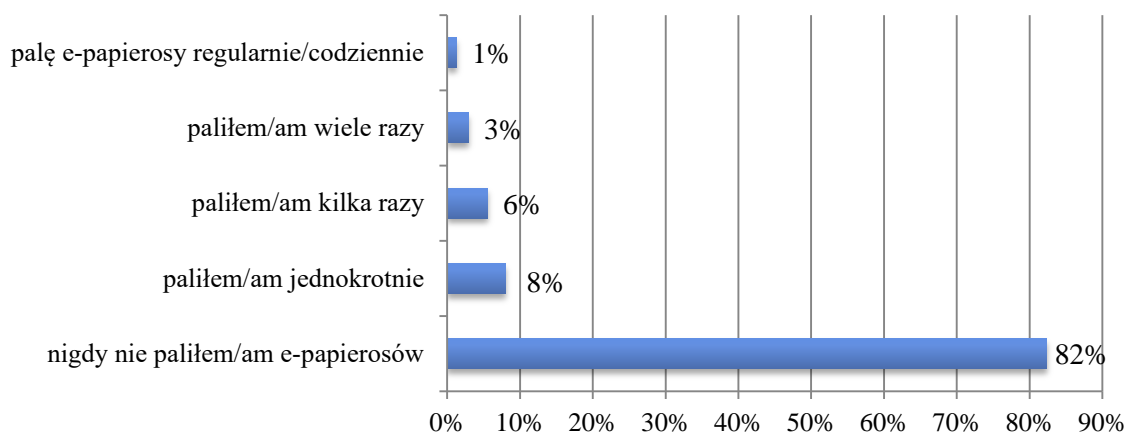
Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	63%	65
1 – 2 razy	15%	15
3 – 4 razy	5%	5
5 – 10 razy	6%	6
więcej niż 10 razy	12%	12

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

726 osób

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 18% ankietowanych, w tym 8% paliło je jednokrotnie, 6% - kilka razy, 3% - wiele razy, natomiast 1% zadeklarował regularne/codzienne palenie e-papierosów.

Wykres 11. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili e-papierosy.

128 osób

W ramach badań uzyskano również informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Zdecydowana większość sięgnęła po nie mając 10-13 lat (96 osób, tj. 76%). 18 ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 14-16 lat (14%), 11 osób miało wówczas mniej niż 10 lat (9%), natomiast 1 osoba miała wtedy 17-18 lat (1%).

Tabela 26. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	9%	11
10-13 lat	76%	96
14-16 lat	14%	18
17-18 lat	1%	1

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w tabeli poniżej. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosy sięgnęło 54 badanych (42%), wśród których 22 osoby miały z nimi bezpośredni kontakt 1-2 razy (17%), 9 osób – 3-4 razy (7%), 6 osób – 5-10 razy (5%), natomiast 17 uczniów paliło je więcej niż 10 razy (13%).

Tabela 27. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	58%	74
1 – 2 razy	17%	22
3 – 4 razy	7%	9
5 – 10 razy	5%	6
więcej niż 10 razy	13%	17

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

726 osób

PROBLEM NARKOTYKOWY

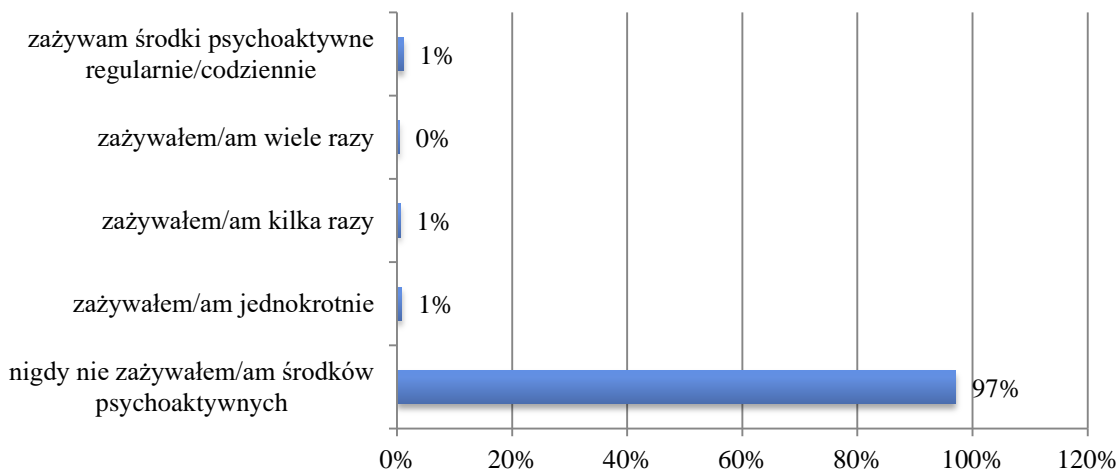
W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 40% uczniów z III klasy gimnazjum. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co piąty uczeń, a dopalaczy co trzeci. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 4 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzenia się przyjmowało 6,6% ankietowanych²⁰. Chociaż skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wielu młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. 3% uczniów przyznało się do sięgnięcia po środki psychoaktywne, w tym 1%

²⁰ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

zażywał je jednokrotnie, kolejny 1% robił to kilka razy, a następny 1% zażywa je regularnie/codziennie.

Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy zażywali narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne.

21 osób

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Możemy zauważyć, że w tym okresie sięgnęło po nie 14 osób, w tym 5 osób – 1-2 razy (24%), 8 osób – więcej niż 10 razy (38%), natomiast jedna osoba – 5-10 razy (5%).

Tabela 28. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	33%	7
1 – 2 razy	24%	5
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	5%	1
więcej niż 10 razy	38%	8

Podczas realizacji badań, określony został również wiek inicjacji narkotykowej uczniów, którzy mieli kontakt z tego typu substancjami. 5 respondentów przyznało, że po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne sięgnęło po raz pierwszy mając mniej

niż 10 lat (24%), 7 osób miało wówczas 10-13 lat (33%), natomiast 9 osób było w wieku 14-16 lat (43%).

Tabela 29. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/ dopalacze/ inne środki psychoaktywne?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	24%	5
10-13 lat	33%	7
14-16 lat	43%	9
17-18 lat	0%	0

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie o rodzaj zażywanych substancji. Najpopularniejszą substancją wśród uczniów z miasta Piła jest marihuana lub haszysz, po które sięgnęło 13 osób (62%). 7 osób wskazało na grzyby halucynogenne, kokainę i mefedron (33%), natomiast po 6 wskazań uzyskały takie odpowiedzi jak amfetamina, ekstazy, sterydy anaboliczne oraz leki w celu odurzenia się (29%). 5 osób zażywało substancje wziewne, LSD, dopalacze oraz metamfetaminę (24%).

Tabela 30. Jakie były to substancje?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana lub haszysz	62%	13
grzyby halucynogenne	33%	7
kokaina	33%	7
mefedron	33%	7
amfetamina	29%	6
ekstazy	29%	6
sterydy anaboliczne	29%	6
leki w celu odurzenia	29%	6
substancje wziewne	24%	5
LSD	24%	5
dopalacze	24%	5
metamfetamina	24%	5
inne	19%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy spożywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o określenie, od kogo je otrzymali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że nie wiedzą skąd były powyższe substancje (7 osób, tj. 33%), kupili je od kolegi (6 osób, tj. 29%) lub dostali je od starszego brata lub siostry (5 osób, tj. 24%). 4 wskazania padły na takie odpowiedzi jak: branie substancji wspólnie w grupie znajomych, kupienie ich od kogoś znanego ze słyszenia,

ale nie osobiście oraz kupienie od obcej osoby (19%). 3 uczniów dostało substancje psychoaktywne od kolegi/koleżanki oraz od obcej osoby (14%), a 2 respondentów otrzymało je nieświadomie, od kogoś znanego ze słyszenia, ale nie osobiście oraz kupiło je przez Internet (10%).

Tabela 31. Skąd wzięłeś(ęłaś) tę substancję?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie wiem	33%	7
kupiłem/am od kolegi	29%	6
dostałem/am od starszego brata lub siostry	24%	5
inne	24%	5
braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	19%	4
kupiłem/am od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	19%	4
kupiłem/am od obcej osoby	19%	4
dostałem/am od kolegi/koleżanki	14%	3
dostałem/am od obcej osoby	14%	3
dostałem/am od kogoś, kogo znałem/am ze słyszenia, ale nie osobiście	10%	2
kupiłem/am przez Internet	10%	2
otrzymałem/am ją nieświadomie (bez mojej zgody)	10%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Interesowało nas również to, czy uczniowie, którzy sięgnęli po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne, doświadczyli w związku z tym jakichś przykrych konsekwencji. Badania wykazały, że doznało ich 8 respondentów (38%), którzy wskazywali na problemy z policją (4 osoby, tj. 19%), kłótnie lub bójki (2 osoby, tj. 10%), problemy w szkole (1 osoba, tj. 5%) oraz pogorszenie relacji koleżeńskich (1 osoba, tj. 5%).

Tabela 32. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	62%	13
problemy z policją	19%	4
inne	19%	4
kłótnia lub bójka	10%	2
problemy w szkole	5%	1
pogorszenie relacji koleżeńskich	5%	1
problemy finansowe	0%	0
problemy w rodzinie	0%	0
wypadek lub uszkodzenie ciała	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

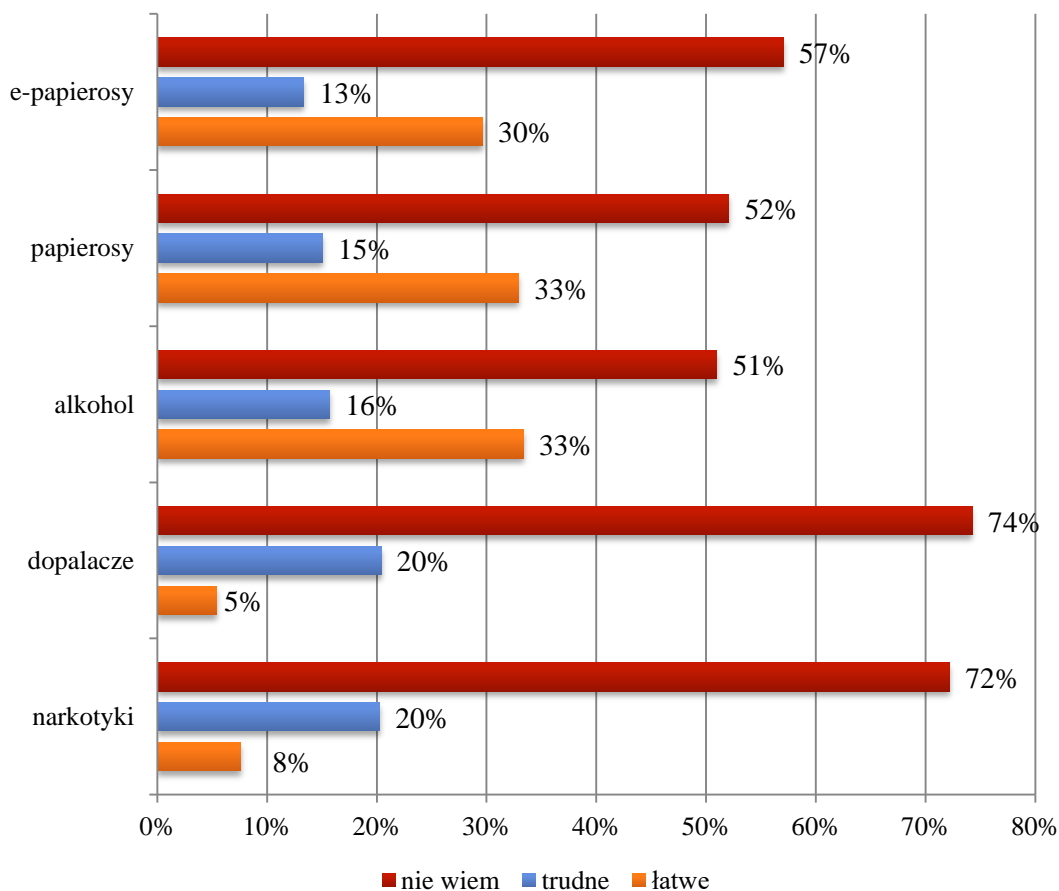
Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

726 osób

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 8% ankietowanych, a trudne dla 20%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 5% ankietowanych, a trudne dla 20%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 33% ankietowanych, a trudny dla 16%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 33% ankietowanych, a trudne dla 15%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 30% ankietowanych, a trudne dla 13%.

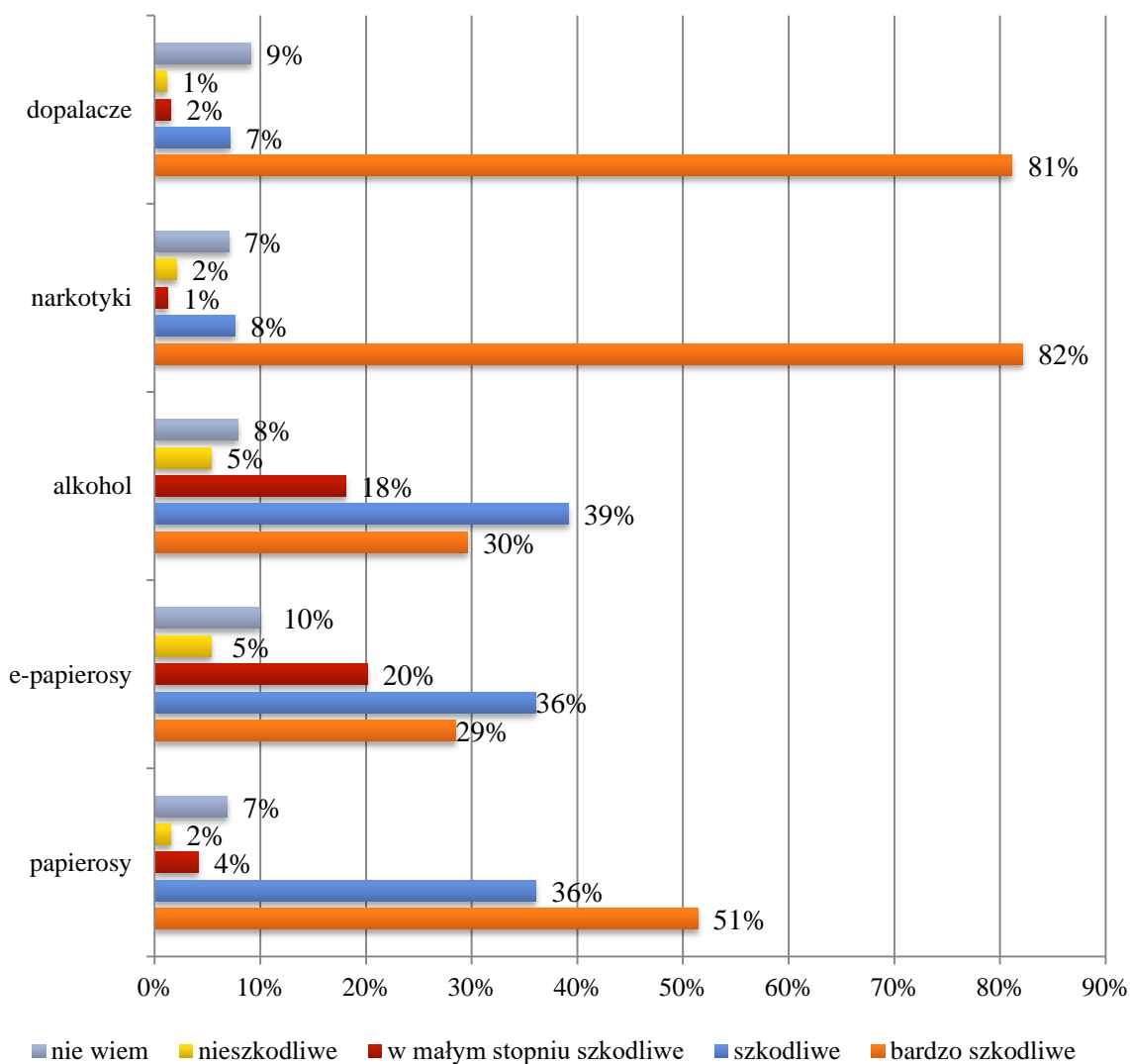
Wykres 13. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów uczniów przedstawia się następująco:

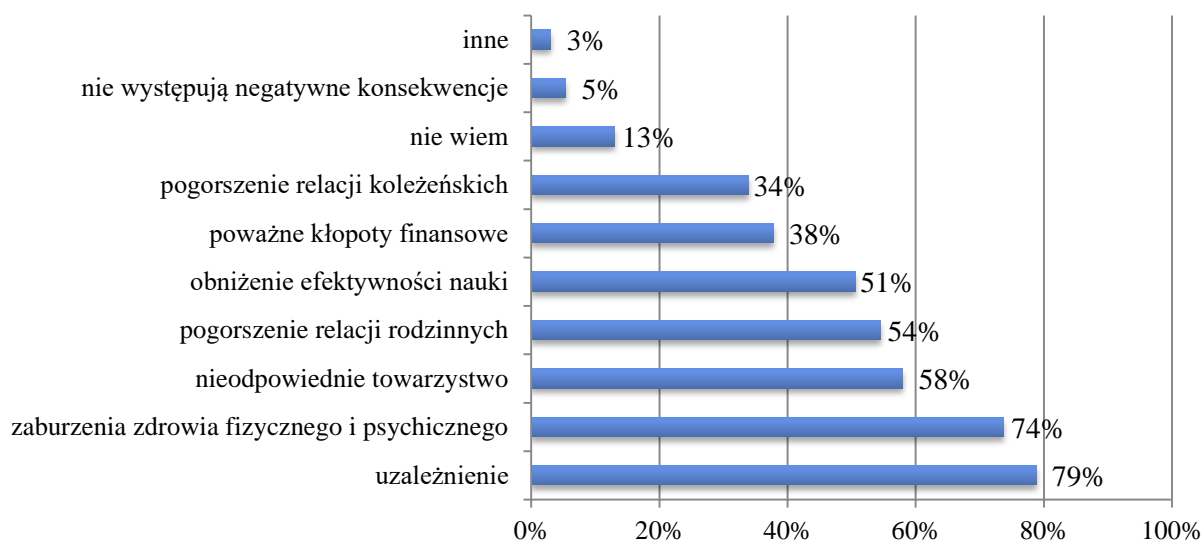
- szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 88% badanych, narkotyków – 90%, alkoholu – 69%, e-papierosów – 65%, natomiast papierosów – 87%,
- ze szkodliwości niżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy 3% uczniów w przypadku dopalaczy, 3% badanych w przypadku narkotyków, 23% uczniów w przypadku alkoholu, 25% jeśli chodzi o e-papierosy i 6% jeśli chodzi o papierosy,
- brak wiedzy na temat szkodliwości dopalaczy ma 9% respondentów, na temat narkotyków – 7%, alkoholu – 8%, e-papierosów – 10%, a papierosów – 7%.

Wykres 14. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na uzależnienie (79%) oraz zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (74%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo (58%), pogorszenie relacji rodzinnych (54%), obniżenie efektywności nauki (51%), poważne kłopoty finansowe (38%) i pogorszenie relacji koleżeńskich (34%). 5% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 13% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy. Na inne konsekwencje wskazało 3% uczniów wymieniając takie odpowiedzi jak: „śmierć”, „przewlekłe choroby”, „agresja” oraz „strata bliskich”.

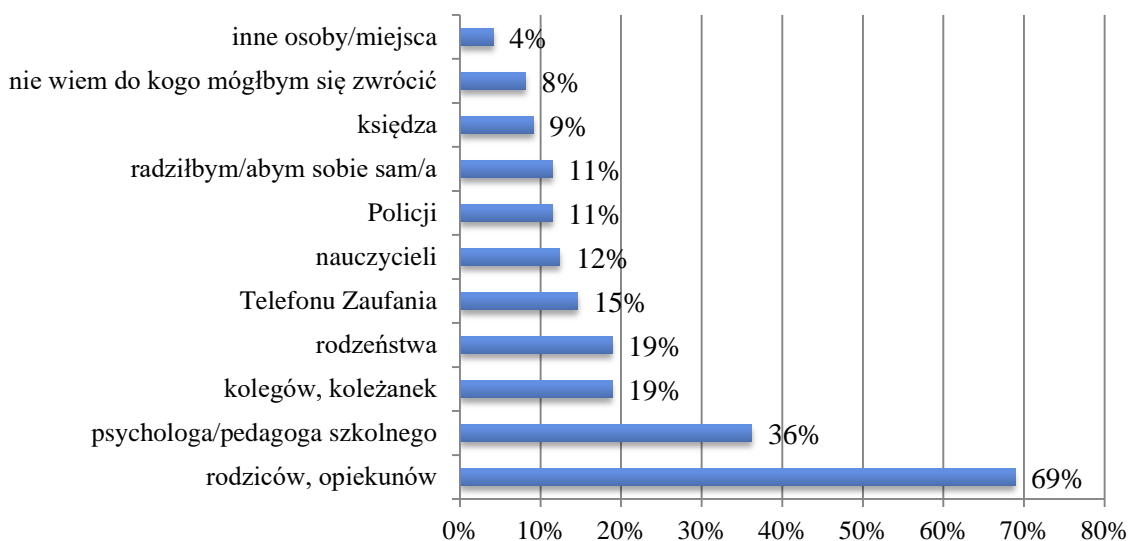
Wykres 15. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców Piły zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (69%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się psycholog/pedagog szkolny (36%), natomiast na trzecim – koledzy i koleżanki oraz rodzeństwo (19%). Tylko 8% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc. Co dziewiąty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów radziłby sobie sam (11%). Wśród innych odpowiedzi uczniowie wskazywali na: „przyjaciół”, „dziadka”, „babcię”, „lekarza” oraz „poradnię psychologiczną”.

Wykres 16. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PROBLEM PRZEMOCY

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów²¹. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku* wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą część społeczeństwa (21%)²². Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktyimizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez *Fundację Dajemy Dzieciom Siłę* w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej,

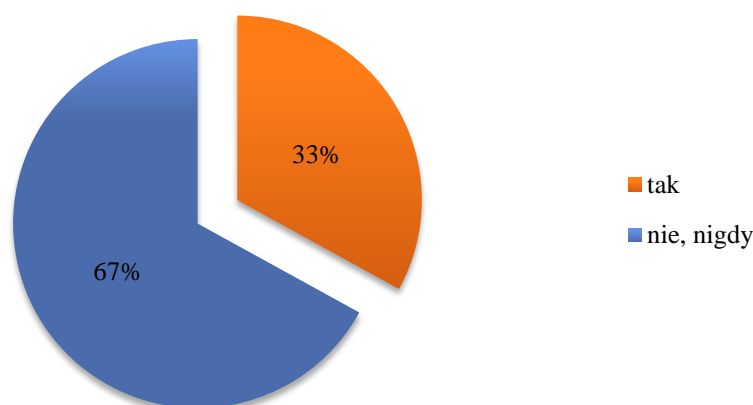
²¹ *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

²² Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce²³. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z Piły. Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco odpowiedział co trzeci ankietowany, tj. 33%.

Wykres 17. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy doświadczyli przemocy.

243 osoby

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznało to 127 osób, tj. 56%. Znaczna część respondentów wskazała również na znajomych (80 osób, tj. 35%) oraz

²³ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!*

rodzeństwo (66 osób, tj. 29%). Doświadczenie przemocy ze strony rodziców zadeklarowała mniejsza część badanych – 28 odpowiedzi padło na mamę (12%), a 24 na tatę (11%).

Tabela 33. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	56%	127
znajomi	35%	80
rodzeństwo	29%	66
inne osoby	15%	35
mama	12%	28
tata	11%	24

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- przemocy psychicznej doświadczyło 148 uczniów (70%),
- przemocy fizycznej doświadczyło 117 uczniów (56%),
- przemocy seksualnej doświadczyło 26 uczniów (12%),
- zaniedbania doświadczyło 14 uczniów (7%).

Tabela 34. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	70%	148
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	56%	117
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	12%	26
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	7%	14

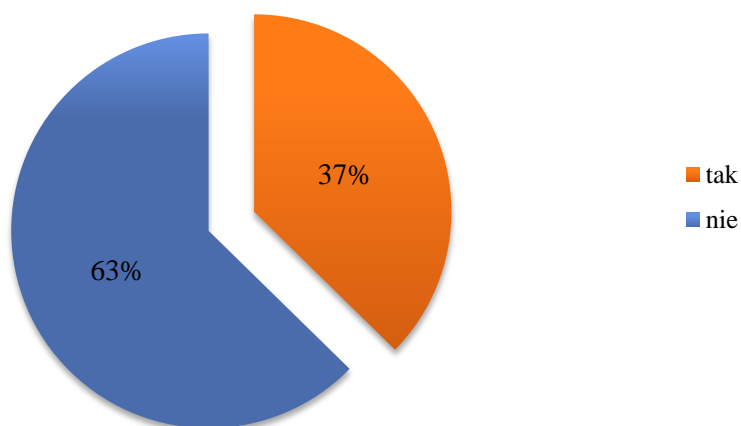
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

726 osób

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie tego, czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Niepokojący jest fakt, że do takiego zachowania przyznał się co trzeci badany (37%).

Wykres 18. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

271 osób

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc psychiczną zastosowało 155 uczniów (62%),
- przemoc fizyczną zastosowało 155 uczniów (62%),
- przemoc seksualną zastosowało 9 uczniów (4%).

Tabela 35. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przezywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	62%	155
biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	62%	155
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czyimś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	4%	9

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec swoich rówieśników – wskazało na to 170 osób, tj. 67%. Odpowiedzi 77 respondentów padły na rodzeństwo (30%), 52 uczniów na inne osoby (20%), a 8 osób na rodziców (3%). W odpowiedzi „inne” uczniowie stwierdzili, że stosowali przemoc w samoobronie lub w stosunku do kolegów i koleżanek.

Tabela 36. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rówieśników	67%	170
wobec rodzeństwa	30%	77
wobec innych osób	20%	52
wobec rodziców	3%	8

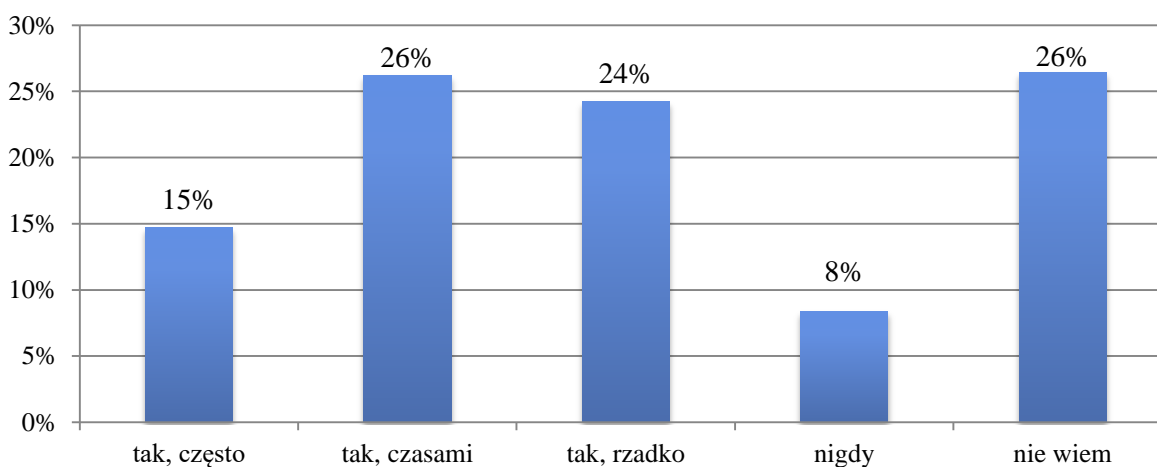
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

726 osób

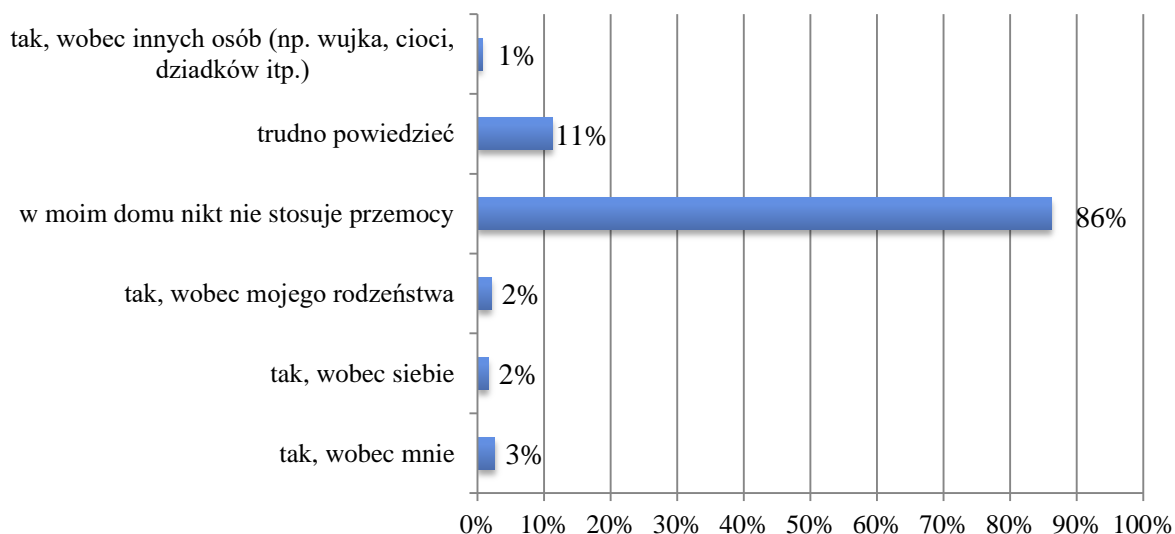
Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to ponad połowa respondentów (65%). Z udzielonych przez 24% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 26% - czasami, a zdaniem 15% - często.

Wykres 19. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że wobec 3% uczniów stosowana jest przemoc domowa, 2% wskazało na to, że osobami jej doznającymi jest ich rodzeństwo, kolejne 2% na to, że przemoc stosowana jest wobec siebie nawzajem, natomiast 1%, że przemoc stosowana jest wobec innych osób. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 11% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

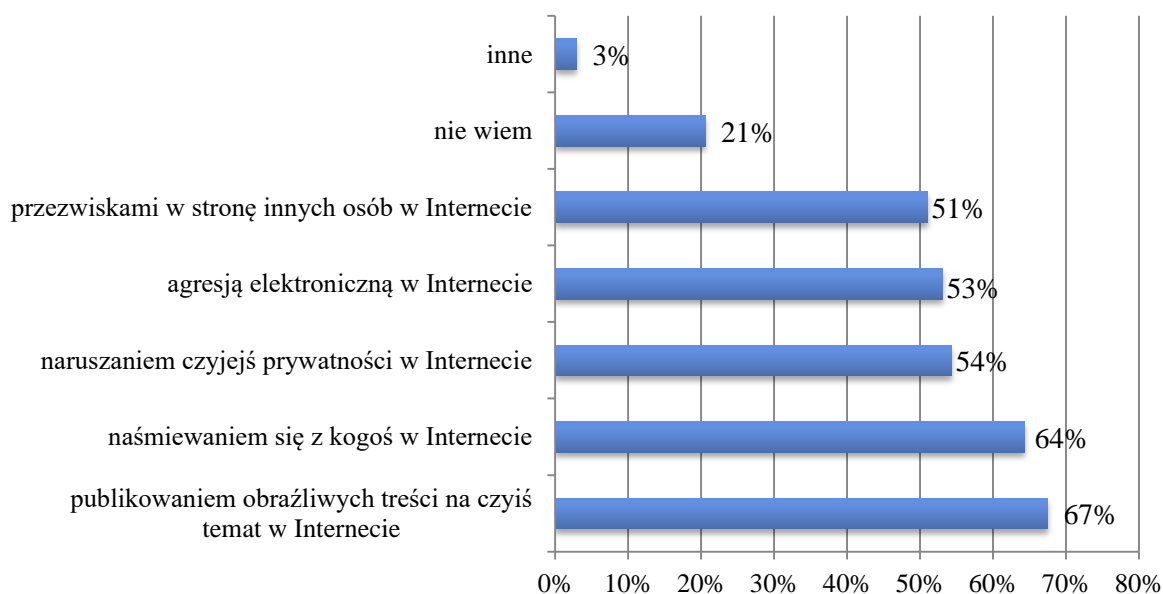
Wykres 20. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców nie ma na ten temat świadomości. Na przewiski w stronę innych osób wskazało tylko 51%, na agresję elektroniczną - 53%, a na naruszanie czyjejs prywatności - 54%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (67%) oraz naśmiewanie się z kogoś (64%). Co piąty ankietowany przyznał, że nie ma w tym zakresie wiedzy (21%).

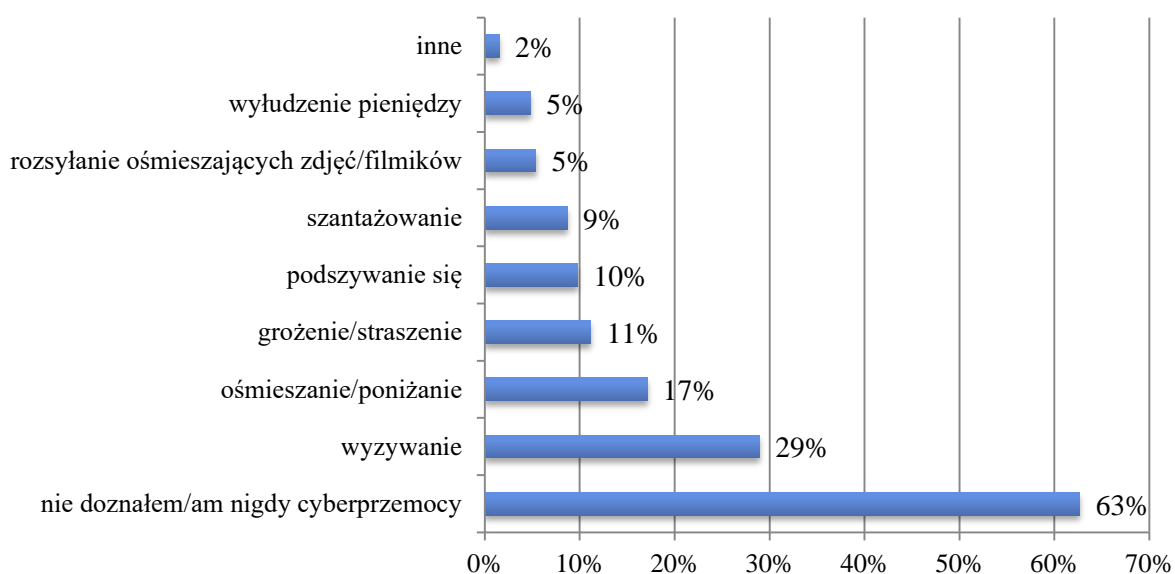
Wykres 21. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z miasta Piły, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało 37% badanych, w tym 29% wyzywania, 17% ośmieszania/poniżania, 11% grożenia/straszenia, 10% podszywania się, 9% szantażowania, 5% rozsyłania ośmieszających zdjęć/ filmików, natomiast kolejnych 5% wyłudzenia pieniędzy.

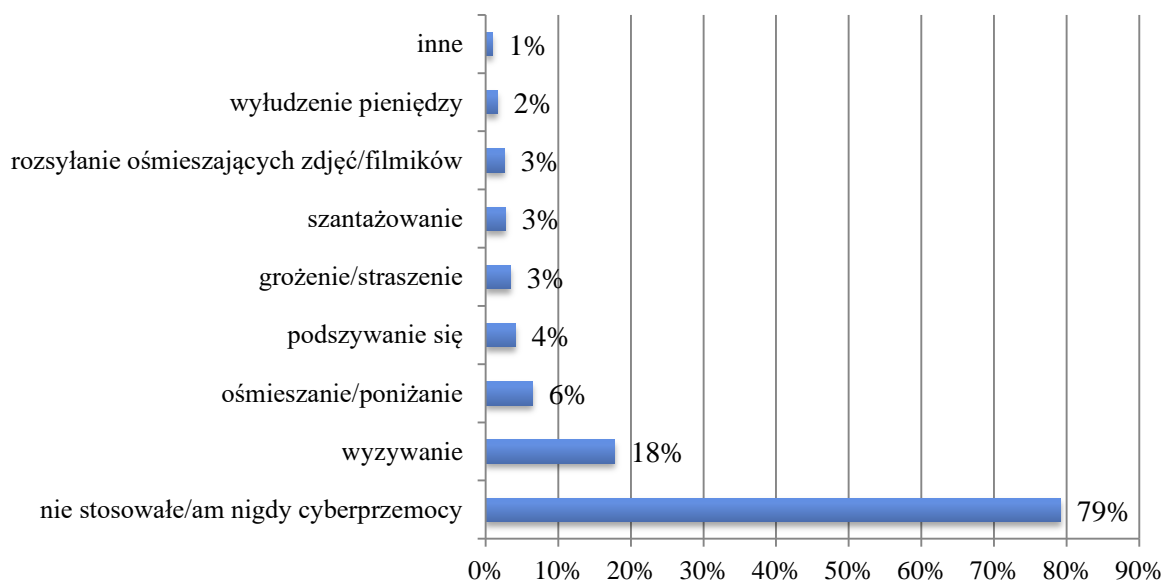
Wykres 22. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 21% badanych, wśród których najwięcej osób wskazało na wyzywanie (18%). Znacznie mniej odpowiedzi padło na ośmieszanie/poniżanie (6%), podszywanie się (4%), grożenie/straszenie (3%), szantażowanie (3%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (3%) oraz wyłudzenie pieniędzy (2%).

Wykres 23. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

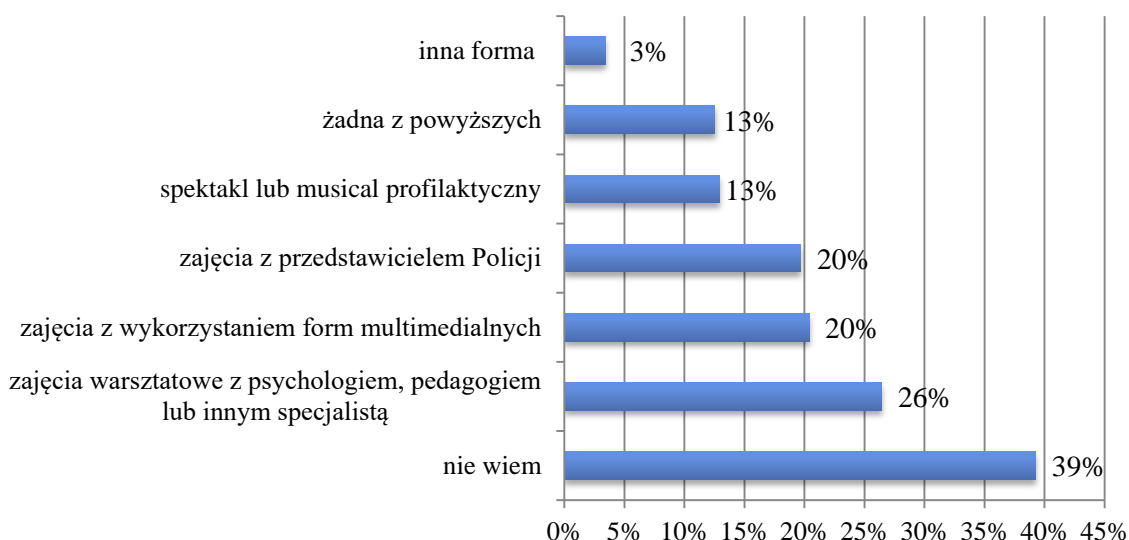
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie

dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych²⁴.

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 26% uznaje za najciekawsze i najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 20% zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych oraz zajęcia z przedstawicielami policji, natomiast 13% uczniów – spektakl lub musical profilaktyczny. Co trzeci respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem” (39%), natomiast 13% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna.

Wykres 24. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

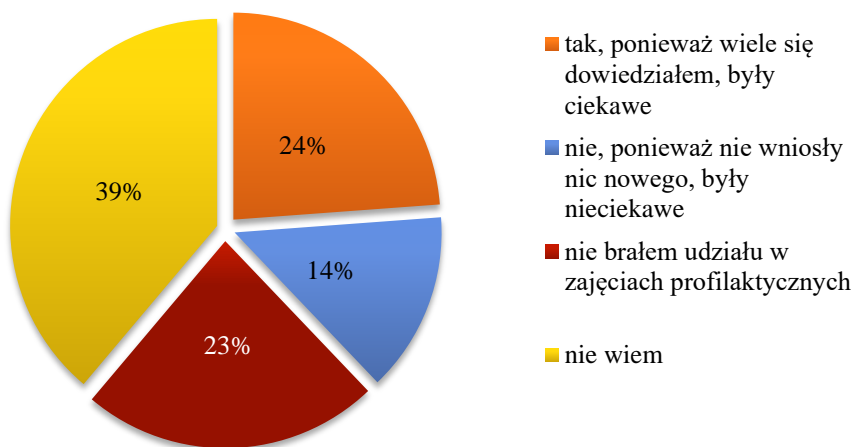

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Zdaniem 24% uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe. 23% respondentów nie brało udziału w takich zajęciach, a 14% uczniów uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe. Co trzeci uczeń nie potrafił jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie (39%).

²⁴ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M., Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

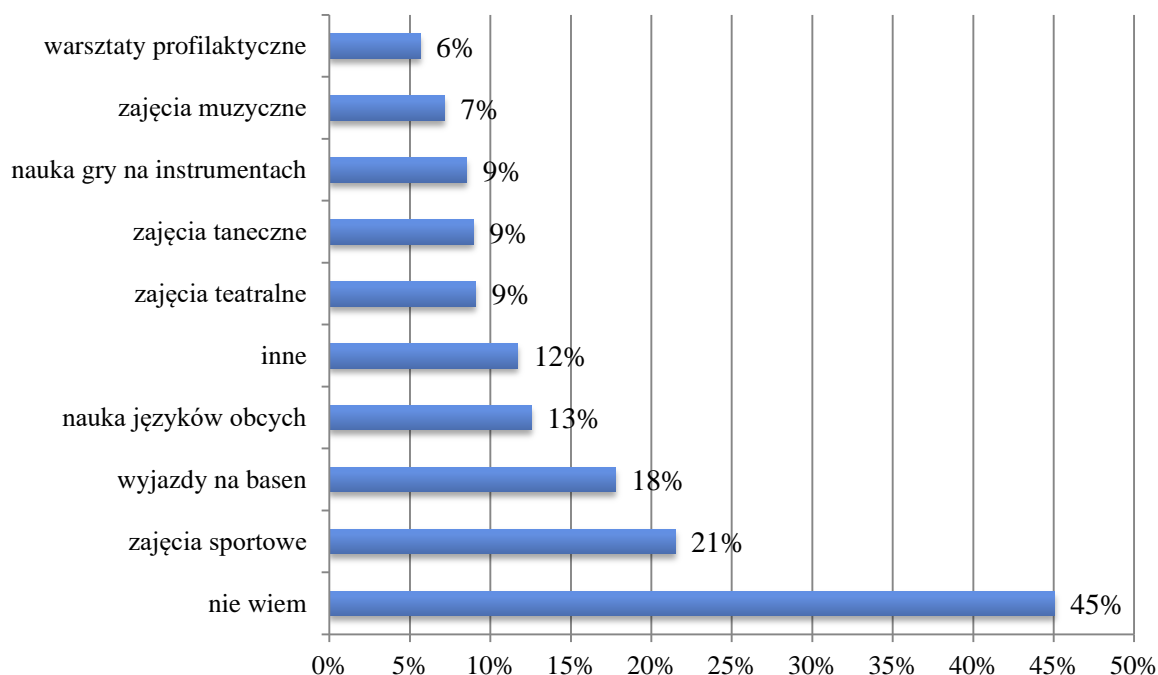
Wykres 25. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

W ostatnim pytaniu badani uczniowie mieli odpowiedzieć na pytanie, jakich zajęć pozaszkolnych im brakuje, a w których chętnie by uczestniczyli. Co piąty uczeń chciałby uczestniczyć w zajęciach sportowych (21%) lub w wyjazdach na basen (18%). 13% badanych opowiedziało się za nauką języków obcych, 9% za zajęciami teatralnymi, tanecznymi oraz nauką gry na instrumentach, 7% chciałoby brać udział w zajęciach muzycznych, natomiast 6% w warsztatach profilaktycznych. Aż 45% uczniów z miasta Piły nie wie, w jakich zajęciach pozaszkolnych chciałoby uczestniczyć, natomiast wśród innych odpowiedzi uczniowie zaznaczali chęć uczestnictwa w:

- zajęciach plastycznych,
- zajęciach informatycznych,
- jeździe konnej,
- zajęciach historycznych,
- zajęciach tenisa stołowego,
- zajęciach łyżwiarstwa,
- zajęciach siatkówki, koszykówki,
- zajęciach jogi,
- zajęciach fotograficznych,
- zajęciach technicznych np. robotyce,
- zajęciach z akrobatyki,
- zajęciach związanych z filmem.

Wykres 26. Jakich zajęć pozaszkolnych według Ciebie brakuje na terenie Twojej miejscowości, a w których chciał(a)byś uczestniczyć?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

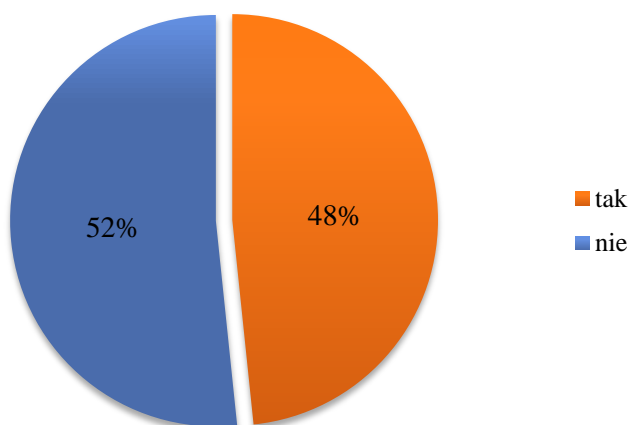
UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do gier hazardowych dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnienia od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania

w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 48% badanych uczniów.

Wykres 27. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy grali w gry na pieniądze.

351 osób

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zdecydowana większość respondentów nie grała w gry za pieniądze w tym okresie (161 osób, tj. 46%), natomiast największa część podejmowała się tego 1-5 razy (112 osób, tj. 36%). 7 osób w ciągu ostatnich 12 miesięcy grało w gry na pieniądze 6-10 razy (8%), zaledwie 4 osoby wskazały, że robiły to 11-20 razy (4%), a kolejne 4 osoby grały częściej niż 20 razy (4%).

Tabela 37. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	36%	112
6-10 razy	8%	7
11-20 razy	4%	4
częściej niż 20 razy	4%	4
nie grałem/am w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy	46%	161

Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry na pieniądze żadnych problemów (334 osoby, tj. 96%). 9 uczniów wskazało na problemy finansowe (3%), 8 osób doświadczyło problemów w szkole (2%), natomiast 5 badanych doznało problemów rodzinnych (1%).

Tabela 38. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem, żadnych powyższych problemów	96%	334
miałem/am problemy finansowe	3%	9
miałem/am poważne problemy w szkole	2%	8
miałem/am problemy rodzinne	1%	5

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

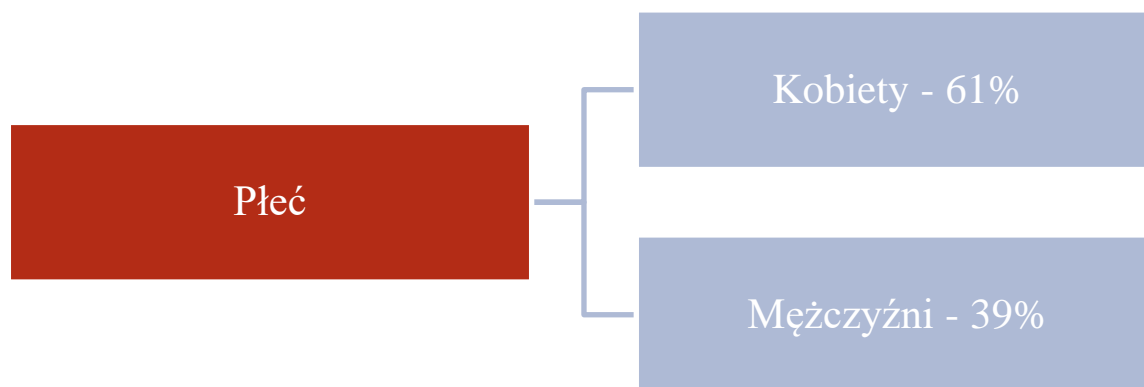
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców miasta Piły, a także skala zjawiska przemocy, grania w gry na pieniądze. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Mieście, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, niepełnosprawności, osób starszych oraz wspierania rodziny.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

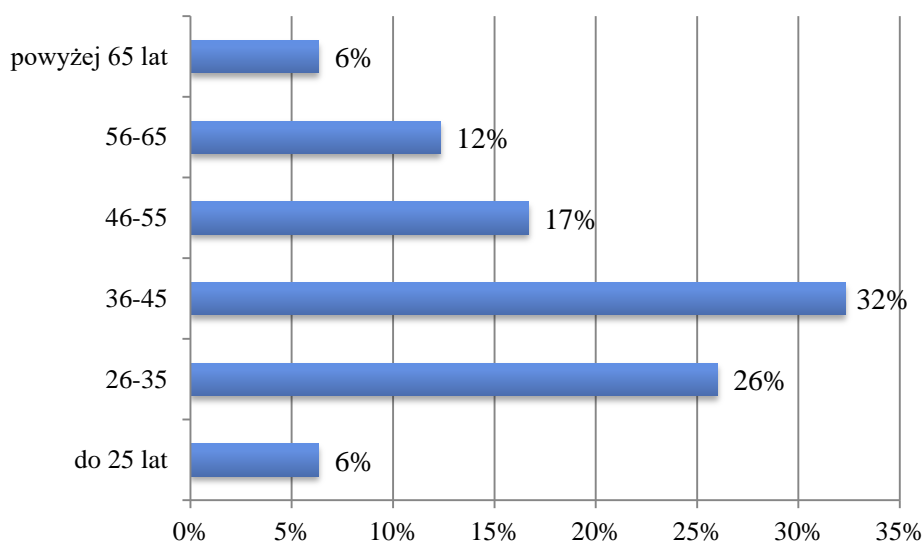
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie miasta Piły wzięło udział 300 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 61% ogółu.

Rysunek 9. Płeć:

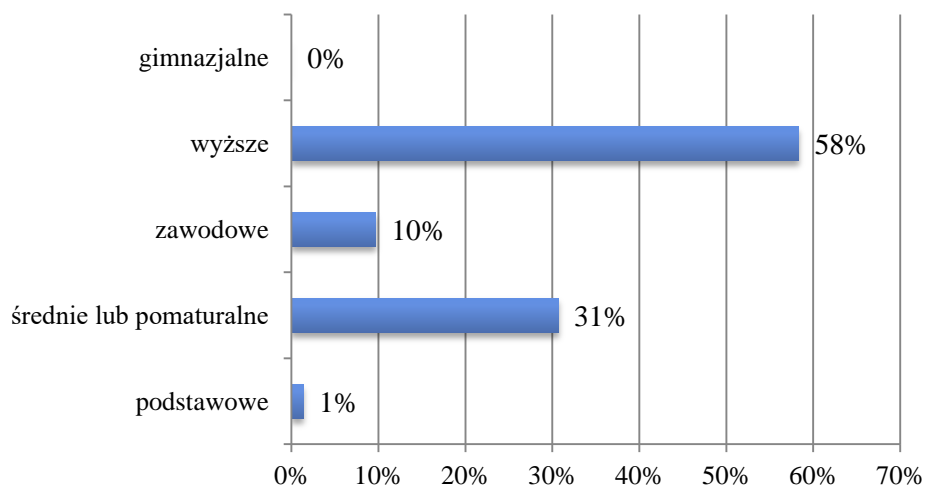
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (32%) oraz 26-35 lat (26%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (17%), 56-65 lat (12%), powyżej 65 lat (6%) oraz do 25 lat (6%).

Wykres 28. Wiek:

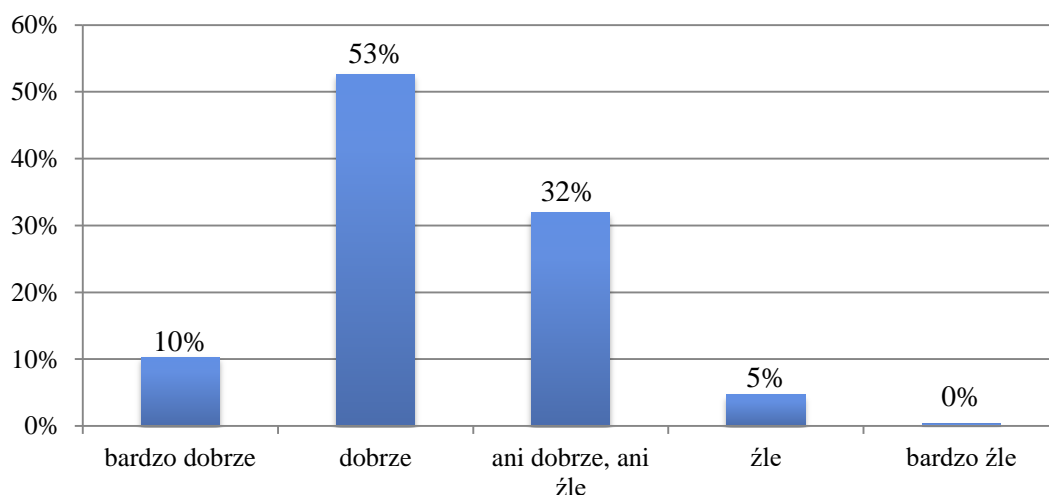
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (58%), natomiast blisko co trzeci kwestionariusz ankiety wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym (31%). 10% respondentów posiada wykształcenie zawodowe, natomiast 1% respondentów zakończyło swoją edukację na poziomie podstawowym.

Wykres 29. Wykształcenie:

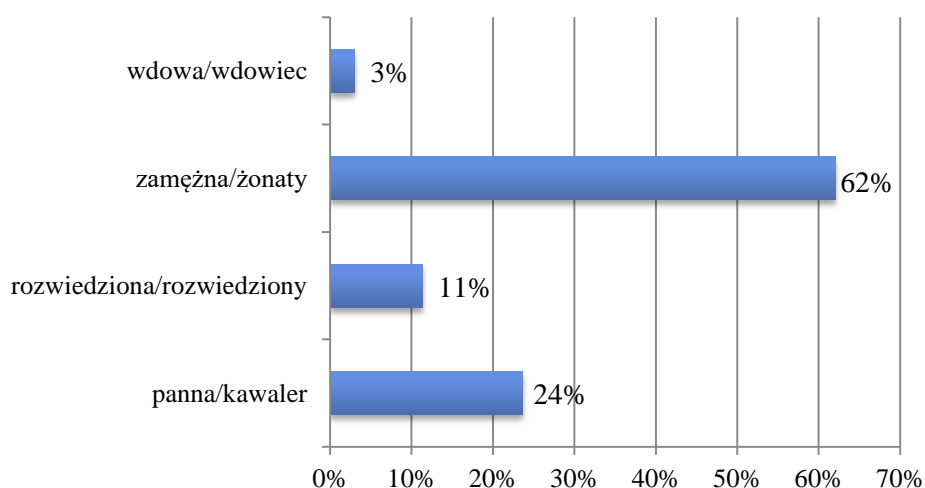
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Miasta określiła swoją sytuację materialną pozytywnie (53% - dobrze, 10% - bardzo dobrze). Co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu ocenił swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą (32%), natomiast 5% uważa, że jest ona zła.

Wykres 30. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatych (62%), co czwarty badany to panna/kawaler, 11% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 3% to wdowy/wdowcy.

Wykres 31. Stan cywilny:

PROBLEM ALKOHOLOWY

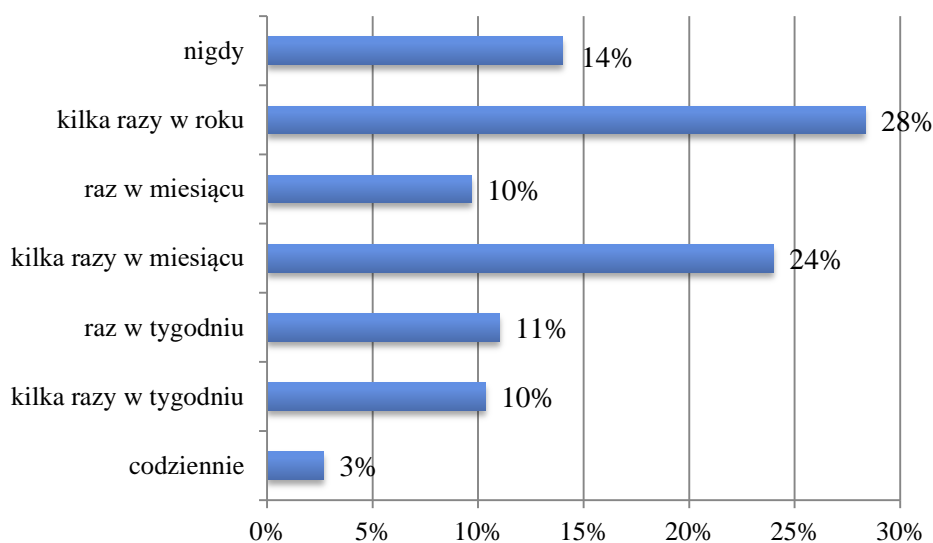
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji²⁵. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym²⁶.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż co czwarty badany sięga po alkohol kilka razy w roku (28%) lub kilka razy w miesiącu (24%). 10% respondentów pije alkohol raz w miesiącu, 11% – raz w tygodniu, 10% – kilka razy w tygodniu, natomiast 3% – codziennie. Na abstynencję wskazało zaledwie 14% mieszkańców.

²⁵ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

²⁶ Włodarczyk E., *Spoleczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, *Pedagogika Społeczna* 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Wykres 32. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

258 osób

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych sięga po piwo (157 osób, tj. 61%), wino (130 osób, tj. 51%) oraz whisky (61 osób, tj. 24%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: wódka (49 osób, tj. 19%), nalewki (25 osób, tj. 10%), likiery (22 osoby, tj. 9%), alkohol własnej roboty (11 osób, tj. 4%), alkohol spoza legalnego źródła (3 osoby, tj. 1%) oraz inne alkohole, w tym brandy, koniak i drinki (2 osoby, tj. 1%).

Tabela 39. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	61%	157
wino	51%	130
whisky	24%	61
wódka	19%	49
nalewki	10%	25
likiery	9%	22
alkohol własnej roboty	4%	11
alkohol spoza legalnego źródła	1%	3
inne	1%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija 1-2 porcje tego napoju (158 osób, tj. 61%). Nieco mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcje (63 osoby, tj. 24%) oraz 5-7 porcji (20 osób, tj. 8%). Najmniej osób wskazało, że wypija 8-10 porcji (10 osób, tj. 4%) lub 11 i więcej porcji alkoholu (7 osób, tj. 3%).

Tabela 40. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	61%	158
3-4	24%	63
5-7	8%	20
8-10	4%	10
11-13 i więcej	3%	7

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (237 osób, tj. 92%). Do takiego zachowania przyznało się 8% badanych pijących alkohol, wśród których 11 ankietowanych (4%) stwierdziło, że miało to miejsce raz, w przypadku 5 osób (2%) zdarzało się to sporadycznie, natomiast kolejnym 5 osobom zdarza się to często (2%).

Tabela 41. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	92%	237
raz mi się to zdarzyło	4%	11
zdarza mi się to sporadycznie	2%	5
zdarza mi się to często	2%	5

Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (234 osoby, tj. 91%), na uwagę zasługuje jednak fakt, że 20 osobom (8%) zdarzyło się to raz, jednemu badanemu zdarza się to sporadycznie, natomiast 3 osobom (1%) – zdarza się to często.

Tabela 42. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

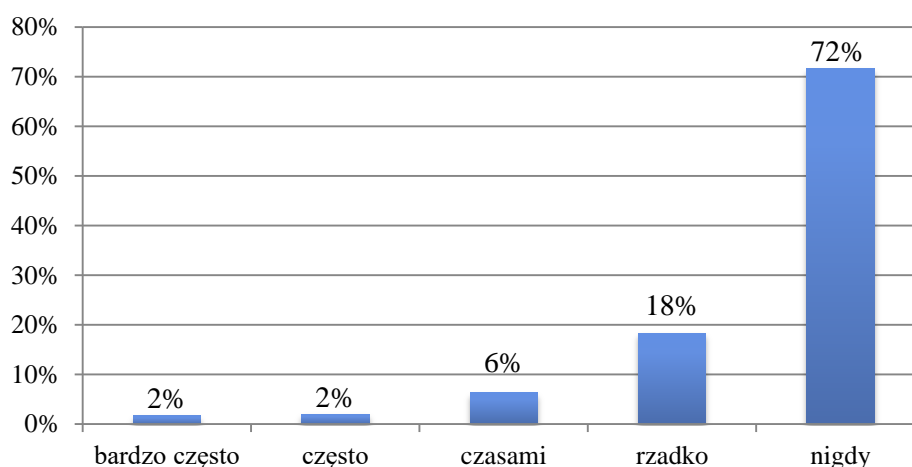
Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	91%	234
raz mi się to zdarzyło	8%	20
zdarza mi się to sporadycznie	0%	1
zdarza mi się to często	1%	3

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

300 osób

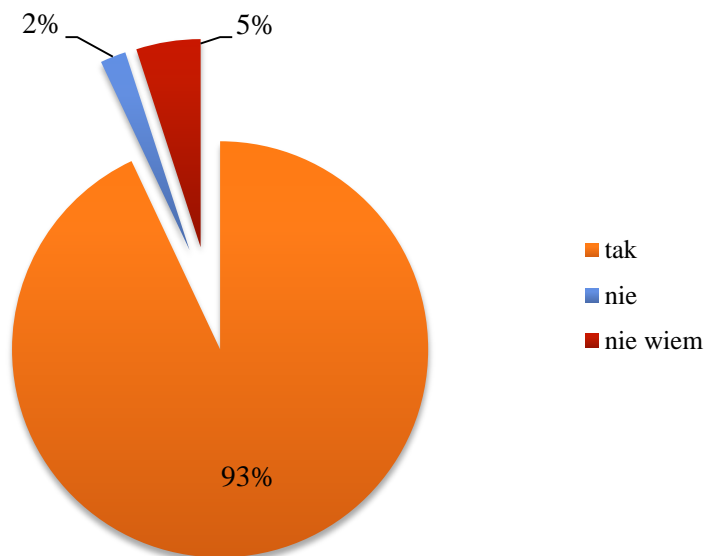
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w mieście Piła. Jak wynika z zebranych danych, 28% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 18% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 6% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 2% - często, natomiast kolejnych 2% - bardzo często.

Wykres 33. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

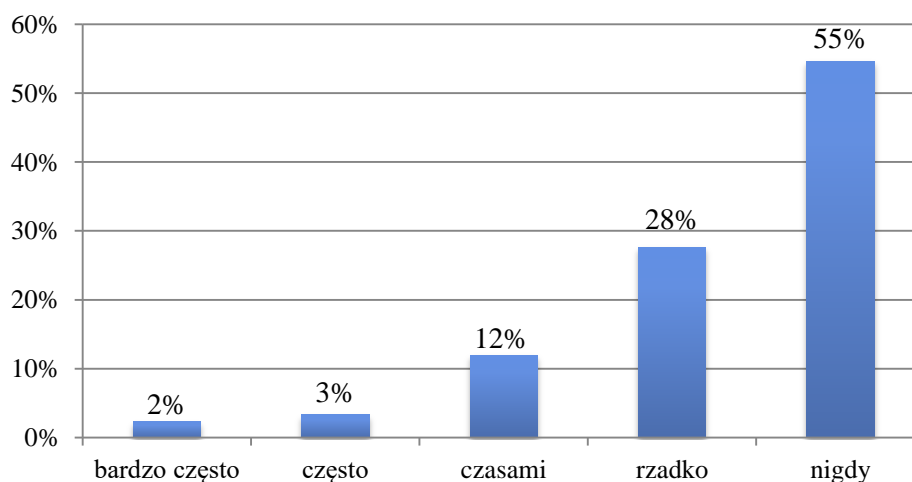
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród nielicznych mieszkańców Miasta, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 5% badanych, natomiast 2% uważa, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka. Zdecydowana większość stwierdziła, że picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka (93%).

Wykres 34. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

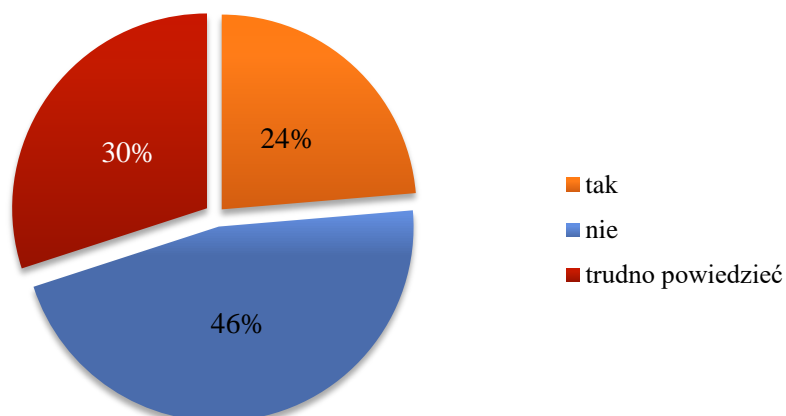
Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia świadkiem takiej sytuacji przyznało się aż 45% respondentów, przy czym 28% rzadko, 12% - czasami, 3% - często, natomiast 2% - bardzo często.

Wykres 35. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie miasta kobiety w ciąży spożywające alkohol?

W kolejnym pytaniu mieszkańcy Piły mieli określić, czy na terenie Miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży alkoholu. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że za ich ograniczeniem jest 24% badanych, aż 46% jest przeciwnego zdania, natomiast 30% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 36. Czy na terenie miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?

PROBLEM NIKOTYNOWY

Palenie papierosów jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²⁷. W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²⁸. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez Centrum Badania Opinii Społecznej w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak²⁹. Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.

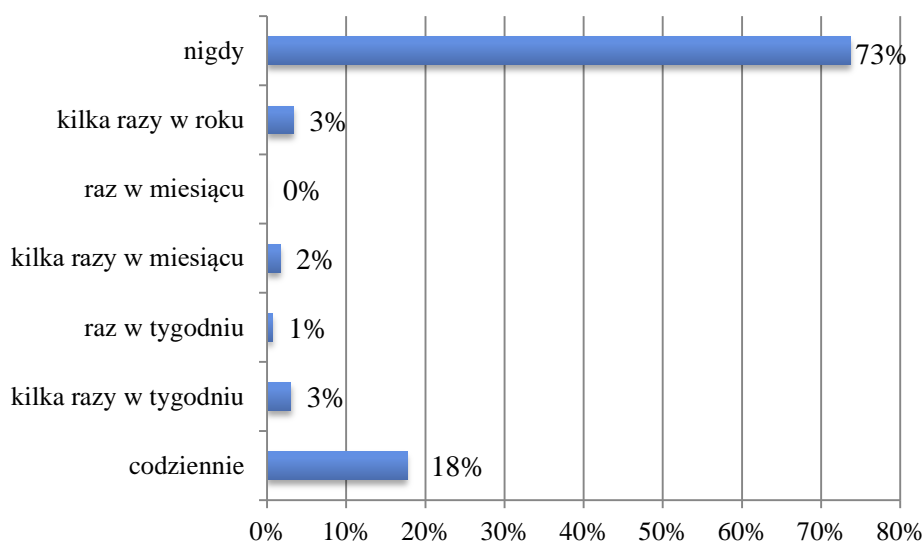
Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców miasta Piły. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali co czwarty mieszkaniec (27%), przy czym 3% sięga po nie kilka razy w roku, 2% - kilka razy w miesiącu, 1% - raz w tygodniu, 3% - kilka razy w tygodniu, natomiast 18% mieszkańców pali codziennie.

²⁷ WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²⁸ Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

²⁹ CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

Wykres 37. Jak często pali Pan/i papierosy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy palą papierosy.

79 osób

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że część osób nie wie ile dziennie papierosów wypala, ponieważ nie pali codziennie (18 osób, tj. 23%). Co trzeci palący mieszkaniec Piły wypala dziennie 6-15 sztuk papierosów (26 osób, tj. 33%), natomiast blisko co czwarty 16-25 sztuk (18 osób, tj. 23%). 12 respondentów (15%) sięga po papierosa mniej niż 5 razy w ciągu dnia, 4 osoby (5%) nie wiedzą ile wypalają, ponieważ tego nie liczą, natomiast 1 osoba zadeklarowała palenie więcej niż 25 sztuk papierosów dziennie.

Tabela 43. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	23%	18
poniżej 5 sztuk	15%	12
6-15 sztuk	33%	26
16-25 sztuk	23%	18
więcej niż 25 sztuk	1%	1
nie wiem, nie liczę	5%	4

Poniższa tabela prezentuje rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytanie o próby rzucenia przez nich palenia. Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 46 osób (58%), w tym 17 respondentów raz (22%), natomiast 29 osób wiele razy (36%). Blisko co trzeci palący nigdy nie próbował rzucić palenia (26 osób, tj. 32%), natomiast 9% nie próbowało, ale zamierza zerwać z nałogiem (7 osób).

Tabela 44. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

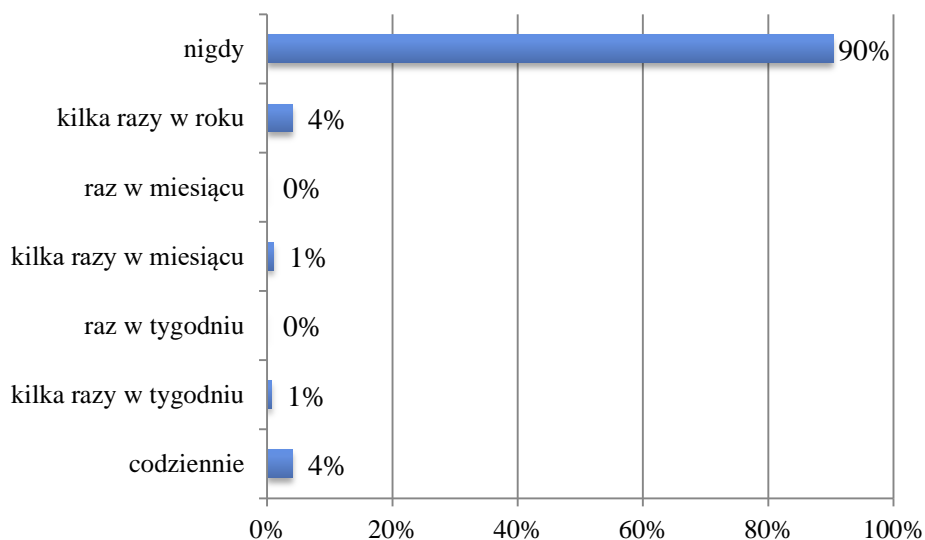
Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	36%	29
nigdy nie próbowałem/am	32%	26
tak, raz, ale nie udało mi się	22%	17
nie, ale zamierzam spróbować	9%	7

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

300 osób

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 10% dorosłych mieszkańców Piły, w tym 4% - kilka razy w roku, 1% - kilka razy w miesiącu, kolejny 1% - kilka razy w tygodniu, natomiast 4% - codziennie.

Wykres 38. Jak często pali Pan/i e-papierosy?

PROBLEM NARKOTYKOWY

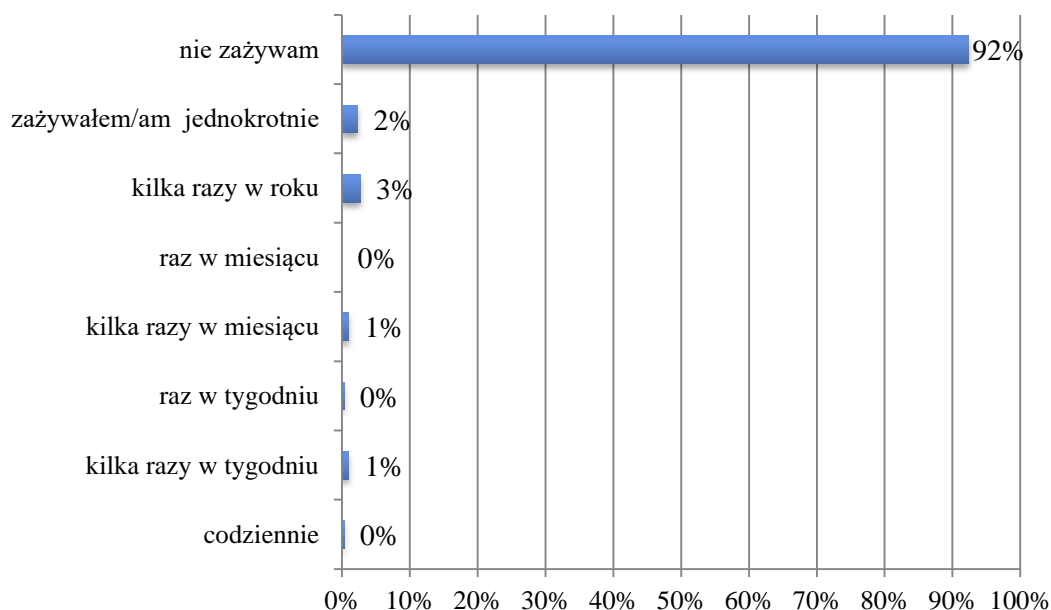
Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana³⁰. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. *dopalacze*. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu *Głównego Inspektora Sanitarnego*, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi³¹. Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali spożywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Miasta. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 7% badanych, w tym 2% zażywało je jednokrotnie, 3% - kilka razy w roku, 1% - kilka razy w miesiącu, natomiast kolejny 1% zażywa je kilka razy w tygodniu. Jedna z osób odpowiedziała, że zażywa takie substancje raz w tygodniu (0,3%), a kolejna robi to codziennie (0,3%).

³⁰ *Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019*, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

³¹ *Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018*, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Wykres 39. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy zażywali narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne.

23 osoby

Na podstawie odpowiedzi respondentów możemy stwierdzić, że najpopularniejszymi substancjami spożywanymi przez mieszkańców miasta Piły jest marihuana – sięgnęło po nią 19 osób (83%). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się amfetamina i środki nasenne – 4 osoby (17%), z kolei na trzecim kokaina, mefedron i dopalacze – na te substancje wskazało po 3 badanych (13%). 2 odpowiedzi padły na ekstazy, sterydy anaboliczne oraz leki w celu odurzenia się (9%), natomiast pojedyncze odpowiedzi na LSD oraz grzyby halucynogenne (4%).

Tabela 45. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	83%	19
amfetamina	17%	4
środki nasenne	17%	4
kokaina	13%	3
mefedron	13%	3
dopalacze	13%	3
inne	13%	3
ekstazy	9%	2
sterydy anaboliczne	9%	2
leki w celu odurzania się	9%	2
LSD	4%	1
grzyby halucynogenne	4%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Dorośli mieszkańcy Piły, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie narkotyków, dopalaczy lub innych substancji psychoaktywnych zostali poproszeni również o określenie, czy doznali w związku z tym jakich przykrych konsekwencji. Doświadczenia tego typu ma za sobą tylko 1 osoba, która doznała problemów ze zdrowiem (4%).

Tabela 46. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doznałem/am żadnych konsekwencji	96%	22
problemy ze zdrowiem	4%	1
problemy finansowe	0%	0
problemy w pracy	0%	0
wypadek lub uszkodzenie ciała	0%	0
inne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

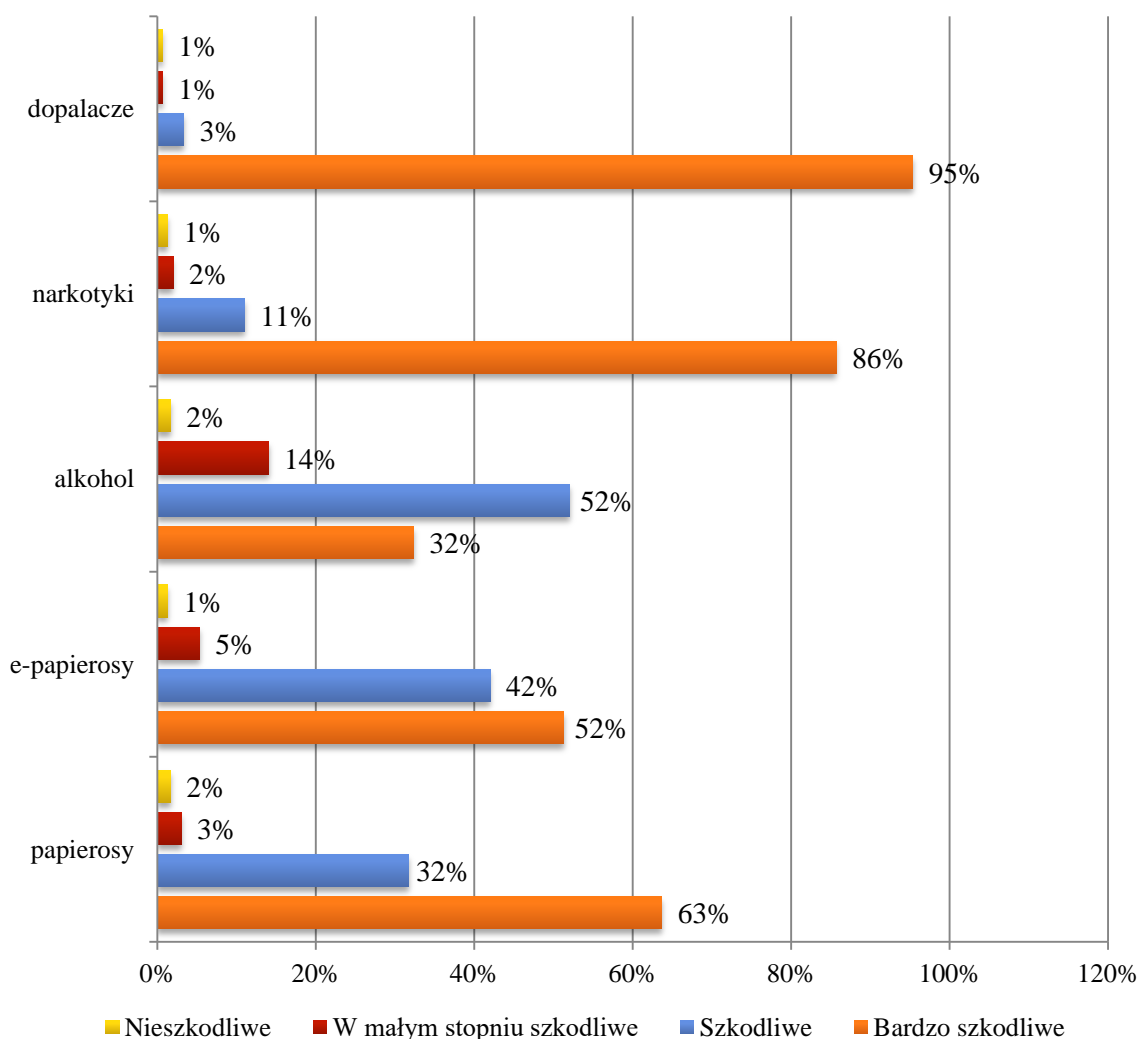
Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

300 osób

Opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

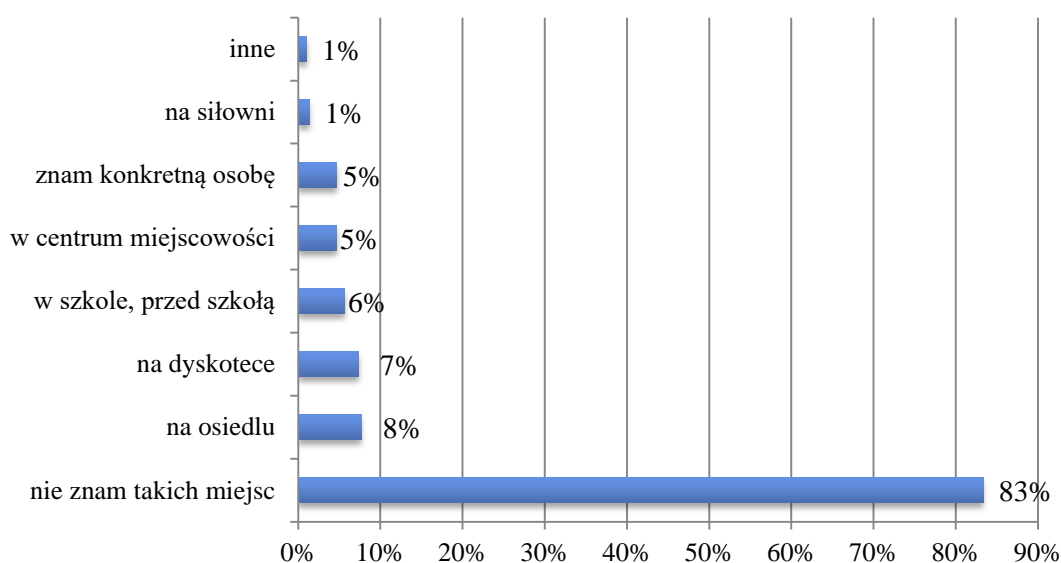
- szkodliwość dopalaczy dostrzega 98% respondentów, z kolei brak świadomości na temat negatywnych konsekwencji zdrowotnych ma 2%;
- o szkodliwości narkotyków przekonanie ma 97%, natomiast przeciwnego zdania jest 3%;
- ze szkodliwości alkoholu zdaje sobie sprawę 84%, z kolei brak świadomości na temat negatywnych konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu ma 16%;
- e-papierosy są szkodliwe dla 94% badanych mieszkańców, a o ich niskiej szkodliwości przekonanie ma 6%;
- szkodliwość papierosów dostrzega 95% respondentów, natomiast nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości – 5%.

Wykres 40. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo wysoki odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc, (17%), przy czym przeważająca część spośród tych osób wskazała na osiedle (8%), dyskotekę (7%) oraz szkołę (6%). 5% mieszkańców zna konkretną osobę, u której może zdobyć takie substancje, kolejnych 5% wskazało na centrum miejscowości, natomiast 1% twierdzi, że może kupić narkotyki lub dopalacze na siłowni.

Wykres 41. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

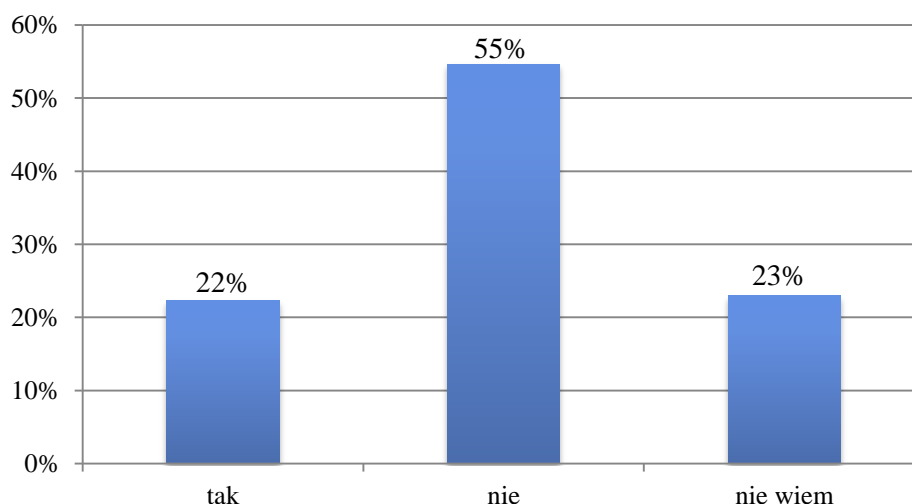
PROBLEM PRZEMOCY

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie

88 032³². O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%³³. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców miasta Piły. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 22% badanych, a przeczącej – 55%.

Wykres 42. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

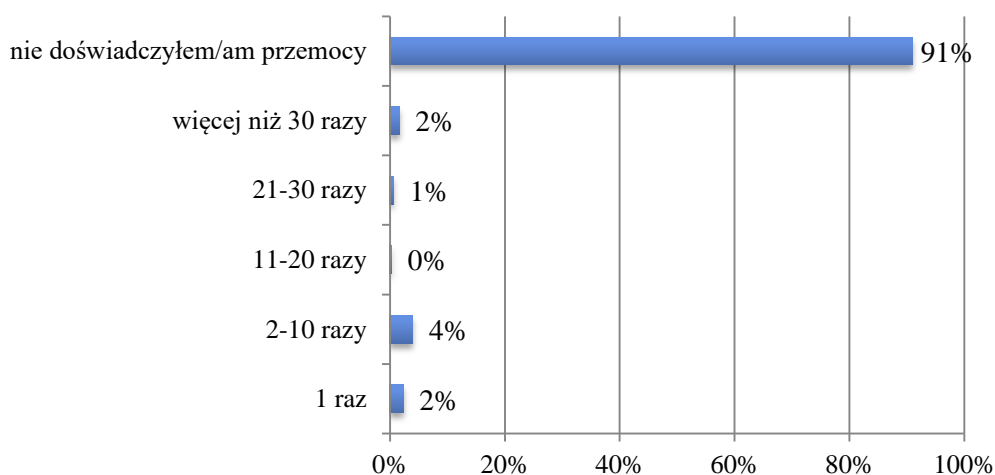

³² <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

³³ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

Skala problemu przemocy w mieście Piła została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w okresie ostatnich 12 miesięcy. Z zebranych danych wynika, że w ciągu ostatniego roku przemocy doznało 9% mieszkańców, wśród których 2% doświadczyło jej 1 raz, 4% - 2-10 razy, 1% - 21-30 razy, natomiast 2% - więcej niż 30 razy.

Wykres 43. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

27 osób

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 20 badanych tj. 74%. Zaniedbania doświadczyło 11 ankietowanych (41%), przemocy fizycznej – 8 osób (30%), przemocy ekonomicznej oraz mobbingu – 7 osób (26%), natomiast przemocy seksualnej – 4 osoby (15%).

Tabela 47. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	74%	20
zaniedbanie	41%	11
przemoc fizyczna	30%	8
przemoc ekonomiczna	26%	7
mobbing	26%	7
przemoc seksualna	15%	4
nie wiem	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej osób doznało przemocy ze strony partnera/partnerki (10 osób, tj. 38%). W dalszej kolejności badani wskazali na kolegę/koleżankę z pracy (6 osób, tj. 23%), mamę (5 osób, tj. 19%), tatę (5 osób, tj. 19%), pracodawcę (4 osoby, tj. 15%), męża/żonę (4 osoby, tj. 15%), siostrę (3 osoby, tj. 12%), brata (3 osoby, tj. 12%), nieznanego (3 osoby, tj. 12%), dziadków (1 osoba, tj. 4%) oraz dziecko/dzieci (1 osoba, tj. 4%). Wśród innych odpowiedzi ankietowali wymienili byłego partnera, klientów, szwagra, siostrzeńca oraz najemcę swojej nieruchomości.

Tabela 48. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
partner/partnerka	38%	10
kolega/koleżanka z pracy	23%	6
mama	19%	5
tata	19%	5
inne osoby	19%	5
pracodawca	15%	4
mąż/żona	15%	4
siostra	12%	3
brat	12%	3
nieznajomy/a	12%	3
dziadkowie	4%	1
dziecko/dzieci	4%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej odpowiedzi padło na dom (18 osób, tj. 69%). W mniejszym stopniu deklarowano doznanie tego problemu w miejscu publicznym (9 osób, tj. 35%) oraz w pracy (8 osób, tj. 31%).

Tabela 49. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	69%	18
w miejscu publicznym	35%	9
w pracy	31%	8
inne	12%	3
na uczelni	0%	0

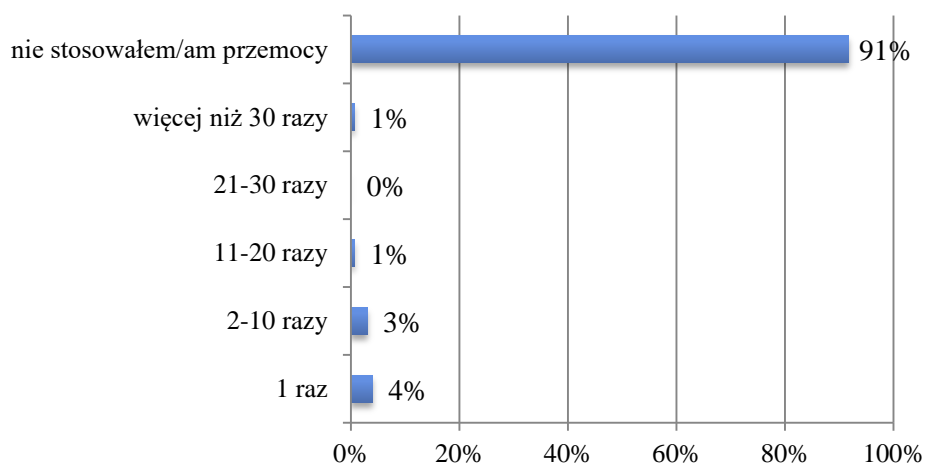
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

300 osób

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 9% mieszkańców, spośród których 4% stosowało ją 1 raz, 3% - 2-10 razy, 1% - 11-20 razy, natomiast kolejny 1% - więcej niż 30 razy.

Wykres 44. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

25 osób

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc psychiczna (14 osób, tj. 58%) oraz fizyczna (10 osób, tj. 42%). Na przemoc ekonomiczną oraz mobbing wskazały 3 osoby (13%), na zaniedbanie 2 osoby (8%), natomiast na przemoc seksualną jedna osoba (4%).

Tabela 50. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	58%	14
przemoc fizyczna	42%	10
przemoc ekonomiczna	13%	3
mobbing	13%	3
zaniedbanie	8%	2
nie wiem	8%	2
przemoc seksualna	4%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec dziecka/dzieci (8 osób, tj. 31%), partnera/partnerki (6 osób, tj. 24%) oraz kolegi/koleżanki z pracy (5 osób, tj. 20%). Po 3 wskazania padły na rodziców, rodzeństwo, dziadków, nieznajome osoby, męża/żonę oraz inne osoby.

Tabela 51. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
dziecko/dzieci	32%	8
partner/partnerka	24%	6
kolega/koleżanka z pracy	20%	5
rodzice	12%	3
rodzeństwo	12%	3
dziadkowie	12%	3
nieznajomy/a	12%	3
mąż/żona	12%	3
inne osoby	12%	3

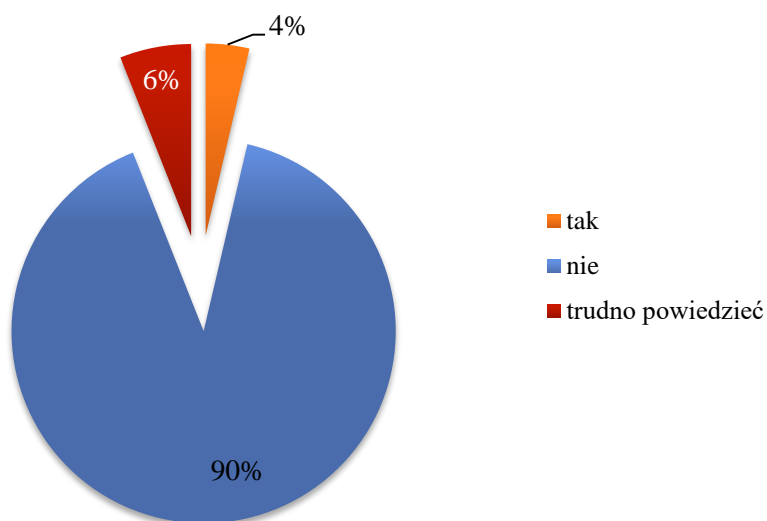
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

300 osób

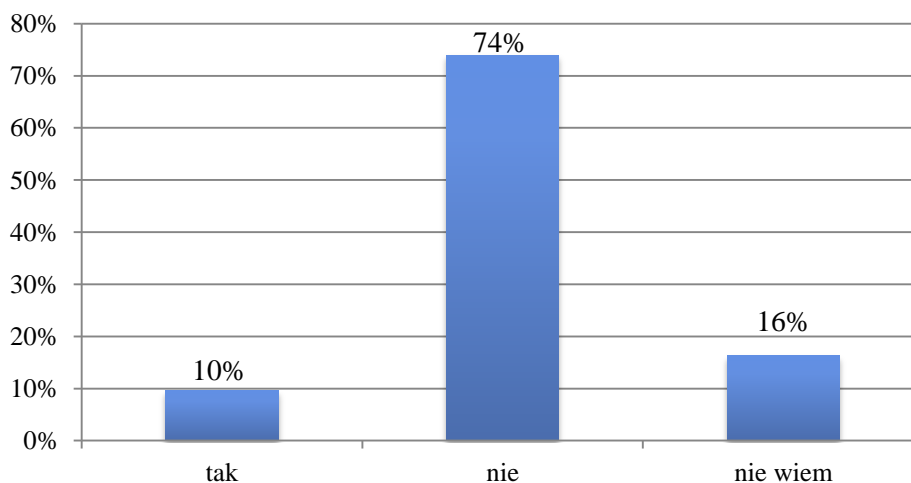
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie miasta Piły. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 4% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 6% ogółu.

Wykres 45. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Miasta na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 10% badanych, z kolei 16% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 74% mieszkańców.

Wykres 46. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii* dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorzady często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznannej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”³⁴. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym³⁵. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych³⁶.

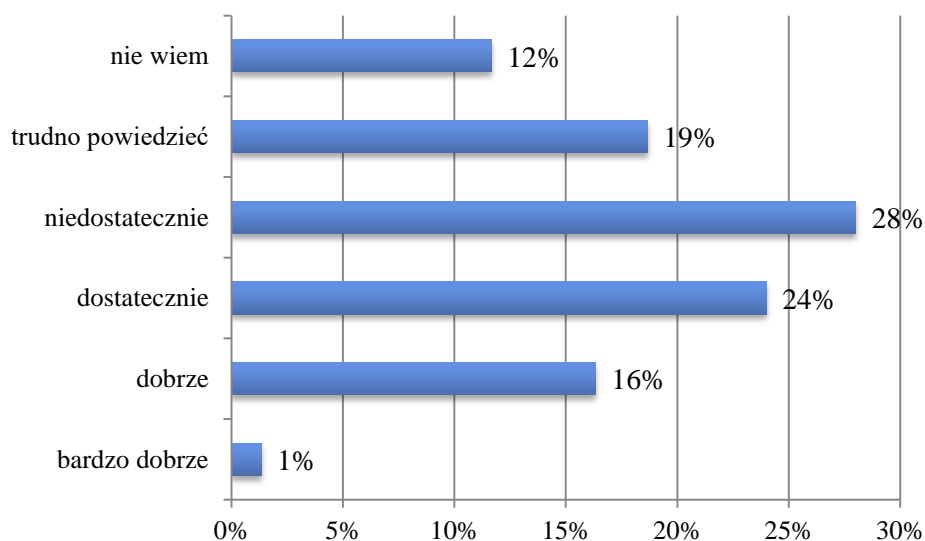
³⁴ *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

³⁵ Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

³⁶ Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

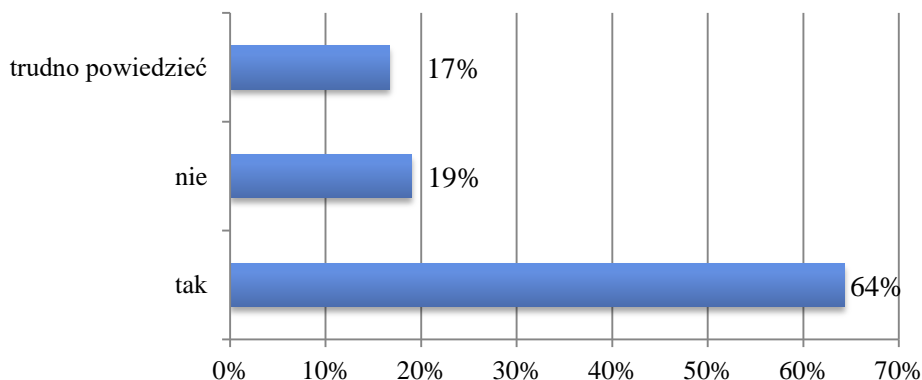
W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że tylko 1% ankietowanych uważa, iż działania prowadzone są bardzo dobrze, a zdaniem 16% - dobrze. 24% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 28% - niedostatecznie, a 19% mieszkańców miało trudności w odpowiedzi na to pytanie. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (12%).

Wykres 47. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

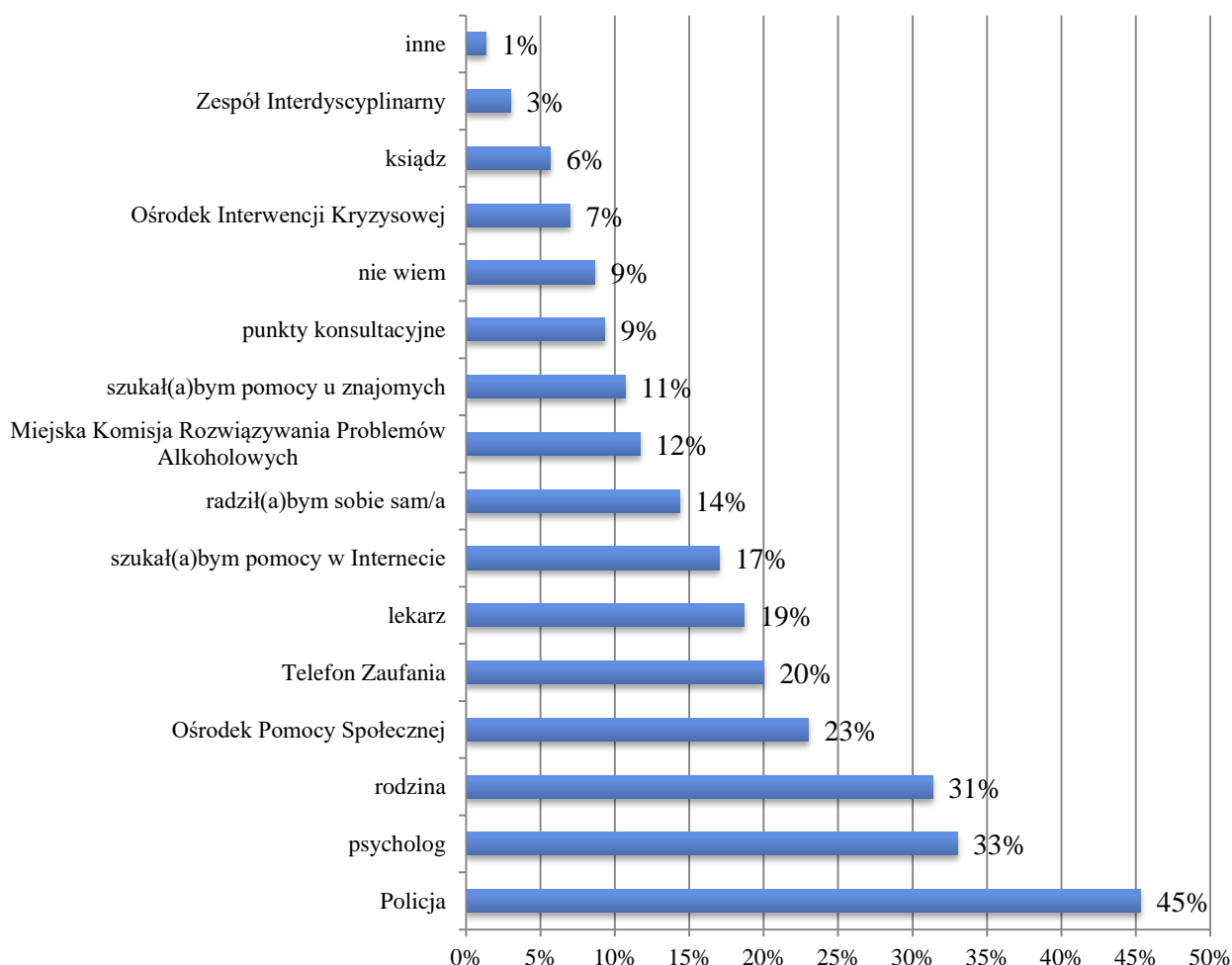
W następnej kolejności zapytaliśmy ankietowanych o to, czy wiedzą gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy. Pozytywny jest fakt, iż ponad połowa mieszkańców Piły ma na ten temat wiedzę (64%). 17% trudno było odpowiedzieć na to pytanie, natomiast 19% osób nie wie, gdzie szukać pomocy w przypadku problemu uzależnienia lub przemocy.

Wykres 48. Czy wie Pan/i gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy?

W ankiecie pojawiło się również pytanie o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych zgłosiłoby się do policji (45%), psychologa (33%) lub rodziny (31%). Często deklarowany był również Ośrodek Pomocy Społecznej (23%), Telefon Zaufania (20%), lekarz (19%), szukanie pomocy w Internecie (17%) oraz radzenie sobie samemu z problemem (14%). 9% badanych nie wie, gdzie mogłoby się zgłosić w razie problemu przemocy w rodzinie lub uzależnień.

Wykres 49. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

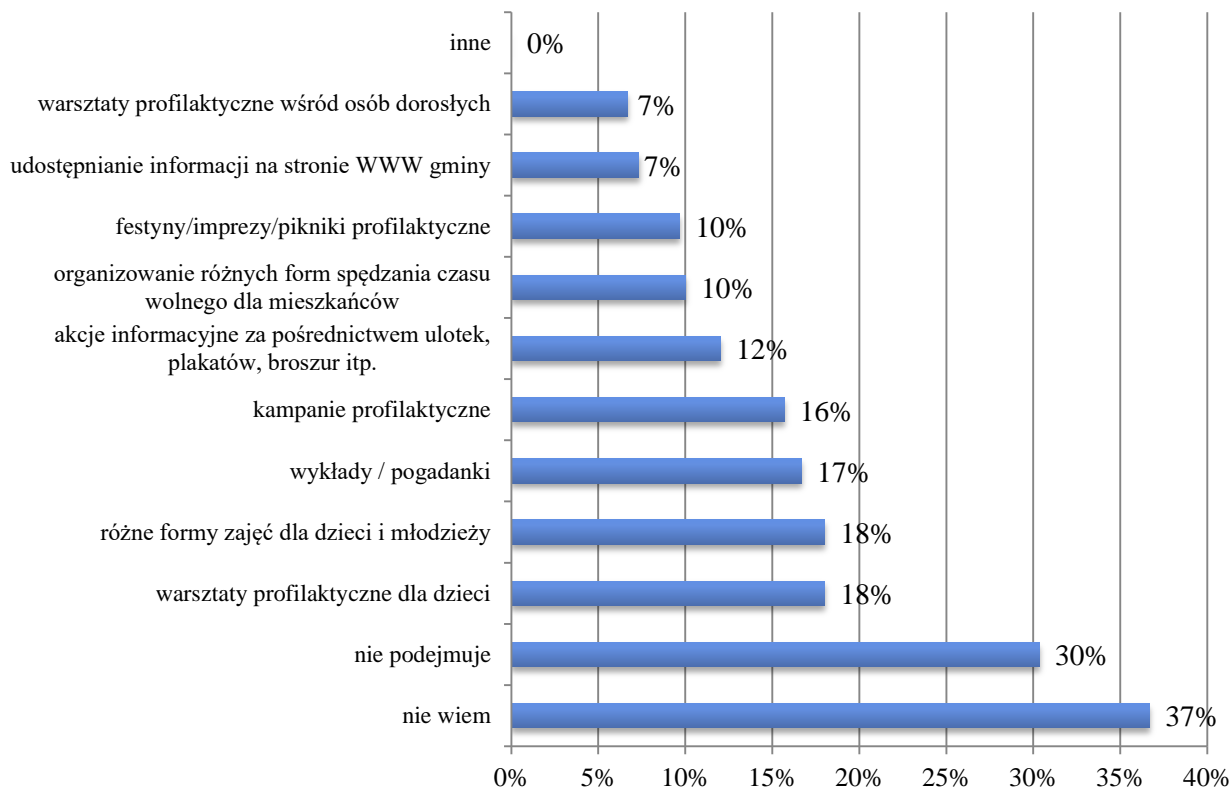

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez Miasto w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż co trzeci respondent nie ma na ten temat żadnej wiedzy (37%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazły się warsztaty profilaktyczne dla dzieci (18%), różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (18%), wykłady/pogadanki (17%) oraz kampanie profilaktyczne (16%). Najmniej odpowiedzi padło na warsztaty profilaktyczne

wśród osób dorosłych (7%), udostępnianie informacji na stronie internetowej miasta (7%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (10%) oraz organizowanie różnych form spędzania czasu wolnego mieszkańców (10%). Blisko co trzeci mieszkaniec Piły jest zdania, że Miasto nie podejmuje żadnych działań, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (30%).

Wykres 50. Jakie działania według Pana/i podejmuje miasto, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

H A Z A R D

Hazard, podobnie jak inne uzależnienia, niesie za sobą poważne konsekwencje zdrowotne i społeczne. Jest źródłem licznych problemów, a zaburzenia związane z uprawianiem hazardu są powiązane ze znacznym upośledzeniem zdolności jednostki do funkcjonowania społecznego i zawodowego. Do częstych konsekwencji problemowego uprawiania hazardu należą znaczne straty finansowe, zadłużenia, problemy zawodowe, utrata pracy, wysoki wskaźnik problemów emocjonalnych i zdrowotnych (depresja, bezsenność, problemy z alkoholem, zaburzenia nastroju), znaczny wskaźnik załamania relacji małżeńskich i rodzinnych, a także podwyższony poziom samobójstw – około 20% osób mających problemy tego typu popełnia samobójstwo. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych

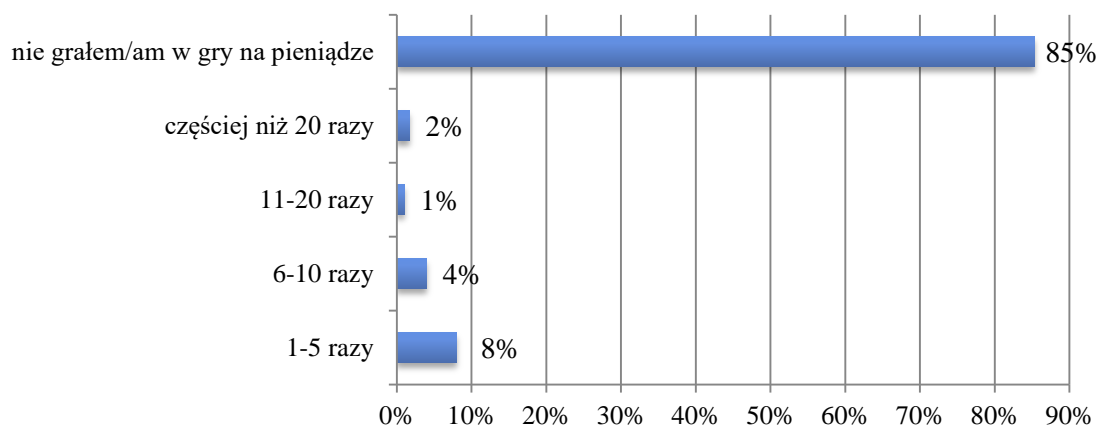
dominują motywy finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdrapki, zakłady, spekulacje na giełdzie, itd. Dzięki łatwemu i szybkiemu dostępowi, w ostatnim czasie na popularności zyskują również kasyna on-line, które oferują takie same gry, jak w kasynach rzeczywistych, a są bardziej dostępne, zapewniają anonimowość oraz brak ograniczeń czasowych³⁷. Wraz ze wzrostem dostępności gier hazardowych rośnie też liczba osób uprawiających hazard. Jak podaje CBOS, 37,1% Polaków powyżej 15 roku życia gra w gry na pieniądze. W stosunku do 2015 roku, oznacza to wzrost o 3 pp. Najwięcej osób, które grają codziennie lub kilka razy w tygodniu jest wśród grających w gry Totalizatora Sportowego – 2,6%. Wśród często podejmowanych gier na pieniądze znalazły się również zdrapki – 0,7%. Jak wynika z przeprowadzonych badań ogólnopolskich w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększył się nieco odsetek Polaków grających na pieniądze, zmniejszyła się natomiast częstość tego rodzaju praktyk³⁸. Biorąc pod uwagę znaczne rozpowszechnienie grania w gry za pieniądze, konieczne jest stałe diagnozowanie zjawiska oraz organizowanie systematycznych działań profilaktycznych w tym zakresie.

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Miasta, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 15% dorosłych mieszkańców miasta Piły, wśród których większość badanych grało 1-5 razy (8%). 4% mieszkańców grało w gry hazardowe 6-10 razy, 1% - 11-20 razy, natomiast 2% - częściej niż 20 razy.

³⁷ Grzegorzewska I., Cierpiałkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

³⁸ *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

Wykres 51. Jak często Pan/i gra/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy grali lub obstawiali gry na pieniądze.

44 osoby

Analiza danych wskazuje na to, iż tylko 2 mieszkańców doświadczyło problemów w związku z graniem w gry na pieniądze. Badani doświadczyli problemów finansowych oraz stracili pracę, natomiast wśród innych odpowiedzi wskazano na stres i nerwy.

Tabela 52. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am, żadnych powyższych problemów	95%	42
tak, straciłem/am pracę	2%	1
miałem/am problemy finansowe	2%	1
innych	2%	1
miałem/am poważne problemy w pracy	0%	0
miałem/am problemy rodzinne	0%	0

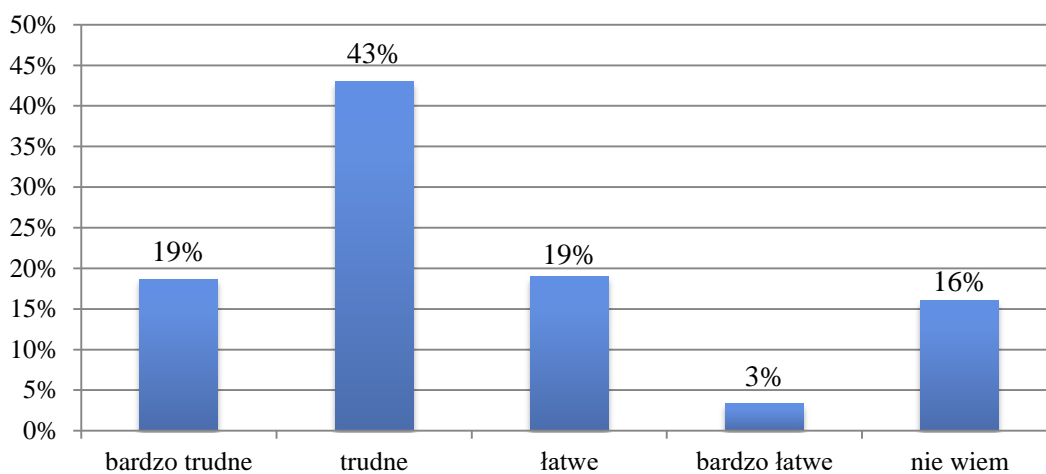
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

RYNEK PRACY

W 2019 roku w urzędach pracy zarejestrowało się 745,1 tys. kobiet i 751,4 tys. mężczyzn. Pod koniec 2019 roku prawo do zasiłku posiadało 82,2 tys. kobiet (tj. 17,1% ogółu zarejestrowanych kobiet) oraz 60,3 tys. mężczyzn (tj. 15,6 % ogółu zarejestrowanych mężczyzn). Końcem 2019 roku najwyższa liczba bezrobotnych kobiet znajdowała się w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których znajdowało się też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, tj. mazowieckim (63,5 tys. kobiet) oraz podkarpackim (40,3 tys. kobiet). Najmniej bezrobotnych kobiet było w województwach lubuskim (10,9 tys. kobiet), opolskim (12,1 tys. kobiet) i podlaskim (15,8 tys. kobiet). Średni wiek bezrobotnych wyniósł ok. 40 lat - dla kobiet ok. 38 lat, a dla mężczyzn ok. 44 lata. Mimo faktu, że bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone, we wszystkich grupach bez względu na wiek dłużej pozostawały w ewidencji urzędów pracy³⁹.

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców miasta Piły. Celem było zbadanie opinii respondentów na temat rynku pracy, szans na znalezienie zatrudnienia oraz form wsparcia na jakie mogą liczyć. W pierwszym pytaniu badani mieli określić, czy znalezienie nowej pracy na terenie Miasta sprawia trudności. Aż 43% mieszkańców uważa, że znalezienie nowej pracy na terenie Miasta jest trudne, natomiast co piąty twierdzi, że jest to bardzo trudne. 19% badanych jest zdania, że znalezienie pracy jest łatwe, 3% twierdzi, że jest to bardzo łatwe, natomiast 16% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

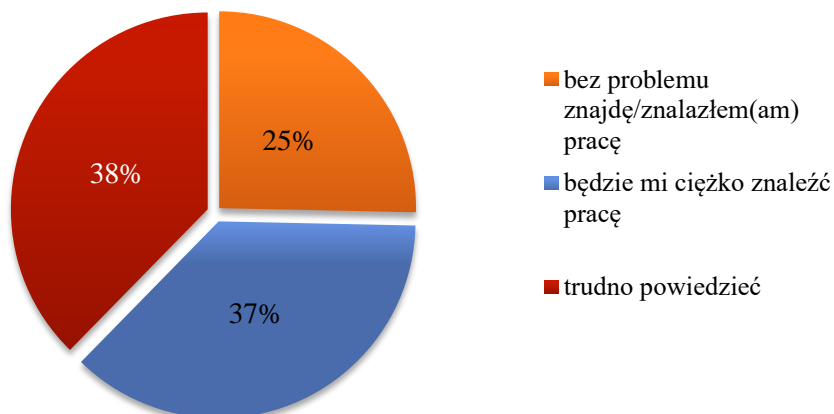
Wykres 52. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie miasta jest:

³⁹ Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk

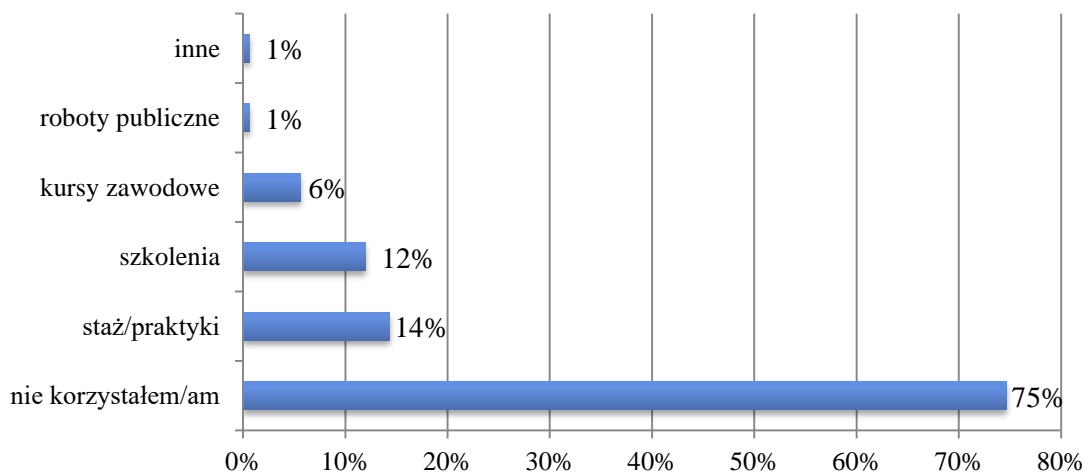
W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie swoich szans na rynku pracy. Z materiału badawczego wynika, że 37% ankietowanych źle ocenia swoje szanse na rynku pracy twierdząc, że ciężko będzie znaleźć im nowe zatrudnienie. Co czwarty badany odpowiedział, że bez problemu znajdzie nową pracę, a 38% mieszkańców nie potrafiło jednoznacznie określić swoich szans na rynku pracy (37%).

Wykres 53. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?

W następnym pytaniu, badana populacja mieszkańców miała określić z jakich form aktywizacji zawodowej korzystała do tej pory. Jak wynika z analizy materiału badawczego, 14% brało udział w stażach/praktykach, 12% odbyło szkolenia, 6% uczestniczyło w kursach zawodowych, natomiast 1% w robotach publicznych. Wśród innych form aktywizacji wyróżniono bon zasiedleniowy. Większość badanych jednak nie korzystała z aktywizacji zawodowej (75%).

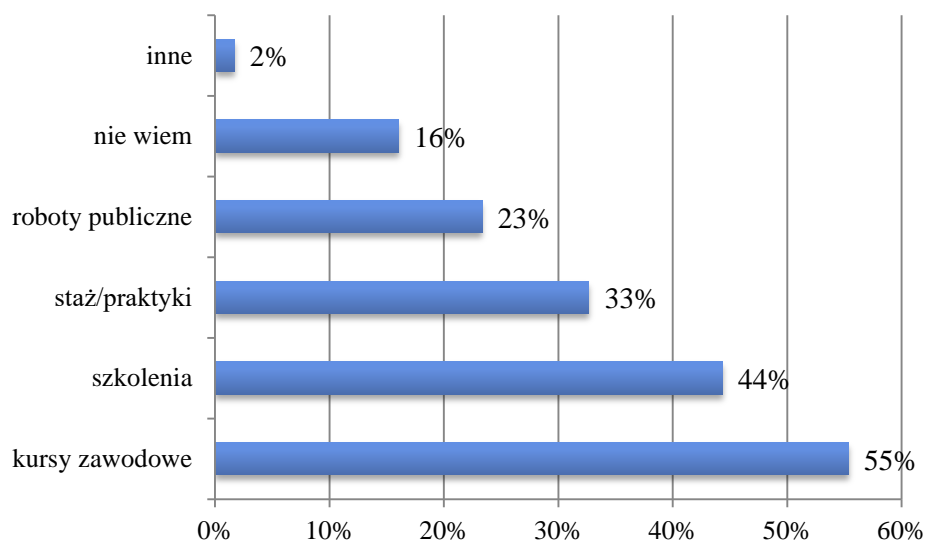
Wykres 54. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli odpowiedzieć na pytanie, jakie formy aktywizacji zawodowej ich zdaniem powinny zostać poszerzone. Ponad połowa badanych jest zdania, że powinno organizować się więcej kursów zawodowych (55%), 44% uważa, że powinno być więcej szkoleń, co trzeci badany chciałby uczestniczyć w stażach/praktykach (33%), natomiast blisko co czwarty w robotach publicznych (23%). 16% nie wie jakie formy aktywizacji zawodowej powinny zostać poszerzone, natomiast wśród innych odpowiedzi wyróżniono: „dofinansowanie na zdobycie nowego zawodu”, „bezpłatne studia, bo szkolenia są nic nie warte w oczach pracodawców”, „odezwa do zakładów pracy, aby stworzyli miejsca pracy, które będą w jakiś sposób współfinansowane przez Urząd Pracy”, „wspieranie przedsiębiorców i tworzenie nowych stanowisk pracy”.

Wykres 55. Jakie formy aktywizacji Pan/i zdaniem powinny być poszerzone?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Wykluczenie społeczne dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (bieda, ubóstwo materialne);
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów;
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im zdobycie normalnej pozycji społecznej, odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub

założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych;

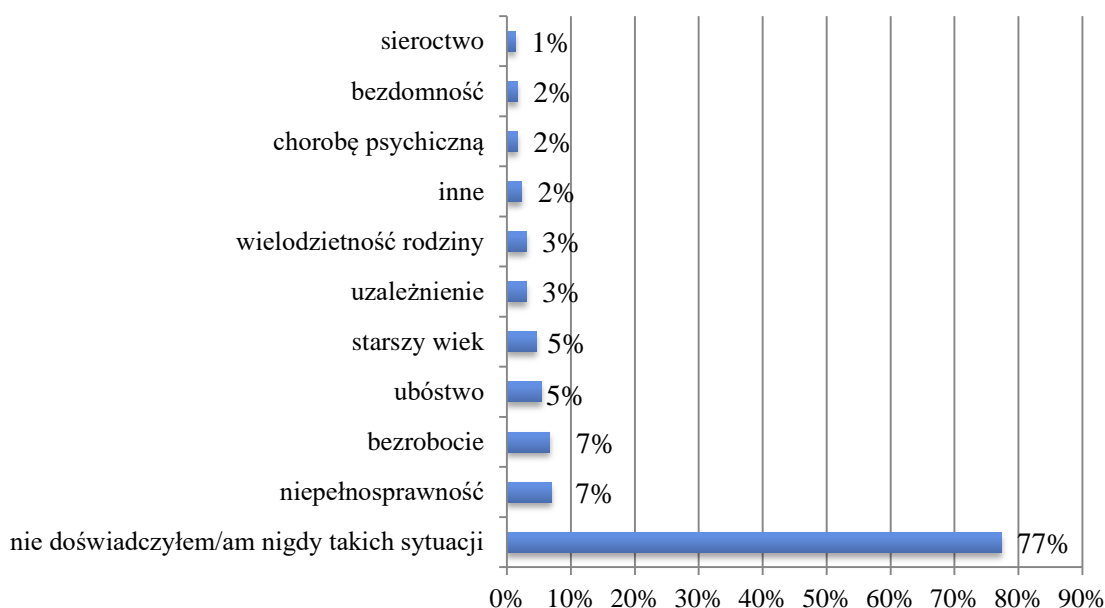
- nie mają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co wynika z niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania;
- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów;
- mają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych;
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np. przemocy, szantażu, indoktrynacji⁴⁰.

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone. W 2019 roku stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 4,2%, co oznacza spadek wskaźnika w odniesieniu do 2018 roku o 1,2 pp.

Z analizy materiału badawczego wynika, że 23% respondentów doświadczyło w swoim życiu odrzucenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na niepełnosprawność (7%) oraz bezrobocie (7%). 5% mieszkańców doświadczyło odrzucenia ze względu na ubóstwo oraz starszy wiek, 3% ze względu na uzależnienie i wielodzietność rodziny, 2% ze względu na chorobę psychiczną i bezdomność, natomiast 1% z powodu sieroctwa. Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy zaznaczyli, że doznali odrzucenia z następujących powodów: „religia”, „samotne rodzicielstwo”, „młody wiek” oraz „brak dzieci”.

⁴⁰ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.

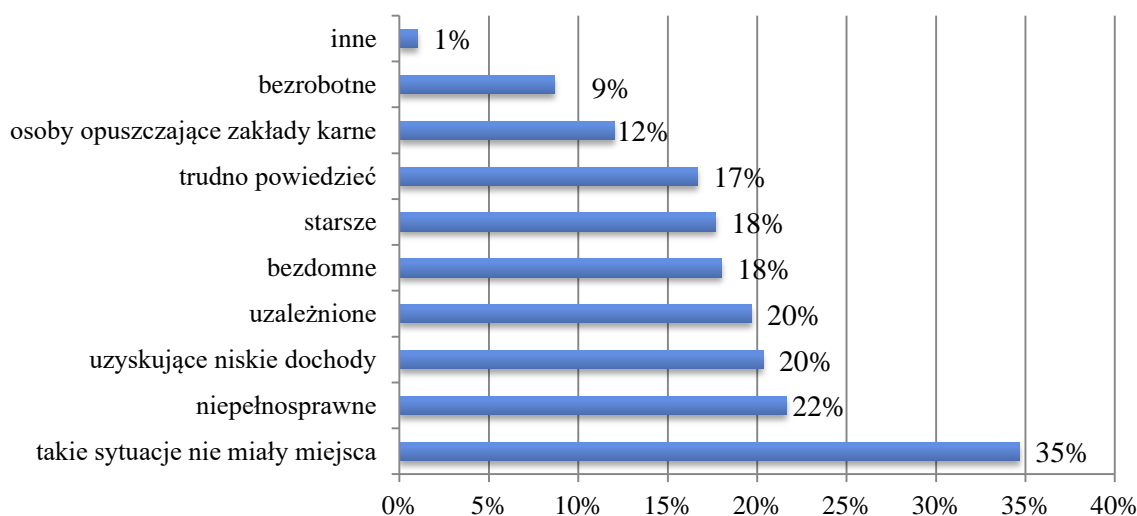
Wykres 56. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli odnieść się do stwierdzenia, czy w ich środowisku są osoby, które z powodu swojej sytuacji życiowej doznały wykluczenia społecznego. Co trzeci ankietowany odpowiedział, że takie sytuacje nie miały miejsca (35%), natomiast 17% trudno było odpowiedzieć na to pytanie. Co piąty mieszkaniec Piły zna w swoim środowisku osobę niepełnosprawną (22%), uzależnioną (20%) lub uzyskującą niskie dochody (20%), która doznała odrzucenia. 18% wykazało znajomość osób bezdomnych oraz starszych, które doświadczyły wykluczenia, 12% - osoby opuszczające zakłady karne, natomiast 9% - osoby bezrobotne.

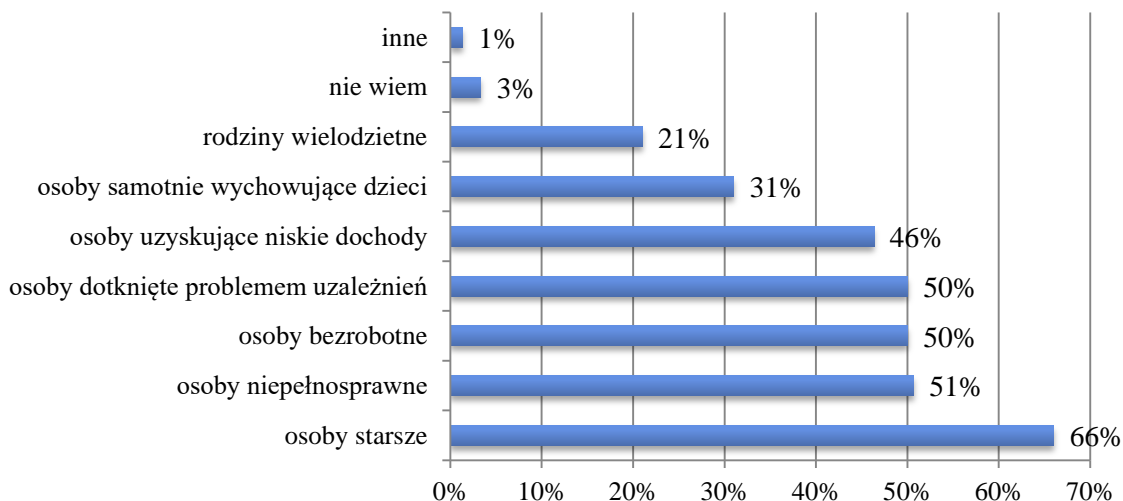
Wykres 57. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzućenia ze społeczności lokalnej?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zdaniem mieszkańców najbardziej zagrożone ubóstwem w Pile są osoby starsze (66%). Połowa badanych jest zdania, że to osoby niepełnosprawne (51%), bezrobotne (50%), dotknięte problemem uzależnień (50%) oraz uzyskujące niskie dochody (46%). Najmniej zagrożone ubóstwem według ankietowanych są osoby samotnie wychowujące dzieci (31%) oraz rodziny wielodzietne (21%). Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy wyróżnili osoby bezdomne oraz rodziny opiekujące się osobami niepełnosprawnymi.

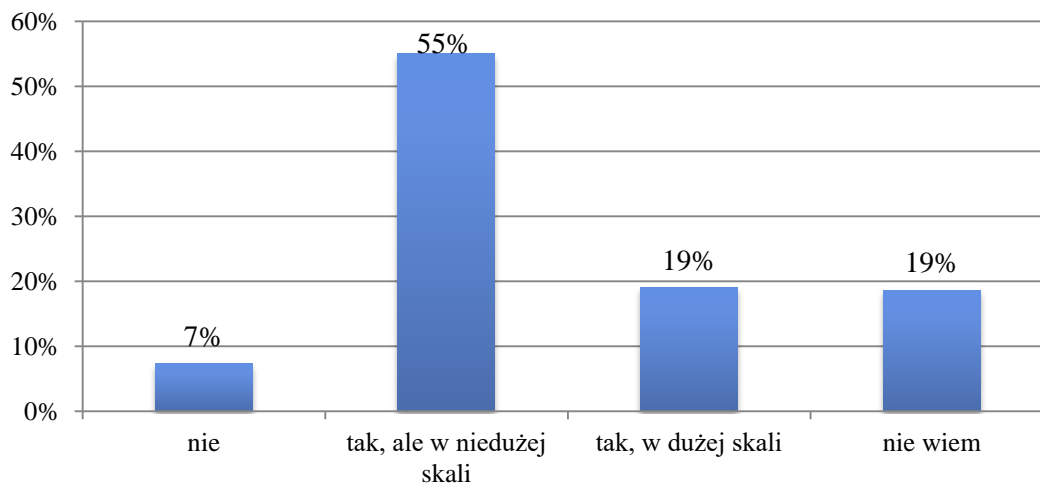
Wykres 58. Kto według Pana/i jest najbardziej zagrożony ubóstwem w mieście?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

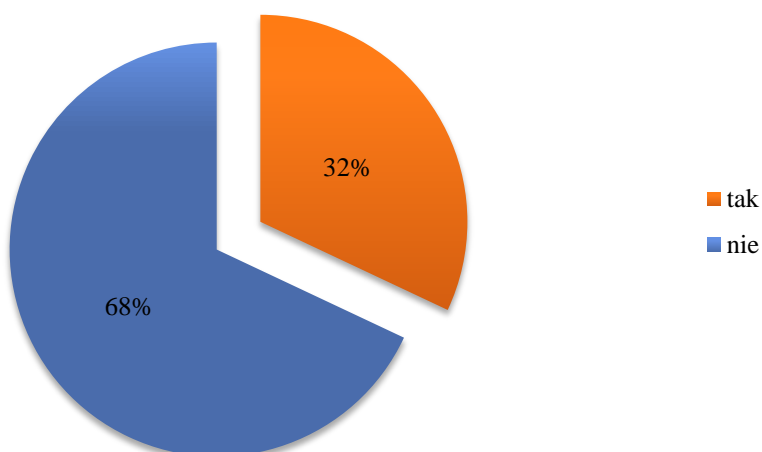
W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli określić, czy problem ubóstwa występuje w ich Mieście. Jak wynika z badań ankietowanych ponad połowa mieszkańców uważa, że problem ubóstwa występuje w niedużej skali (55%). 19% ankietowanych twierdzi, że ubóstwo występuje w dużej skali, a tylko 7% mieszkańców jest zdania, że ubóstwo w Pile nie występuje. Co piątej osobie trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 59. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa mieście?

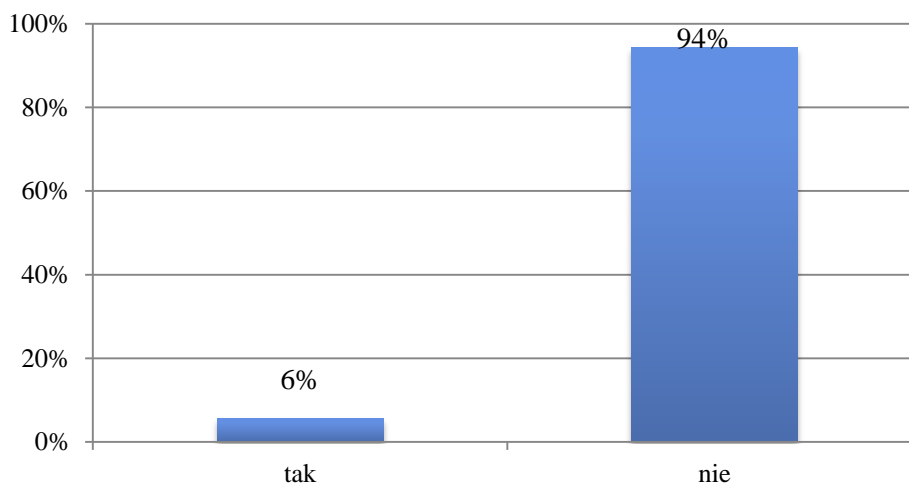
Następne pytanie dotyczyło tego, czy nasi respondenci doświadczyli kiedykolwiek w swoim życiu problemu ubóstwa. Większość mieszkańców odpowiedziała przecząco na to pytanie (68%), ale warto zaznaczyć, że co trzeci badany przyznał, że doznał w swoim życiu ubóstwa (32%).

Wykres 60. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?

W ostatnim pytaniu dotyczącym wykluczenia społecznego, zapytaliśmy ankietowane osoby, czy obecnie doświadczają one ubóstwa. Większość mieszkańców odpowiedziała przecząco na to pytanie (94%), natomiast do doświadczania ubóstwa na co dzień przyznało się 6% badanych.

Wykres 61. Czy obecnie doświadczają Pan/i ubóstwa?

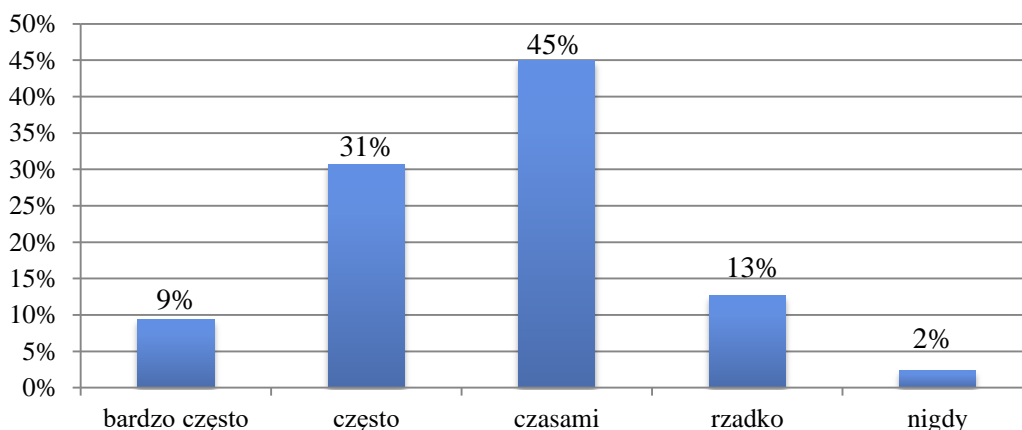
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Dla potrzeb Diagnozy wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Diagnozie wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2018 roku w Polsce było 2,5 mln osób, pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek, które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS). Pod względem płci w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem nieznacznie przeważali mężczyźni, którzy stanowili 55,4%. Biorąc pod uwagę wiek w zbiorze osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy najczęściej występowały mężczyźni w wieku 63 lat. Najwięcej kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy było w wieku 59 lat, 58 lat oraz 60 lat. Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (933), zaś najmniejsza w województwie opolskim (466)⁴¹.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli odpowiedzieć, jak często spotykają się z osobami niepełnosprawnymi na terenie Miasta. 45% osób widuje takie osoby czasami, 31% - często, natomiast 9% - bardzo często. Rzadko z osobami niepełnosprawnymi na terenie Miasta spotka się 13% badanych, a 2% nie widuje ich nigdy.

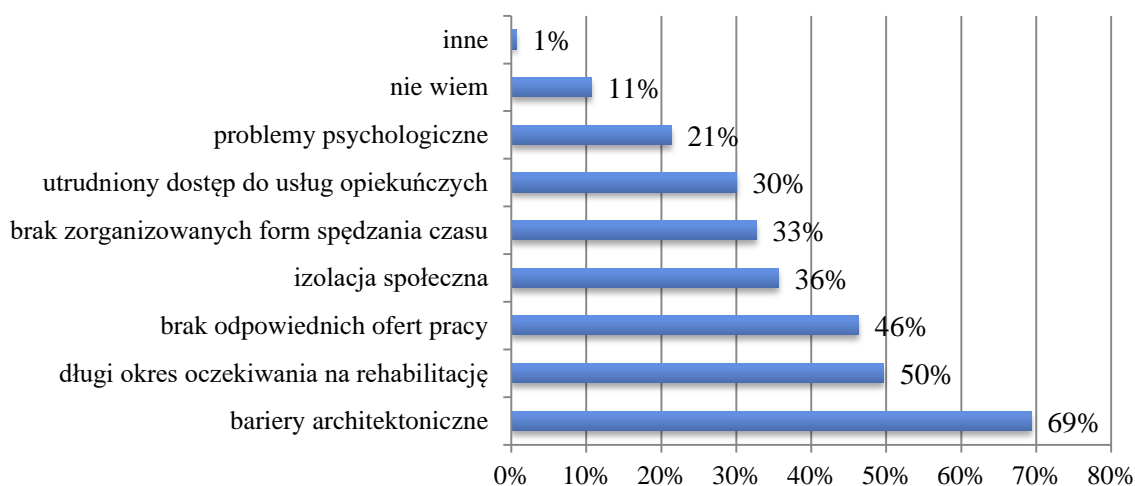
⁴¹ Osoby niepełnosprawne w 2018 roku, GUS.

Wykres 62. Jak często spotyka się Pan/i z osobami niepełnosprawnymi na terenie miasta?

Wśród najczęstszych problemów dotyczących osoby niepełnosprawne mieszkańcy wyróżnili bariery architektoniczne (69%), długi okres oczekiwania na rehabilitację (50%) oraz brak odpowiednich ofert pracy (46%). W dalszej kolejności wskazywano na izolację społeczną (36%), brak zorganizowanych form spędzania czasu (33%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (30%). Zdaniem ankietowanych najrzadziej osobom niepełnosprawnym doskwierają problemy psychologiczne (21%), natomiast 10% mieszkańców nie wie, jakie problemy dotyczą osoby niepełnosprawne.

Wykres 63. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w Pani/a mieście?

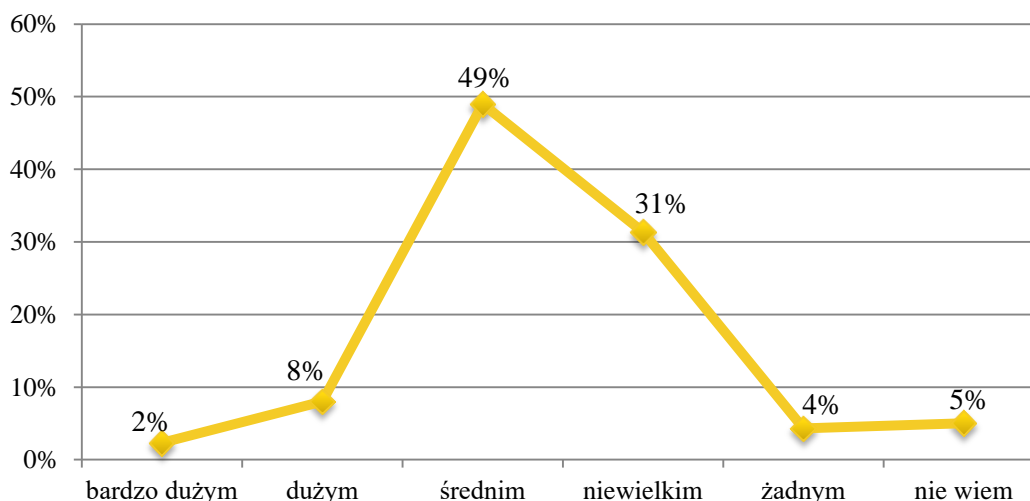

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli ocenić stopień dostosowania infrastruktury technicznej Miasta do osób niepełnosprawnych. 49% badanych uważa, że jest ona średnio dostosowana do osób niepełnosprawnych, a co trzeci mieszkaniec jest zdania, że Miasto w niewielkim stopniu jest przystosowane do osób niepełnosprawnych. 8% ankietowanych twierdzi, że dużo miejsc jest przystosowanych do osób niepełnosprawnych, 5% nie potrafiło

odpowiedzieć na to pytanie, 4% uważa, że infrastruktura techniczna Miasta nie jest przystosowana do osób z niepełnosprawnościami w żadnym stopniu.

Wykres 64. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

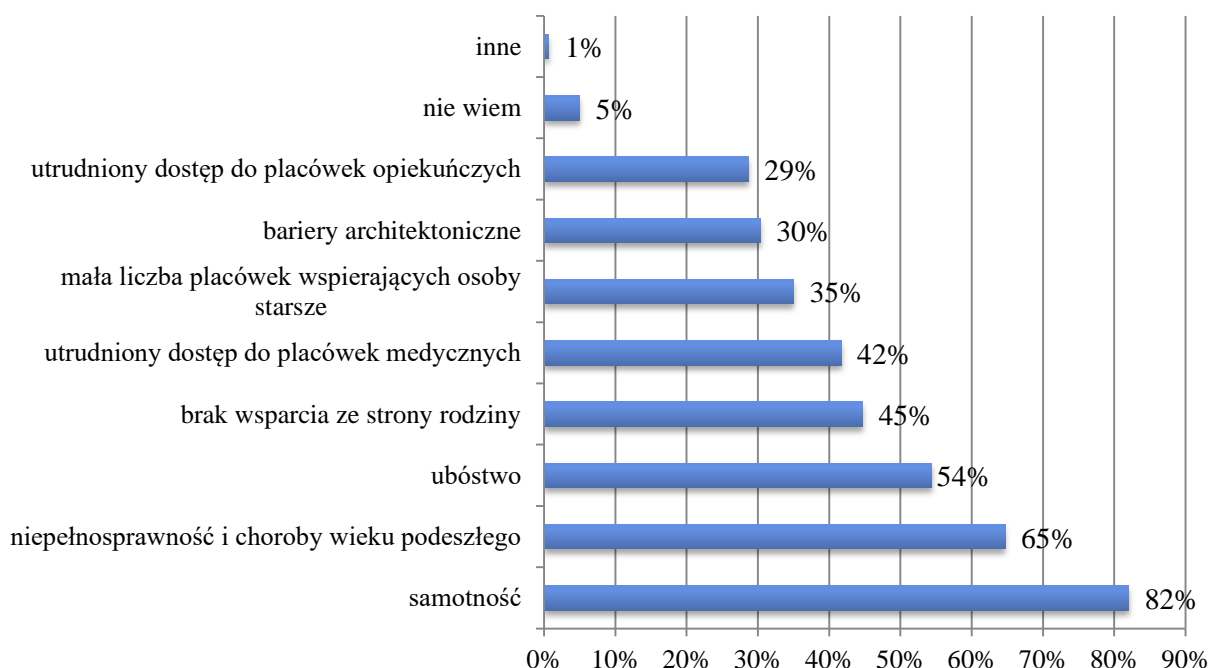
OSOBY STARSZE

Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. W ostatnich latach obserwuje się spadek liczby mieszkańców w Polsce oraz postępujący proces starzenia się ludności – w 2010 roku odsetek osób starszych w populacji całego kraju kształtował się na poziomie 19,6%, podczas gdy w 2018 roku osiągnął poziom 24,8%. Wśród kobiet zamieszkujących Polskę 27,9% z nich osiągnęło wiek senioralny, podczas gdy wśród mężczyzn udział seniorów w ogólnej liczbie mężczyzn ukształtował się na poziomie 21,4%. Analizując liczbę osób w wieku senioralnym w poszczególnych województwach, można zaobserwować znaczące różnice. Aż 26,5% seniorów Polski zamieszkiwało dwa województwa, tj. mazowieckie oraz śląskie, podczas gdy w województwie o najmniejszej liczbie osób starszych – lubuskim mieszka jedynie 2,6% osób starszych w Polsce⁴².

⁴² Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 roku, GUS.

W pierwszym pytaniu respondenci mieli określić, jakie według nich problemy najczęściej dotyczą osoby starsze. Do głównych problemów osób starszych w środowisku lokalnym zaliczyli oni samotność (82%), niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (65%) oraz ubóstwo (54%). W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali na brak wsparcia ze strony rodziny (45%), utrudniony dostęp do placówek medycznych (42%) oraz mała liczba placówek wspierających osoby starsze (35%). Blisko co trzeci mieszkaniec uważa, że osoby starsze w Mieście borykają się z barierami architektonicznymi (30%) oraz mają utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych (29%).

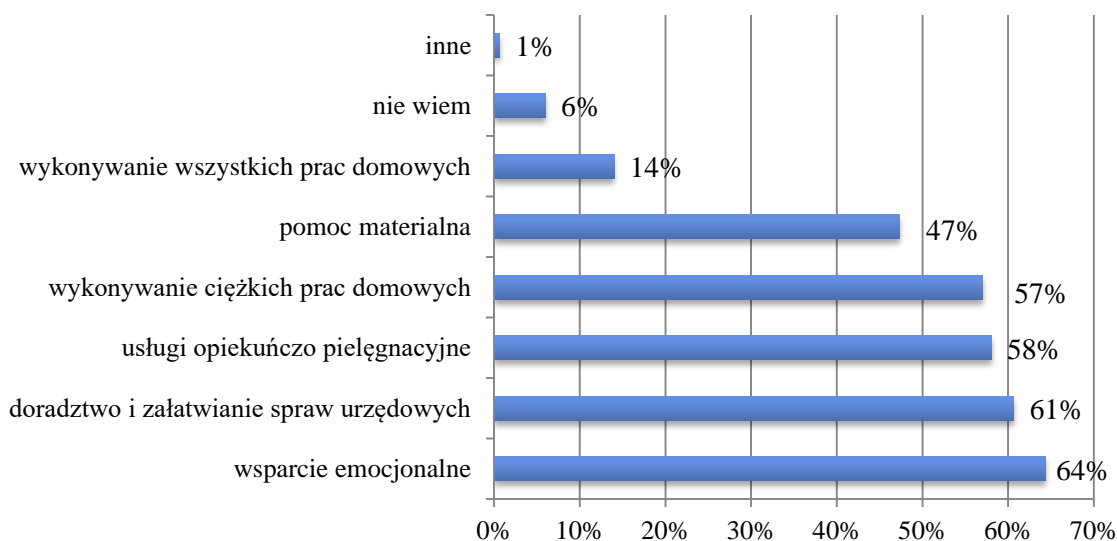
Wykres 65. Jakie problemy według Pana/i dotyczą najczęściej osoby starsze?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu respondenci mieli określić, jakie według nich są główne potrzeby osób starszych. Respondenci zaliczyli do nich wsparcie emocjonalne (64%), doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (61%), usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne (58%) oraz wykonywanie ciężkich prac domowych (57%). W dalszej kolejności mieszkańcy wyróżnili pomoc materialną (47%) oraz wykonywanie wszystkich prac domowych (14%).

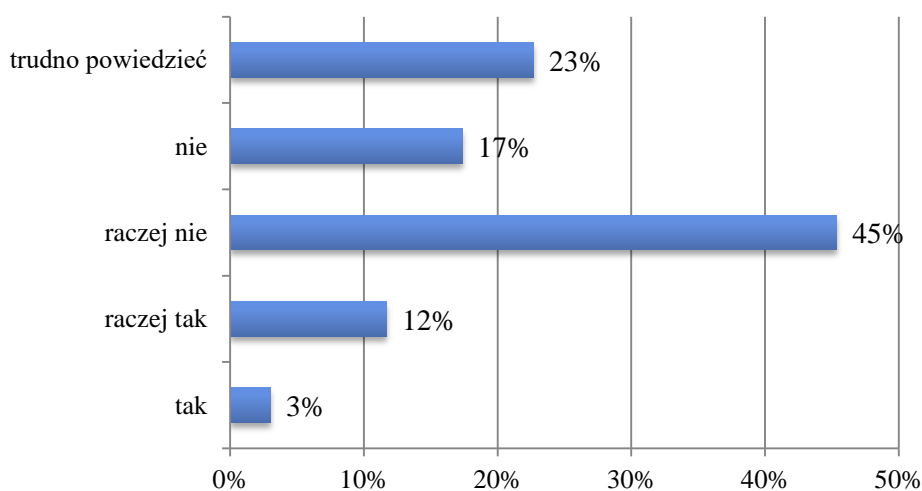
Wykres 66. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności mieszkańcy Piły mieli ocenić, czy oferta pomocy osobom starszym tj. opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze jest w Mieście wystarczająca. 45% badanych jest zdania, że oferowana pomoc osobom starszym jest raczej niewystarczająca, a 17% uważa, że nie wystarcza. Tylko 3% twierdzi, że oferta pomocowa skierowana do najstarszych osób jest w pełni wystarczająca, natomiast 12% uważa, że jest raczej wystarczająca. Co czwarty mieszkaniec nie potrafił określić swojego stanowiska w tej sprawie.

Wykres 67. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w mieście?

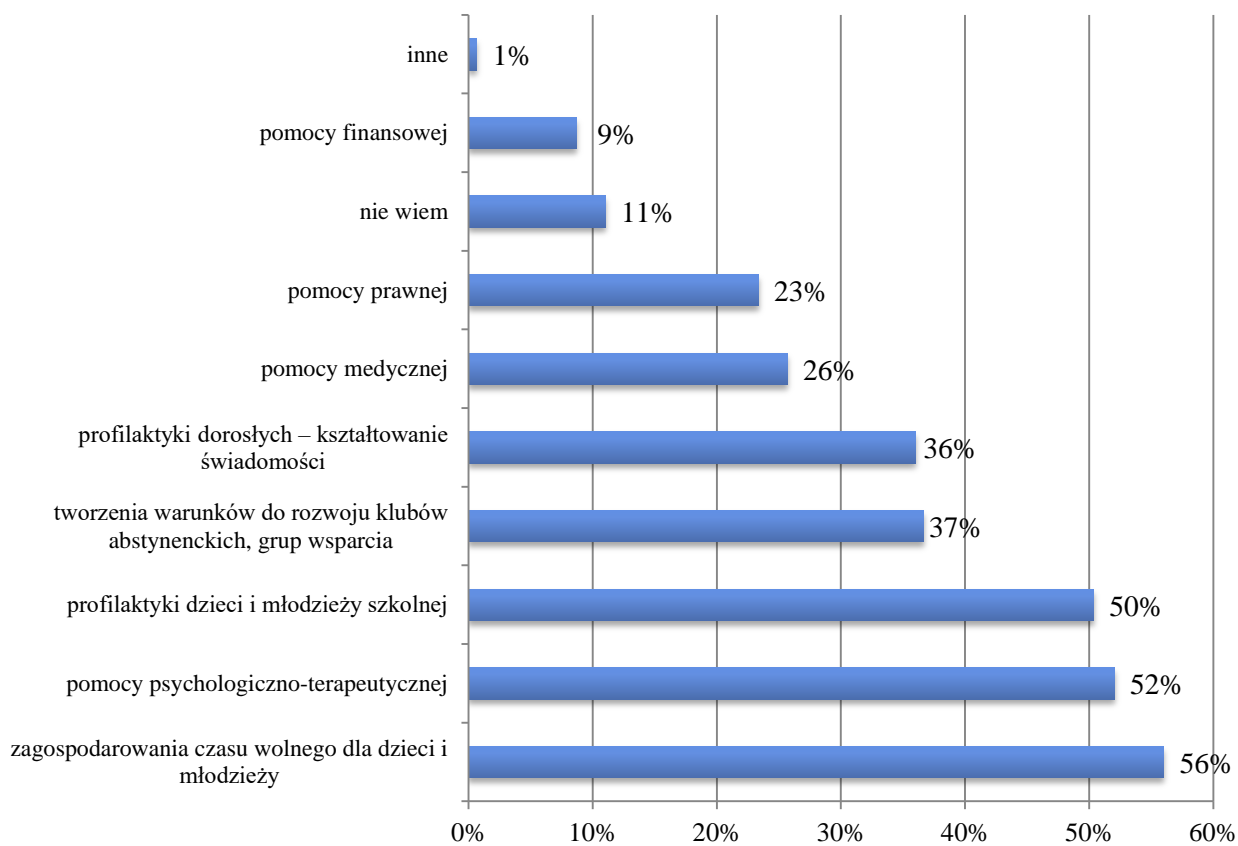
WSPIERANIE RODZINY

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka za zgodą rodziny i jej aktywnym udziałem. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. W 2019 roku na wsparcie rodzin w Polsce w formie świadczeń rodzinnych przeznaczono 10,3 mld zł, a korzystało z nich średnio miesięcznie 1,9 mln beneficjentów. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacono na łączną kwotę 2,8 mln zł⁴³.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy Piły mieli określić do czego ich zdaniem powinien być zwiększony dostęp dla osób uzależnionych i ich rodzin. Najczęściej badani wskazywali na zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (56%), pomoc psychologiczno-terapeutyczną (52%) oraz profilaktykę dzieci i młodzieży szkolnej (50%). Co trzeci mieszkaniec uważa, że powinien zostać zwiększony dostęp do tworzenia warunków do rozwoju klubów abstynenckich, grup wsparcia (37%) oraz profilaktyki dorosłych (36%). W dalszej kolejności wskazywano na pomoc medyczną (26%), prawną (23%) oraz finansową (9%).

⁴³ Świadczenia na rzecz rodziny w 2019 roku, GUS.

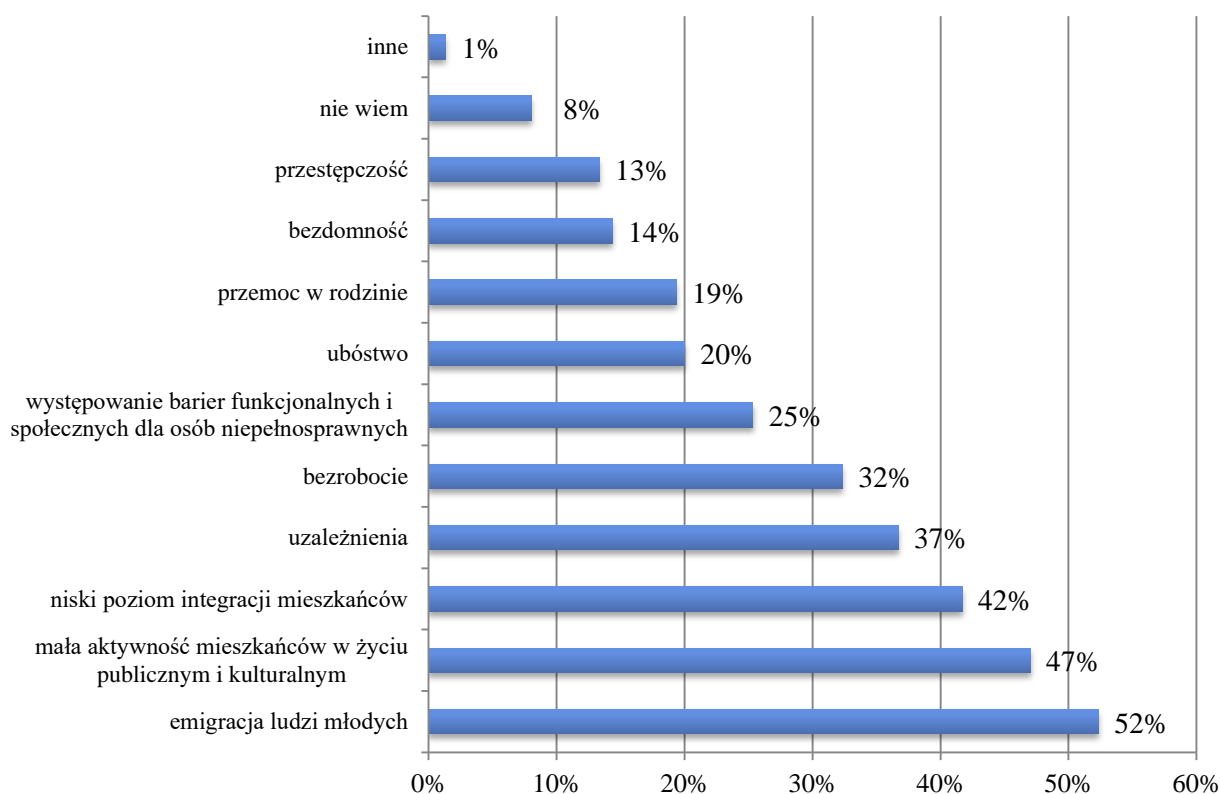
Wykres 68. Do czego według Pana/i powinien być zwiększony dostęp na terenie miasta dla osób uzależnionych i ich rodzin?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Wśród największych problemów miasta Piły mieszkańcy wyróżnili emigrację ludzi młodych (52%), małą aktywność mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym (47%) oraz niski poziom integracji mieszkańców (42%). Co trzeci badany jest zdania, że problemem Miasta są uzależnienia (37%) i bezrobocie (32%), natomiast co czwarty uważa, że to występowanie barier funkcjonalnych i społecznych dla osób niepełnosprawnych sprawia największe problemy (25%). W dalszej kolejności wskazywano na: ubóstwo (20%), przemoc w rodzinie (19%), bezdomność (14%) oraz przestępczość (13%). Wśród innych problemów mieszkańcy odpowiadali, że problemem jest „brak imprez sportowych”, „brak poważnych zakładów pracy z nowymi technologiami” oraz „patologia i alkoholicy na ulicach”.

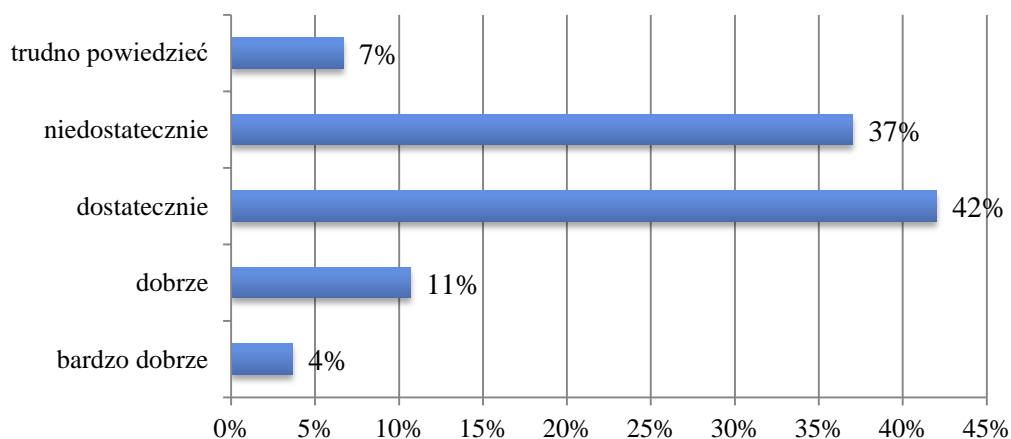
Wykres 69. Jakie są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne miasta?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

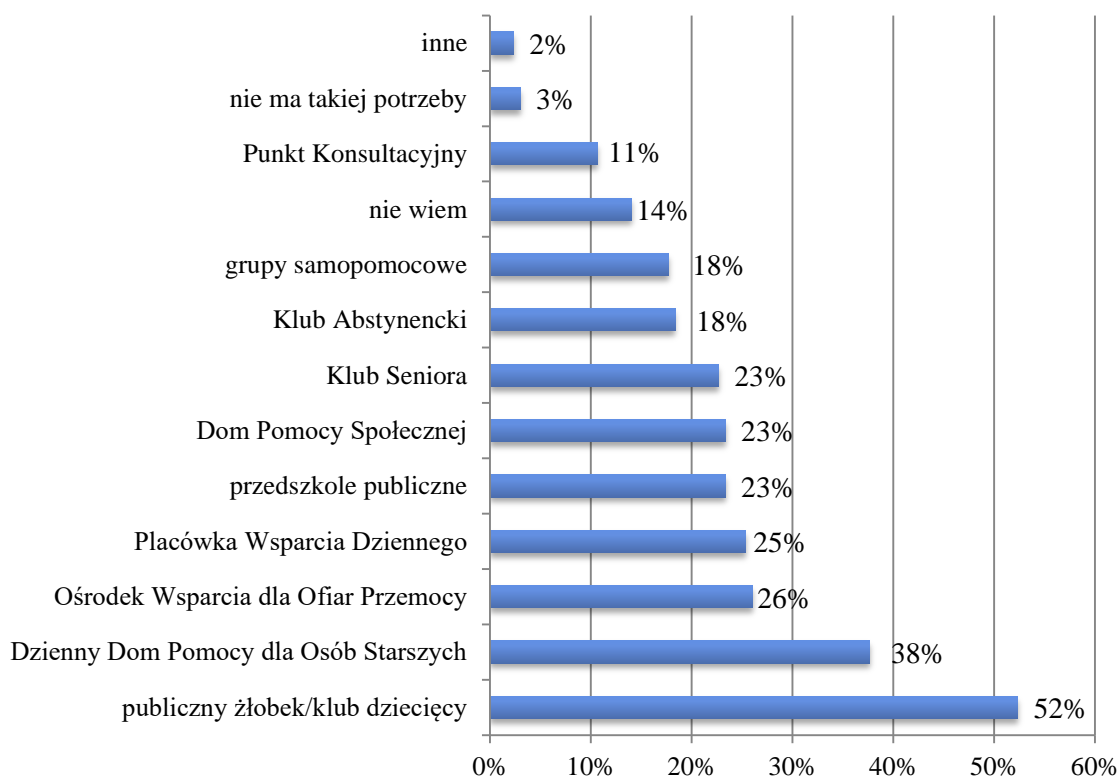
W ramach podrozdziału dotyczącego wspierania rodziny, zadano mieszkańcom pytanie dotyczące oceny działań Miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego jego mieszkańców. Tylko 15% oceniło działania Miasta pozytywnie (4% - „bardzo dobrze”, a 11% - „dobrze”), natomiast aż 37% niedostatecznie. Większość osób biorących udział w badaniu jest zdania, że działania w zakresie organizacji czasu wolnego mieszkańców prowadzone są w sposób dostateczny (42%), a 7% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 70. Jak ocenia Pan/i działania miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego jej mieszkańców?

W dalszej kolejności mieszkańcy Piły mieli określić, czy na terenie Miasta jest potrzeba poszerzenia lub uruchomienia oferty poniższych instytucji. Ponad połowa ankietowanych odpowiedziała, że w Mieście jest potrzeba utworzenia publicznego żłobka lub klubu dziecięcego (52%), a co trzeci jest zdania, że należy uruchomić Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych (38%). 26% badanych opowiedziało się za Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy, 25% za Placówką Wsparcia Dziennego, 23% za przedszkolem publicznym, Domem Pomocy Społecznej oraz Klubem Seniora, natomiast 18% za Klubem Abstynenta oraz grupami samopomocowymi. W najmniejszym stopniu mieszkańcy opowiedzieli się za utworzeniem Punktu Konsultacyjnego (11%), 14% nie wie o jakie instytucje należałoby poszerzyć ofertę Miasta, natomiast 3% uważa, że nie ma potrzeby uruchamiać nowych instytucji na terenie miasta Piły.

Wykres 71. Czy na terenie miasta jest potrzeba poszerzenia lub uruchomienia oferty poniższych instytucji?

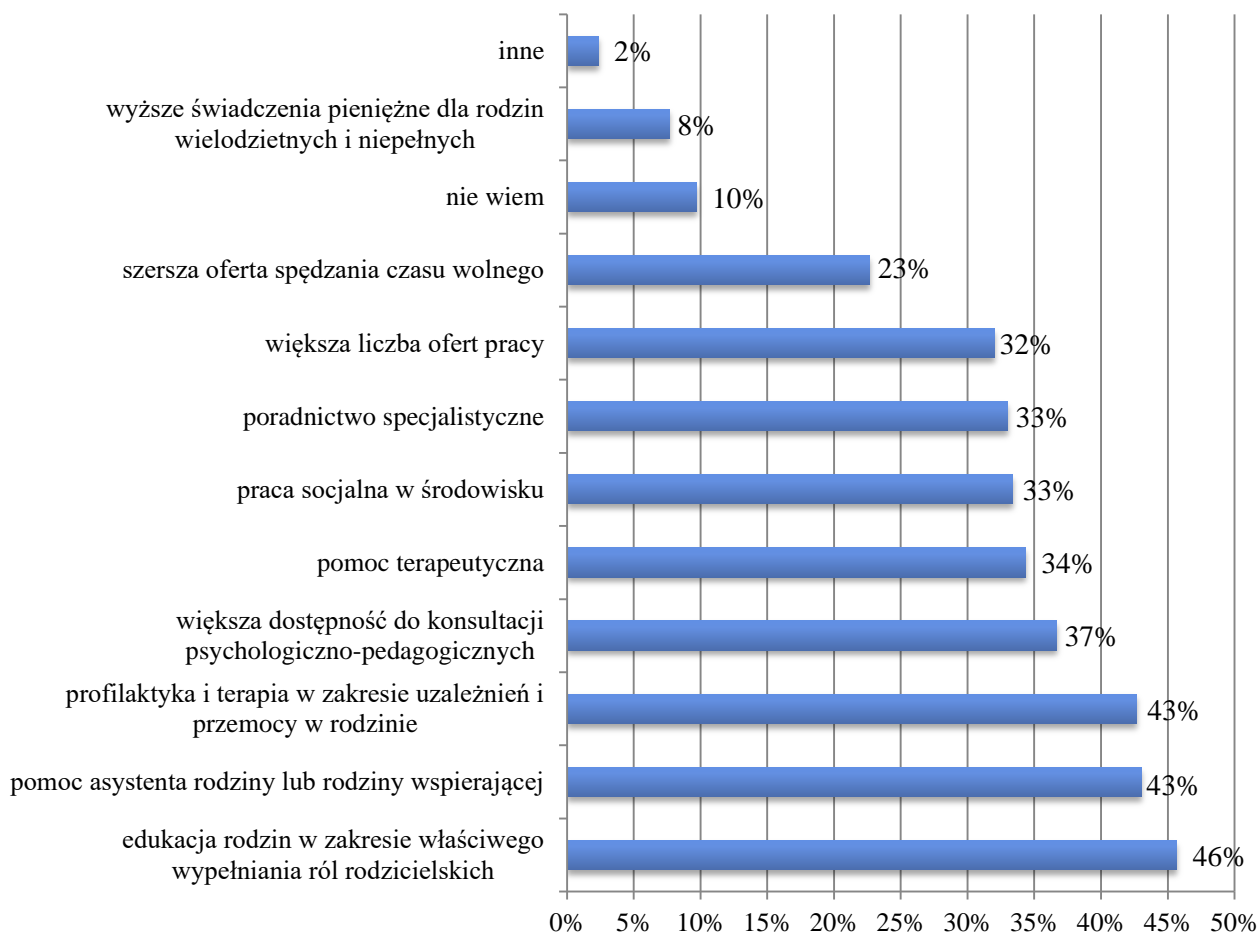

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu dotyczącym wspierania rodziny, mieszkańcy mieli określić jakie działania według nich poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Mieście. Najczęściej ankietowani odpowiedzieli, że to edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (46%), pomoc asystenta rodziny lub rodziny wspierającej (43%), profilaktyka i terapia w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (43%) oraz

większa dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (37%) poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo. W dalszej kolejności mieszkańcy miasta Piły wskazywali na pomoc terapeutyczną (34%), pracę socjalną w środowisku (33%), poradnictwo specjalistyczne (33%), większą liczbę ofert pracy (32%) oraz szerszą ofertę spędzania czasu wolnego (23%). W najmniejszym stopniu zdaniem badanych to wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo (8%). Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy wyróżnili: „zmianę prawa i większą ochronę i wsparcie prawne ofiar przemocy”, „ograniczenie rozdawnictwa socjalnego” oraz „zmniejszenie pomocy finansowej dla bezrobotnych tym samym motywując niepracujących do podjęcia zatrudnienia”.

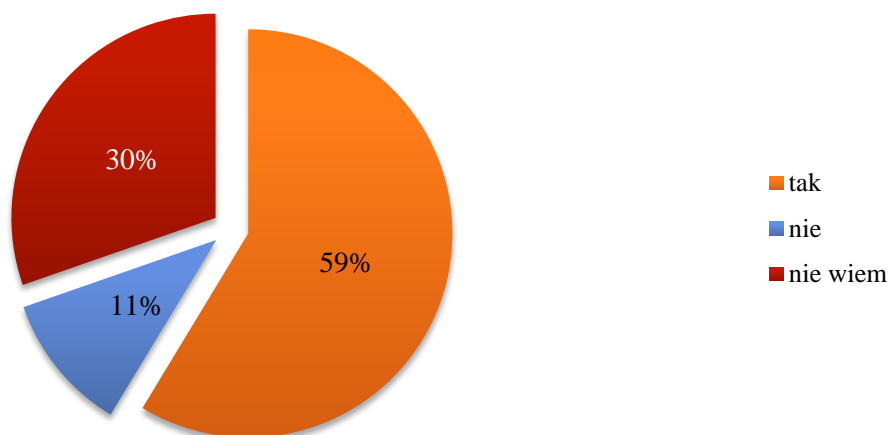
Wykres 72. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w mieście?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

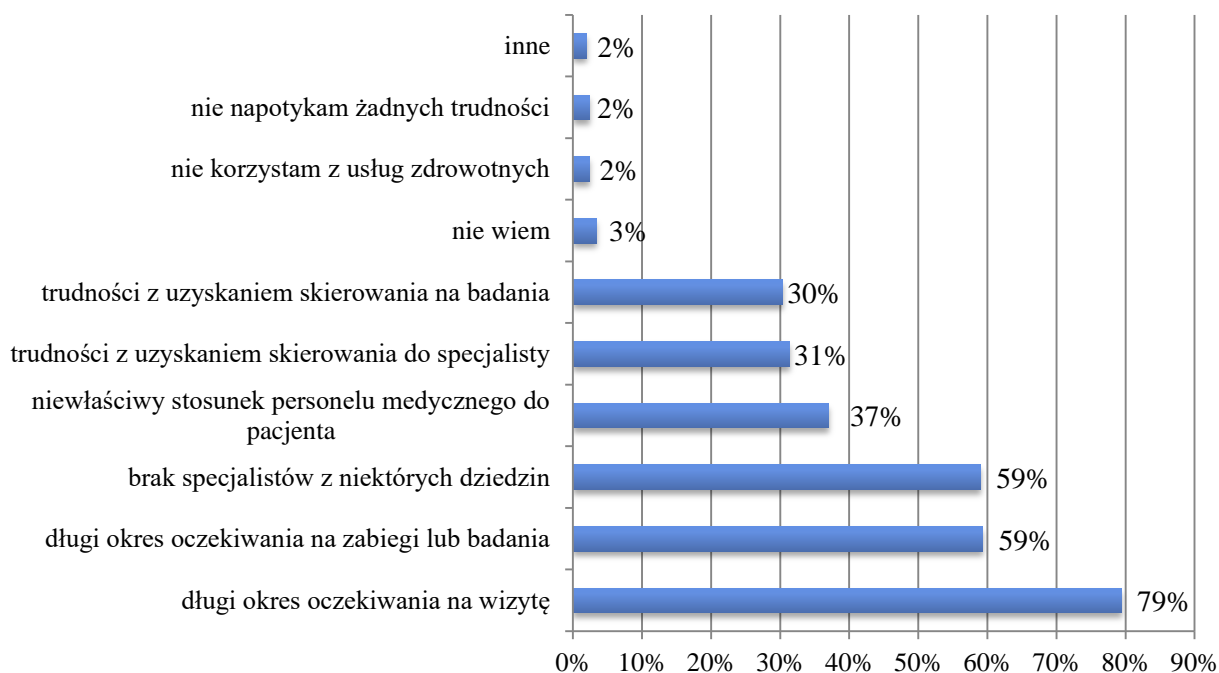
Zdaniem ponad połowy mieszkańców, tj. 59% na terenie miasta Piły jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców. Tylko 11% uważa, że nie ma takiej potrzeby, natomiast 30% nie wie, czy są one potrzebne.

Wykres 73. Czy na terenie miasta jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców?

W ostatnim pytaniu mieszkańcy mieli wskazać na jakie trudności napotyka się przy korzystaniu z usług zdrowotnych na terenie Miasta. Najczęściej respondenci wskazywali na długi okres oczekiwania na wizytę (79%), długi okres oczekiwania na zabiegi lub badania (59%) oraz brak specjalistów z niektórych dziedzin (59%). Co trzeci mieszkaniec Piły wskazał na niewłaściwy stosunek personelu medycznego do pacjenta (37%), trudności z uzyskaniem skierowania do specjalisty (31%) oraz trudności z uzyskaniem skierowania na badania (30%). 2% badanych nie korzysta z usług zdrowotnych lub nie napotyka żadnych powyższych trudności, natomiast wśród innych odpowiedzi wyróżniono: „brak specjalistycznej opieki medycznej, nie ma leczenia onkologicznego, konieczność specjalistycznego leczenia prywatnego poza Piłą”, „zamknięte przychodnie lekarzy rodzinnych – trzeba szukać pomocy w prywatnych gabinetach”, „brak kontaktu z lekarzem rodzinnym”, „90% personelu w szpitalu poniża ludzi, jawnie bagatelizuje i powoduje poczucie zdeptania. Jako osoba w szczycie produktywności nie mogę doczekać się PEŁNEJ prywatnej opieki medycznej którą z radością wykupię, aby nie być skazanym na upodlenie z ramienia dumnie brzmiącej instytucji NFZ”.

Wykres 74. Jakie trudności napotyka Pan/i przy korzystaniu z usług zdrowotnych na terenie miasta?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały problemy społeczne występujące wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców z miasta Piły z perspektywy pracowników instytucjonalnych. Badanie to zostało zrealizowane za pomocą wywiadów indywidualnych pogłębionych (IDI). Pracownicy instytucji jako osoby mające bezpośredni kontakt z rodzinami, potrafią określić jakie wśród nich występują problemy oraz jak temu zaradzić. Wyniki te przedstawione będą w celu pogłębienia wyników badań statystycznych, dotarcia do istoty problemów występujących wśród dorosłych mieszkańców, jak i dzieci oraz poznania ich szerszego kontekstu.

NAJWIĘKSZE PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD RODZIN

W pierwszej kolejności badani pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni o określenie największych problemów społecznych rodzin z terenu miasta Piły. Z odpowiedzi udzielanych przez respondentów wynika, że głównymi problemami, z którymi borykają się rodziny to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, rozpad więzi rodzinnych, przemoc w rodzinie, uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz brak wsparcia dla rodzin.

„Wydaje mi się, że takim sporym problemem jednak u nas, z resztą nie tylko u nas, są uzależnienia wszelkiego rodzaju alkohol, narkotyki. Myślę, że nie ma badań, ja tyle lat przepracowałam w poprzedniej instytucji i rozmawiam z wieloma osobami i to są te uzależnienia krzyżowe – te narkotyki połączone z alkoholem. Plus do tego ta przemoc, która się rodzi z tych niewłaściwych jakby zachowań rodzinnych plus uzależnienia no i to koło się nakręca. To są moim zdaniem najważniejsze problemy, które później powodują rozpad tej rodziny dysfunkcyjnej”.

„Na pewno bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie, rozpad więzi rodzinnych”.

„Uważam, że najczęściej spotykanym problemem społecznym występującym w Piile jest nadużywanie alkoholu, co pociąga za sobą wiele następstw. Przez zbyt częste spożywanie alkoholu ludzie nie radzą sobie z podstawowymi czynnościami, tracą hierarchie wartości.

Dbają o swoje „przyjaźnie” zamiast o rodzinę. Co prowadzi do problemów wychowawczych. Alkohol rodzi przemoc oraz rozpad więzi w rodzinie”.

„Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bo coraz więcej jest tych problemów namacalnych, zwłaszcza teraz w tej dobie pocovidowskiej bardziej są dostrzegalne i widoczne po powrocie dzieci do szkół. Widać że rodzice sobie z dziećmi nie radzą. Na pewno przemoc w rodzinie, też duży wzrost obserwujemy. Alkoholizm, te relacje między rodzicami, a dziećmi ulegają rozpadowi i to bardzo często”.

„Jest to przemoc, alkoholizm, no ubóstwa teraz już nie ma takiego jak kiedyś, natomiast cały czas też niewydolność wychowawcza. Brak wsparcia dla rodzin jeśli chodzi o wychowywanie dziecka. Nie ma miejsc, gdzie można by robić warsztaty rodzicielstwa, a to by się przydało i nie mówię tutaj o klientach tylko ośrodka”.

Wśród pozostałych problemów rodzin z terenu Miasta niektórzy z pracowników wymienili ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność oraz choroby. Ponadto z relacji badanych wynika, że część z nich w swoim środowisku nie zauważa żadnych problemów wśród rodzin lub występują one tak, jak w każdym innym mieście w Polsce.

„Ja jestem w środowisku, w którym nie widzę żadnych problemów”.

„Zawodowo nie stykam się z rodzinami, które miałyby problemy społeczne, natomiast prywatnie no w bardzo małym stopniu. Ogólnie rzecz biorąc tak jak w innych miastach to i w Pile jest ubóstwo, przemoc w rodzinie, bezrobocie, czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych”.

„Obecnie takie najistotniejsze to są problemy zdrowotne. To jest zarówno długotrwała choroba, jak też problemy związane z niepełnosprawnościami. Kolejny rodzaj to kwestia ubóstwa i bezrobocia. Myślę, że te dwa problemy wiążą się ze sobą”.

„Myślę, że dużym problemem jest bezrobocie to na pewno bo Piła jest mało przemysłowy miastem. Na pewno spory problem też ubóstwo, ta stopa życia nie jest jakaś wysoka. Myślę też, że problemy osób niepełnosprawnych, tak jak wszędzie i u nas też się pojawiają”.

„Bezrobocie, ubóstwo, ale to pociąga jedno za drugim. U nas też bezdomność, jest dużo osób bezdomnych”.

„Przez wiele lat taką trudnością było bezrobocie. Od wielu lat obserwujemy od 5/6 lat narastającą wzrastającą liczbę osób, które potrzebują wsparcia z uwagi na długotrwałą ciężką chorobę. Także w tej chwili, w ubiegłym roku jeszcze nie, to jest główny problem, który był wskazywany przez pracowników socjalnych. Ubóstwo plasowało się na 2 miejscu, a bezrobocie na 3”.

W dalszej kolejności pracownicy instytucjonalni mieli wskazać, jakie ich zdaniem działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo. Większość respondentów wskazało na organizację zajęć i warsztatów, które poprawiłyby kompetencje wychowawcze rodziców i podniosłyby świadomość na temat różnych problemów dzieci, a także zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego. Podkreślano również, że należałoby bardziej zagospodarować czas wolny dzieciom i młodzieży oraz żeby był on bardziej atrakcyjny i ciekawy.

„Zajęcia organizowane dla rodziców, warsztaty poprawiające kompetencje wychowawcze. Są takie organizowane, ale ciągle jest mało. Ja tu bym widziała ośrodek dzienny, gdzie przebywaliby rodzice z dziećmi taki całodniowy, w którym pracowałiby specjaliści, prowadzone różne warsztaty podnoszące kompetencje pedagogiczne. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom. Są świetlice socjoterapeutyczne, w których dzieci przebywają do godziny 17 maksymalnie i później, jak wracają do domu to pewnie czasami kolacji nie ma”.

„Na poprawę sytuacji tych rodzin mogłoby wpłynąć zwiększenie dostępności do różnego rodzaju specjalistycznego poradnictwa, ale w szczególności sądzę, że istotne byłoby poradnictwo psychologiczne zwłaszcza psycholog dziecięcy również z obszaru już nie pomocy społecznej opieka psychiatryczna dziecięca. Myślę również o tym, że zwiększenie dostępności specjalistów w postaci asystentów rodziny mogłoby być takim wsparciem dla rodzin przeżywających różnego rodzaju trudności”.

„Rozmowa społeczna z rodziną oraz asysta społeczna – wejście w środowisko, nawiązanie relacji, pokazanie, jak można coś zrobić, bo niektóre rodziny po prostu niektórych rzeczy nie potrafią, bo nie miały odpowiednich wzorców z domu rodzinnego. Warsztaty szkoła rodziców, jak wychowywać dziecko, jak stosować różne metody wychowawcze. Nie jak to dawniej było przysłowiowy pas nie jest wcale wychowawczy. Nauczyć stawianie granic, uzyskanie wsparcia specjalisty”.

„Większy dostęp do poradni specjalistycznych, żeby nie trzeba było tyle czekać na wizytę, bo my mamy tylko jedną poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Czas oczekiwania na pierwszą wizytę to nawet 3 miesiące. Może gdzieś rozbudować, wprowadzić w szkołach i przedszkolach tą pomoc z zakresu specjalistów. Otworzyć jakieś centrum specjalistyczne w tym zakresie, bo nie każdego stać na płatnego psychologa dziecięcego, czy logopedę. Dzieci mają w szkołach, ale co z tego jak to tylko dzieci z orzeczeniami obejmuje”.

„Zwiększony dostęp do poradni psychologiczno-pedagogicznej, by rodzice mogli wspólnie ze specjalistami, jak te role rodzicielskie wypełnić i zapewnić sobie i dzieciom stabilizację”.

„Na pewno asysta rodzinna, dostęp do pomocy psychologicznej i pedagogicznej i to taki dostęp szerszy niż taki. Na tyle duży, że każdy rodzic który odczuwa problemy ten dostęp miał. Oczywiście w szkołach są psychologowie, pedagodzy, my w Ośrodku mamy zatrudnionych bodajże 3 psychologów, no ale oczywiście sądzę, że jest to jeszcze niedostatek. Jest potrzeba

popularyzowania tego, że należy, że warto konsultować pewne niepokoje swoje, żeby w porę sięgnąć po tą pomoc specjalistyczną. Walczenie z takimi stereotypami, że to wstyd, warto o tym mówić, że to jest ważne, dostępne, żeby korzystać, żeby przełamywać te bariery pedagogiczne. Zwiększenie dostępności alternatywnego spędzania organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży też jest ważne. Są różne świetlice, kluby młodzieżowe, klubiki osiedlowe. Ważne żeby były atrakcyjne, ciekawe. Niekoniecznie to muszą być pogadanki, czy mówienie o szkodliwości uzależnień tylko takie, które są na tyle atrakcyjne, że dzieci chcą w nich brać udział”.

Pracownicy instytucjonalni zwrócili także uwagę na współpracę wszystkich instytucji pomocowych na terenie Miasta oraz działania profilaktyczne dotyczące uzależnień i przemocy. Ponadto jeden z respondentów zaznaczył, że pomoc finansowa dla rodzin tj. Program „Rodzina 500+”, spowodował rozleniwienie się rodzin, których jedynym dochodem są świadczenia pomocy społecznej.

„Wiadomo też profilaktyka uzależnień, przemocy, szerszy zasięg kampanii w tym zakresie”.

„Zorganizowane w szerszym zakresie zajęcia pozalekcyjne w szkołach, świetlica socjoterapeutyczna dla dzieci z takimi problemami”.

„Współpraca interdyscyplinarna, poradnictwo, psychologzy dziecięcy, bardzo słaba strona z tego co się orientuje. Też działania w zakresie profilaktyki dzieci i młodzieży”.

„Większe uświadamianie rodzin. Nie samo wsparcie finansowe, bo z tego co można zauważyć to bardziej rozleniwia to środowisko. Zapewnienie, propozycje pracy, ale to są problemy, które nie są od dziś tylko od wielu wielu lat. 500+ i inne bardziej rozleniwiają osoby”.

„Wydaje mi się, że w dużej mierze taka współpraca interdyscyplinarna, instytucji różnych i opieki społecznej, asystentów, kuratorów, nauczycieli. Myślę, że skoordynowanie tych działań szłoby ku dobremu dla tych rodzin”.

„Oddolna praca wszystkich instytucji, bo to nie wystarczy, że Ośrodek Pomocy Społecznej pracuje sam. Współpraca polega na tym, że ja wypracowałam sobie system znajomości z kuratorami, pracownikami socjalnymi, policjantami, gdzie mogę zadzwonić i powiedzieć jest taka sytuacja to działamy. Albo dzwoni do mnie nauczycielka i mówi: wiesz tutaj jest taka sytuacja może byś przyjechała i przeprowadziła rozmowę wychowawczą? Nie jest to robione odgórnie, w sensie że to nie są takie rozwiązania systemowe. Znajomość pracowników różnych w danym rejonie np. nauczyciele, dyrektorzy, pracownicy spółdzielni socjalnej bardzo pomaga w rozwiązywaniu problemów”.

NAJWIĘKSZE PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

Kolejną kwestią poruszaną podczas realizacji wywiadów, były największe problemy społeczne występujące wśród dzieci i młodzieży na terenie Miasta. Badani pracownicy instytucjonalni zauważyli problem zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą, brak umiejętności rodzicielskich, brak zainteresowania i dopilnowania ze strony rodziców, co skutkuje w późniejszym czasie sięganiem po różnego rodzaju substancje psychoaktywne przez dzieci. Przez brak poświęcanego czasu dzieci i młodzież nagminnie korzystają z telefonów komórkowych, komputerów oraz innych urządzeń elektronicznych. Wśród pozostałych problemów wymieniono wulgaryzmy, dużą swobodę rodziców, demoralizację, brak więzi rodzinnych, depresję, zaburzenia lękowe, brak akceptacji ze strony rówieśników.

„Uważam, że dzisiejsza rodzina ma dużo problemów wychowawczych. Dzieci pozostawione w domach, w czasie kiedy rodzice pracują, mają dużo wolnego czasu. Dzieci nie mają wzorców, autorytetów, wszystko to powoduje, że niedopilnowana młodzież popada w nałogi, nie potrafi prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie”.

„Problem zagospodarowania czasu wolnego dzieci no i wtedy co one mają ze sobą zrobić. Rodzice też nie zawsze są w stanie zabezpieczyć te dzieci w odpowiedni sposób, bo pracują, są też jakieś inne obowiązki, a wiadomo, jak dzieci mają za dużo wolnego czasu to albo siedzą przed komputerem, bo to jest najprostsze, a to się wiąże z uzależnieniami behawioralnymi i wchodzeniem w różne relacje”.

„Za mało takich możliwości, może organizacje pozarządowe mogłyby zagospodarować ten czas wolny dzieci i młodzieży. Żeby było więcej zajęć bezpłatnych, bo są różne, ale one są płatne. Może więcej dzieci by na nie chodziło gdyby były bezpłatne. Można by uruchomić różne programy profilaktyczne. Dużo młodzieży aktywnie spędza czas. Jeżdżą na rolkach, rowerach, ale są też tacy co tylko spotykają się i palą papierosy, pija alkohol”.

„Z obserwacji albo rodzice za mało czasu poświęcają dzieciom, bo widać na ulicy dzieci, bo to nawet nie jest jeszcze młodzież w grupkach siedzą i palą papierosy. Wydaje mi się, że jednak to zaniedbanie ze strony rodziców”.

„Myślę, że takimi najważniejszymi problemami są te tkwiące w rodzinach, czyli niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, brak umiejętności sprawowania funkcji rodzicielskich, brak zainteresowania dzieckiem i jego problemami. Jeżeli chodzi o problematykę zewnątrz rodzinną to myślę, że to może być tak, że to kwestia skromnej oferty dedykowanej dzieciom i młodzieży jeśli chodzi o spędzanie wolnego czasu, miejsc gdzie ten czas można spędzić,

można się spotkać z rówieśnikami. Są takie miejsca, ale myślę, że jest ich za mało i też kwestia atrakcyjności tych miejsc”.

„Alkoholizm wśród dzieci, wszelkiego rodzaju używki, są takie rozluźnione bardzo relacje rodzinne, ponieważ wszyscy są zabiegani, zalatani, zapracowani i dzieci się same wychowują lub robi to Internet i różne mass media itd. Uzależnienie od gier, telefonu, platform społecznościowych”.

„Wulgaryzmy, sięganie po substancje psychoaktywne. W ostatnim czasie zwiększony dostęp do różnego rodzaju substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy. Zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców. Zbyt duże pozwalanie na taką swobodę, na korzystanie z Internetu, telefonu, komputerów, gier komputerowych”.

„Często występujące problemy społeczne wśród dzieci i młodzieży na terenie Miasta to: depresja, zaburzenia lękowe, brak akceptacji ze strony rówieśników, agresja, używki. Rzadziej występujące problemy to zaburzenia odżywiania”.

Zwrócono także uwagę na aspekt pandemiczny, gdyż zdaniem respondentów w czasie trwania *lockdownu* utrudnione było korzystanie ze specjalistów np. psychologów dziecięcych i wszystkie spotkania musiały odbywać się online.

„Problemem jest też to, że dzieci, które korzystały z pomocy różnych fachowców to mają do tego utrudniony dostęp, bo to się odbywa na zasadzie online”.

Problemami, na które zwrócili uwagę pracownicy instytucjonalni były także: osamotnienie dzieci, izolacja rówieśnicza, a także przemoc w rodzinie, której przyczyną jest częste spożywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez rodziców.

„Często takie osamotnienie, odosobnienie, izolacja rówieśnicza. Problemy w domu z przemocą w rodzinie, znowu ten alkohol, który powoduje, że dzieci często cierpią, uciekają z tych rodzin. Różne instytucje starają się im pomóc poprzez chociażby świetlice socjoterapeutyczne. No teraz wiadomo, że przez pandemię to wszystko było zamknięte, zawieszane. Wydaje mi się, że ten problem narasta.

„Przemoc też, ale myślę, że najbardziej przemoc rówieśnicza. Demoralizacja też, ale przestępczość tak w mniejszym zakresie”.

W dalszej kolejności poprosiliśmy naszych rozmówców o odpowiedź na pytanie, jakie ich zdaniem są przyczyny tych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z miasta Piły. Pracownicy instytucji upatrują negatywne zachowania dzieci we wzorcach, które są im przekazywane przez rodziców, rówieśników i osoby w najbliższym otoczeniu. Przyczyn

szukano także w sytuacji finansowo-bytowej rodziny, a także we wspomnianym już wcześniej braku kompetencji, czasu oraz uwagi rodziców, która jest poświęcona dziecku.

„Biorą przykład od rodziców”.

„Myślę, że to są negatywne wzorce rówieśnicze, które dzieci i młodzież czerpią ze swojego otoczenia, a wiadomo, że w tym okresie rozwojowym, dojrzewania to koledzy, koleżanki stanowią istotne odniesienie”.

„Wzorce z domu przekazywane z pokolenia na pokolenie, izolacja, dziecko jest pozostawiane same sobie, już od najmłodszych lat dostają tableta, czy telefon”.

„Finansowo-bytowe rodziców. Problemy dzieci wynikają z tego co się dzieje w domu”.

„Dom rodzinny i jeszcze raz dom rodzinny. Brak kompetencji i czasu rodziców dla dziecka”.

Jeden z badanych zaznaczył, że jego zdaniem problem tkwi w rodzinach niepełnych, w których np. jeden z jej członków pracuje za granicą lub rodzice są po rozwodzie. Natomiast kolejna osoba upatrywała przyczyn negatywnych zachowań w ograniczonym dostępie do wsparcia specjalistycznego oraz do miejsc spotkań młodzieży.

„Dzisiejsza rodzina często jest niepełna. Obserwujemy dużą część rodzin w których jeden z rodziców pracuje za granicą. Częściej niż kiedyś rodziny są niepełne, rozwiedzeni rodzice”.

„Ograniczony dostęp do wsparcia specjalistycznego. Mamy jedną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, a obłożenie jest spore, dlatego że ona swoim zasięgiem opiewa cały powiat”.

„Brak miejsc spotkań, bo młodzież się spotyka w parkach, siedzą na ławkach. Jest dostęp do różnych instytucji, obiektów rekreacyjno-sportowych, czy kulturalnych, ale oni nie chcą tam chodzić. No i znów wracamy do wychowania w środowisku rodzinnym”.

W kolejnym pytaniu pracownicy mieli wskazać działania, które w ich opinii mogłyby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w Mieście. Zdaniem respondentów w Pile brakuje miejsc oraz instytucji, które zajęłyby się organizowaniem czasu wolnego dzieci i młodzieży. Pracownicy instytucji zwrócili uwagę na to, że w Mieście powinno być więcej inicjatyw dla dzieci np. zajęcia pozalekcyjne, kolonie, wyjazdy, czy organizowanie programów profilaktycznych.

„Większa aktywność organizacji pozarządowych, może też Towarzystwo Przyjaciół Dzieci tutaj mogłoby coś więcej zrobić i organizować. Kolonie, wyjazdy, więcej programów profilaktycznych, zajęć uczących asertywności. Nie ma instytucji, która by się zajęła organizowaniem czasu wolnego dzieci”.

„Uważam, że powinno być więcej inicjatyw dla dzieci, nie tylko z trudnych czy uboższych rodzin, pozwalających spędzać im czas wolny. Organizować czas który mają poza szkołą, zaszczebiać pasję”.

„Zwiększenie oferty Miasta dedykowane dzieciom. Jakies fajne miejsca, gdzie młodzież może się spotkać i realizować. Nie koniecznie musi powstać placówka, gdzie będą zogniskowane działania, bo wiadomo, że do tej placówki dziecko musi przyjść”.

„Myślę, że poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych. Takie zajęcia jeżeli by były realizowane dzieci by bardziej się w to angażowały niż muszą je znaleźć same i jeszcze za nie zapłacić. Organizowanie miejsc spotkań dla młodzieży – żeby to nie były sformalizowane świetlice, ale też nie ławki w parkach”.

„Sieć placówek wsparcia dziennego mogłaby być gęstsza, zajęcia, choć jest w Pile tego naprawdę dużo. Choć ciągle trzeba pokazywać, że to tam jest, że ktoś tam czeka, że to jest fajne, no i na osiedlach fajnie by było stworzyć takie miejsca różnego typu”.

Niektórzy z respondentów zaznaczali, że w mieście Piła jest rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, lecz często jest ona płatna, a zwłaszcza, gdy jest bardziej atrakcyjniejsza. Zdaniem badanych należałoby wypośrodkować te działania, aby każdy miał możliwość korzystania z niej.

„Równoległe działania dla dzieci i rodziców. Pokazanie dzieciakom czym się można zająć, bo oferta jest duża, ale to wszystko jest takie, że jak coś jest bardziej atrakcyjne to jest kosztowne, a to co bezpłatne to raczej nie zachwyca. Trzeba to wypośrodkować. Żeby te dzieciaki miały co ze sobą zrobić w czasie wolnym, żeby tak bezsensownie nie chodziły po ulicach”.

„W Pile funkcjonuje fajnie ten Młodzieżowy Dom Kultury, więc tam są zajęcia i jak jakieś dzieci chcą to mogą w nich uczestniczyć. Są też świetlice socjoterapeutyczne. Jak powstanie kolejna jakaś to też nikomu nie zaszkodzi, bo zawsze znajdą się osoby, które z niej skorzystają”.

Pracownicy instytucji w dalszej kolejności wskazywali na to, że odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież z Miasta jest zwiększenie dostępu do specjalistów oraz placówek specjalistycznych, które niosą pomoc dla dzieci. Jedna z respondentek podkreśliła fakt, że należałoby wprowadzić restrykcyjny zakaz sprzedaży alkoholu i papierosów osobom nieletnim.

„Może nawet coś takiego, jak program unijny, który by pozwalał na pracę pedagoga w rodzinach z problemami. np. raz w tygodniu i mieć tą rodzinę pod opieką. Dużo dzieci problematycznych z deficytami jest jednak z rodzin może nie patologicznych, w których występuje alkoholizm”.

„Myślę, że wzmocnienie rodziny, kwestia dostępu do specjalistów zarówno takich, których będą pracować bezpośrednio z rodziną w jej środowisku, miejscu zamieszkania, ale też do specjalistycznych placówek, jak choćby poradnia psychologiczno-pedagogiczna”.

„Restrykcyjny zakaz sprzedawania alkoholu i papierosów nieletnim. I to nie ma, że boli. Wiem, że tego się w 100% nie wyeliminuje”.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie w opinii większości rozmówców jest uwidaczniającym się problemem występującym w rodzinach na terenie miasta Piły. Z przeprowadzonych rozmów wynika, iż problem przemocy w rodzinie na przestrzeni ostatnich lat uległ zwiększeniu. Przyczyn wzrostu tego problemu pracownicy instytucjonalni upatrywali w większej świadomości ludzi, którzy nie boją się zgłosić problemu lub zwrócić się o pomoc. Podkreślano również, że wpływ na zwiększenie liczby rodzin dotkniętych przemocą miał okres pandemii, przez który mieszkańcy byli zamknięci w swoich domach. Ponadto respondenci zauważyli, że problem przemocy coraz częściej dotyka dzieci i młodzież, co jest odzwierciedlone w prowadzonych statystykach procedury „Niebieskie Karty”.

„No pewnie, że występuje. Toczą się postępowania dzięki Bogu, bo kiedyś było ich mniej. Sąd raczej unikał”.

„Na terenie Piły jest dosyć duży problem przemocy. Biorąc chociażby liczbę zakładanych Niebieskich Kart, co świadczy o występowaniu zjawiska przemocy”.

„Oczywiście występuje, a jak ktoś mi powie, że w jakiejś społeczności nie występuje to nie uwierzę”.

„Uważam, że przemoc w rodzinie jest problemem często występującym. Zarówno ta fizyczna jak i psychiczna”.

„No niestety w ostatnim czasie myślę, że ten problem wzrasta. Może to wynika z większego adaptowania społeczeństwa, ludzie wiedzą gdzie to zgłaszać, nie obawiają się już zgłosić tego problemu”.

„Ostatnio czytałam, że do września założono 300 Niebieskich Kart w Pile, gdzie rodzin mamy u nas jedną na krzyż. Przemoc jest naprawdę duża i to widać też po statystykach. Przemoc jest i fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna. Czasami są takie osoby, u których te cztery rodzaje występują”.

„Przemoc występuje, występowała i mam nadzieję, że nie będzie występowała. Na pewno liczba się zwiększa. Z jednej strony dzięki świadomości ludzi, bo zgłaszane są takie sytuacje. Druga rzecz to doświadczenie pracowników w tym zakresie pozwala szybciej dostrzegać. No

i to zamknięcie w domu, nie da się ukryć, że spowodowało natężenie. Mam nadzieję, że to tylko incydentalnie w tym roku”.

„Ten rok jest dosyć specyficzny ze względu na kwestię pandemii. Pojawiło się takie zjawisko, jak zwiększony napływ tych formularzy wszczynających procedurę zwłaszcza w tych miesiącach, kiedy był okres lockdownu, kiedy byliśmy dosyć mocno izolowani. Przemoc domowa uległa zwiększeniu”.

„Problem przemocy jest i to spory. Widzimy wzrost tego zjawiska na naszym terenie. W ostatnim czasie sporo mieliśmy takich procedur, gdzie przemoc dotyczyła dzieci. Ten problem dotyka dzieci i młodzieży coraz bardziej”.

„W okresie pandemii, tak jak pedagodzy mówią w szkołach też od początku września wśród rówieśników i dzieci ujawniają, że dochodziło do aktów przemocy w rodzinach. Izolacja spowodowała, że nasiliły się te akty przemocy ze strony rodziców, dzieci między sobą”.

W następnym pytaniu respondenci mieli odpowiedzieć na pytanie dotyczące działań jakie są podejmowane na terenie Miasta, które mają na celu rozwiązywanie problemu przemocy. Z odpowiedzi badanych pracowników wynika, że Miasto działa prężnie w tym kierunku prowadząc programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy, spotkania grup wsparcia, kampanie społeczne, terapię, programy profilaktyczne oraz dystrybuując ulotki, broszury i plakaty. W szkołach prowadzone są pogadanki na temat przemocy, w których uczestniczą także rodzice. Na terenie Miasta funkcjonuje ponadto całodobowy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, do którego trafiają ofiary przemocy. Respondenci wskazali także na prowadzoną lokalną kampanię informacyjno-edukacyjną pn. „Przemocy NIE! – Pomocy TAK!”, której głównym celem jest upowszechnienie wśród społeczności informacji o instytucjach świadczących pomoc ofiarom przemocy w mieście Piła.

„Na pewno kampanie społeczne, profilaktyka w szkołach, przedszkolach, różnego rodzaju pogadanki, prelekcje. prowadziliśmy warsztaty dla rodziców, pedagogizację”.

„Są różne programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy, które prowadzi MOPS. Programy, które włączają ofiary przemocy no już od lat. Jest kilka miejsc, w których można odbywać terapię, są spotkania grup wsparcia plus do tego często te osoby trafiają to łączy projekty, współpracują. Ja jak pracowałam w Markocie to koleżanka pracowała w tej grupie kobiet dotkniętych przemocą, a ja miałam grupę dzieci. Ośrodek Wsparcia dla ofiar przemocy z ramienia PCPR, który jest na Rydygiera, do którego trafiają ofiary przemocy, matki z dziećmi, czy też mężczyźni, którzy doświadczyli przemocy, bo też ten problem się pojawia”.

„Są organizowane warsztaty dla sprawców przemocy i to jest bardzo dobre myślenie”.

„Programy profilaktyczne, informacyjne, duża liczba ulotek, które są dostępne. Są informacje, gdzie się można udać po pomoc. W szkołach są prowadzone prelekcje z uczniami, rodzicami”.

„Po pierwsze, od kilku lat w Mieście prowadzona jest lokalna kampania „Przemocy NIE! - Pomocy TAK!”. Jest to kampania informacyjno-edukacyjna, której celem jest zwiększenie wiedzy, świadomości mieszkańców na temat tego, gdzie mogą uzyskać pomoc na terenie Miasta. Do jakich specjalistów mogą się zgłosić, jakie są ich prawa jako osób doznających przemocy. Kampania opiera się na informacjach na stronach internetowych, ulotkach, folderach, które są udostępniane i dystrybuowane poprzez różne instytucje: zarówno jednostki oświatowe, jak i placówki ochrony zdrowia, urzędy, sąd. Prowadzimy ją kilka lat i chcemy ją kontynuować”.

„Miasto prowadzi także Ośrodek Wsparcia, to jest właśnie to miejsce, w którym ofiara przemocy może się schronić i uzyskać nocleg, a także wsparcie specjalistów w postaci poradnictwa socjalnego, psychologicznego”.

Respondenci często wskazywali na działania prowadzone przez Zespół Interdyscyplinarny. Podkreślano fakt, że organizuje on spotkania dotyczące przemocy, w których uczestniczą osoby z różnych instytucji pomocowych. Zespół Interdyscyplinarny uświadamia społeczność lokalną, gdzie można zwrócić się o pomoc w razie problemu przemocy.

„Kampanie informacyjne Zespołu Interdyscyplinarnego wydaje mi się, że są bardzo rozbudowane. Zespół Interdyscyplinarny organizuje mnóstwo spotkań z różnymi instytucjami i poucza ich jak postępować z ofiarami przemocy, jak zakładać Niebieską Kartę”.

„Akcje, które są przez Zespół Interdyscyplinarny podejmowane, w których też zasiadam, w kwestii takiego promowania instytucji, uświadamiania społeczności lokalnej, gdzie można zasięgnąć po pomoc”.

„Funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, który współpracuje z policją, szkołami i innymi instytucjami. Mamy specjalistów w tym momencie trzech, którzy współpracują z rodzinami dotkniętymi przemocą”.

„Na bieżąco Zespół Interdyscyplinarny spotyka się, żeby wymieniać się doświadczeniami, jak i ustalać na bieżąco pewien front oddziaływań skierowany do rodzin dotkniętych przemocą. Zespół jest dosyć liczny i są w nim osoby z różnych instytucji, a więc ta wymiana informacji na temat tego jakie możemy realizować działania”.

W kolejnej części dotyczącej przemocy w rodzinie zapytaliśmy naszych respondentów o to, jakie ich zdaniem działania byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej. Pracownicy instytucji wskazali na: organizowanie zajęć profilaktycznych oraz

psychologiczno-kompensacyjnych, zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, psychologicznego, psychoterapii, tworzenie kolejnych placówek dla ofiar przemocy, izolowanie sprawców przemocy, uświadamianie, czym jest przemoc i gdzie można zgłosić się po pomoc. Zdaniem badanych brakuje programów dla ofiar i sprawców przemocy, które realizowane by były na stałe, a także ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy, ponieważ ten który funkcjonuje dysponuje małą liczbą miejsc. Jedna z respondentek jest przekonana, że na terenie Miasta jest dużo różnych grup wsparcia dla ofiar przemocy, udzielane jest poradnictwo prawne, lecz ludzie nie chcą brać w tym udziału.

„Myślę, że przede wszystkim takie działania o charakterze wspierająco-wzmacniającym w sferze psychicznej, czyli wsparcie psychologiczne, wsparcie psychologa terapeuty zwłaszcza dla osób, które są wieloletnimi ofiarami przemocy. Na pewno wsparcie specjalistów pracy socjalnej, którzy mogliby skupić się na pracy z rodzinami z tego typu problemem”.

„Zajęcia psychologiczno-kompensacyjne, profilaktyczne to na pewno. To, że takie osoby miałyby takie poczucie, że to zgłoszenie sprawy ma sens, bo ja jestem w stanie odizolować się od sprawcy. Ja rzeczywiście pójdę, znajdę pomoc. I jak tam pójdę to mam taką realną zmianę w swoim życiu. Mam szansę stanąć na nogi i pójść do przodu”.

„Są ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy, przy MOPS jest miejsce, gdzie te osoby mogą się schronić. Okresowo były też programy dla ofiar i dla sprawców. To czego brakuje to taki program dla sprawców na stałe, który by stale funkcjonował”.

„Przede wszystkim wsparcie psychologiczne. Myślę, że jest to podstawa. Udzielenie jakiegokolwiek pomocy. Wsparcie psychoterapeutyczne. W tej pierwszej interwencji kryzysowej jest potrzebny psycholog żeby zdiagnozować i zobaczyć na jakim etapie ofiara jest. W dalszej części wiele pań potrzebuje pomocy psychoterapeuty, żeby sobie to życie ułożyć. W pierwszej kolejności chciałabym aby te osoby miały psychoterapię”.

„Dostęp do poradnictwa specjalistycznego do punktów konsultacyjnych. Często osoby będąc w takiej sytuacji mają takie trudności, chcieliby z kimś o tym porozmawiać. Także myślę, że taka większa dostępność do specjalistów jest wskazana. Wsparcie też dla sprawców przemocy, do zmiany zachowania, dostęp do programów korekcyjnych”.

„Na pewno jest niezbędne zwiększenie tego poradnictwa prawnego. To poradnictwo z tego co wiem jest darmowe, jest świadczone w różnych biurach senatorów, posłów, w starostwie, u nas w MOPS. Jednak pomimo tej dostępności ludzie tam nie trafiają, dlatego że wcześniej potrzebują takiego ukierunkowania przez specjalistę, przełamania tej swojej traumy, więc na pewno wcześniej wymagają takiego poradnictwa terapeutycznego. Grupy wsparcia istnieją, ale ludzie nie chcą w nich brać udziału. Pomimo możliwości udziału rzadko z tego korzystają. Na pewno tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Wydaje mi się, że tych placówek jest za mało albo nie ma miejsc”.

„Edukacja, edukacja, szkolenia służb, dostęp do specjalistów: psychologów, prawników, psychiatrów, miejsca gdzie można zamieszkać chwilowo. Takie zwiększenie dostępności do poradnictwa”.

Jedna z respondentek zasugerowała, aby na terenie miasta Piły utworzyć miejsce na wzór toruńskiej „Kamienicy Inicjatyw”, które dąży do integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystania potencjału lokalnej społeczności. Organizowanych jest tam szereg wydarzeń i aktywności skierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców oraz seniorów, które są bezpłatne.

„Połączenie projektów różnych instytucji. Profilaktyka uświadamianie czym jest przemoc. Zawsze można więcej, ale nie ma na to środków i ludzi. Programów jest szereg, ale zawsze można pozyskać środki na nowy i jakiś stworzyć. Te środki gdzieś tam są dostępne, każdy ma inny pomysł, doświadczając różnych sytuacji w rodzinach. Na terenie Piły nie ma, jestem mediatorem np. w Toruniu jest takie coś jak „Kamienice Inicjatyw”, u nas takiego czegoś nie ma w Pile. Oferta dla rodzin nie tylko, które korzystają z pomocy MOPS, ale tam jest szeroka interdyscyplinarność. Zarówno dla rodziny z dziećmi, dla starszych osób one się przenikają, wpływają wszyscy na siebie, mają zajęcia wspólne. Rodzice zostawiają dzieci na zajęcia i mogą pójść na randkę”.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE

Kolejną ważną kwestią poruszaną podczas wywiadów, było sięganie przez dzieci i młodzież oraz dorosłych mieszkańców po substancje psychoaktywne takie jak alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze. Pracowników instytucjonalnych poproszono o ocenę skali problemu uzależnień wśród powyższych grup. Większość przyznaje, iż problem spożywania alkoholu jest zauważalny na terenie Miasta zarówno w przypadku dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców. Respondenci podkreślali także fakt, że w większości miast w Polsce o podobnej wielkości występuje taki sam problem i Piła nie jest żadnym wyjątkiem. Problem zażywania narkotyków wśród mieszkańców jest mało widoczny, ale występują takie przypadki, że zażywana jest amfetamina, marihuana i inne substancje. Badani podkreślali, że w Mieście alkohol i papierosy są dostępne dla nieletnich, a jedna z respondentek była świadkiem sytuacji, w której sprzedawca zdecydował się na sprzedaż alkoholu.

„Myślę, że Piła nie jest miastem, które odstaje od średniej krajowej. Mamy takie dzielnice, w których ten alkohol, czy te narkotyki się pojawiały i one będą”.

„Piła akurat w żaden sposób się nie wyróżnia jeżeli chodzi o podobne ośrodki w Polsce o podobnej liczbie mieszkańców”.

„Byłam też świadkiem sytuacji, gdzie nieletnia osoba próbowała sprzedać alkohol i niestety ten sprzedawca to zrobił. Nie przejmował się tym, że są osoby dorosłe i się temu przyglądają. Także z tym też jest taki problem – z edukacją tych osób, które nie powinny tego robić, a robią”.

„Wydaje mi się, że problem stale narasta. dostęp do alkoholu i papierosów na pewno jest nieograniczony, bo jeśli nieletni chce kupić to kupi mu kolega pełnoletni”.

„Na podstawie naszych doświadczeń większość dzieci, która trafia to z rodzin z problemem alkoholowym. Duża skala, widzimy na ulicach i dostępność tych środków. Alkohol sprzedawany czasem nawet dzieciom, więc jest duża dostępność. Imprezy są zakrapiane alkoholem”.

Większość rozmówców stwierdziło, że dzieci i młodzież z terenu Miasta coraz częściej sięgają po alkohol, papierosy oraz e-papierosy. Pojawiają się także sytuacje, gdzie zażywane są środki odurzające. Respondenci są zdania, że zjawisko zażywania substancji psychoaktywnych z roku na rok się nasila, pomimo tego, że w szkołach prowadzone są liczne działania profilaktyczne. Jedną z rozmówczyń wzrostu sięgania po substancje psychoaktywne upatruje w zwiększeniu się kieszonkowego, które otrzymują dzieci od rodziców, co jest spowodowane Programem „Rodzina 500+”.

„Alkohol na pewno bardzo, kwestie używek wśród dzieciaków coraz częściej. W tych rodzinach, gdzie sprawuje dozory to rzeczywiście pojawiają się różne środki odurzające. Coraz więcej jest też spraw narkotykowych”.

„Myślę, że skala jest coraz większa. Teraz są te e-papierosy. Ja tu słyszę, że w szkołach średnich są palarnie. Myślę, że jest to problem duży z tendencją narastającą wśród młodzieży”.

„Skala problemu jest duża i myślę, że ma tendencje cały czas wzrastające szczególnie wśród młodzieży, bo dorośli zaczynają być bardziej świadomi”.

„Dzieci mają też większy dostęp do tych środków ze względu na to że rodzice mają środki, to 500+ no i to kieszonkowe się zwiększyło no i oni też mają możliwość. Do tego dużo dzieciaków pali te e-papierosy. Bywały takie sytuacje, że dzieci się burzyły, bo nawet na lekcjach je palili, no ale nauczyciel prawie nic nie może zrobić. Może go wyprosić, a on nie wyjdzie”.

„Zjawisko to się nasila, wcześniej dzieci sięgają po piwo i inne alkohole. Tak samo palenie papierosów już w podstawówce. Myślę, że pomimo tego, że są te programy profilaktyczne to problem wcale nie maleje”.

„Sytuacja się pogarsza jeśli chodzi o uzależnienia zarówno alkohol, jak i inne np. dopalacze. Ten problem narasta”.

W przypadku dorosłych mieszkańców, respondenci również zauważają, że skala uzależnień od alkoholu uległa wzrostowi. Zdaniem pracowników instytucjonalnych dorośli mieszkańcy miasta Piły odchodzą już od palenia papierosów, a problem uzależnień od alkoholu występuje nie tylko w rodzinach z dysfunkcjami i patologiami, ale także wśród wykształconych środowisk. Niepokojące zdaniem jednej z respondentek jest to, że dzieci uczone są picia alkoholu już od najmłodszych lat, kiedy zamiast alkoholowego szampana dostają owocowy napój piccolo.

„Nie powiem tak dokładnie, jak to wygląda. Jest moda na niepalenie. Picie jest ukryte w różnych środowiskach. To, że my widzimy tego pijanego na ulicy to nie znaczy, że po pracy pan doktor, czy mecenas nie upija się do nieprzytomności. W środowiskach dysfunkcyjnych widzimy to namacalnie, a w środowiskach, gdzie są te pieniądze to jakby tego nie widać, a to jest”.

„Skala problemu jest dużo wyższa. To widać, że piją więcej, że piją mocniejsze alkohole, lepsze alkohole. Jak byłam w przedszkolu i zobaczyłam, że dzieci piją szampana piccolo i się stukają to chyba tylko ja w tym widziałam problem. Ja czułam, że to uczenie małych dzieci takich zachowań może zaprocentować w przyszłości nie w tą stronę. Rodzice też nie robią problemu, że ich dzieci piją, a bo mają lat 16 to lepiej żeby się napiły niż narkotyzowały. Przyjmuje się ten alkohol jako taką normę i nie widzi się tutaj zagrożenia”.

„W tej chwili jeśli chodzi o liczbę rodzin, która korzysta z pomocy to jest niespełna 2 tysiące rodzin, a więc to jest wycinek kilku tysięcy osób – około 6-7% mieszkańców. Wśród tych rodzin to około 400 ma problem alkoholowy”.

W kolejnej części wywiadu pracownicy instytucjonalni mieli odpowiedzieć na pytanie, czy słyszeli o działaniach prowadzonych na terenie Miasta, które mają na celu rozwiązywanie problemu uzależnień oraz jakie działania ich zdaniem powinny zostać podjęte na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich osób. Zdaniem respondentów miasto Piła działa prężnie w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i posiada wiele placówek. Prowadzone są liczne programy profilaktyczne, kampanie profilaktyczne, rozmowy motywująco-wspierające, dystrybuowane są materiały informacyjno-edukacyjne, działają kluby samopomocowe, grupy AA, a także prowadzona jest terapia uzależnień. Miasto Piła posiada Punkt Konsultacyjny, w którym udzielana jest pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom.

„Wprowadzone są materiały informacyjno-edukacyjne. następnie zespół, który powstał w MOPS w dziale aktywizacji i integracji, w którym jest specjalista ds. uzależnień, jest terapeuta. Jest to oferta dla osób, które chcą dobrowolnie poddać się terapii w sytuacji problemu. Również działa KRPA, do której wpływają wnioski o skierowanie osób na przymusowe leczenie. Miasto przeznaczają środki finansowe dla organizacji pozarządowych, które mogą po nie sięgnąć jeżeli będą chcieli prowadzić działalność edukacyjno-profilaktyczną dla dzieci. Żeby nie tylko MKRPA organizowała, ale także organizacje pozarządowe, żeby ich zachęcić”.

„Szkoły i przedszkola prowadzą szereg programów przy udziale policji, czy sanepidu, działania profilaktyczne, które pokazują skalę problemu”.

„Działają kluby pomocowe, prowadzona jest terapia uzależnień. Myślę, że jest to zawsze coś co może pomóc, najważniejszą kwestią jest chęć uczestnictwa”.

„Jest sporo terapeutów uzależnień. Problemem stają się inne uzależnienia. Z tymi narkotykami i dopalaczami potrzebna by była lepsza diagnostyka doraźna. Świadomość rodziców przede wszystkim, bo przez długi okres nie potrafią dostrzec, że coś się dzieje. Systematyczne działania edukacyjne dla rodziców”.

„Oferta placówek w Piłce jeżeli chodzi o uzależnienia od alkoholu jest dużo. Jeśli ktoś pójdzie do jednej i nie może się odnaleźć to ja zawsze proponuję może pójść tam, gdzie ktoś się odnajdzie. Jeżeli chodzi o terapię to jest tutaj dużo miejsc. Grupy AA działają w Piłce, kilka takich grup. Jeśli ktoś ma wolę to znajdzie swoje miejsce w tym względzie”.

„Kampanie profilaktyczne, ulotki są rozprowadzane do szkół, przedszkoli, na pewno w takich instytucjach jak sąd, komenda, prokuratura również. Są programy różne kierowane do dzieci i młodzieży pod kątem profilaktyki”.

„Są działania profilaktyczne, pracownicy socjalni często spotykają się z rodzinami z problemem alkoholowym. Na pewno rozmowy motywująco-wpierające, zachęcające do podjęcia jakichś działań w zakresie tego leczenia. Mamy w swojej strukturze też punkt konsultacyjny, w którym też pracują specjaliści”.

Z odpowiedzi respondentów wynika także, że w przeciągu ostatnich lat zlikwidowano Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Piłce, którego działania przejął Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Zlikwidowano także izbę wytrzeźwień oraz ogrzewalnię, która zdaniem niektórych respondentów jest bardzo potrzebna na terenie Miasta.

„Prezydent zlikwidował naszą wytrzeźwialkę, na polnej była. Ci nasi biedni bezdomni często tam trafiali, musieli zapłacić, a często nie mieli z czego. Komornik przychodził i taka spirala”.

„Są to zarówno działania profilaktyczne. Do kwietnia 2020 roku prowadziła je jednostka Gminy – Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który prowadził

także izbę wytrzeźwień. Ta jednostka zlikwidowana i część jej zadań została przekazana do MOPS. W tej chwili my te zadania będziemy kontynuować. Więc nie będzie już izby wytrzeźwień to zostało zredukowane”.

„Mieliśmy Ośrodek Profilaktyki i izbę wytrzeźwień, była też dla tych osób bezdomnych w okresie zimowym ogrzewalnia. Rozwiązywało to problemy tych osób bezdomnych. Izba została zamknięta, ogrzewalnia nie ma. Jest jeszcze Monar-Markot, ale tam jest warunek, że osoby muszą być trzeźwe. Dla tych osób jest to droga zamknięta. Są pracownicy socjalni, z którymi współpracujemy i w miarę możliwości wspieramy się, ale tak naprawdę my nic nie możemy zrobić żeby te osoby wyciągnąć z nałogu”.

„Była izba wytrzeźwień, ale ją zamknęli w marcu. MOPS działa prężnie w tym temacie, mają różne akcje. Monar-Markot, które pomaga takim osobom.

Według pracowników instytucji na terenie Miasta powinno poszerzyć się ofertę psychologów, bo choć jest ich dużo to często usługi te są płatne. Zdaniem respondentów należałoby rozpropagować informacje na temat Punktów Konsultacyjnych, utworzyć ośrodki leczenia uzależnień, zatrudnić większą liczbę psychiatrów dziecięcych oraz przywrócić działanie izby wytrzeźwień i ogrzewalnia dla osób bezdomnych. Badani opowiadali się za poszerzeniem wsparcia specjalistycznego dla osób uzależnionych, rozwojem grup samopomocowych, zmniejszeniem ilości punktów sprzedaży, kierowaniem większej ilości działań do dzieci i młodzieży oraz nauczycieli.

„Psychologów mamy dużo, ale dużo jest też płatnych, ale myślę, że jest jeszcze niewystarczające. Myślę, że ośrodki leczenia uzależnień powinny jakieś powstać. Może szybciej by było miejsce”.

„Rozpropagowanie informacji dotyczącej punktów konsultacyjnych i tworzenie tych punktów, żeby osoby uzależnione mogły z nich korzystać. Jakaś szersza kampania, tak jak mamy z tą przemocą domową”.

„Jeśli chodzi o leczenie uzależnień też jest duży problem”.

„Ja byłabym za przywróceniem tego (izba wytrzeźwień, ogrzewalnia), bo uważam że to spełniało swoją rolę. Mogliśmy te osoby tam skierować i tam pomoc była zapewniona”.

„Szersze wsparcie specjalistyczne jeśli chodzi o możliwości poddania się terapii. Większa możliwość poddaniu się terapii, dostępu do specjalistów i terapii uzależnień, być może rozwój grup samopomocowych typu AA, które mogą być ofertą dla osób z problemem. Myślę, że warto rozważyć też zmniejszenie ilości punktów sprzedaży alkoholu w Mieście”.

„Myślę, że zawsze więcej powinno się kierować działań do młodzieży i do szkół. Angażować w ten temat nauczycieli, bo często się słyszy, że do takich zajęć jak przemoc, czy używki dochodzi na terenie szkoły”.

„Brakuje takich psychiatrów dziecięcych, poradni dla dzieci i wiem, że to jest często zgłaszane. To jest utrudnienie, a jeśli są osoby niezaradne, rodzice to myślę, że jakby było to miejscu to byłoby lepiej. Kwestie alkoholu no cóż w tamtym roku zamknięto izbę wytrzeźwień. W ramach tego Ośrodka Profilaktyki Alkoholowej było organizowanych dużo szkoleń, warsztatów dla osób uzależnionych, ale też dla kuratorów i innych instytucji i placówek. Zabranie tego, naszemu środowisku było negatywnym bardzo czynnikiem. No, a że nie ma też tej izby wytrzeźwień powoduje to że, część osób nie wzywa policji do awanturującego się męża, bo po co, bo i tak go nie zatrzymają do izby wytrzeźwień. Też było to jakimś starszakiem, w tej chwili nie ma i uważam, że na złe wyszło dla naszego środowiska”.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

W kolejnym podrozdziale zostanie opisany problem uzależnień behawioralnych wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży z perspektywy pracowników instytucji miasta Piły. Respondenci przyznali, że zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych problem korzystania z urządzeń elektronicznych narasta, choć takie zjawisko można zaobserwować nie tylko w Piłe, jak i na terenie całego kraju. Problem hazardu w Piłe nie jest zauważalny, jak w poprzednich latach.

„Nasila się u dzieci uzależnienie od gier, komputera, a dorośli również. Piła nie jest jakimś wyjątkowym miejscem jeżeli chodzi o to, bo w całej Polsce jest taki sam problem”.

„Tak są takie. Polikwidowano trochę tych lokali do grania. Był taki moment, że w niektórych sklepach były takie. Były takie sytuacje, że osoby, które przyjeżdżały z zagranicy potrafili wrzucić w jedną noc te pieniądze. Dzieci kupują sobie. Słyszę takie słowa, że np. zamiast prezentu na urodziny chciałby jakąś tam kwotę pieniędzy na jakąś grę. Przyzwalanie też rodziców na to żeby dzieci tak spędzały czas no i brak świadomości. Zabijanie czasu na tych grach, ludzie nie zdają sobie sprawy. To działa tak samo jak uzależnienie od alkoholu, czy innych substancji. W mojej ocenie jest więcej ukrytych sytuacji związanych z uzależnieniem od tych telefonów, komputera, że bez tego nie da się żyć, niż takich od alkoholu. A trzeba dodać że to idzie w parze”.

„Myślę, że to jest plaga, telefony, komputery wystarczy przejść się po ulicy idzie 4 młodzieży niby idą razem, a każdy w telefonie. To się widzi. Dorośli też mają z tym problem. Nikt sobie nie wyobraża życia bez telefonu. Brakuje nam świadomości samego siebie”.

„Oczywiście, że tak. Tak jak w całym kraju. Widzimy zwłaszcza ludzi młodych kolokwialnie mówiąc „przyklejonych” do komórek nie zwracających uwagi na otoczenie. Nawet obserwuje młode mamy, które idą z wózkiem na spacer i tak samo w telefonie”.

„No pozmieniało się tak, bo mamy Internet, smartphony. Kiedyś się grało w piłkę od rana do wieczora i rodzice na siłę ściągali na obiad. teraz to wygląda trochę inaczej. Te dzieci czasami trzeba wyganiać po prostu. Nie mówię, że wszyscy, ale karą dla nich teraz jest odłączenie Internetu, a nie wyjście na dwór”.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Następną kwestią poruszoną w trakcie wywiadów były problemy osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. Zapytaliśmy także o ofertę pomocy osobom starszym oraz niepełnosprawnym, jak również o stopień przystosowania infrastruktury technicznej w Mieście do osób niepełnosprawnych. W pierwszej kolejności zapytaliśmy naszych rozmówców o problemy osób starszych, wśród których wyróżniono głównie samotność, izolację, brak zainteresowania ze strony rodziny w niektórych przypadkach, ubóstwo, niepełnosprawność, brak możliwości zapewnienia opieki oraz problemy zdrowotne.

„Nie da się wykluczyć samotności tych ludzi”.

„Takie najistotniejsze problemy, z którymi borykają się osoby starsze to jest problem związany z samotnością, takim poczuciem izolacji, bycia na marginesie życia codzienne. Bliscy się nimi nie interesują. Problemy zdrowotne, z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, a część seniorów zmagają się z problemem ubóstwa, co jest związane z niskimi świadczeniami emerytalnymi. To są takie najistotniejsze rzeczy”.

„Miasto się starzeje i społeczeństwo się starzeje, to jest problem. Tych osób starszych przybywa. Rodziny często nie mają możliwości zapewnienia opieki tym osobom”.

„Samotność, brak opieki osób bliskich, niepełnosprawność, która z wiekiem przychodzi. Są to problemy których samodzielnie nie mogą rozwiązać. Stąd wykluczenie społeczne tych osób”.

„Osamotnienie, izolacja tym bardziej, że częściej tych osób ma swoje dzieci za granicą, brak należytego wsparcia ze strony rodziny”.

W kolejnej części wywiadu poprosiliśmy o ocenę oferty dla osób starszych w mieście Piła. Respondenci podkreślali na każdym kroku, że Miasto działa bardzo pręźnie w tym zakresie. Na terenie Piły znajdują się Kluby Seniora, które organizują liczne wycieczki, spotkania, warsztaty oraz różnego rodzaju sekcje zainteresowań wśród których każdy znajdzie coś dla siebie. Zdaniem badanych seniorzy mają potrzebę wyjścia z domu i spędzania z kimś innym czasu. Ponadto podkreślano, że w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Dzienny Dom Pomocy, który zapewnia wszystkim potrzebującym: rencistom,

emerytom, niepełnosprawnym, chorym na Alzheimera, podopiecznym MOPS, osobom o zmniejszonej sprawności psychofizycznej - możliwość uczestnictwa w zajęciach terapeutycznych, aktywizujących, imprezach i spotkaniach okolicznościowych, imprezach kulturalnych w ośrodku, Mieście i poza nim oraz wyżywienie w formie obiadu. W opinii respondentów oferta dla osób starszych w Mieście jest wystarczająca. W Pile funkcjonuje również Uniwersytet III Wieku, który skupia osoby starsze wokół różnych zainteresowań oraz Centrum Aktywizacji Seniorów, którego celem jest integrowanie i wzmocnienie środowisk ludzi III wieku, rencistów, emerytów oraz osób niepełnosprawnych. W Centrum prowadzone są różne zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowo-rekreacyjne.

„Dwutorowo działają. Z jednej strony już od lat Miasto oferuje różne kluby, stowarzyszenia. Starostwo jakieś 1,5 roku temu otworzyło Klub Seniora, w którym też miałam przyjemność pobyć i dowiedzieć się czego oni chcą. Byłam zaskoczona, bo myślałam, że w klubie seniora są osoby 60 letnie, a okazuje się, że są to osoby w wieku 85 lat, 88 lat, z którymi grałam w scrabble i nie widziałam demencji. My akurat zaspokajamy potrzebę dojazdu mamy busa i on dojeżdżał. Te osoby chcą wychodzić. Mają potrzebę spędzania czasu z kimś innym i wchodzenia w nowe relacje”.

„Myślę, że Piła stawia duży nacisk na pomoc seniorom, więc w tej kwestii uważam, że jest okej”.

„Tu akurat wydaje mi się że jednostki, które działają na rzecz osób starszych spełniają swoje funkcje, bo mają ciekawe propozycje i prężnie się rozwijają. Oferta jest wystarczająca”.

„Dla seniorów miasto oferuje różne zajęcia. Jest Uniwersytet III Wieku, przy MOPS jest taki Dzienny Dom Pomocy, jakieś zajęcia tam mają warsztatowe. W tym względzie zaopiekowani są seniorzy”.

„Jeżeli chodzi o seniorów to są tutaj kluby seniora, jest Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych. Jest duża gama zajęć dla seniorów, zniżki dla nich w tym zakresie, Dzienny Dom Pomocy też jest. Nic tylko być seniorem. Są możliwości także jak ktoś chce to jest co robić”.

„Mamy klub seniora, Uniwersytet III Wieku, tutaj miasto robi dobrą robotę, ponieważ są organizowane różnego rodzaju imprezy, znaczy były, bo przez pandemię przestało. Klub seniora prężnie działa, organizowane są wycieczki dla tych osób, kulturalne przedstawiania i inne formy aktywności. niektóre zajęcia są odpłatne, ale to niska kwota, większość jest bezpłatnych”.

„Jeśli chodzi o ofertę dla seniorów, to zacznę od swojego ogródka, czyli działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W naszej strukturze funkcjonuje Dzienny Dom Pomocy. Jest to placówka, która zarówno ma ofertę spędzania czasu wolnego, jak i możliwość skorzystania

z posiłku o bardzo preferencyjnych cenach. Mamy także dla seniorów, którzy borykają się z problemami zdrowotnymi usługi opiekuńcze, natomiast dla seniorów, którzy nie wymagają takiego wsparcia opiekuńczego mamy inną ofertę, taka stricte aktywizacyjną. Ci seniorzy mogą się realizować zarówno w takich zajęciach aktywizacyjnych jak joga, nordic walking, ale też różne imprezy okolicznościowe, grupy zainteresowań: fotograficzna, malarska, robótek ręcznych – szeroko pojęta aktywizacja i możliwości. Jest to miejsce, w którym seniorzy mogą się spotkać i razem aktywnie spędzić czas. Jest też oferta kulturalna Miasta dla seniorów. Kluby Seniora oczywiście działają, które są zlokalizowane w dwóch różnych częściach Miasta, więc to pozwala na przybliżenie tej oferty”.

„Dzienne domy, czy miejsca dla seniorów, uważa, że w Piłie ta oferta jest duża, a jeżeli ktoś utworzy na osiedlach to fajnie, ale myślę, że nie jest najważniejsze w tym momencie, bo my sami w naszej strukturze mamy 2 miejsca. Mamy centrum aktywności seniorów i dzienny dom w 2 budynkach. 2 Uniwersytety są III wieku, jest klub seniora przy regionalnym centrum kultury także tych miejsc trochę jest”.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wraz ze Strażą Miejską realizuje projekt „Przycisk Życia”, na który również wskazywali nasi respondenci. Celem projektu jest zwiększenie bezpieczeństwa seniorów oraz osób niepełnosprawnych z terenu Piły w ich miejscu zamieszkania oraz w najbliższym otoczeniu. Obsługa urządzenia jest nieskomplikowana, gdyż jednym wciśnięciem breloczka osoba może wezwać odpowiednią pomoc. Dyżurny Straży Miejskiej po otrzymaniu sygnału „przycisku życia” może podjąć stosowne działania - uzyskać od osoby potrzebującej pomocy potrzebne informacje lub w razie braku odzewu od razu wysłać na miejsce patrol i karetkę, czy skontaktować się z rodziną. Straż Miejska dyżuruje przez całą dobę, we wszystkie dni w roku.

„Jest program MOPS „Przycisk Życia”, ten ktoś naciska przycisk i my jesteśmy w pogotowiu, mamy klucze do niektórych mieszkań, przeprowadzamy wywiad, wzywamy pogotowie”.

„Z naszej strony udzielamy wsparcia w postaci usług opiekuńczych i to są specjalistyczne i podstawowe. Mamy też program „Przycisk Życia”, który jest skierowany do osób starszych, samotnych, których rodzina jest oddalona i nie może ich wspierać na bieżąco. Często spotykamy się z takimi sytuacjami, że mamy zgłoszenie, że osoba wymaga wsparcia, pomocy, ale jest niechętna więc drepczemy ścieżkę, próbujemy dotrzeć. Informuje też lekarzy, pielęgniarkę środowiskową żeby udzielono najpotrzebniejszej pomocy”.

„Mamy coś takiego jak „Przycisk Życia”, gdzie działa to na zasadzie telefonu. Jak taka osoba potrzebuje szybkiej pomocy to kontaktuje się z nami. Często rozmawiamy z tymi osobami no i czasami nadużywają tego urządzenia. W razie czego jest na terenie Miasta Dom Pomocy Społecznej, jest hospicjum. Te podstawowe rzeczy są zabezpieczone”.

Podobnie, jak w przypadku osób starszych, wśród osób z niepełnosprawnościami wyróżniono problemy zdrowotne, utrudniony dostęp do specjalistów z zakresu ochrony zdrowia, wyizolowanie oraz samotność.

„Myślę, że też na pierwszym miejscu problemy zdrowotne, ale myślę, że także taki problem z dostępnością do specjalistów z zakresu ochrony zdrowia. Piła jest miastem no średniej wielkości, więc ta oferta jeżeli chodzi o placówki ochrony zdrowia nie w pełni odpowiada temu, co byłoby dla osób niepełnosprawnych potrzebne. Dostęp do specjalistów jest utrudniony”.

„Wszelkiej maści usługi opiekuńcze. Wiadomo, jak w całym kraju kuleją usługi specjalistyczne, bo te podstawowe to nie. Wyizolowanie wynikające ze stanu zdrowia, niepełnosprawności. Ale też dostęp do usług medycznych, rehabilitacyjnych, bo trochę są traktowani jako zło konieczne. A wiadomo stan zdrowia rzutuje na funkcjonowanie. Dzienny Dom Pomocy, Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych fajnie działa”.

„Tak, na pewno, dużym problemem jest samotność, izolacja. Dużo jest osób, które mają daleko rodziny, są za granicą”.

Miasto organizuje różne kampanie społeczne na tematy związane z niepełnosprawnością, a także pogłębiana jest świadomość dzieci w szkołach. Na terenie miasta Piły znajdują się zarówno szkoły, jak i przedszkola integracyjne, a także szkoła specjalna. W niektórych szkołach prowadzona jest nauka języka migowego. Organizowane są warsztaty edukacyjne, wycieczki, warsztaty terapii zajęciowej, które realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności. Zdaniem jednego z pracowników instytucjonalnych na terenie Piły powinno zwiększyć się liczbę dostępnych miejsc na warsztaty terapii zajęciowych, gdyż jest ich za mało. Jedną z propozycji badanych pracowników było wprowadzenie opieki wytchnieniowej, aby odciążyć opiekunów osób z niepełnosprawnościami.

„Dzisiaj te kampanie społeczne i opowiadanie, że ludzie niepełnosprawni to nie jakiś wstyd to jest fantastyczna sprawa, bo ludzie powychodzili z domów, dzieci powychodziły. Też świadomość w szkołach. U nas są szkoły integracyjne i przedszkola. Jest ta oferta, że te dzieci od samego początku mogą być uczone, że świat jest też dla nich, bo te dzieci później będą dorosłymi z niepełnosprawnością. Fajną sprawą jest stowarzyszenie, nie pamiętam nazwy, w ramach współpracy Uniwersytetu Adama Mickiewicza „Krok po kroku” oni nurkują. Fantastyczna sytuacja, bo pamiętam, jak oglądałam film z tego, jak Ci ludzie są zachwyceni, że pokonują kolejną barierę. A edukowanie poprzez przekazywanie filmów, że te osoby mogą, przez naszą lokalną telewizję to jest super. Otwieranie horyzontów myślowych dla tych ludzi. Szereg zajęć i projektów unijnych. Jakieś wycieczki, warsztaty edukacyjne, warsztaty terapii zajęciowych. Dzieje się. Jak ktoś chce i jest zainteresowany to znajdzie”.

„Mamy szkołę specjalną, dwa warsztaty terapii zajęciowej także w tym względzie te osoby są zaopiekowane. Jest ten dostęp”.

„Zwiększenie miejsc jeżeli chodzi o warsztaty dla niepełnosprawnych. Żeby wzięli udział w różnych zajęciach. Wiem, że jest lista oczekujących. Coraz młodsze osoby ulegają wypadkom i też potrzebują. Zwiększenie ilości miejsc do tych instytucji. Widać, że osoby te wychodzą na miasto, spacerują, nie są zamknięci w domach, ale te warsztaty dużo dobrego wnoszą w ich życie. Ja zachęcam takie osoby żeby z nich korzystać bo warto”.

„Jest taka rzecz o której też myślimy i którą fajnie by było jakby udało się uruchomić opiekę wytchnieniową. Często rodziny osób starszych i niepełnosprawnych są obciążone tą opieką i nie mają nawet czasu zaopiekować się sobą, a często są to osoby z problemami zdrowotnymi”.

„Opieka wytchnieniowa, bo rodzinom jest to potrzebne, żeby na czas swoich zajęć np. leczenia żeby móc spokojnie powierzyć osobę, która wymaga całodobowej opieki komuś kto się nią właściwie zajmie. Często te osoby są znacząco przeciążone. Tego brakuje i to w najbliższych latach powinno zostać uzupełnione”.

W ostatniej już części dotyczącej problemów osób starszych i niepełnosprawnych poruszyliśmy kwestię dostosowania infrastruktury technicznej Miasta do jej mieszkańców. Zdaniem respondentów miasto Piła jest przystosowane do osób niepełnosprawnych, gdyż są zrobione podjazdy, windy w budynkach instytucji oraz zakupione zostały autobusy niskopodłogowe. W niektórych miejscach w opinii badanych należałoby zlikwidować bariery architektoniczne, ale jest ich mało. Zdaniem respondentów w Mieście jest problem z przystosowaniem bloków mieszkalnych oraz ich okolic do osób starszych oraz niepełnosprawnych, gdyż nie ma wind, a schody i krawężniki są wysokie.

„W tych miejscach, które ja znam ani bariery architektoniczne, czasami są jakieś chodniki, ale to bardzo rzadko. Obiekty administracji są dostosowane do osób niepełnosprawnych. Mamy różne podjazdy. Wszystko jest ukierunkowane w dobrą stronę”.

„Nie znam też wszystkich obiektów, pewnie gdzieś coś trzeba poprawić, ale te miejsca co znam to są dostosowane”.

„Są porobione zejścia, podjazdy, autobusy są oznaczone, które są niskopodłogowe, warunki takie są stworzone. Są miejsca, w których trzeba jeszcze pozmieniać, ale to do bloków mieszkalnych, w tych starych zasobach jak są schody drewniane to trudno. Nie ma wind”.

„Piła jest dobrze dostosowana pod tym kątem, aczkolwiek znajdują się miejsca, gdzie trzeba by było to poprawić. Rząd o tym pomyślał i w ramach projektu „Dostępność+” takie działania będą podejmowane w Pile”.

„Myślę, że w coraz większym stopniu tak. W takich instytucjach jak Urząd Miasta jest dostępność do podjazdów. W sądzie np. została zamontowana winda, bo nie było możliwości poruszania się między piętrami. Jest takie staranie władarzy. Jeżeli chodzi o autobusy też są zakupywane te niskopodłogowe”.

„Teraz już są te udogodnienia, podjazdy do wszystkich urzędów, placówek, instytucji itd., tak samo galeria, windy są przystosowane, czy też jeżeli chodzi o toalety, tak samo przychodnie też mają te udogodnienia, chociaż nie wszystkie, autobusy tak samo niskopodłogowe, kierowca wychodzi otwiera klapę i osoba na wózku wjeżdża. Pomaga jej wjechać do pojazdu. Myślę, że jest lepiej”.

„Na terenie Miasta nie ma takiego wielkiego problemu jeśli chodzi o jakieś podjazdy, autobusy niskopodłogowe, niskie krawężniki tutaj idziemy w dobrym kierunku, miasto się stara. Większym problemem są przy osiedlowe miejsca spółdzielni, klatki schodowe i miejsca z najbliższego otoczenia. Nie wiem, czy tym powinny się zająć spółdzielnie mieszkaniowe, raczej na tym polu są problemy żeby się wydostać z domu”.

„Bariery są likwidowane, jest ich coraz mniej. Są autobusy niskopodłogowe, przejścia dla osób niewidzących, czy montowane windy w urzędach. Muszę przyznać, że nasz budynek Komendy nie jest w pełni przystosowany, ale w październiku się przeprowadzamy do nowej siedziby i tam te normy będą wszystkie spełnione”.

Część respondentów zwróciła uwagę na to, jak ważnym aspektem są konsultacje społeczne przy tworzeniu nowych inwestycji na terenie Miasta. Zdaniem pracowników przed podjęciem ważnych projektów w Mieście powinno się organizować konsultacje, dzięki którym osoby niepełnosprawne i starsze mogłyby wskazać na swoje potrzeby w tym zakresie.

„Dziś problem sprawiają nawet niektóre odcinki dróg czy chodników do pokonania przez osobę niepełnosprawną. Myślę, że najważniejsze to spojrzeć na świat oczami takiego człowieka, przeprowadzić konsultację z ludźmi z niepełnosprawnościami. Infrastruktura w Mieście jest przystosowana dla niepełnosprawnych. Wszelkie nowe inwestycje skonstruowane są w taki sposób by nie wykluczać niepełnosprawnych. Natomiast na pewno w mieście znajdują się takie miejsca, które należałoby przystosować”.

„Niedostosowanie infrastruktury Miasta do swobodnego poruszania się po nim. Z wózkami z dziećmi jest problem, a co dopiero osoby na wózkach inwalidzkich. Takim fajnym pomysłem byłoby, gdyby nowe inwestycje mogłyby być skonsultowane ze środowiskami osób niepełnosprawnych. To potrzebna i fantastyczna idea żeby pytać ludzi którzy używają skwerów czegokolwiek co się buduje w mieście. Mieliśmy w mieście światła w jednym miejscu, gdzie ja jako osoba młoda, sprawna miałam problem żeby przejść na jednych światłach, a taka starsza Pani z zakupami nie miałaby szans na to. Wystarczyło porozmawiać i to się dało uregulować i problem zniknął”.

PROBLEMY OSÓB BEZROBOTNYCH

W kolejnej części zapytaliśmy respondentów o to, czy na terenie Miasta jest obecny problem bezrobocia i jaka jest jego ewentualna skala. Zdaniem pracowników instytucji bezrobocie na terenie Miasta występuje, choć nie w dużej skali. Ewentualną przyczynę zwiększenia się bezrobocia upatrywano w pandemii koronawirusa, która spowodowała zwolnienia. Respondenci uważają, że praca na terenie Piły jest, choć nie zawsze każdemu będzie odpowiadać np. z powodów niskiej płacy, czy pracy poniżej swoich kompetencji. Zdaniem rozmówców problemem w Pile jest brak zatrudnienia na dłuższy okres, brak dużych zakładów pracy oraz długotrwałe bezrobocie, które wynika z braku kwalifikacji oraz wykształcenia.

„Skala aż taka duża nie jest. jest możliwość znalezienia pracy. No płaca różna, jest kilka dużych zakładów. Pracuję za granicą sam mam takich kolegów. Nie ukrywajmy są też tacy, którym żadna praca nie będzie odpowiadać”.

„Są oferty pracy, znajdują się nawet na autobusach. No ale kwestia też płacy. Nie jest źle, bo jak ktoś chce znaleźć pracę to ja znajdzie”.

„Może ten rok taki pandemiczny spowodował, że rynek pracy się trochę uszczuplił, ale w minionym roku nie pracował ten co nie chciał. Wiem, że czasami nie jest to praca zgodna z kwalifikacjami no i pensje też są różne, ale kto chce ten pracę ma”.

„W Pile występuje bezrobocie. Trudno powiedzieć, czy duże, czy niskie, bo to co widnieje w Urzędzie Pracy, dane statystyczne wcale nie wskazują na to jakie jest realne bezrobocie. Na pewno w Pile jest problem z ofertami pracy, jest mało firm, mało większych firm, które mogą zatrudnić większą liczbę pracowników. Mniejsze firmy się zamykają, ludzie tracą pracę. Problemem jest brak zatrudnienia na dłuższy okres, bo umowy są podpisywane zlecenie lub nie są przedłużane”.

„Problem bezrobocia na pewno jest, choć w większości przypadków być może jest on bardziej ukryty. Osoby, które korzystają z naszej oferty, ze wsparcia pomocy społecznej to one muszą być zarejestrowane w Urzędzie Pracy. Gro osób jest takich, że się nie rejestruje i pracuje na czarno, nie poszukują legalnego zatrudnienia. Niektórzy są bezrobotni od wielu lat, ale to wynika z braku kwalifikacji i wykształcenia”.

„Są zamykane duże zakłady. Na pewno nie jest to sytuacja idealna. Patrząc z perspektywy osób, które mam pod dozorem – jeśli ktoś chce znaleźć pracę to ją znajdzie. Może to być praca, która go nie interesuje finansowo. Mam osoby, które tracą pracę i mają zaraz następną”.

Zdaniem respondentów zatrudnienie w mieście Piła opiera się tylko i wyłącznie na handlu, natomiast brakuje dużych przemysłowych firm, które zatrudniałyby dużą liczbę mieszkańców. Problemem, który zauważyli pracownicy instytucji jest niechęć do podjęcia pracy, która spowodowana jest korzystaniem ze świadczeń pomocy społecznej, a także emigracja młodych wykształconych mieszkańców, którzy już nie wracają do Piły. Respondenci zwrócili także uwagę na to, że szkoły na terenie Miasta wychodzą naprzeciw potrzebom rynkowym i są tworzone szkoły branżowe. W ich opinii należy „stworzyć korzystniejsze warunki podjęcia pracy dla absolwentów szkół, ponieważ sami się też z tym stykamy, że nawet jak my poszukujemy kogoś do pracy to oczekujemy, że ktoś już będzie miał jakieś doświadczenie, a tak naprawdę ci absolwenci są tego pozbawieni”.

„Zatrudnienie skupia się głównie na sklepach, galeriach, nie jesteśmy Miastem przemysłowym. Tworzenie nowych miejsc pracy. Często spotykam się z taką opinią naszych klientów, że nie oplaca się iść do pracy za taką pensję. Motywacja tych ludzi jest niska”.

„Myślę, że brakuje większych przedsiębiorstw, zakładów pracy na naszym terenie, gdzie duża liczba osób znalazłaby zatrudnienie. U nas głównie handel, gastronomia i prace budowlane. Dużo jest też młodych ludzi którzy wyjechali. 7 tysięcy gdzieś wyparowało, starsi też wyjeżdżają do Holandii, czy Niemiec. Kwestie finansowe. Praca jest, ale niewystracające pensje na utrzymanie rodziny. Kwestia młodych wykształconych ludzi – mało osób wraca do Piły, aby nas zasilić, zostają w miastach, w których studiowali. Trzeba tych młodych ludzi ściągać. Za chwilę będzie to miejsce dla starszych ludzi”.

„Problem występuje zawsze, ale pytanie, czy to jest bezrobotny, który nie ma kwalifikacji, bo taka praca jest gdzieś w branżach budowlanych, tutaj się sporo buduje. Ale pytanie jest takie, czy te osoby chcą podjąć pracę, bo dużo jest takiego bezrobocia ukrytego przez wprowadzenie dodatkowych środków na rodzinę. Spowodowało to, że część kobiet i mężczyzn zrezygnowało z rejestracji. Łatwiej jest zostać w domu, lepiej niż pójść do tej pracy. Myślę, że jest ono znaczne, bo spadły nam te wskaźniki. Myślę, że też w zależności od branży w jakiej chcielibyśmy podjąć pracę to jest to bezrobocie. Te szkoły, które są na terenie Piły starają się wyjść naprzeciw potrzebom, czy firm, które istnieją, czy też innych instytucji. Dostyc mocno ta oferta jest rozbudowana. Jesteśmy coraz bardziej wykwalifikowani, są szkoły branżowe”.

Jedna z rozmówczyń zwróciła uwagę na bardzo poważny problem, jakim jest zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami na terenie Miasta. Osoby niepełnosprawne mają trudności w znalezieniu pracy, gdyż jest bardzo mało ofert pracy, a sytuacja pandemiczna jeszcze bardziej wpływa negatywnie na ten stan.

„Osoby niepełnosprawne mają także kłopot ze znalezieniem pracy, że oferty dla osób niepełnosprawnych jest mało i uważam, że jeśli sytuacja na rynku pracy się pogorszy również

ze względu na pandemię to będzie jeszcze trudniejsza sytuacja na tym rynku dla osób z niepełnosprawnościami”.

POSZERZENIE OFERTY INSTYTUCJI

W ostatniej części przedstawione zostały propozycje pracowników, co do uruchomienia lub poszerzenia oferty instytucji pomocowych na terenie Miasta. Wśród odpowiedzi respondentów powtarzała się potrzeba utworzenia publicznego żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola, Gminnego Domu Pomocy Społecznej, Punktów Konsultacyjnych dla osób uzależnionych i doświadczających przemocy, Placówki Wsparcia Dziennego, kolejnego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, czy ogrzewalni dla osób bezdomnych.

„Z punktu widzenia naszego miasta fajnie by było jakby powstał Dom Pomocy Społecznej. To jest nasz duży problem, mamy społeczeństwo starzejące się. Fajnie by było gdyby powstały kolejne punkty konsultacyjne dla osób z uzależnieniami, przemocą. Jakies kluby dla rodziców, gdzie mogliby wymieniać się swoimi doświadczeniami, podzielić się tym jak sprawują funkcje opiekuńczo-wychowawcze wobec swoich dzieci. Brakuje też żłobków publicznych i przedszkoli, bo z tym też jest problem, że dzieci nie dostają się do żłobków i przedszkola”.

„Przydałby się jakiś gminny DPS, bo z tym jest zawsze problem. W Pile jest jeden i ciągle pełen”.

„Taka placówka, która mogłaby powstać i byłaby realną odpowiedzią na potrzeby, które będą rosły z całą pewnością w tym zakresie związaną z sytuacją demograficzną byłoby utworzenie Gminnego Domu Pomocy Społecznej, tak aby mieszkańcy mogli pozostawać w swoim Mieście, a niekoniecznie być kierowanym do innych placówek na terenie całego kraju. Bo placówka, która funkcjonuje w Pile ma na ten moment tylko 80 miejsc. Z roku na rok widzimy wzrost osób kierowanych do DPS i myślimy, że ten trend wzrostowy się utrzyma, a odpowiedzią właśnie na te potrzeby byłaby gminna placówka całodobowa”.

„Publiczny żłobek, Placówka Wsparcia Dziennego, Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie”.

„Nie mam moim zdaniem gminnego domu pomocy. My kierujemy sporo osób do różnych placówek. Jest jeden powiatowy prowadzony w Pile. Myślę, że mieszkańcy Piły lepiej by się czuli zostając w swoim mieście, a nie wyjeżdżając 200 km od niej. Uważam, że coś takiego by się przydało. Mogło by być więcej placówek wsparcia dziennego. Publiczne żłobki na pewno lepiej by było. Klubów dziecięcych dużo powstało, ale one są droższe znacząco. Jak ja zaczynałam pracę to było 5 żłobków, a w tej chwili jest jeden z filią. Także na pewno przydałoby się więcej miejskich żłobków. Przedszkola raczej większych problemów nie miały

z niedoborem miejsc, ale jak budują się osiedla to powinno się uwzględnić żeby były na nich przedszkola, nie muszą być duże”.

„Miejsc w żłobkach jest za mało, aczkolwiek ich liczba się zwiększyła, ale i tak nie zabezpiecza to w pełni potrzeb”.

„Myślę, że oferta skierowana do rodzin z małymi dziećmi, czyli przede wszystkim kolejne miejsca bądź placówki typu żłobek publiczny. Również przedszkola publiczne to są miejsca deficytowe”.

„Byłabym za tym, żeby coś dla tych bezdomnych zrobić. Idzie zima i co z tymi ludźmi zrobić”.

Pracownicy instytucji podkreślali również, że brakuje zamkniętych ośrodków leczenia uzależnień, specjalistycznych usług dla dzieci, w tym: psychologów, pedagogów, terapeutów, „placówki wsparcia dziennego z prawdziwego zdarzenia”, a także kolejnej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Ponad to podkreślano, że oferta dla rodzin jest uboga i należałoby stworzyć Centrum Rodzin i Dziecka. W dalszej kolejności wskazywano na izbę wytrzeźwień, brak psychiatrów i psychologów dziecięcych oraz mieszkań dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki.

„Ośrodki leczenia zamkniętego też w moim odczuciu jest ich za mało”.

„Brakuje dla dzieciaków takich specjalistycznych usług. Potrzebny jest ośrodek dla ofiar przemocy, żeby miały gdzie się schronić, placówka wsparcia dziennego mi się marzy taka z prawdziwego zdarzenia. Uboga oferta dla całych rodzin, jakieś Centrum Rodzin i Dziecka”.

„Drugiej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej – to by było coś wspaniałego, szereg specjalistów – rehabilitanci, logopedzi, psycholodzy, psychiatra dziecięcy, bo nie ma w Piłe żadnego. Dopiero do Poznania trzeba jechać. Może też centrum pomocy dzieciom z trudnościami szkolnymi”.

„Na pewno poradnia, tu są braki w całym kraju, pomocy psychologicznej dla dzieci, bo one one coraz częściej potrzebują tej pomocy. Tak samo znane zjawisko depresji, głównie dzieci, bo od rodziców wiem, którzy się zgłaszają, że nawet jeśli korzystają prywatnie z porad psychologów to też jest trudny dostęp, bo ich jest niewielu”.

„Niby izby wytrzeźwień to relikty poprzedniej epoki, ale jest problem co z taką osobą zrobić, gdy jest nietrzeźwa, czasami bezdomna. W szpitalu nie, bo się ogranicza innym dostęp, wszystkie inne placówki przyjmują trzeźwe osoby, a na dołek też nie ma podstaw prawnych”.

„Można by stworzyć takie stowarzyszenie, fundację, pozyskać środki, w którym zatrudniony byłby terapeuta, psycholog, pedagog, który by wspierał te dzieci, radca prawny, adwokat. Wszystko to jest rozproszone”.

„Dużą potrzebą są mieszkania dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki. bo tu jest wielki problem. Wracają do rodzin biologicznych, które żyją w ciężkich warunkach. Za chwile wchodzi w te problemy uzależnień i wracają jako nasi klienci i później zabierane są im dzieci i problem się pogłębia i cały czas myślimy, że te mieszkania powinny być wskazane”.

„Ilość specjalistów i zaplecze medyczne jest istotne, bo brakuje specjalistów psychiatrów, diagnostów, psychologów. Bo przyjeżdżają z Poznania, czy Bydgoszczy. Ma powstać do diagnozy dzieci z FAS, to problem jest duży na naszym terenie. W Polsce jest niewiele takich centrów, także to będzie duży plus zapewnić wszystkim dostępność. Im wcześniej zaczniemy rehabilitację, czy terapię to lepiej bo czekają na miejsce, a to trzeba robić od razu”.

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD NAUCZYCIELI I PEDGOGÓW SZKOLNYCH

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały problemy społeczne występujące wśród dzieci i młodzieży z miasta Piły z perspektywy nauczycieli oraz pedagogów szkolnych. Badanie to zostało zrealizowane za pomocą wywiadów indywidualnych pogłębionych (IDI). Przedstawiciele oświaty jako osoby mające bezpośredni kontakt z uczniami i ich rodzinami, potrafią określić jakie wśród nich występują problemy oraz jak temu zaradzić. Wyniki te przedstawione będą w celu pogłębienia wyników badań statystycznych, dotarcia do istoty problemów występujących wśród młodych mieszkańców oraz poznania ich szerszego kontekstu.

UCZNIOWIE ORAZ ICH RODZINY

W pierwszej kolejności badani pracownicy szkół zostali poproszeni o scharakteryzowanie uczniów ze swojej szkoły. Z odpowiedzi udzielanych przez respondentów wynika, że uczniowie chętnie uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych oraz kołach zainteresowań, a także wykazują zaangażowaną postawę. Wśród opinii respondentów na temat zaangażowania uczniów w zajęcia szkolne pojawiały się także głosy, które stwierdzały, że w dużej mierze zależy ono od rodziców i ich zainteresowaniem dzieckiem. Respondenci podkreślali także, że są uczniowie, którzy nieregularnie uczęszczają na zajęcia lub w ogóle nie biorą w nich udziału.

„Jest grupa uczniów, która aktywnie uczestniczy w takich kołach zainteresowań. Zaangażowanie jest bardzo różne. Jest to szkoła podstawowa, bardzo dużo zależy od zaangażowania rodziców. Jeżeli rodzice widzą potrzebę, interesują się dzieckiem to wtedy nie ma największego problemu z uczestnictwem dziecka w jakichkolwiek zajęciach. W momencie, w którym dziecko jest trochę takie pozostawione same sobie no to w tym momencie zaczynają się problemy z uczestnictwem, systematycznością, czasami no różne rzeczy wpływają na to również środowisko rówieśnicze. Czasami rodzice wyrażają zgodę na dodatkowe zajęcia już 1 września, a czasami trzeba się dopraszać”.

„W zajęciach pozalekcyjnych nie ma problemu żeby uczestniczyli, zwłaszcza przez lockdownem, jak było więcej zajęć, kół zainteresowań, czy zajęć sportowych, zwłaszcza jeżeli chodzi o zajęcia sportowe to bardzo chętnie”.

„Jest spora grupa dzieci, która systematycznie korzysta z zajęć, angażując się i dając z siebie 100%, są tacy, którzy korzystają z zajęć nieregularnie, siedzą i manifestują „jestem, bo mi rodzic kazał”. Jest również pewna grupa, która pomimo dużych deficytów - nie uczestniczy w proponowanych zajęciach”.

„Zaangażowanie uczniów na zajęciach dodatkowych ogólnie można określić jako zadowalające. W pojedynczych przypadkach jest ono niskie”.

„Zaangażowanie uczniów jest zadowalające. Frekwencja na zajęciach dodatkowych tylko w sporadycznych wypadkach jest niska”.

Kilku respondentów zauważyło spadek zainteresowania uczniów kołami zainteresowań oraz niewielki w przypadku zajęć psychologiczno-pedagogicznych, na które swoją zgodę wyrażają rodzice. Przyczyn tego spadku badani upatrują w pandemii koronawirusa oraz panującego lockdownu.

„Jeżeli chodzi o te zajęcia dodatkowe to jest tak, ja się mogę wypowiedzieć jeśli chodzi o te zajęcia z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które wynikają z opinii dzieci, z ich orzeczeń. No i powiem tak, na te zajęcia wyrażają zgodę rodzice, bo tak to się odbywa i uczniowie można powiedzieć, że generalnie na nie uczęszczają. Chociaż zauważamy, że w tym roku troszeczkę mniej. Myślimy, że jest to efekt tej nieobecności też wcześniej w szkole, tego lockdownu wcześniejszego. Gdybym miała określić procentowo ile uczniów uczestniczy w takich zajęciach to powiedziałabym, że około 80%”.

„Troszeczkę większy problem mamy z kołami zainteresowań. Tutaj rzeczywiście jeśli chodzi o rozwijanie zainteresowań to mamy większy problem. Nauczyciel ma więcej chęci niż uczeń takie mam wrażenie. Trudno jest zebrać grupę, która się utrzyma w całości. Na początku ten słomiany zapal jest, a później z różnych rzeczy to wynika”.

„Na przestrzeni tych kilku lat widać, że zaangażowanie uczniów w jakies tam zajęcia pozaszkolne no niestety spada. Jest ich coraz mniej”.

Dalsza próba scharakteryzowania uczniów przez pracowników szkół pokazuje, że ich niektórzy wychowankowie sprawiają trudności wychowawcze – takie zdanie pojawiało się wśród większości respondentów. Wśród opinii pracowników na temat trudności wychowawczych pojawiały się głosy, które stwierdzały, że starsi uczniowie częściej je sprawiają, niż młodsi. Jeden z respondentów zauważył wśród uczniów następujące problemy: stosowanie wulgaryzmów, próby niszczenia mienia szkolnego, próby zastraszania, konflikty kończące się bójką lub wymianą słów, brak umiejętności funkcjonowania w grupie, niedojrzałość emocjonalną, nieprzestrzeganie zasad savoir-vivre oraz skonfliktowanie na poziomie dziecko-rodzic.

„Z 1-3 z reguły po takiej analizie rocznej to jest około na 70 uczniów około 5/6, no a w 4-8 to jest troszeczkę więcej. No tak jedna klasa by się zebrała takich uczniów. Około 25 uczniów na szkołę jest takich, co sprawiają problemy”.

„Problemy wychowawcze, jak w każdej szkole, delikatne sprzeczki, jakieś kłótnie między dziećmi, ale większych problemów od kilku lat nie ma. To są głównie jakieś problemy rówieśnicze wynikające z ich nieumiejętności radzenia sobie z takimi emocjami”.

„W szkole, jak w każdej grupie dochodzi do konfliktów. Staram się rozwiązywać je na bieżąco. Jeśli sprawa jest poważna, zgłaszam ją pedagogowi, psychologowi i wicedyrektor do spraw wychowawczych. Potem rozmawiamy i wspólnie szukamy rozwiązań”.

„Jak wszystkie dzieci w tym wieku, oczywiście, że tak. Spektrum jest różne: od nieprzestrzegania podstawowych zasad savoir-vivre (ok. 20-25%), po wulgaryzmy (ok. 25-30%), próby niszczenia mienia szkolnego (ok. 1-2%), próby zastraszania (ok. 1-2%), konflikty rówieśnicze kończące się wymianą słów (ok. 30-40%) lub bójką (ok. 1-2%), braki umiejętności funkcjonowania w grupie rówieśniczej (ok. 1-3%), niedojrzałość emocjonalna (spora grupa), skonfliktowanie na poziomie dziecko-rodzic”.

Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że miasto Piła jest zróżnicowane pod względem rejonów i tym samym w niektórych z nich problemy społeczne są częściej zauważalne, niż w przypadku pozostałych.

„Nasza szkoła znajduje się w takim regionie no nazwijmy to kryminogennym, jak gdyby dla miasta, gdzie przejawiane są zachowania patologiczne, takie których czyny podlegają karaniu. W związku z tym te dzieci też przejmują pewne zachowania od rodziców, czy tam od dalszej rodziny”.

„U nas w Pile trzeba wspomnieć, że jest rejonizacja. Do naszej szkoły są przypisane ulice i właśnie z tych ulic dzieci do nas trafiają. Jedyńą klasą do której dzieci mogą trafić spoza rejonu to klasa sportowa. Łatwo podzielić Piłę na takie dobre rejony i trochę gorsze, bo to wszystko wynika ze środowiska szkoły”.

„Mamy dobrą szkołę, może też dlatego, że mamy dobry region. Nasza szkoła jest daleko od centrum i tych takich patologicznych rodzin jest niewiele”.

W dalszej kolejności respondenci mieli odpowiedzieć na pytanie, czy między uczniami dochodzi do konfliktów i jak są one ewentualnie rozwiązywane. Z relacji badanych wynika, że pomiędzy uczniami czasami dochodzi do konfliktów, lecz nie są one poważne. Według opinii badanych na temat konfliktów wśród uczniów pojawiały się głosy, które stwierdzały, że wśród starszych uczniów częściej dochodzi do agresji słownej, natomiast wśród młodszych uczniów do przepychanek. Badani zwrócili uwagę na to, że agresywne zachowania uczniów przenoszą się na pozostałe osoby. Z przeprowadzonych wywiadów

wynika także, że są szkoły, w których dochodzi znacznie częściej do agresywnych zachowań, niż ma to miejsce w pozostałych placówkach. Konflikty są powszechnym zjawiskiem, które zdaniem respondentów częściej dotyczą chłopców, niż dziewczynek. Zdaniem jednego badanego, często w konflikty angażują się uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych np. dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, z deficytami społeczno-emocjonalnymi lub dzieci z rodzin będących w kryzysie. Odpowiedzią na rozwiązywanie konfliktów wśród uczniów są rozmowy z nauczycielami, pedagogami, oglądanie filmów, przygotowywanie plakatów, zajęcia terapeutyczne, udział w spektaklach profilaktycznych, kinoterapia oraz liczne programy wychowawczo-profilaktyczne.

„Między uczniami dochodzi do konfliktów. W mojej klasie rzadko. Dużo rozmawiamy, oglądamy filmy, wykonujemy plakaty, które wiszą w naszej sali, a hasła przypominają nam, co mamy robić, nad czym pracować, jak stawać się lepszym człowiekiem”.

„Bywają dni, w których konflikty pojawiają się co przerwę, lub takie, że nic się nie dzieje. Uśredniając 2-3 razy w tygodniu. Staramy się rozwiązywać je zanim eskalują...rozmowy, rozmowy, rozmowy, jeśli problem dotyczy większej grupy zajęcia z pedagogiem, psychologiem, tematyczne profilaktyczne, terapeutyczne, udział w spektaklach profilaktycznych, kinoterapia. Jeśli dochodzi do przemocy fizycznej, lub agresywnej słownej, dewastacji - rozmowy wyjaśniające i dyscyplinujące z uczniem, informacyjne z rodzicem, kary statutowe np. zawieszenie udziału w imprezach szkolnych, nagana wychowawcy, czy dyrektora”.

„Tak, ale też jest taki podział na 1-3 i 4-8. Dzieci z 1-3 jako, że z tych rozwojowych potrzeb są bardziej ruchliwe więc tutaj dochodzi częściej do takich problemów typu przepychanki, podstawianie nogi, rzadziej jest to agresja słowna, czyli taka bardziej fizyczna i bardzo często zaczyna się od przypadkowych incydentów, które później przeradzają się w takie głębsze problemy typu bijemy się, ale to jeszcze w 1-3 jest do ogarnięcia i opanowania, zwłaszcza że mają niewiele swobody, bo cały czas są z nauczycielem i cały czas są obserwowani, więc wszelkie nieprawidłowości szybko można wychwycić. A w 4-8 wiadomo mają większą swobodę z tego względu, że wychodzą na przerwy sami, nie ma tej kontroli wychowawczej, bo nauczyciele mają dyżury, ale nie zawsze jest to nauczyciel, który uczy danego ucznia i czują się bardziej anonimowi, bo mówią: a ta pani mnie nie uczy to ja się nie muszę podporządkowywać. Tutaj uczniowie to jest głównie agresja słowna”.

„Borykamy się jako szkoła z dużą ilością zachowań agresywnych. Nie jest to tylko agresja fizyczna, ale też słowna. W związku z tym jako szkoła mamy ciągle interwencje. Nie ma dnia żeby nie było nawet 2-3 interwencji. Poza tym ostatnio jeżeli chodzi też o nasze interwencje psychologiczno-pedagogiczne to na porządku dziennym jest też cyberprzemoc nad którą też pracujemy. Wiadomo, że szkoła próbuje temu przeciwdziałać, zapobiegać. Mamy różnego typu programy, program wychowawczo-profilaktyczny. Nie mniej jednak nie jest to łatwa praca, bo jak nieraz rozmawiamy z koleżankami z innych szkół to tam takie zachowania

występują w mniejszym procencie. 10% jest jak gdyby takimi stałymi bywalcami, którzy gdzieś się tam przesuwać przez gabinet, którzy są często sprawcami przemocy bądź ją prowokują. Te zachowania agresywne przenoszą się na inne dzieci”.

„Konflikty między uczniami zdarzają się, ale nie są one powszechnym zjawiskiem. Częściej dotyczą one chłopców. Zwykle zaczynają się od drobnych sprzeczek, wyzwisk, które czasem prowadzą do poważnego problemu, ponieważ żaden uczeń nie chce odpuścić, ustąpić i wtedy dochodzi do eskalacji emocji i agresji”.

„Zdarzają się konflikty między uczniami. Nie są one jednak bardzo powszechnym zjawiskiem. Najczęściej dotyczą one chłopców, poważniejsze w czynach konflikty zdarzają się w starszych klasach niż w młodszych. Często angażują się w nie uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych np. dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, z deficytami społeczno-emocjonalnymi lub dzieci z rodzin będących w kryzysie. Poważne konflikty zaczynają się od drobnych sprzeczek, z których robi się poważny problem, ponieważ żadnej uczeń nie odpuści, lub są wynikiem sytuacji konfliktowych z kilku dni, aż w pewnym momencie dochodzi do mocnej eskalacji emocji i agresji”.

Jedna z rozmówczyń przyznała, że w szkole konflikty między uczniami są nieuniknione, a w jej szkole odpowiedzią na nie jest klub mediatora, w którym prowadzone są rozmowy między uczniami.

„Jeżeli chodzi o problemy wychowawcze to oczywiście one występują, konflikty między uczniami też się zdarzają. Mamy jakieś tam swoje wypracowane sposoby na to żeby sobie z tymi konfliktami radzić. Mamy wprowadzone w szkole mediacje, działa klub mediatora. Kiedy zawodzi rozmowa z uczniami no to wtedy kierujemy takich uczniów na mediacje. Generalnie myślę, że mamy dobre doświadczenia z tymi mediacjami”.

Jedna z respondentek przyznała, że na terenie szkoły, w której pracuje nie ma większych konfliktów między uczniami, a wręcz przeciwnie jeśli mają jakieś problemy to pomagają sobie nawzajem. Zdaniem respondentki wynika to ze specyfiki szkoły.

„No też jest to specyfika szkoły, nasze dzieci są bardzo tolerancyjne, bardzo. Nie chodzi tutaj o niepełnosprawności, dzieci często opiekują się innymi, jeśli jest jakiś problem”.

Podczas realizacji wywiadów badani pracownicy szkół różnie oceniali współpracę rodziców ze szkołą oraz zainteresowanie się dzieckiem. Pojawiały się głosy, że niektórzy z rodziców chętnie podejmują się współpracy ze szkołą, natomiast są też tacy, którzy jej unikają. Respondenci zwracali uwagę na to, że spada frekwencja rodziców uczestniczących w wywiadówkach, a jeśli jest już więcej rodziców to są to osoby, których dzieci nie przysparzają problemów – problem ten zauważalny jest w klasach 4-8. Jedna z osób biorących udział w wywiadzie stwierdziła, że w jej szkole nie ma takiego problemu, a rodzice

systematycznie kontrolują obecności swoich dzieci poprzez system Librus. Zdaniem pracowników oświaty rodzice są nieświadomi problemów jakie mają ich dzieci. Z relacji jednego badanego wynika, że rodzice uczniów mają problemy ze znalezieniem pracy, często występuje w nich przemoc i nadużywanie alkoholu, przez co w szkole zakładanych jest więcej Niebieskich Kart. Z odpowiedzi udzielanych przez osoby biorące udział w badaniu wynika również, że zainteresowanie rodziców wynikami w nauce, czy też zachowaniem swoich dzieci kształtuje się na różnorodnym poziomie. Pojawiały się głosy, które stwierdzały, iż rodzice młodszych uczniów wykazują większe zainteresowanie, niż starszych uczniów. Jedna z badanych osób stwierdziła z kolei, że rodzice za mało wychodzą z własną inicjatywą.

„Wydaje mi się, że w większości rodzice mają ochotę na współpracę, robią bardzo dużo dla szkoły i dla dzieci, bo przede wszystkim nasza praca polega na tym, żeby uświadomić ich, że to co oni robią nie robią dla nas, dla szkoły jako budynku tylko dla swoich dzieci. To jest też proces, cały czas trzeba nad tym pracować. Niektórzy rodzice są bardzo emocjonalni od razu odgrają się, co oni nie zrobią, a niektórzy są bardzo otwarci na współpracę. Zdecydowana większość współpracuje. To są te nieliczne przypadki, z którymi trzeba pracować, to jest jakieś 10%. Spada zainteresowanie wywiadówkami w klasach 4-8, bo w 1-3 to wszyscy mama, tata, a czasami i dziadek. A w klasach 4-8 trzeba prosić, bo jeszcze jak uczeń dobrze się uczy to te rodziny chętnie chodzą na te wywiadówki. Bo jeszcze Pani dyrektor zarządziła takie dodatkowe spotkania indywidualne dla rodziców to niestety tych rodziców co oczekujemy to ich nie ma, a są znowu Ci którzy mogliby sobie odpuścić, którzy słyszą to co zawsze”.

„Bardzo różnie wygląda współpraca z rodzicami dzieci z problemami. Są rodzice, którzy są świadomi tego, że dzieci mają deficyty, że coś trzeba z tym zrobić i właściwie polegają na tym co tutaj w szkole się dzieje i na tej pomocy psychologiczno-pedagogicznej i dydaktycznej. No niestety jest też dość duża grupa rodziców którzy zaprzeczają temu co się dzieje, wypierają możliwość, że ich dziecko ma problemy, zwłaszcza w 1-3. Dlatego nacisk kładziemy na te klasy 1-3, bo wiadomo jeśli uzyskają pomoc wcześniej to później funkcjonuje lepiej. I dlatego to jest tak ważne, że ten mózg jest taki elastyczny i dziecko też chętnie korzysta z takiej pomocy”.

„Są rodzice, którzy podejmują współpracę. Nieraz ze sobą tak rozmawiamy, że czasami ta rodzina taka niewydolno wychowawczo lepiej współpracuje z nami, niż ludzie z wyższym wykształceniem. Ich roszczeniowa postawa zwłaszcza wśród młodszych dzieci. Czasami rodzice nie potrafią po prostu współpracować, nie mają tych kompetencji wychowawczych”.

„Nie ma problemu, rodzice uczęszczają na zebrania, a jeżeli nie mogą być na zebraniach to po nich często dzwonią do wychowawców. Są pojedyncze przypadki, że wychowawca musi oddzwonić. Są pojedyncze rodziny. Ja zauważyłam, że od czasu kiedy został wprowadzony Librus i kontrola rodzica nad frekwencją dziecka, rodzice kontrolują na bieżąco, bo czasami potrafią w czasie lekcji napisać: mojego syna nie ma na lekcji, a on jest i czasami faktycznie jest to błąd nauczyciela. A czasami jak jest brak kontaktu, ale taki marginalny 1-2%. Jeżeli

nie ma kontaktu z rodzicem to ja jako pedagog dzwonię do rodzica i chcę poznać przyczynę, ale to są bardzo rzadkie przypadki”.

„W wielu przypadkach są to osoby, w których rodzice mają swoje problemy. Te problemy są wynikające z nieumiejętności znalezienia sobie pracy, znalezienia się w tej nowej rzeczywistości. To są w większości osoby, które korzystają z pomocy społecznej. Więc ten ich dochód nie jest duży. Są to też takie środowiska, w których sami rodzice przejawiają przemoc. U nas w szkole to jest taka niechlubna rzecz, bo kilka, kilkanaście w roku Niebieskich Kart jest zakładanych. Mamy takie rodziny w naszej szkole”.

„Część rodziców bardzo aktywnie angażuje się w życie szkoły, inni są nieco zdystansowani - im starsze dzieci, tym zwykle słabsza współpraca, pojedynczy rodzice nie współpracują”.

„Bywa różnie. Rodzice generalnie są zainteresowani zachowaniem, wynikami w nauce. Podejmują współpracę ze szkołą, jeśli poproszę o tę pomoc. Raczej sami z inicjatywą nie wychodzą”.

„Odnoszę wrażenie, że jest spora grupa rodziców, którzy nie poświęcają swoim dzieciom odpowiednio dużo czasu”.

„W każdej klasie znajdują się jedna, dwie osoby, takich rodziców którzy niekoniecznie dobrze współpracują ze szkołą, w procentach to jest niewielki procent. My nie mamy trudnego środowiska”.

„Zdarzają się przypadki rodziców, którzy nie odbierają telefonów, nie przychodzą na zebrania, nie odczytują systematycznie wiadomości od nauczycieli, wychowawców”.

W opinii jednego pedagoga współpraca z rodzicami uczniów układa się bez zarzutów, gdyż biorą oni chętnie udział we wszystkich organizowanych imprezach szkolnych, jak i wycieczkach.

„Oni zawsze chcą współpracować, być pomocni. Jak mamy jakieś imprezy oni zawsze chętnie chcą brać udział. Czasami musimy ich hamować, bo za dużo chcą. Są takie mamy, które cały czas by wszystkim pomagały, ale to też czasami wynika z tego, że ktoś nie pracuje. Ta współpraca uwydatnia się też na wycieczkach szkolnych”.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

Przemoc w rodzinie w opinii rozmówców nie jest uwidaczniającym się problemem występującym w rodzinach uczniów ze szkół na terenie miasta Piły. Respondenci byli pytani o to, w jak wielu domach ich wychowanków występuje przemoc. Pedagodzy stwierdzili, że zdarzają się czasami przypadki przemocy w rodzinie, bądź są one ukryte. Z przeprowadzonych rozmów wynika, iż problem przemocy w rodzinie zdiagnozowany jest wśród kilku rodzin. Jeżeli występuje przemoc w rodzinie pedagodzy i nauczyciele zakładają procedurę „Niebieskie Karty”, natomiast dzieci objęte są pomocą pedagogiczno-psychologiczną. Jedna z rozmówczyń podkreśliła, że dzieciom zdarza się konfabulować ze stosowaniem przemocy zwłaszcza, gdy rodzice są po rozwodzie i nie mieszkają ze sobą. Ponadto w jednej ze szkół zauważono wzrost rodzin, w których jest założona procedura „Niebieskie Karty”, której powodem jest pandemia koronawirusa.

„Jeżeli występuje i jeżeli wychycimy to my albo kurator, pracownik socjalny to od razu jest zakładana Niebieska Karta. Jesteśmy powoływani do grup roboczych i staramy się od razu naprawiać problem. Ten udowodniony przypadek to jest niewiele. Tych Niebieskich Kart jest maksymalnie 4 do roku”.

„Generalnie jest ta przemoc. My wiemy że jest, choć czasami jest ona ukryta. Tak ze szkoły to około 10%”.

„Ujawnionych mamy około 5-6% uczniów, ale to są te przypadki ujawnione, bo nie wiemy nic o tych ukrytych”.

„Jeżeli dziecko zgłasza taką przemoc i osoba z otoczenia to potwierdza to zakładamy Niebieską Kartę, natomiast jeżeli ta osoba tego nie potwierdza i mamy tylko jakieś podejrzenia to albo staramy się zwrócić o zeznanie środowiskowe do komendy policji albo o wgląd w sytuację rodzinną dziecka do sądu rodzinnego. Oczywiście pracujemy z dzieckiem, psycholog pracuje z dzieckiem żeby mu pomóc, dać wsparcie, odkryć jego mocne strony. Bo mieliśmy nawet taką sytuację, że dwójka, czy trójka dzieci w ostatnim czasie po prostu wiedząc, że jest taka przemoc w domu sama zadzwoniła na policję, że w domu jest przemoc i policja natychmiast zainterweniowała. Przyjechała i sprawa była rozwiązana. Ciężko jest czasami to udowodnić, bo dzieci czasami konfabulują, przesadzają żeby też przez przypadek nie skrzywdzić. Bo matka mówi, że o 22 ma iść do pokoju się położyć i spać i ma nie korzystać z Internetu, z telefonu, a jeżeli już to może sobie książkę poczytać, ale dziecko się buntuje. I np. mówi ojcu, bo nie mieszkają razem, że mama na niego nakrzyczała, biła i ojciec dzwoni, że jest przemoc ze strony mamy. To są takie trudne sytuacje żeby wypośrodkować, każda jest indywidualna i trzeba ją badać indywidualnie. Zajmuje nam to

sporo czasu nie powiem. I zawsze jest jakiś niedosyt, że może czegoś nie dopatrzyliśmy, ale my mamy taką zasadę w szkole, że wolimy 10 razy zainterweniować, niż jakiś jeden przypadek miałby gdzieś nam przemknąć i że nie dało nam się dziecka ochronić. Najtrudniej się przyznać do tej przemocy”.

„Mamy kilka takich rodzin, gdzie jest założona procedura Niebieskiej Karty. Teraz od września od pandemii, która miała miejsce jest wzrost. Jest 1,5 miesiąca a ja widzę jako pedagog wzrost. W ubiegłym roku było kilka, a w tym momencie się to zwiększyło”.

„Tak oczywiście mamy kilka rodzin, które są objęte Niebieską Kartą. Sama jako pedagog zakładałam kilka takich kart”.

Respondenci podkreślali, że znają procedurę „Niebieskie Karty”, prowadzą liczne działania profilaktyczne dotyczące przeciwdziałania przemocy oraz zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Nie pozostawiają dziecka samemu sobie z takim problemem. Współpracują z policją, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, asystentami rodziny, sądem i kuratorami.

„Mamy szereg działań profilaktycznych. Dziecko jest też objęte od razu pomocą w szkole. Są całe ustalone procedury, które automatycznie się włączają w momencie, w którym pojawia się podejrzenie i później Niebieska Karta. Także to dziecko nie zostaje zostawione same sobie. Ta Niebieska Karta to jest tylko taki sygnał, że pewne sprawy poszły za daleko i muszą się instytucje państwowe tym zająć. Na wywiadówkach rodzice też są informowani o prawach ucznia, o tym czego nie wolno robić i też są na bieżąco informowani”.

„Staramy się docierać poprzez indywidualne rozmowy i też opiekę psychologiczną. Poza tym dużo też dają zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, bo czasami dzieci są nieświadome pewnych sytuacji, czy nie wiedzą gdzie się zgłosić, a właśnie na tych zajęciach rozwijających kompetencje najczęściej są to właśnie takie dzieci z problemami i po jakiś tam zajęciach, po tym jak poznają swoje emocje, uczą się ich nazywać. Też jest taki specjalny cykl zajęć poświęcony temu, że w razie kiedy dzieje ci się krzywda, co masz w tej sytuacji zrobić. I to też chyba powoduje, że dzieci wiedzą, że mogą skorzystać z tej pomocy, wiedzą gdzie się zgłosić i wiedzą, że nie zostawimy ich samych z tym problemem”.

„W rodzinach, w których jest Niebieska Karta dzieci są objęte pomocą pedagogiczno-psychologiczną, uczęszczają na terapię do psychologa”.

„Jak wiemy, że coś się dzieje to zaraz współpracujemy z policją, z MOPS, asystentami rodzin, zakładamy Niebieską Kartę, wzywamy policję, piszemy pismo do sądu. Czasami piszemy też pismo do prokuratury, żeby szybciej w tej sprawie zadziałać. My mieliśmy mało takich incydentów na szczęście, ale były”.

„W zeszłym roku szkolnym takich Niebieskich Kart było 5, czy 6. Chyba 2 z nich zostały umorzone. Czyli w tym roku szkolnym zostały 3 rodziny objęte tą procedurą. Ja jestem powiadamiana przez MOPS, że była taka sytuacja, że została założona Karta, no a w tamtym roku ja zakładałam. Znamy te procedury”.

Zdaniem badanych pracowników dzieci wiedzą, gdzie uzyskać pomoc w razie problemów przemocy w rodzinie, gdyż w szkołach są tablice informacyjne, na których widnieją numery telefonów alarmowych, z których uczniowie mogą skorzystać w razie problemów. W jednej ze szkół nauczyciele podpisują z uczniem kontrakt, który polega na tym, że uczeń musi przyjść do pedagoga przynajmniej raz dziennie i opowiedzieć, czy w jego rodzinie nie dzieje się nic złego. W opinii respondentów uczniowie mają świadomość tego, że u pedagoga szkolnego, czy wychowawcy otrzymają pomoc i mogą liczyć na wsparcie, gdyż wynika to z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych.

„Uczniowie wiedzą gdzie uzyskać pomoc w razie problemów przemocy w rodzinie. Mamy na korytarzu w szkole wywieszane numery telefonów. Wiedzą gdzie mogą pójść, do kogo. Są dobrze poinformowani. Recytują wszystkie swoje prawa także wiedzą”.

„Uczniowie wiedzą, że mogą zawsze przyjść do pedagoga, czy wychowawcy”.

„Mamy tablice informacyjną na dole przy wejściu do sekretariatu, gdzie są wszelkie informacje na temat procedury, jak to wygląda, gdzie się zgłosić, gdzie może udać się rodzic, gdzie może zgłosić się uczeń jeśli taka przemoc w domu występuje. Jest to uaktualnianie”.

„Mamy podpisany taki kontrakt z dzieckiem, że ma przychodzić codziennie na jakiejś przerwie i opowiadać, czy coś się dzieje, a jak nie przychodzi to ja dopytuje, ale zazwyczaj chętnie przychodzą”.

„Wiedzą gdzie się zgłosić, bo to wynika też z naszych badań ewaluacyjnych, że odpowiadali, że zgłosiliby się do pedagoga/psychologa szkolnego. Mamy też rozmowy z policjantem, ale jesteśmy teraz zablokowani nie możemy nikogo zaprosić do szkoły”.

Kolejną kwestią poruszaną podczas realizacji wywiadów był problem przemocy pomiędzy uczniami. Z relacji respondentów wynika, że w szkołach na terenie miasta Piły problem ten występuje – co do tego wszyscy respondenci byli zgodni. Według badanych osób w szkole pojawia się zarówno przemoc fizyczna, jak i słowna, których przejawami są głównie wulgaryzmy, które stosują już najmłodsze dzieci. Zdaniem jednej rozmówczynie wśród dziewcząt częściej dochodzi do przemocy słownej, niż fizycznej, natomiast wśród chłopców sytuacja wygląda odwrotnie. Zwracano również uwagę na to, że dzieci traktują swoje przepychanki jako zabawę i czasami nie zdają sobie sprawy jakie mogą być tego skutki.

„Niestety zjawisko przemocy występuje również w naszej szkole. Najczęściej jest to agresja słowna. Jednym z przejawów są np. wulgaryzmy, które są już tak powszechne, że używają ich nawet małe dzieci. Można również (na przerwach szczególnie) zauważyć także poszturchiwania, szarpania, popychania, klepięcia. Są to zachowania incydentalne, ale jednak się zdarzają”.

„Najczęściej chodzi o przemoc słowną”.

„Najczęściej spotykana jest przemoc słowna. Często się wyzywają, to jest taka najpopularniejsza forma. Też się potrafią popychać, czy opluć. Nie zauważyłam takiej przemocy żeby ktoś na kims wymuszał, dużo jest przypadkowej przemocy”.

„Na pewno dochodzi do przemocy. Jest to głównie przemoc fizyczna różnego rodzaju: popchnięcia, szarpnięcia. Często sobie z tego nie zdają sprawy, że to jest przemoc. Oni czasami myślą, że to jest zabawa albo żart dopóki coś się komuś stanie. Ostatnio wychwyciliśmy taką zabawę, że jak ktoś w kogoś mniemaniu zrobił coś źle to było takie zadośćuczynienie i to było w formie „liścia” taką otwartą dłonią po buzi”.

„Przemoc słowna zwłaszcza u dziewczyn, bo dziewczyny bardzo się potrafią obrażać. U chłopców jest to rzadsze, bo oni sobie po razie dadzą i uważają, że sprawa jest zakończona. Jest modne wyśmiewanie, obrażanie. Ale też dla dzieci bardzo ubliżające jest to, że obrażani są ich rodzice. I to powoduje agresję czynną, bo ta strona obrażana chce to jakoś odreagować”.

„To są takie przepychanki. Powiem pani, że od lat obserwujemy takie dziwne formy zabawy. Oni się popychają, przepychają i wygląda to jak nauczyciel dyżuruje, że oni się biją. Jak nauczyciel zwraca uwagę to oni mówią, że się bawią. Dzieci z mieniły formę swojej zabawy, nie wiedzą, że coś może się złego stać w tej ich zabawie”.

Z przeprowadzonych badań w jednej ze szkół wynika, iż do przemocy między uczniami najczęściej dochodzi w szatni przed zajęciami wychowania fizycznego – odpowiedziało tak większość uczniów.

„Jak mieliśmy takie badania i było pytanie, gdzie najczęściej dochodzi do przemocy w szkole to 99% odpowiedziało, że w szatni przed wf-em”.

Przyczyn stosowania przemocy respondenci upatrywali w chęci dominacji w grupie, zaimponowania, przenoszeniu konfliktów sąsiedzkich do szkoły, błędów wychowawczych, braku poczucia bezpieczeństwa i wsparcia w rodzinie, predyspozycjach uczniów, a także powielania wzorców wyniesionych z domu rodzinnego oraz wzorców zachowania zaobserwowanych w grach komputerowych lub filmach.

„Brak poczucia bezpieczeństwa i wsparcia w rodzinie, przenoszenie zachowań rodziców. Jeżeli dziecko w domu doświadcza agresji to ono na pewno tą agresję odreaguje w szkole też w postaci agresji, czy to słownej, czy fizycznej. Jeżeli w domu doświadcza to przejawia takie agresywne zachowania. Chęć imponowania, zaistnienie w grupie rówieśniczej”.

„Powielane wzorce wyniesione z domu rodzinnego lub środowiska rówieśniczego, powielane wzorce zachowania zaobserwowane w grach komputerowych lub filmach, błędy wychowawcze, predyspozycje uczniów (deficyty psychofizyczne i osobowe), chęć zwrócenia na siebie uwagi, różnice pomiędzy uczniami (konflikty pomiędzy uczniami z niepełnosprawnością, a uczniami lepiej funkcjonującymi- uczeń z niepełnosprawnością zaczyna odstawać od rówieśników, eskaluje to w nim negatywne emocje, obniża poczucie własnej wartości, umiejętności społeczne są niewystarczające, a pełni sprawni uczniowie nie chcą z nim spędzać czasu lub traktują jak kozła ofiarnego)”.

Większość badanych pracowników szkół stwierdziło, że swego czasu w placówkach borykali się z problemem cyberprzemocy wśród uczniów. Z racji tego, że w szkołach zabierane są telefony komórkowe problem ten nie przybiera teraz znacznych rozmiarów, jak wyglądało to wcześniej. W szkołach prowadzone są pogadanki na temat cyberprzemocy, zapraszani są specjaliści z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, organizowane są przedstawienia profilaktyczne oraz rozmowy z rodzicami.

„Były też przypadki cyberprzemocy. Mamy w regulaminie zakaz używania telefonów, bo dzieci kiedyś zamiast na przerwach rozmawiać ze sobą to pisały do siebie smsy. Nie zawsze dobre wiadomości”.

„No a w tym Internecie też różne żeśmy mieli, też się obrażali, różne historie były wyciągane, gdzieś tam zdjęcia przerabiane. W tym momencie wydaje mi się, że gdzieś się to zmniejszyło”.

„W ostatnim czasie nie słyszałam o takich przypadkach. A o cyberprzemocy staramy się mówić na lekcjach wychowawczych oraz na lekcjach informatyki, co zresztą jest w programach: szkolnym wychowawczym i podstawie programowej”.

„Tak, tak, były szkolenia, były rozmowy z dziećmi. Ja osobiście prowadziłam takie pogadanki w klasach na temat cyberprzemocy. Zapraszaliśmy też z zewnątrz takich specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Były zajęcia w klasach 4-6, bo gdzieś tutaj widziałam takie natężenie tego problemu. Były przedstawienia, zapraszane były grupy teatralne i też było o tej cyberprzemocy. Taki teatr profilaktyczny. Dzieci też chętnie w tym uczestniczyły. Ale dzieci też się przyznają, przychodzą ze screenami i mówią ona mnie wyzwala gdzieś na grupach swoich. Wszystko to się dzieje poza szkołą. Ale to jest w tych niższych klasach 4-5. Powiadamy te rodziców wtedy, ale to są takie małe problemiki, bo takiego zagrożenia to nie ma. Kiedyś jak było gimnazjum to zdarzało się to w starszych jakby grupach. Teraz jak zauważyłam dzieje się to w 4-5 klasach, tak do 6 klasy. Później tak jakby oni zdają chyba sobie sprawę z tego, że za to się ponosi karę. Może te szkolenia, o których się

też mówi, nagłaśnia to oni wiedzą że to będzie zgłoszone na policję, że za to są konsekwencje. Także tego nie ma. Zdają sobie sprawę, że zostawiają ślad w Internecie”.

„Tak, cyberprzemoc istnieje, uczniowie funkcjonują w sieci intensywnie i aktywnie (potrafią bardzo dotkliwie pastwić się nad rówieśnikami). Staramy się działaniami profilaktycznymi wyprzedzić eskalację problemu, każdorazowo wiedząc, że coś dzieje się w sieci - rozmawiamy z rodzicami kierując ich dalsze kroki na policję”.

Zdaniem jednego z respondentów cyberprzemoc rozpoczyna się w domu poprzez wyzywanie się uczniów na różnych grupach społecznościowych. W ich opinii rodzice mają coraz większą świadomość na temat tego zagrożenia i kontrolują swoje dzieci. Respondenci zwrócili uwagę także na to, że od czasu wprowadzania nauki zdalnej częściej dochodzi do zachowań przemocowych w sieci.

„Zapraszaliśmy policjantów na pogadankę, bo tutaj jest taka cyberprzemoc, która dzieje się raczej w domu. Dzieci tworzą grupy społeczne różne, wyzywają się, ale to się dzieje w domu. Co roku zapraszamy policję na pogadanki, którzy też pokazują, że nic w sieci nie ginie. Oni się wtedy przestraszyli i zauważyli, że faktycznie nic nie ginie. Ale też takie sytuacje zgłaszamy rodzicom, że dziecko siedzi przed komputerem o 23 i wypisuje do kolegi, że go nienawidzi no to prosimy o współpracę rodzica, żeby kontrolował. Świadomość rodziców też jest większa i zaglądną do tych komputerów”.

„Można zauważyć, że od czasu wprowadzenia nauczania zdalnego częściej pojawiają się zachowania przemocowe w sieci. Najczęściej są to wyzwiska, wyrzucanie z grupy, obrażanie się na grupach”.

„Od czasu wprowadzenia nauki zdalnej w marcu 2020 roku częściej się pojawiają zachowania przemocowe w sieci. Najczęściej są to wyzwiska i odrażanie się na grupach”.

W opinii niektórych badanych pracowników oświaty, uczniowie czują się w Internecie swobodnie i anonimowo i tym samym uważają cyberprzemoc za coraz to poważniejsze zagrożenie. Wychowawcy klas co roku mają w swoich planach pracy lekcje dotyczące cyberprzemocy oraz zapraszani są policjanci na pogadanki dotyczące konsekwencji prawnych stosowania cyberprzemocy.

„Mamy też przemoc w Internecie, w tych wszystkich aplikacjach, mediach społecznościowych, w których się komunikują. Wydaje im się, że są anonimowi w tym Internecie, że jak napiszą niefajny komentarz komuś to nie zdają sobie sprawy z tego, że to jest niekoleżeńskie, więc tutaj mamy taki program który prowadzimy wewnętrznie. Przypominamy im co roku program o cyberprzemocy. To też wychodzi w „Dniach bezpiecznego Internetu”, ale teraz też była akcja, plakaty, ale też było spotkanie z policjantem o konsekwencjach prawnych. Nauczyciele i wychowawcy mają co roku w swoich planach takie lekcje o cyberprzemocy. Ile człowiek by nie mówił to zawsze jest za mało. To jest taka przestrzeń, że oni czują się w niej swobodnie,

gdzie my jako dorośli nie mamy kontroli nad nimi. Więc myślę, że to jest coraz poważniejsze zagrożenie”.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

W kolejnym podrozdziale zostanie opisany problem uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży z perspektywy pracowników oświaty. Jak wynika z pozyskanych podczas wywiadów informacji, nauczyciele dostrzegają wśród swoich wychowanków problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych, zwłaszcza telefonu komórkowego. Jeden respondent przyznał, że problem dotyczy z pewnością kilku uczniów z jego szkoły, ale skala tego zjawiska jest raczej większa. Według jednego z pracowników oświaty połowa uczniów chętnie korzysta z Internetu, a gdyby nie ograniczenia ze strony rodziców i nauczycieli robiliby to zdecydowanie dłużej. Nauczyciele i pedagodzy zwrócili uwagę również na to, że uzależnienie od urządzeń elektronicznych dotyczy wszystkich uczniów bez względu na wiek.

„Występuje nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych, z gier komputerowych. Nie wiem, ilu uczniów ten problem dotyczy. Znam dwa przypadki”.

„No tak tutaj też jest problem. Głównie komórki, a u nas w szkole jest zakaz używania na szczęście komórek. Jak do mnie przychodzą dzieci i mówią, że mają dużą możliwość korzystania z Internetu czasami do późnych godzin. Taki problem jawny, gdzie widać, że dziecko usypia na lekcji to są pojedyncze osoby, ale problem dotyczy na pewno większej ilości uczniów. Z 50% chętnie korzysta i jeśli nie byłoby ograniczeń ze strony rodziców i nauczycieli to korzystaliby do woli. I tu wiek nie ma żadnego znaczenia, bo to od klasy 1 do 8”.

„Oczywiście, pewnie o większości nie wiemy. Okres pandemii, zdalnej nauki spowodował, że dzieci na siebie donosiły, że nie ma go na lekcjach, ale gra w grę jakąś. W tych młodszych klasach też obserwuje już symptomy uzależnienia. Mam już takich dwóch uczniów którzy wykazują takie cechy”.

„Robimy programy do uczniów, nauczycieli, ale też dla rodziców staramy się robić spotkania, zapraszamy specjalistów. Rodzice są uczeni, jak pewne strony pablokować. Są zupełnie nieświadomi, że dzieci do 13 roku życia nie powinny mieć jakiegoś messenger'a zakładanego, bo tam się przecież obrażają. Robimy to dwutorowo. Myślę, że jakiś efekt tego jest. W naszym programie robimy co roku też badania oczywiście jakieś ewaluacyjnie, jaka jest skala, czego rodzice oczekują. Rodzice wyraźnie podkreślili żebyśmy co roku przypominali o ich obowiązkach w tym zakresie i jak można pewne sytuacje egzekwować nawet od tej technicznej strony, bo nie każdy się na tym zna. Mieliśmy też 3 lata temu taki program całoroczny „Stop przeciwko cyberprzemocy”. Chodziło nam o to, żeby tą plagę w tamtejszym czasie, te telefony komórkowe wyprowadzić ze szkół. Dzieci zrobiły plusy i minusy tych telefonów komórkowych i same stwierdziły, że jest on do niczego potrzebny, bo w szkole przynosi więcej minusów.

Zanikła nam taka relacja, bo dzieci zamiast rozmawiać ze sobą to siedziały i wysyłały smsy, nie potrafiły ze sobą rozmawiać. Nie ma dzieci teraz lub jest to niski procent, które by w nic nie grały”.

„Wydaje mi się, iż w obecnym czasie zjawisko uzależnienia od urządzeń elektronicznych, szczególnie smartfonów, jest bardzo powszechne. Wielokrotnie zdarzało mi się podczas przerwy wręcz "wyklócać" z uczniem, aby nie używał telefonu i schował do kieszeni lub swojego tornistra. A przy próbie czasowej konfiskaty wręcz widać było rozdrażnienie i nerwowe zachowanie takiego ucznia”.

„Myślę, że to jest taka spora grupa uzależnionych, bo to jest przesiadywanie na grach. Nie jestem w stanie stwierdzić jaki to jest procent, ale domyślamy się że to może być spora liczba dzieci. To się już zaczyna w klasach 1-3, ale też później, bo oni żyją tymi mediami społecznościowymi mają tik toki, Instagramy. Dzieciaki cały czas są podłączone do tego wirtualnego świata”.

Pojawiały się opinie, że problem ten w dużej mierze wynika z braku kontroli rodzicielskiej, przyzwolenia na korzystanie z urządzeń elektronicznych, braku kompetencji rodziców w egzekwowaniu swoich zasad, łatwego dostępu, atrakcyjnej grafiki, braku zainteresowania rodziców dziećmi oraz organizacji ich czasu wolnego w atrakcyjny sposób. Zwrócono także uwagę na predyspozycje psychofizyczne i osobowe dzieci.

„Tutaj jest też kwestia tego uświadamiania rodziców i kontroli rodziców, bo oni oszukują że idą spać, a mają telefon pod poduszką”.

„Dzieci są uzależnione od komputerów, ale to dlatego, że rodzic na to pozwala”.

„Rodzice nie do końca to kontrolują, bo jak są cały dzień w pracy to nie wiedzą ile dzieci spędzają na korzystaniu”.

„Rodzice też czasami nie mają wiedzy, co dzieci robią w Internecie”.

„Błędy wychowawcze związane z nieograniczonym dostępem do wysokich technologii, brak kontroli rodzicielskiej dotyczącej aktywności dzieci i młodzieży w Internecie, brak kompetencji rodziców w egzekwowaniu swoich zasad, brak alternatywnych interesujących aktywności, które powinien zapewnić rodzic, predyspozycje psychofizyczne i osobowe uczniów”.

Problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych jest dla badanych pedagogów trudny do oszacowania ze względu na to, że rodzice uczniów nie zgłaszali występujących w tym zakresie nieprawidłowości wśród swoich dzieci. Wśród rozmówców pojawiały się również takie opinie, że zabranie telefonów w szkołach spowodowało, że uzależnienie od telefonu i gier zostało zniwelowane.

„Żaden rodzic nie zgłosił się do mnie, że dziecko ma problem i jest uzależnione. Ja też podczas rozmów tego nie stwierdziłam. Jeśli ja widzę, że dziecko jest niewyspane i usypia to kontaktuję się z rodzicami i proszę o minimalizowanie tego. Jak to dziecko później przychodzi to ja dopytuje, czy grałeś mniej. Jeżeli dalej się to utrzymuje to nadal dzwonię do rodziców i rozmawiamy o tym. My się mile zaskoczyliśmy tym, że jak zabraliśmy im te telefony to oni się z tym pogodzili. Nie próbowali gdzieś tam na przerwach, czy lekcjach próbować korzystać. Jak chcieli zadzwonić do rodziców to przychodzili do nas i pytali się czy mogą. Z tego wynika, że uzależnienie od gier, czy telefonów nie mamy takich”.

„W naszej szkole został też wprowadzony zakaz używania telefonów. Zgodzili się na to rodzice, uczniowie na tych przerwach nie mogą korzystać. Myślę, że gdzieś tego przestrzegamy, bo były takie momenty, że uczniowie stali oparci o ściany wszyscy siedzieli w swoich telefonach w ogóle ze sobą nie rozmawiali chyba że przez te swoje media. Teraz się to zmieniło”.

Pojawiły się także głosy nauczycieli i pedagogów mówiące o tym, że nauka zdalna nie sprzyja działaniom profilaktycznym dotyczącym cyberprzemocy, gdyż dzieci spędzają całe dnie przed komputerem. Zdaniem badanych problem ten będzie narastał.

„Zdalne nauczanie nam w tym nie pomaga, bo trzymamy dzieci przed komputerem”.

„Ale myślę, że to zdalne nauczanie spowoduje, że będą uzależnieni od gier komputerowych”.

„Myślę, że w kolejnym roku pojawią się kolejne problemy i to będzie żniwo zdalnego nauczania”.

Respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zauważyli, aby uczniowie byli uzależnieni od hazardu. W opinii pracowników oświaty problem grania w gry za pieniądze wśród uczniów nie występuje, bądź nie mają na ten temat wiedzy.

„Natomiast o problemie związanym z uzależnieniem od grania w gry za pieniądze osobiście nie słyszałam. Oczywiście nie wykluczam, że takiego zjawiska wśród naszych uczniów nie ma”.

„Hazardu nie, nie słyszeliśmy o takich przypadkach”.

„Jeżeli chodzi o sprawy hazardowe wydaje mi się że tutaj jest wąska grupa lub w ogóle znikoma”.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE WŚRÓD UCZNIÓW

Kolejną ważną kwestią poruszaną podczas wywiadów, było sięganie przez dzieci i młodzież po substancje psychoaktywne takie jak alkohol, narkotyki i dopalacze. Nauczycieli oraz pedagogów poproszono o ocenę skali problemu uzależnień wśród uczniów z ich szkoły. Większość przyznaje, iż problem spożywania alkoholu, czy też zażywania narkotyków lub dopalaczy wśród ich wychowanków jest mało widoczny – badani w większości stwierdzali, że nie słyszeli o takich przypadkach lub były to pojedyncze osoby.

„W szkole jako takiej nie spotkaliśmy ucznia pod wpływem alkoholu przynajmniej w tamtym roku. Wcześniej 2 lata temu był przypadek. 2 lata temu był też uczeń który rozprowadzał narkotyki, ale to też zostało od razu wykryte. Na szczęście w podstawówce dzieci lubią mówić i jak się odpowiednio podejdziesz dziecko to praktycznie można wszystkiego się dowiedzieć”.

„Niektórzy uczniowie ze szkoły mają problemy z alkoholem, ale jeżeli chodzi o narkotyki, czy dopalacze to nie mamy takiej wiedzy, ale raczej nie ma takich, ale nie wiemy”.

„Jeżeli chodzi o spożywanie piwo jest spożywane, wino jakieś takie mało procentowe i to najczęściej na rodzinnych uroczystościach. Natomiast jeżeli chodzi o taki alkohol typu wódka nie mamy takiej wiedzy żeby uczniowie pili. W ubiegłym roku był 1 incydent, a jeżeli chodzi o narkotyki to też tylko w tym roku był 1 incydent i miejmy nadzieję że na tym się skończy. Oczywiście wszystko jest już w sądzie dla nieletnich i zawsze szkoła interweniuje w takiej sytuacji”.

„Ja nie złapałam żadnego ucznia odkąd pracuje na jakiś używkach. Jak ja jestem 8 lat pedagogiem to były takie 2 sytuacje, że uczeń przyniósł alkohol. Raz przyniósł i schował do szafki i z 3-4 lata temu przelali sobie piwo do butelki. Rozmawiałam z tymi uczniami i myślę, że to była taka forma pokazania się w grupie rówieśniczej. Takiego szpanu, bo właściwie Ci uczniowie tego nie spożyli tylko przynieśli. I w jednym i w drugim przypadku uczniowie wydali tych uczniów. Przyszli i zgłosili, że ten uczeń ma alkohol w szafce. Uczniowie inni wiedzą, że nie można takich rzeczy robić i czuli taką chęć, że muszą powiedzieć, wiedząc o tym, że takie coś jest”.

„Mieliśmy tylko raz taką sytuację, że uczniowie uciekli z lekcji i poszli się napić piwa i wstawili zdjęcie na Facebooka i zaraz mama się dowiedziała od nas, bo od razu telefon do rodziców. To była VIII klasa”.

„W zeszłym roku szkolnym i tym roku nie miałam takiego zgłoszenia, bo czasami tak bywało że w gimnazjalnych klasach gdzieś tam się pojawiało. Nawet jeśli, mówię o tych klasach VIII to nie zdarzyła nam się taka sytuacja, że uczeń był pod wpływem alkoholu, czy miał do czynienia z takimi substancjami”.

Większość badanych pracowników szkół stwierdziła, że uczniowie sięgają po tego typu substancje „dla szpanu”, „z ciekawości”, „aby zaimponować kolegom”, „nie stracić przyjaciół”, „z chęci przynależności do grupy”, czy też „aby udawać dorosłego”, „uciec od problemów”, „zwrócić na siebie uwagę”.

„Zaimponowanie innym, chęć bycia w jakiejś grupie, przynależność do grupy, udawanie, że się jest dorosłym. Ta inicjacja jest w domach rodzinnych np. na imieninach babci, że ten szampan nie jest traktowany jako alkohol, likiery też. Nie wiem, czy rodzice nie mają świadomości, czy tak lekko do tego podchodzą, nie widzą tego zagrożenia”.

„Szpan, żeby zaimponować kolegom, nie potrafią odmawiać, myślą że jak odmówią to stracą przyjaciół”.

W opinii badanych dostępność substancji psychoaktywnych w Mieście jest duża, gdyż ich zdaniem młodszy uczniowie proszą o kupno starszych kolegów lub rodzeństwo. W kwestii dostępności narkotyków dla uczniów na terenie Miasta pojawiła się opinia, że substancje te są dostępne dla dzieci i wiedzą, gdzie mogą je zdobyć, a jeśli nie mają takiej wiedzy to wystarczy poprosić o pomoc starszych kolegów.

„Dzieciaki wiedzą gdzie się zaopatrzyć w narkotyki wiedzą ile kosztuje działka, bo mówią. Jeżeli my otrzymujemy taką wiedzę od dzieci to natychmiast kontaktujemy się z Komendą Powiatową Policji i donoszę o takiej sytuacji. I nawet na podstawie tych naszych informacji 2 punkty w Pile zostały zlikwidowane, gdzie można się zaopatrzyć w dopalacze”.

„Myślę, że dostępność jest duża, wystarczy poprosić o pomoc starszych kolegów”.

„Dostęp to oni mają, to jest nieuniknione. Oni mają kolegów, starsze rodzeństwo”.

Według pedagogów i nauczycieli biorących udział w badaniu, uczniowie mają świadomość na temat zagrożeń, jakie niesie za sobą spożywanie substancji psychoaktywnych. Wychowankowie są o tym informowani przez nauczycieli, którzy przekazują im stosowną wiedzę na ten temat. Organizowane są dni profilaktyki, spotkania ze specjalistami z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz prowadzona jest współpraca z policją. Podczas rozmów pojawiły się również opinie, że uczniowie przyswajają wiedzę wybiórczo. Nauczyciele zwrócili także uwagę, iż w Mieście 2 lata temu była prowadzona kampania dotycząca dopalaczy, która swym zasięgiem objęła także szkoły.

„Cały czas walczymy. Są dni profilaktyki, tygodnie profilaktyki, są spotkania ze specjalistami z poradni. Współpracujemy z policją, z profilaktyki zdrowia też panie uświadamiają uczniów cały czas. Cały czas walczymy o szkodliwość spożywania używek, od 1 klasy do 8. Są też takie bloki, gdzie uczniowie przygotowują takie informacje”.

„Dzieciaki mają świadomość zwłaszcza jeżeli chodzi o narkotyki, dopalacze o alkohol też. Nawet jeżeli chodzi o szkodliwość napojów energetycznych też na ten temat zwracamy dzieciom uwagę, ale ile oni z tego przenoszą do swojego zachowania to ciężko stwierdzić. W tamtym roku też mieliśmy badania dotyczące substancji psychoaktywnych no i nie wyszły one jakoś tragicznie, ale w dalszym stopniu trzeba nad tym pracować. Ale zawsze znajdzie się jednostka, która sięgnie po to”.

„Stosujemy profilaktykę, natomiast uczniowie przyswajają wybiórczo, czasem brak im świadomości zagrożeń, gdyż czym innym jest wiedza, czym innym bezpośrednie doświadczenia, które zapadają w pamięć”.

„Moim zdaniem mają świadomość, bo były na ten temat zajęcia. Te dopalacze są bardziej atrakcyjne, chodzi oczywiście o cenę, niż takie narkotyki np. marihuana. Chyba 2 lata temu była taka mocna, silna kampania w Piłe. Bo wtedy w Polsce było kilkanaście tych przypadków śmiertelnych. I ta kampania do nas dotarła”.

„Tak, bo prowadzimy lekcje profilaktyczne. Oni na pewno mają na ten temat dużo informacji, wiedzą z czym się to wszystko wiąże. Z resztą nauczyciele i wychowawcy na lekcjach wychowawczych muszą realizować pewne ramy”.

Przeprowadzone wśród pracowników oświaty wywiady pozwalają stwierdzić, że problem spożywania alkoholu, czy też narkotyków wśród uczniów ze szkół na terenie miasta Piły nie jest powszechny – nauczyciele nie dostrzegają tego typu zachowań wśród swoich wychowanków lub są to pojedyncze przypadki. Problemem natomiast zdaje się być palenie papierosów elektronicznych, szczególnie przez starszych uczniów. Respondenci przyznawali, że wśród ich wychowanków zdarzają się tacy, co sięgają po e-papierosy. W opinii pedagogów i nauczycieli elektroniczne papierosy były szczególnie popularne w zeszłym roku wśród uczniów VII-VIII klas szkoły podstawowej, ale próby palenia zaczynają się już w klasie V. Pracownicy oświaty podkreślali, że uczniowie najczęściej podbierali e-papierosy od rodziców.

„E-papierosy głównie. Najstarsze klasy i osoby. Rodziny nie są w stanie zabronić, bo on sobie kupił. Akceptacja rodzin bo nie zwracają uwagi”.

„Głównie borykamy się z problemem palenia papierosów, a zwłaszcza e-papierosów – to było w tamtym roku. Tutaj też trzeba było podjąć szereg procedur, działań i zajęć profilaktycznych. Są to uczniowie głównie klas VII-VIII”.

„E-papierosy w ubiegłym roku może były 4 przypadki, więcej nie, w tym roku na razie 1. Już nie bardziej te tradycyjne papierosy tylko elektroniczne. Czasami przynosili do szkoły, bo podebrali mamie, czy tacie”.

„Co jest ostatnio takie niepokojące dla mnie to jest posiadanie papierosów elektronicznych. Jest to uważa plaga w ostatnim czasie. Robią to już uczniowie w 5 klasie. W 5-6 gdzieś się tam zaczyna. W 6 klasie słyszałam, że ktoś gdzieś tam tego e-papierosa ma. W 7-8 klasie już mieliśmy takie przypadki, że został odebrany ten e-papieros temu uczniowi. To się zaczęło takie niepokojące dla mnie, bo te dzieci ta młodzież uważa, że jest to nieszkodliwe. Że to nic takiego, że to nie szkodzi na zdrowie. Oni chodzą z tymi elektrykami i bardzo się chwala tym kto ma większe buchy. Zastanawiam się w jaki sposób wpłynąć na ta młodzież żeby to zminimalizować. Oni to traktują jako coś modnego no i tego nie czuć, jak w zwykłych papierosach”.

„Zjawisko palenia papierosów i e-papierosów wśród uczniów również występuje, szczególnie w toaletach lub poza budynkiem szkolnym. Nie jest to duży procent uczniów, ale jednak”.

„W tamtym roku zdarzyło się, że dzieci podbierały je swoim rodzicom i przychodzili z nimi do szkoły”.

Uczniowie traktują palenie e-papierosów jako coś modnego i nie zdają sobie sprawy z ich szkodliwości, a ich dostępność jest łatwa, gdyż mogą sobie je kupić przez Internet. Kilka osób biorących udział w wywiadach zwróciło uwagę na fakt, że uczniowie odchodzą od palenia tradycyjnej formy papierosów, a częściej korzystają z jego elektronicznego odpowiednika.

„Kupują sobie przez Internet, jakieś używane na OLX”.

„Głównie kupowane przez portale internetowe i dostępność jest duża. Nawet byłem kiedyś świadkiem sprzedaży e-papierosów dla młodocianych uczniów”.

„Są dostępne jeśli chodzi o e-papierosy, bardziej niż byśmy chcieli”.

„Mówią, że kupili na allegro. Jest Internet, w którym można kupić wszystko. Jeśli chodzi o palenie tych papierosów ja mam wrażenie, że to nie jest już modne za bardzo w związku z tym te e-papierosy prędzej, bo wydzielają mniej brzydkiego zapachu, ręce brzydko nie pachną”.

„Zmniejsza się liczba uczniów palących papierosy, może dlatego że weszły te e-papierosy. Jeszcze kiedyś 20 lat temu większy procent sięgał po papierosy, bo w domu były”.

Pedagodzy i nauczyciele biorący udział w wywiadach zostali zapytani również o to, czy w rodzinach ich uczniów występuje problem nadużywania alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. W tej kwestii respondenci byli zgodni co do braku tego typu problemów w rodzinach większości wychowanków. Problem ten może dotyczyć kilku uczniów, natomiast w przypadku jednej ze szkół respondenci stwierdzili, że jest 3% takich rodzin. Jak

wynika z relacji badanych, szkoły podejmują następujące działania zmierzające do poprawy sytuacji: współpraca z Komendą Policji w Pile, dzielnicowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, asystentami rodziny, kuratorami, prowadzone są rozmowy z rodzicami i obserwacje dziecka u psychologa, a także uruchamiana jest procedura „Niebieskie Karty”.

„Sytuacje są ukrywane przez rodziny. Przynajmniej tych o których wiadomo, że przyszła ta osoba pod wpływem, czy jest objęta pomocą. Na szkołę całą to będzie jakieś 3% przypadków”.

„Jest problem, najczęściej to jest chyba alkoholizm. Współpracujemy z Komendą Policji, z dzielnicowymi, bo my im zgłaszamy, asystentami rodziny, kuratorami. Staramy się współdziałać w tym zakresie. Mamy też takie sytuacje, że jakiejś osobie udało się wyjść z uzależnienia i sytuacja rodziny wróciła do normy”.

„Jest kilka rodzin, których ten problem dotyczy”.

„Tak, wiem o dwóch. W obydwu przypadkach chodzi o alkoholizm ojca dziecka lub partnera matki”.

„Rodzice też przychodzą co jakiś czas, wzywamy tych rodziców do mnie, czy do Pani psycholog. Mamy też kontakt z asystentami rodziny, którzy też przychodzą co jakiś czas do szkoły i konsultujemy te sytuacje. Są takie przypadki, że jak mam kontakt z pracownikiem socjalnym, też z poradnia tutaj współpracujemy. Tutaj jest dobra współpraca, nie narzekam. Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, MOPS, sąd. Ta współpraca super się układa. I też poradnia nam zgłasza, że jeśli są jakieś warsztaty dla rodziców i wtedy pracownicy socjalni proponują tym rodzinom”.

Zdaniem niektórych respondentów problem nadużywania alkoholu w rodzinach uczniów nie występuje lub nie mają na ten temat wiedzy. Jeden z respondentów zauważył, że problem ten uległ zmniejszeniu, gdyż w poprzednich latach zdarzały się takie sytuacje.

„Mieliśmy kilka takich przypadków, ale na tą chwilę nie mamy. Nie mamy takich problemów, dzieci też nam nie zgłaszają. Mamy naprawdę dobre rodziny”.

„Może są takie przypadki, ale nie chce tutaj mówić na wyrost, bo nie słyszałam o takich przypadkach od innych wychowawców. Jeśli byśmy się cofnęli o kilka lat wstecz do gimnazjum no to takie przypadki były. Teraz na tą chwilę nie jestem w stanie powiedzieć”.

PROFILAKTYKA W SZKOLE

Ostatnią kwestią poruszaną podczas wywiadów z pracownikami oświaty, była profilaktyka uzależnień oraz przemocy realizowana w szkole. W pierwszej kolejności respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie „Czy szkoła prowadzi działania profilaktyczne z zakresu zachowań ryzykownych, tj. picie alkoholu, zażywanie narkotyków/dopalaczy, palenie papierosów”? Z odpowiedzi udzielanych przez rozmówców wynika, że w ich szkołach takie działania profilaktyczne są podejmowane na szeroką skalę. Prowadzone są pogadanki, zajęcia tematyczne ze specjalistami z różnych instytucji np. Poradni Psychologiczno-pedagogicznej, Policji, czy przedstawicieli Pilskiego Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot. Organizowane są przedstawienia teatralne, godziny wychowawcze z tematyką profilaktyczną, a także wyświetlane są filmy edukacyjne i prowadzona jest dyskusja na ich temat. Realizowane są programy profilaktyczne, z których nauczyciele wcześniej są szkoleni. Podkreślano także, że w klasach siódmych w programie nauczania z biologii są zawarte wszystkie informacje dotyczące szkodliwości substancji psychoaktywnych.

„Warsztaty uzależnienia, zachowania agresywne, są prezentacje. Jest specjalista z Morkotu zapraszany żeby uświadomić uczniom konsekwencje zażywania narkotyków i alkoholu, też osoby z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, warsztaty z asertywności, mówienia nie, po policję też, bo jest tam dział profilaktyki. Panowie goszczą w mundurach. Są lekcje wychowawcze czasami w formie warsztatów, a czasami pogadanki, a niekiedy jest ktoś zapraszany. Wychowawca jest czujny i od razu podejmuje konkretne działania i je wdraża, te działania są stale”.

„Mamy programy profilaktyczne, zapraszamy spektakl o tematyce profilaktycznej, mamy świetlicę popołudniową. Działania są dostosowane do wieku, ta skala nie jest taka duża. Bardziej taka profilaktyka pierwszorzędowa, że się nie powinno. Programy prozdrowotne, „Spójrz inaczej” teraz będziemy realizować, mamy być szkoleni teraz”.

„W klasach 5 jest prowadzona taka akcja „Trzymaj formę”. Taki cykl zajęć na godzinę wychowawczą, właśnie o szkodliwości palenia. We wszystkich klasach 7 w programie na biologii są wszystkie informacje dotyczące szkodliwości narkotyków, dopalaczy, papierosów, alkoholu. Dodatkowo na godzinach wychowawczych jest to walcowane bardzo i plakaty. Były też takie teatry z Krakowa, gdzie przyjeżdżali”.

W jednej ze szkół w lutym organizowane są kolorowe tygodnie profilaktyki np. niebieski, podczas którego zapraszany jest policjant, a uczniowie ubierają się na niebiesko. Grudzień poświęcony jest niepełnosprawnościom, w styczniu organizowane są zajęcia

o cyberprzemocy dla dzieci i rodziców, natomiast wiosną odbywają się akcje dotyczące palenia papierosów.

„Mamy takie kolorowe tygodnie np. był niebieski to zapraszamy policjanta, który opowiadał o tematach, które były dla uczniów ciekawe np. cyberprzemoc, bezpieczeństwo w szkole, bezpieczeństwo w domu. Mamy właśnie takie akcje. Jak jest czerwony kolor to przyjeżdża ratownik medyczny i też opowiada o zagrożeniach. W lutym właśnie robimy tą akcję, bo to podobne najbardziej depresyjny miesiąc i wtedy ubieramy się na kolorowo i zapraszamy różnych gości. Grudzień mamy zawsze poświęcony niepełnosprawnością i tam wtedy też się dużo fajnych rzeczy dzieje np. niebieska szkoła. Na wiosnę jest coś z papierosami, jest bieg o zdrowie. A w zależności kiedy mamy ferie to końcem stycznia początkiem lutego mamy zajęcia o cyberprzemocy dzieci z rodzicami”.

Wychowawcy zwrócili uwagę na to, że działania profilaktyczne są wpisane do programu wychowawczo-profilaktycznego, a także jest ustalany całoroczny plan pracy z klasą. Jeden respondent wskazał na to, że uczniowie w starszych klasach sami przygotowują lekcje wychowawcze na tematy związane z uzależnieniami i przemocą.

„Co roku mamy ustalony program profilaktyczno-wychowawczy i tam mamy rozpisane nasze akcje”.

„To są działania, które są co roku wpisywane do programu wychowawczo-profilaktycznego. Wychowawcy też mają swoje plany pracy na rok z klasą i każdy ma wpisane zajęcia. No muszą być lekcje dotyczące różnych zagrożeń dotyczące narkotyków, alkoholu, dopalaczy, czy tej cyberprzemocy. Oprócz tego zapraszaliśmy osoby z zewnątrz, z instytucji, policji, z Ośrodka Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Posiłkujemy się też osobami z zewnątrz, ale jesteśmy ograniczeni w tym zakresie, bo nie możemy wpuszczać osób z zewnątrz. No i zostają lekcje wychowawcze, ale w tych starszych klasach bywa tak, że te dzieci same te lekcje przygotowują”.

W jednej ze szkół zasygnalizowano problem samookaleczania wśród dziewcząt, które zdaniem respondentów wiedzą, gdzie się okaleczyć, aby nie było to widoczne dla innych. Pracownicy szkół prowadzą akcje na temat samookaleczenia i obserwują uczniów, którzy skłaniają się ku takim zachowaniom.

„Oczywiście prowadzimy działania dotyczące zachowań ryzykownych, ale u nas jest problemem i było problemem cięcie się, samookaleczenia różnego typu. Dla nas w tym roku to był główny problem te samookaleczenia wśród dziewcząt, które są bardzo wyspecjalizowane w tym gdzie mają te okaleczenia być żebyśmy ich nie zauważali. Prowadzimy cały czas akcje, wchodzi się też na to uczuleni. Teraz będziemy mieć szkolenie dla nauczycieli kiedy i na co ma zwrócić uwagę żeby na początkowym etapie wyłapać takiego ucznia, który się skłania ku takim zachowaniom”.

Podczas realizacji wywiadów pojawiły się również głosy, że w szkołach na terenie miasta Piły prowadzony jest wolontariat, a nauczyciele starają się rozbudzić w swoich wychowankach empatie i wyczulać je na problemy innych osób.

„Mamy bardzo dobrze działający wolontariat i on w bardzo dużo różnych dziedzinach się sprawdza. Współpracujemy z różnymi instytucjami. Bardzo dużo dzieci jest zaangażowanych, wolontariat ma dużo płaszczyzn”.

Badani nauczyciele i pedagodzy szkolni w większości sygnalizowali potrzebę realizowania działań profilaktycznych przez osoby „z zewnątrz”. Według badanych przyniesie to większe efekty między innymi ze względu na bogatszą ofertę oraz uatrakcyjnienie dla uczniów.

„Profilaktyka, warsztatowe zajęcia, też specjaliści, bo my chętnie korzystaliśmy z oferty specjalistów, bo ta oferta była bogata i cieszyliśmy się, bo mieliśmy możliwość korzystania z niej. No ale też te instytucje z zewnątrz, żeby to nie był zawsze wychowawca, czy nauczyciel. Tylko ta nowa osoba, bo zawsze to jest coś nowego dla uczniów. Staramy się też uczestniczyć w spektaklach, które powodują, że ma coś zostać w głowie. Coraz więcej jest takich fajnych ofert ze scenariuszami, żeby później jeszcze przez 2/3 lekcje można by było umówić tą sprawę”.

„Szkoła powinna przeprowadzać pogadanki, pokazywać dobre wzorce społeczne, organizować wszelkiego rodzaju warsztaty, a uczniom pochodzącym z rodzin, w których występują takie zjawiska szczególnie, ułatwić dostęp np. do zajęć socjoterapeutycznych czy pomocy psychologiczno-pedagogicznej”.

„Żeby było ciekawie i żeby nie było to powtarzalne”.

„Są organizowane cykliczne pogadanki, zapraszani są różni edukatorzy, różne osoby zajmujące się problemami na temat uzależnień chociażby z Fundacji ARKA, mamy też dobre kontakty z Bydgoszczy z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i też co roku jakaś osoba przyjeżdżała i opowiadała na temat uzależnień”.

Podczas realizacji wywiadów pojawiły się także głosy, że powinien poprawić się przepływ informacji między instytucjami wspierającymi rodziny, gdyż jedna z rozmówczyń zwróciła uwagę, że wysyłając pismo o wgląd w sytuację rodziny nie ma informacji zwrotnej od sądu. Tylko jeśli z nauczycielem skontaktuje się pracownik socjalny lub kurator dostaje on jakąś informację zwrotną.

„Lepszy przepływ informacji między instytucjami. Ścisła wymiana informacji między instytucjami. Jeśli ja wysyłam pismo o wgląd w sytuację rodziny, bo podejrzewam to ja nie mam żadnej informacji zwrotnej z sądu. Ja nie wiem co się dzieje w tej sprawie, nie jestem informowana o kuratorze, czy prowadzona jest jakaś sprawa. Jeśli ze mną nie skontaktuje się

pracownik socjalny lub kurator to ja nie wiem nic. Ten system nie do końca dobrze działa, bo przecież dla nas dla szkoły to są ważne informacje, chociażby po to żeby zwrócić uwagę i obserwować to dziecko, czy zmienia się jego zachowanie na lepsze bądź gorsze. Ja często muszę sama dzwonić i dopytywać o pewne rzeczy związane z rodziną”.

„Jednak, aby jeszcze usprawnić działania prewencyjne bardzo pomogłaby jeszcze lepszy przepływ informacji pomiędzy instytucjami wspierającymi rodziny”.

„Należy kontynuować ofertę dotyczącą działań profilaktycznych i systematycznie prowadzić diagnozę jej efektywności. Jednak, aby jeszcze usprawnić działania prewencyjne bardzo pomocny byłby lepszy przepływ informacji pomiędzy instytucjami wspierającymi rodziny (np. szkoła występuje do Sądu z prośbą o wgląd w sytuację rodziny, ale ponieważ nie jest stroną w sprawie nie ma żadnej informacji zwrotnej), wartościowe dla uczniów i wzmacniające przekaz są spotkania z przedstawicielami innych instytucji (Policja, Straż Miejska, Poradnia PP), jednak w obecnej sytuacji związanej z pandemią się nie odbywają”.

Zdaniem badanych pracowników za mało jest policjantów, którzy prowadzą zajęcia profilaktyczne w szkołach. W opinii jednego z nauczycieli przydałyby się zajęcia z osobą, która na co dzień ma do czynienia z osobami uzależnionymi.

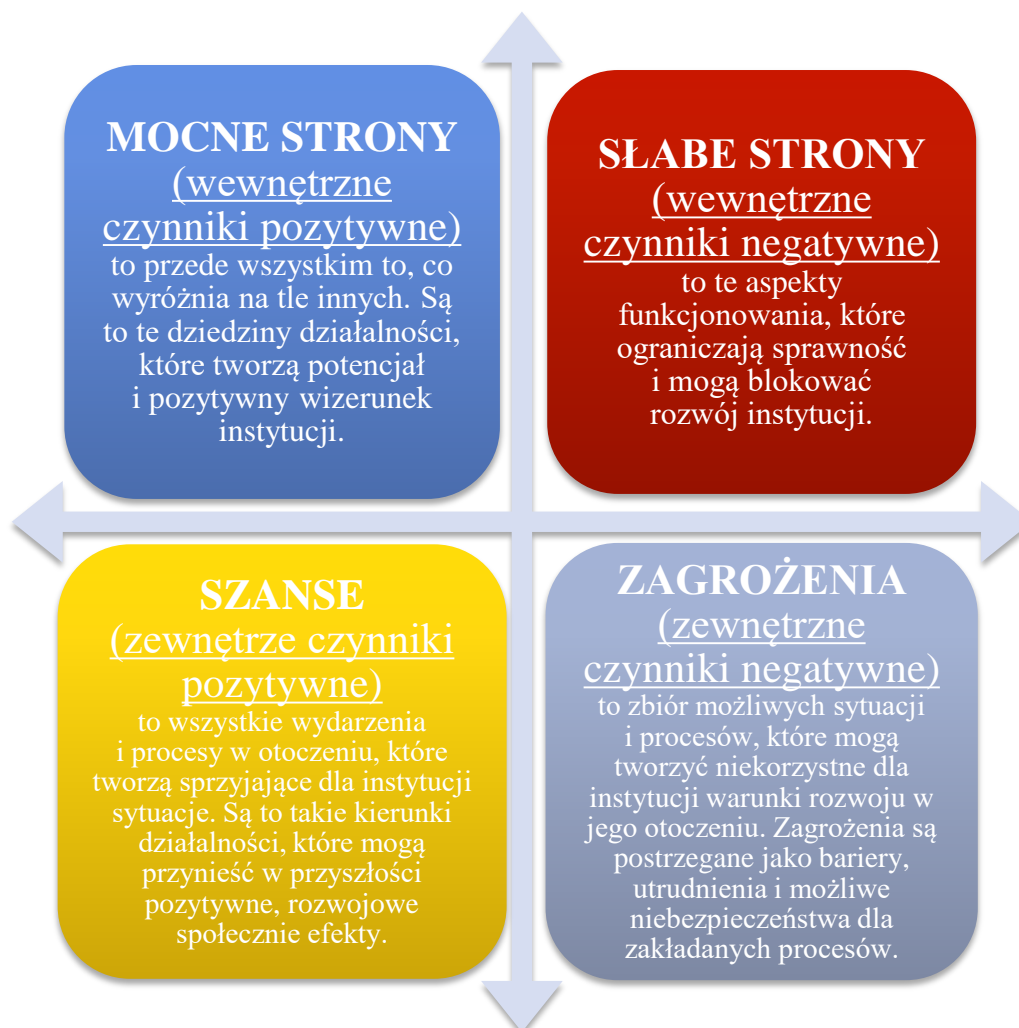
„Jest za mało osób, które by prowadziły zajęcia w szkołach np. policji. My tych 2 pracowników sobie rozrywamy między szkołami. Przecież oni też działają nie tylko w szkołach podstawowych, ale też w ponadpodstawowych. Także tych osób jest za mało. Jeszcze jak zlikwidowano Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Piłe, są jakieś panie z MOPS teraz, ale nie ma takiego wsparcia w tym zakresie. Fajnie by było, aby przyszedł ktoś kto na co dzień pracuje z takimi osobami, kto ma na co dzień z tym do czynienia”.

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Podczas opracowywania analizy SWOT dokonano wartościowania czynników, które mają największą siłę oddziaływania i tym samym istotny wpływ na rozwój Miasta, średnią siłę oddziaływania oraz najmniejszą. Dokonano oceny w skali od 1 do 3, gdzie 3 oznacza najważniejsze znaczenie dla rozwoju, 2 – istotne znaczenie, natomiast 1 – nieistotne.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

POZYTYWNY WPLYW NA ROZWÓJ	NEGATYWNY WPLYW NA ROZWÓJ
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Wartość wskaźnika 3:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Duża liczba miejsc integracji oraz wsparcia seniorów, w tym Kluby Seniora oraz Uniwersytet III Wieku. 2. Rozwinięta oferta edukacyjna, w tym szkoły podstawowe, przedszkola oraz żłobek. 3. Dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. 4. Realizacja Programu dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami „Przycisk życia” oraz Piłskiej Karty Seniora. 5. Liczne programy profilaktyczne i kampanie społeczno-informacyjne, materiały informacyjno-edukacyjne w obszarze uzależnień i przemocy. 6. Prężnie działający Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 7. Współpraca pomiędzy instytucjami lokalnego systemu wsparcia. 8. Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna, w tym Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz Centrum Rekreacji AQUA-PIL. 	<p>Wartość wskaźnika 3:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Duży wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności. 2. Ujemny przyrost naturalny. 3. Zmniejszająca się liczba mieszkańców. 4. Wzrost liczby osób dotkniętych przemocą. 5. Wzrost liczby osób uzależnionych oraz ich rodzin, z którymi MKRPA prowadziła rozmowy. 6. Wzrost liczby interwencji policji związanych z przemocą w rodzinie. 7. Wzrost nietrzeźwych kierujących. 8. Ograniczony dostęp do wsparcia specjalistycznego dla dzieci. 9. Niedostateczny dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3 w Mieście.
<p>Wartość wskaźnika 2:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Różnorodna oferta kulturalna skierowana do mieszkańców w ramach Regionalnego Centrum Kultury, Muzeum Stanisława Staszica oraz Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. 2. Organizowane liczne imprezy kulturalne i sportowe. 3. Funkcjonowanie Młodzieżowego Domu Kultury „ISKRA”, Kina „KORAL”. 4. Funkcjonujące na terenie Miasta kluby, stowarzyszenia sportowe oraz organizacje pozarządowe. 5. Funkcjonowanie Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania 	<p>Wartość wskaźnika 2:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz bezrobocie jako główne powody udzielania pomocy utrzymujące się kilka lat. 2. Wzrost liczby rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym znaczny wśród dzieci. 3. Wysoki odsetek uczniów doświadczających i stosujących przemoc, w tym najczęściej przemoc rówieśniczą. 4. Znaczny odsetek uczniów doświadczających i stosujących cyberprzemoc.

Przemocy w Rodzinie, Asystentów rodziny, Punktu Konsultacyjnego, Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Pilskiego Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot.

6. Funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej i oferowanych w ramach niego zajęć, warsztatów i projektów.
7. Funkcjonowanie Dziennego Domu Pomocy, Centrum Aktywizacji Seniorów.
8. Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz liczby osób długotrwale pobierających świadczenia.
9. Programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy.
10. Wiedza na temat negatywnych konsekwencji związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.
11. Stosunkowo niski odsetek mieszkańców deklarujących stosowanie i doznawanie przemocy.
12. Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
13. Prowadzenie działalności terapeutycznej.

5. Duży odsetek uczniów stwierdzających występowanie na terenie ich szkoły zjawiska przemocy.
6. Wysoki odsetek uczniów oceniających alkohol, papierosy i e-papierosy jako łatwe do zdobycia.
7. Wysoki odsetek mieszkańców widzących na terenie miejscowości kobiety w ciąży spożywające alkohol.
8. Wysoki odsetek mieszkańców znających miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.
9. Duży odsetek mieszkańców, którzy znają kogoś w swoim otoczeniu kto doznaje przemocy domowej.
10. Niepokojący odsetek osób oceniających pozytywnie stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci.
11. Negatywnie oceniany rynek pracy na terenie Miasta.
12. Infrastruktura techniczna Miasta dostosowana w średnim stopniu do osób z niepełnosprawnościami.
13. Bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozpad więzi rodzinnych.
14. Zbyt mała liczba programów korekcyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.
15. Brak izby wytrzeźwień, ogrzewalni dla bezdomnych.
16. Problem uzależnienia od urządzeń elektronicznych.

SZANSE

Wartość wskaźnika 3:

1. Atrakcyjne położenie geograficzne Miasta.
2. Różnorodność terenów przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku.
3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Miasta.
4. Piła jako największy ośrodek w regionie.

ZAGROŻENIA

Wartość wskaźnika 3:

1. Wzrost poziomu bezrobocia.
2. Emigracja zarobkowa młodych i wykształconych osób.
3. Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców.

5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w ramach wspierania zatrudnienia.
6. Wzrastająca liczba inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.
7. Rozwój turystyki poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych.

4. Starzenie się społeczeństwa.
5. Nieodpowiednia do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych infrastruktura techniczna.
6. Zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
7. Utrzymująca się wysoka skala zjawiska przemocy w rodzinie.
8. Obniżenie się wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.

Wartość wskaźnika 2:

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.
2. Posiadanie przez osoby bezrobotne wiedzy o dostępnych ofertach pracy, usługach poradnictwa.
3. Zwiększona świadomość uczniów, rodziców i nauczycieli co do zagrożeń uzależnieniami.
4. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
5. Doradztwo zawodowe w placówkach oświatowych.
6. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
7. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
8. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
9. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
10. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.

Wartość wskaźnika 2:

1. Dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego.
2. Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych.
3. Ograniczenie możliwości znalezienia pracy przez kończącą edukację młodzież.
4. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
5. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
6. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: uzależnienie od alkoholu, narkotyków, papierosów i e-papierosów oraz problem przemocy, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, rynek pracy, ubóstwo i wykluczenie, osoby starsze oraz bezpieczeństwo w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży, pracowników instytucjonalnych oraz nauczycieli. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie miasta Piły. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców Miasta, ich opinii i postaw względem uzależnień, przemocy oraz innych problemów społecznych;

zapoznanie się z problemami uczniów, poznanie ich postaw i doświadczeń związanych z wybranymi zagrożeniami społecznymi oraz uzależnieniami;

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego aktualne problemy społeczne występujące na terenie miasta Piły wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców Miasta oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

UCZNIOWIE

PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po alkohol.

- 27%

Odsetek uczniów, którzy pili alkohol więcej niż jednokrotnie.

- 14%

Odsetek uczniów, którzy pili alkohol 3 razy lub więcej w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (*spośród osób, które piły alkohol*).

- 13%

Odsetek uczniów uznających alkohol za łatwy do zdobycia.

- 33%

Odsetek uczniów oceniających alkohol za nieszkodliwy, w małym stopniu szkodliwy lub nie mających w tym zakresie wiedzy.

- 31%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie miasta Piły pokazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło 27% uczniów.
- Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że jednokrotne próby spożycia alkoholu ma za sobą co 13% uczniów, 10% sięgnęło po niego kilka razy, 2% - wiele razy, natomiast 2% pije alkohol regularnie.
- W sposób ryzykowny alkohol piło 13% uczniów – zadeklarowali oni spożycie alkoholu 3 razy bądź więcej w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*).

Wiek inicjacji alkoholowej

- Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji alkoholowej 23% ankietowanych – przyznali oni, że sięgnęli po alkohol przed ukończeniem 10 roku życia (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Większość uczniów pierwszy raz spożyło alkohol w wieku 10-13 lat (62% - *spośród tych, którzy spożywali alkohol*).

Rodzaj spożywanego alkoholu

- Najpopularniejszym wśród uczniów rodzajem spożywanego alkoholu okazało się piwo – sięgnęło po nie większość badanych (76% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znalazł się szampan, natomiast na trzecim – wódka.

Okoliczności spożywania alkoholu

- Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również okoliczności otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że znaczna część młodych mieszkańców miała kontakt z alkoholem, ponieważ dostała go do spróbowania od rodziców (53% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*) lub została nim poczęstowana (35% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*). 9% badanych dokonało samodzielnego zakupu alkoholu.

Dostępność napojów alkoholowych

- Analizując odpowiedzi uczniów z miasta Piły można stwierdzić, że alkohol jest stosunkowo łatwo dostępny dla respondentów – co trzeci uczeń przyznał bowiem, że nie miałby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości (33%).

Opinia na temat szkodliwości alkoholu

- Na podstawie deklaracji badanych uczniów możemy stwierdzić, że blisko co trzeci respondent nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu – 31% ankietowanych uznało go za mało szkodliwy, nieszkodliwy lub przyznało, iż nie ma na ten temat żadnej wiedzy.

WNIOSKI

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu jest wśród uczniów z miasta Piły widoczny i alarmujący. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z alkoholem miała duża część uczniów, a wśród tych, którzy po niego sięgnęli, wiele respondentów próbowało go wiele razy. Warto mieć na uwadze to, że co trzeci uczeń nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu i uznaje go za łatwo dostępny na terenie Miasta.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród

dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmocnienie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekomendowane.pl>.

- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmocnienie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu, nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców oraz realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę *Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* w swoich rekomendacjach za 2020 rok.

„[...] rekomenduje się realizowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych we współpracy z rodzicami, aby wspierać abstynencję dziecka i przygotowywać je do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Chodzi zatem nie tylko o przekazanie informacji na temat skali problemu, ale pracę nad przekonaniami normatywnym dotyczącymi picia alkoholu i jego szkodliwości dla młodzieży i dorosłych. W ocenie specjalistów zajmujących się profilaktyką najbardziej skuteczne są programy oparte na równoległym oddziaływaniu zarówno na rodziców, jak i dzieci.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku.

- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować. Przykłady takich programów stanowią programy znajdujące się w banku programów rekomendowanych, takie jak:

- Wspieranie uczniów przeżywających trudności edukacyjne, obserwowany jest bowiem związek pomiędzy występowaniem trudności w nauce, a podejmowaniem zachowań ryzykownych.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Odsetek uczniów, którzy palili papierosy.

- 14%

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po papierosy więcej niż 5 razy w ciągu ostatnich 30 dni (*spośród osób, które kiedykolwiek paliły papierosy*).

- 18%

Odsetek uczniów, którzy palili e-papierosy.

- 18%

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po e-papierosy więcej niż 5 razy w ciągu ostatnich 30 dni (*spośród osób, które kiedykolwiek paliły e-papierosy*).

- 18%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala palenia papierosów

- Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że kontakt z papierosami miało 14% uczniów z miasta Piły.
- Wysokie prawdopodobieństwo uzależnienia od papierosów występuje w przypadku 18% uczniów (*spośród tych, którzy palili papierosy*) – sięgnęli oni po papierosy w ciągu 30 dni poprzedzających badanie więcej niż 5 razy.

Skala palenia e-papierosów

- Elektroniczne papierosy są wśród uczniów z miasta Piły nieco bardziej rozpowszechnione niż te tradycyjne. Po e-papierosy sięgnęło 18% uczniów, a więc różnica wynosi 4 pp.
- Wśród uczniów, którzy sięgnęli po e-papierosy, niecała połowa paliła je jednokrotnie (8%), a druga połowa częściej (10%).

- Z zebranych danych wynika również, że uczniowie palą elektroniczne papierosy z taką samą częstotliwością, jak te tradycyjne. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie, ponad 5 razy po e-papierosy oraz papierosy sięgnęło 18% uczniów.

Ocena dostępności papierosów i e-papierosów

- Papierosy łatwo w swojej miejscowości jest w stanie pozyskać 33% uczniów.
- W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów nieco łatwiejsze do zdobycia. Różnica wynosi 3 pp. (papierosy uznaje za łatwe do zdobycia 33%, a e-papierosy 30%).

Opinia na temat szkodliwości papierosów i e-papierosów

- Odpowiedzi uczniów ze szkół na terenie miasta Piły dotyczące szkodliwości papierosów i e-papierosów pozwoliły na następujące wnioski: znaczna część młodych mieszkańców nie ma świadomości lub wiedzy na temat szkodliwości e-papierosów dla zdrowia (35%).
- Z deklaracji badanych wynika, że papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż e-papierosy – nie ma świadomości lub wiedzy na temat szkodliwości papierosów dla zdrowia 13% ankietowanych.

WNIOSKI

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem palenia papierosów i e-papierosów jest wśród uczniów z miasta Piły widoczny. Warto zaznaczyć, że co trzeci uczeń uznaje papierosy i e-papierosy za łatwo dostępne na terenie Miasta, znaczna część badanych nie ma również świadomości na temat ich szkodliwości, a niektórzy z nich sięgali po nie wiele razy lub robią to codziennie/regularnie.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości tego osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych. Przy realizacji tego warto mieć na uwadze rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Społecznych odnośnie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, które brzmią następująco:

„Na realizację pozalekcyjnych zajęć sportowych i imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym samorządy lokalne wydają blisko sześciokrotnie więcej funduszy niż na realizację rekomendowanych programów profilaktycznych, czyli ponad 58 mln zł. Te dysproporcje są szczególnie niepokojące, zważywszy na fakt, że nie udowodniono poprzez badania naukowe pozytywnego związku pomiędzy uczestnictwem młodzieży w takich działaniach a zmianą ich postawy wobec substancji psychoaktywnych. Należy podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku.

Zajęcia sportowe powinny wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem zasad zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Istotne jest również, aby osoba prowadząca takie zajęcia miała odpowiednie przygotowanie i wiedzę w zakresie profilaktyki.

- Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Pomocne w realizacji tej strategii, może być zaproszenie wykwalifikowanej osoby (np. lekarza), który w profesjonalny sposób przekaze uczniom odpowiedni zasób wiedzy, na temat skutków podejmowania takiego zachowania.

- Rozwijanie umiejętności budowania samokontroli, która jest uniwersalnym czynnikiem chroniącym przed paleniem papierosów, a także ogranicza inne zachowania ryzykowne młodych ludzi.
- Ograniczanie dostępności papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po narkotyki lub dopalacze.

- 3%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za łatwe do zdobycia.

- 8%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za łatwe do zdobycia.

- 5%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 10%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 12%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy

- Obraz jaki wyłania się z badania to nieduży odsetek uczniów mających kontakt z narkotykami, dopalaczami lub innymi środkami psychoaktywnymi. Sięgnęło po nie 3% badanych (21 osób).
- Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że po narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni sięgnęło 57% uczniów (*spośród tych, którzy kiedykolwiek je zażywało*), z czego aż 38% zrobiło to więcej niż 10 razy.

Wiek inicjacji narkotykowej

- Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji narkotykowej 24% ankietowanych – przyznali oni, że sięgnęli po narkotyki/dopalacze przed ukończeniem 10 roku życia (*spośród tych, którzy zażywali narkotyki/dopalacze*).
- Większość uczniów pierwszy raz zażywało środki psychoaktywne w wieku 14-16 lat (43% - *spośród tych, którzy zażywali narkotyki/dopalacze*).

Rodzaje zażywanych substancji

- Najpopularniejsze wśród uczniów okazały się: marihuana lub haszysz, grzyby halucynogenne, kokaina, mefedron, amfetamina, ekstazy, sterydy anaboliczne oraz leki w celu odurzenia się.

Dostępność środków psychoaktywnych

- W kwestii dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym uczniów, wyniki kształtują się na następującym poziomie – 8% uznaje narkotyki, a 5% dopalacze za łatwo dostępne w swojej miejscowości.

Opinia na temat substancji psychoaktywnych

- Większość uczniów ma świadomość na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia, natomiast nie zdaje sobie z tego sprawy lub nie posiada wiedzy 12% uczniów w przypadku dopalaczy oraz 10% w przypadku narkotyków.

WNIOSKI

Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem środków psychoaktywnych badania pozwala stwierdzić, że problem ten wśród młodzieży występuje w niewielkim stopniu, gdyż 97% badanych nie ma doświadczenia związanego z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy. Warto zaznaczyć, że część uczniów nie posiada świadomości na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia oraz deklaruje łatwą ich dostępność na terenie Miasta. Należy zwrócić uwagę na to, że w ciągu ostatnich 30 dni część uczniów sięgnęła po narkotyki/dopalacze więcej niż 10 razy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Przydatny w tym zakresie może być materiał udostępniony na stronie *Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii*, która zawiera przykłady objawów mogących wskazywać na używanie przez dzieci i młodzież narkotyków.
Link do strony: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=490267>
- Zapewnienie współpracy różnych instytucji i ośrodków zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień w społeczności lokalnej. Skuteczna interwencja wobec

nastolatków już sięgających po środki psychoaktywne wymaga pozyskania ich zaufania, zapewnienia możliwie jak największej dyskrecji, kompetencji i szybkości działania.

- Przeprowadzanie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte przez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia. Nieskuteczne będą obrazy, statystyki i historie w celu wzbudzenia lęku przed konsekwencjami używania substancji oraz tradycyjne metody edukacji np. wykład/pogadanka.
- Organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych - wtedy w większym stopniu przyczyniają się oni do rozwijania pozytywnych zachowań, niż prowadzący spoza szkoły. Szkoły, w których część kadry pedagogicznej przeszła szkolenia dla realizatorów, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności przy konstruowaniu programu wychowawczego.

PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek uczniów deklarujących doświadczenie przemocy.

- 33%

Odsetek uczniów deklarujących stosowanie przemocy.

- 37%

Odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy między uczniami.

- 65%

Odsetek uczniów stwierdzających, że w ich domu członkowie rodziny stosują wobec nich przemoc.

- 2%

Odsetek uczniów deklarujących doznanie cyberprzemocy.

- 37%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemoc kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek uczniów ze szkół znajdujących się na terenie Miasta – zadeklarował to co trzeci respondent.
- Warte uwagi jest to, że do stosowania przemocy również przyznała się znaczna część uczniów. Na pytanie „czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby” twierdzącej odpowiedzi udzieliło 37% respondentów.

- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy okazała się przemoc psychiczna – wskazało na nią 70% ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy*). Doświadczenie przemocy fizycznej zadeklarowała ponad połowa badanych (56%), zaniedbania doświadczyło 7% uczniów, natomiast przemocy seksualnej 12% (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy*).
- Z uzyskanych danych wynika również, że wśród uczniów stosujących przemoc, zdecydowanie dominują osoby stosujące przemoc psychiczną (62% *spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*) oraz fizyczną (62% *spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*).

Przemoc rówieśnicza

- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowego wynika, że większość respondentów doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły (56% *spośród tych, którzy zadeklarowali doświadczenie przemocy*). Znaczna ilość odpowiedzi padła również na znajomych (35%) oraz rodzeństwo (29%).
- Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o stosowanie przemocy – większość ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*), stosowała ją wobec swoich rówieśników (67%).
- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole dostrzega ją ponad połowa uczniów (65%), przy czym 15% uważa, że dochodzi do niej często, 26% – czasami, a 24% – rzadko.

Przemoc domowa

- Wśród uczniów biorących udział w badaniu byli również tacy, którzy zadeklarowali doznanie przemocy ze strony mamy lub taty, jest to łącznie 23% (*spośród osób, które doznały przemocy*).
- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 2% domów respondentów – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje przemocy bezpośrednio w swoim domu.

Cyberprzemoc

- Z przeprowadzonego wśród uczniów z miasta Piły badania, wyłania się obraz znacznej części respondentów deklarujących doświadczenie cyberprzemocy. Doznanie tego typu problemu zadeklarował co trzeci uczeń (37%).

- Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy okazało się wyzywanie (29%), natomiast na drugim miejscu pod tym względem znalazło się ośmieszanie/poniżanie (17%).
- Do stosowania cyberprzemocy przyznało się 21% badanych, spośród których najczęściej stosowanym rodzajem cyberprzemocy było wyzywanie (18%).

WNIOSKI

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy występuje na wysokim poziomie i domaga się podjęcia działań profilaktycznych – znaczna część uczniów zadeklarowała bowiem doświadczenie przemocy ze strony kolegów ze szkoły, stosowanie jej wobec rówieśników, doznanie cyberprzemocy oraz występowanie w swojej szkole przemocy. Niepokojący jest także odsetek uczniów wobec których przemoc stosowali rodzice.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); burza mózgów

(stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).

- Przekazanie uczniom ulotek bądź plakatów dotyczących hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.
- Wprowadzenie na terenie szkoły jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Skuteczne zapobieganie działaniom przemocowym jest możliwe tylko wtedy, gdy w szkole funkcjonuje czytelny system norm współżycia społecznego i jasny system konsekwencji w przypadku złamania zasad. Ważne, aby zasady te odnosiły się do traktowania innych w społeczności szkolnej i powstały w wyniku pracy zespołowej uczniów, przy współudziale nauczycieli. Zasady te muszą być konsekwentnie egzekwowane.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmocnienie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądaných działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doznających przemocy), trening atrybucji (ćwiczenia w wyjaśnianiu przyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia drugiej osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Realizacja programu rekomendowanego „Archipelag Skarbów”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomentowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.

„Warto podkreślić, iż wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku.

- Realizacja zajęć integracyjnych w klasach mających na celu budowanie konstruktywnego środowiska wychowawczego, wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami, tworzenie związków opartych na partnerstwie, dobrych relacjach i wzajemnym wsparciu.
- Wprowadzenie programów rówieśniczych jako pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy, czy rówieśniczy mediatorzy. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły. Program polega na organizowaniu grupy szkolnych liderów/pomocników, którzy pomagają rówieśnikom w różnych obszarach ich funkcjonowania.
- Przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.
- Opracowanie procedur reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy oraz podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.
- Wspieranie personelu medycznego w profilaktyce i zgłaszaniu przypadków krzywdzenia dzieci. Istotne w tym zakresie będzie zapewnienie wsparcia merytorycznego oraz inwestowanie w profilaktykę w celu wzmacniania personelu medycznego w tym zakresie.
- W załączniku nr 1 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia*

przemocy w rodzinie wobec dziecka, który zawiera informacje przydatne w diagnozie czy dane dziecko doświadcza przemocy oraz w jaki sposób należy w takim przypadku postępować. Kwestionariusz i algorytm zaleca się rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi (np. wśród pracowników świetlic środowiskowych). Można go pobrać bezpośrednio ze strony <https://www.niebieskalinia.pl/>.

PROFILAKTYKA

Odsetek uczniów, którzy nie brali udziału w zajęciach profilaktycznych.

- 23%

Odsetek uczniów, którzy stwierdzili, że zajęcia profilaktyczne nie wniosły nic nowego i były nieciekawe.

- 14%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia o zajęciach profilaktycznych

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że 23% uczniów nie brało udziału w zajęciach profilaktycznych, natomiast 14% ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego.
- Dla większości respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, natomiast najmniej ciekawe spektakle lub musicale profilaktyczne.
- Warto zauważyć fakt, że na pytanie dotyczące zajęć pozaszkolnych, w których uczniowie chcieliby wziąć udział aż 45% z nich odpowiedziało, że nie wie co chciałoby robić.

WNIOSKI

Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić, że część uczniów z miasta Piły ocenia zajęcia profilaktyczne jako mało ciekawe i niewnoszące nic nowego, natomiast blisko co czwarty odpowiedział, że nie brał udziału w takich zajęciach. Zaznaczyć należy również to, że uczniowie nie wiedzą w jakich zajęciach pozaszkolnych chcieliby wziąć udział - wskazał na to blisko co drugi uczeń.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.

Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Odsetek uczniów, którzy grali w gry za pieniądze.

- 48%

Odsetek uczniów grających w gry na pieniądze częściej niż 11 razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 8%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala grania w gry za pieniądze

- Badanie ankietowe pokazało, że bezpośredni kontakt z grami na pieniądze miał blisko co drugi uczeń z miasta Piły.
- Zdecydowana większość uczniów grała w nie w ciągu ostatnich 12 miesięcy do 5 razy (36%), natomiast częściej niż 11 razy grało w nie 8% uczniów (*spośród tych, którzy kiedykolwiek grali w gry za pieniądze*).

Doświadczenia związane z graniem w gry za pieniądze

- Poważnych problemów w związku z graniem w gry za pieniądze doświadczyło 4% uczniów, w tym problemów finansowych (3%), poważnych problemów w szkole (2%) oraz problemów rodzinnych (1%).

WNIOSKI

Badania wykazały, że w gry za pieniądze z nadmierną częstotliwością gra 8% uczniów, w związku z czym możemy stwierdzić, iż problem ten jest widoczny u małej części uczniów. Warto podjąć jednak działania profilaktyczne w tym zakresie, gdyż bezpośredni kontakt z grami za pieniądze miał co drugi uczeń w Mieście.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Działaniami profilaktycznymi należy objąć te miejsca, gdzie istnieje możliwość grania w gry za pieniądze czy też podejmowania zakładów, bowiem osoby do 18. roku życia obowiązuje zakaz wstępu do salonów gier oraz punktów na przyjmowanie zakładów wzajemnych. Młodzi ludzie przed osiągnięciem pełnoletności nie mogą również uczestniczyć w grach losowych, poza loteriami fantowymi i promocyjnymi. Należy umieścić informacje o zakazie dotyczącym osób niepełnoletnich w widocznym miejscu na maszynach do gry i innych miejscach (np. zakłady bukmacherskie). Osoby pracujące w takich miejscach powinny zostać przeszkolone.
- Zastosowanie strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie dzieciom wiadomości na temat negatywnych konsekwencji grania w gry za pieniądze. Zajęcia takie mogą się odbywać np. w ramach godziny wychowawczej.
- Warto zwrócić uwagę rodzicom na występowanie tego problemu i konsekwencje jakie może za sobą nieść. Wskazane jest podejmowanie rozmów z dzieckiem na temat podejmowania hazardu w młodym wieku, a także uważne przyglądanie się symptomom wskazującym na to, że dziecko podejmuje się tego typu zachowań. Wśród rodziców można rozpowszechnić pytania, na które warto szukać odpowiedzi podczas rozmowy z dzieckiem:
 - czy dziecko czuje potrzebę grania i myśli o nim, nawet jeżeli nie gra?
 - czy wydaje na nie coraz więcej pieniędzy?
 - czy czuje czasami taką silną potrzebę, żeby zdobyć pieniądze, że nawet myśli że mogłoby ukraść?
 - czy granie staje się na tyle ważne, że inne sprawy, w tym szkoła traci na znaczeniu?
 - czy czuje, że grając zaczyna czuć przyjemny dreszczyk emocji i ma potrzebę powtarzania tego doświadczenia?
 - czy zdarza dziecku przeznaczyć pieniądze np. na przejazdy na granie?Odpowiedź twierdząca na którekolwiek z powyższych pytań powinna wzbudzić czujność.
- Przed podejmowaniem się grania w gry hazardowe przez dzieci i młodzież oraz przed jego negatywnymi konsekwencjami może uchronić właściwa komunikacja na linii rodzic-dziecko. Wśród rodziców można rozpowszechnić ulotki, które uświadomią rodzicom wagę pozostawania w bliskiej relacji i kontakcie z dzieckiem.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol.

- 86%

Odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol z dużą częstotliwością (kilka razy w tygodniu lub codziennie).

- 13%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy wykonywali obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu (*spośród osób pijących alkohol*).

- 8%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy prowadzili pojazd pod wpływem alkoholu (*spośród osób pijących alkohol*).

- 9%

Odsetek dorosłych mieszkańców twierdzących, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 7%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców miasta Piły, tj. 86%. Wśród nich, co czwarta osoba sięga po niego kilka razy w miesiącu lub kilka razy w roku.

- Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 13% mieszkańców Miasta.

Wykonywanie obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że część mieszkańców Miasta wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu. Do takiego zachowania przyznało się 8% respondentów, przy czym 2% zadeklarowało, iż sytuacje takie miały miejsce często.

Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu

- Do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się 9% respondentów, wśród których 1% badanych zadeklarował, że taka sytuacja ma miejsce często.
- Niepokojące jest również to, że co czwarty ankietowany był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu (28%), co może wskazywać na występowanie na terenie Miasta problemów w tym zakresie.

Spożywanie alkoholu w ciąży

- Badania wykazały, że 7% respondentów nie ma wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka.
- Warto zwrócić uwagę na to, że świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy było aż 45% badanych.

Opinia na temat alkoholu

- Wyniki uzyskane w badaniu dorosłych mieszkańców pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia jednoznacznie wskazują na to, że część respondentów nie ma na ten temat świadomości – 14% badanych uznało, że jest on w małym stopniu szkodliwy, a 2% uważa go za nieszkodliwy.

WNIOSKI

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców miasta Piły występuje w znacznym natężeniu – spożywanie alkoholu zadeklarowało większość respondentów, natomiast znaczna część spośród nich, sięga po niego codziennie lub kilka razy w tygodniu. Badanie wykazało występujący na terenie Miasta problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Niepokojący jest również odsetek osób będących świadkami sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu oraz uważających alkohol za mało szkodliwy dla zdrowia.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Miasta plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. Ośrodka Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, Komisariacie Policji, parafii, punkcie konsultacyjnym, szkołach itp. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców Miasta, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).

- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie różnych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Ważnym aspektem jest przy tym finansowanie szkoleń dla personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek) w zakresie WRKI oraz zaopatrzenie personelu POZ w materiały do wykonywania badań przesiewowych, materiały dla pacjentów (brozury, ulotki), książki i materiały na temat problemów alkoholowych oraz listy teleadresowej do placówek leczenia uzależnienia.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Implikacje prawne zawarte są w *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* z dnia 26 października 1982 r., gdzie art. 17 ust.1 mówi: kierownik zakładu pracy lub osoba przez niego upoważniona mają obowiązek niedopuszczenia do pracy pracownika, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stanął się on w pracy w stanie po spożyciu alkoholu albo spożył alkohol w trakcie pracy. Okoliczności stanowiące podstawę decyzji powinny być podane pracownikowi do wiadomości. Ustawodawca określa również, kto przeprowadza kontrolę stanu trzeźwości, art. 17 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy: Na żądanie kierownika zakładu pracy, osoby przez niego upoważnionej, a także na żądanie pracownika, o którym mowa w ust. 1, badanie stanu trzeźwości pracownika przeprowadza uprawniony organ

powołany do ochrony porządku publicznego. Zabiegu pobrania krwi dokonuje fachowy pracownik służby zdrowia. Do badania stanu trzeźwości stosuje się przepisy, wydane na podstawie art. 47 ust. 2.

- Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Organizowanie szkoleń dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.
- Włączenie się w następującą kampanię edukacyjną i realizację jej założeń na szczeblu lokalnym: *Ciąża bez alkoholu* uświadamia szkodliwy i nieodwracalny wpływ alkoholu na prawidłowy rozwój dziecka w życiu płodowym. Realizowane w ramach projektu działania edukacyjne uwrażliwiają na zakres szkód związanych z piciem alkoholu przez kobiety w okresie ciąży i karmienia piersią. Kampania dostarcza również rzetelnej wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych w okresie ciąży.
- Dostarczanie wiedzy lekarzom, psychologom, pedagogom oraz wszystkim osobom, które zajmują się pomocą dzieciom z FASD oraz ich rodzinom.
- Zwiększenie dostępności do pomocy dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodziców i opiekunów.
- Współpraca z instytucjami w zakresie tworzenia systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Realizowanie domowych wizyt u kobiet w ciąży lub u młodych matek z grupy ryzyka np. przez przeszkoloną pielęgniarkę lub pracownika socjalnego, których celem jest wspieranie i edukacja matek w zakresie potrzeb dziecka oraz pomoc i konsultacje w sprawach zdrowia, zatrudnienia, sytuacji mieszkaniowej i prawnej.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców palących papierosy codziennie.

- 18%

Odsetek dorosłych mieszkańców palących e-papierosy codziennie.

- 4%

Odsetek dorosłych mieszkańców, wypalających dziennie powyżej 16 sztuk papierosów.

- 24%

Odsetek dorosłych mieszkańców, oceniających papierosy jako mało szkodliwe.

- 5%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających e-papierosy jako mało szkodliwe lub nieszkodliwe.

- 6%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala palenia papierosów i e-papierosów

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że codziennie papierosy pali blisko co piąty dorosły mieszkaniec miasta Piły (18%).
- Co trzeci palący mieszkaniec nigdy nie próbował zerwać z nałogiem.
- Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Miasta mniej popularne, niż tradycyjne papierosy – codziennie sięga po nie 4% ankietowanych.

Opinia na temat palenia papierosów i e-papierosów

- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że większość respondentów zdaje sobie sprawę ze szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów dla zdrowia. Tylko 6% uważa papierosy za nieszkodliwe, natomiast w przypadku e-papierosów jest to 5%.

WNIOSKI

Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problem palenia papierosów nie występuje w znacznym natężeniu wśród dorosłych mieszkańców miasta Piły. Mieszkańcy palą małe ilości papierosów, a większość palących zdaje sobie sprawę z ich szkodliwości. Niepokojące jest to, że co trzeci palący mieszkaniec Miasta nigdy nie próbował zerwać z nałogiem.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy sięgnęli po narkotyki lub dopalacze.

- 7%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy sięgnęli po narkotyki lub dopalacze więcej niż jednokrotnie.

- 5%

Odsetek dorosłych mieszkańców, oceniających dopalacze jako mało szkodliwe.

- 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających narkotyki jako mało szkodliwe.

- 3%

Odsetek dorosłych mieszkańców znających miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.

- 17%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy

- Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 7% respondentów, w tym 2% zażywało je jednokrotnie, 3% - kilka razy w roku, 1% - kilka razy w miesiącu, natomiast kolejny 1% - kilka razy w tygodniu.

Rodzaje zażywanych substancji

- Wyniki badania ankietowego pokazały, iż najpowszechniejszą wśród respondentów substancją psychoaktywną jest marihuana. W dalszej kolejności pod względem wskazań znalazła się amfetamina oraz środki nasenne.

Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym

- Na znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał stosunkowo znaczny odsetek respondentów – co szósty ankietowany. Przeważająca część spośród tych osób wskazała na osiedle oraz dyskotekę.

Opinia na temat narkotyków i dopalaczy

- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że większość mieszkańców zdaje sobie sprawę ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia.

WNIOSKI

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki związane z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców miasta Piły można stwierdzić, że problem ten występuje, ale nie w dużym natężeniu. Niepokojące jest to, że część mieszkańców zażywa je kilka razy w tygodniu oraz kilka razy w miesiącu, a co szósty zna miejsca w swojej miejscowości, gdzie może kupić takie substancje.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.

- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościół, szpitale, przychodnie itp.

PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie przemocy.

- 9%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących stosowanie przemocy.

- 9%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej.

- 22%

Odsetek dorosłych mieszkańców stwierdzających, że w ich domu występuje problem przemocy.

- 4%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających pozytywnie stosowania kar fizycznych wobec dzieci lub wykazujących w tym temacie brak wiedzy.

- 26%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem przemocy w rodzinie badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 4% mieszkańców Miasta – stwierdzili oni, że w ich domu występuje przemoc.
- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu zadeklarował stosunkowo wysoki odsetek badanych – co piąty respondent, tj. 22%.
- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problemu przemocy doświadczyła i stosowała mała część dorosłych mieszkańców. Przemocy doznało i stosowało 9% respondentów.
- Z zebranych danych wynika, iż mieszkańcy najczęściej doświadczali przemocy psychicznej (74% spośród tych, którzy doświadczyli przemocy). Na drugim miejscu pod tym względem znalazło się zaniedbanie (41%).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że mieszkańcy najczęściej doświadczali przemocy ze strony partnera/partnerki (38% spośród tych, którzy doświadczyli przemocy).

Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci

- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że 16% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie, a 10% odnosi się do niej pozytywnie.
- Z zebranych danych wynika, że przemoc wśród dorosłych mieszkańców najczęściej była stosowana wobec dziecka/dzieci (32% spośród osób stosujących przemoc).

WNIOSKI

Analizując uzyskane w tym obszarze wyniki badań można stwierdzić, że problem związany z przemocą występuje na stosunkowo wysokim poziomie. Niepokojące jest to, że blisko co piąty dorosły mieszkaniec Miasta zna w swoim otoczeniu kogoś kto doświadcza przemocy domowej. Alarmujące jest również to, że część badanych uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą lub wykazało w tym temacie brak wiedzy. Warto również zwrócić uwagę na to, że mieszkańcy najczęściej stosowali przemoc wobec dzieci.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się, aby podczas warsztatów mieszkańcy uczeni byli w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy.
- Prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów. Badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy. W załączniku nr 2 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.

- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- Rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie www.niebieskalinia.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 3, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl lub pod numerem tel. 22 824-25-01.
- Zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.
- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.

„Rekomenduje się również, aby gminy zadbały o to, aby profesjonaliści pracujący z członkami rodzin z problemem przemocy posiadali certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nadany przez dyrektora PARPA, który można otrzymać w ramach Programu potwierdzania kwalifikacji osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku.

- Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod

wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.

PROFILAKTYKA

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających zaangażowanie władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców niedostatecznie.

- 28%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących brak wiedzy na temat miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemu przemocy lub uzależnienia.

- 9%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących zwrócenie się o pomoc w razie problemów do Ośrodka Pomocy Społecznej.

- 23%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących brak wiedzy w zakresie szukania pomocy w przypadku problemu uzależnień lub przemocy.

- 19%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia na temat działań podejmowanych przez Miasto

- Z uzyskanych danych wynika, że część mieszkańców nie ma wiedzy na temat stopnia zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców (12%), natomiast większość ocenia je niedostatecznie.
- Warto podkreślić, że co trzeci badany nie wie, jakie działania podejmuje Miasto, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (37%) lub jest zdania, że nie podejmuje takich działań w ogóle (30%).

Znajomość miejsc, do których można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemów

- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo niski odsetek respondentów deklarujących brak wiedzy odnośnie miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemów – przyznało to 9% respondentów.
- Z uzyskanych danych wynika, że najczęściej mieszkańcy w razie problemów uzależnień lub przemocy w rodzinie udaliby się do policji lub psychologa.
- Warto podkreślić, że blisko co piąty mieszkaniec Miasta nie wie, gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy.

WNIOSKI

Odpowiedzi respondentów pokazują, że mieszkańcy Miasta w większości oceniają zaangażowanie władz lokalnych negatywnie. Pozytywne jest to, że znaczna część badanych zwróciłaby się do Policji w przypadku problemów uzależnień oraz przemocy, natomiast na Ośrodek Pomocy Społecznej wskazał blisko co czwarty mieszkaniec Miasta.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Włączanie i angażowanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Włączanie w działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów (osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów).

- Prenumeratę lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
- Interaktywne komunikowanie się ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Stałe rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnej gazecie, czy też na stronie internetowej Miasta.

PROBLEM HAZARDOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców obstawiających gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 15%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie problemów w związku z graniem w gry na pieniądze.

- 5%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala grania w gry za pieniądze

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z grami za pieniądze miało 15% mieszkańców.
- Respondenci podejmowali się grania w gry hazardowe stosunkowo rzadko – w ciągu ostatnich 12 miesięcy 8% grało 1-5 razy, 4% - 6-10 razy, 1% - 11-20 razy, natomiast 2% - częściej niż 20 razy.

Problemy związane z graniem w gry za pieniądze

- Przeprowadzone badanie wskazuje na to, iż 5% mieszkańców grających w gry za pieniądze (2 osoby), doświadczyło problemów w związku z uprawianiem hazardu.

WNIOSKI

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że problem grania w gry hazardowe wśród dorosłych mieszkańców Miasta przybiera niewielkie rozmiary. Większość badanych grało w nie do 5 razy i nie doświadczyło żadnych problemów z tym związanych.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Wprowadzenie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym. Działania z zakresu profilaktyki hazardu powinny obejmować szerokie grupy mieszkańców: dzieci i młodzież (w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych) oraz dorosłych mieszkańców.
- Stałe monitorowanie nasilenia zjawiska z uwzględnieniem powtórzenia badań pod kątem występowania problemu hazardowego w przyszłości.
- Rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje. Pomocne mogą okazać się broszury/ulotki i plakaty informujące o negatywnych skutkach regularnego grania w gry hazardowe oraz wskazujące możliwe formy pomocy wyjścia z nałogu.
- Warto przekazać mieszkańcom informację, że na stronie <http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/poradnia-online/> mogą uzyskać pomoc w przypadku doświadczenia problemów z graniem w gry hazardowe. Ekspertami udzielającymi porad są osoby z wieloletnim doświadczeniem w obszarze profilaktyki i terapii uzależnień. Pytanie można przesłać drogą elektroniczną. Rozpowszechniony może zostać również numer na Telefon Zaufania - 801 889 880.

RYNEK PRACY

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających znalezienie pracy jako trudne i bardzo trudne.

- 62%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących trudności w znalezieniu pracy.

- 37%

Odsetek dorosłych mieszkańców korzystających z aktywizacji zawodowej.

- 25%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia na temat rynku pracy w Mieście

- Z uzyskanych danych wynika, że duża część mieszkańców uważa, że znalezienie pracy na terenie Miasta jest trudne lub bardzo trudne (62%), natomiast tylko 21% jest zdania, że jest to łatwe lub bardzo łatwe.
- Warto podkreślić, że co trzeci badany negatywnie ocenia swoje szanse na rynku pracy (37%) lub było mu trudno odpowiedzieć na to pytanie (38%).
- Aktywizacja zawodowa nie jest popularna wśród mieszkańców miasta Piły – tylko co czwarty z niej korzystał.
- Zdaniem mieszkańców w największym stopniu powinno zwiększyć się liczbę kursów zawodowych (55%), szkoleń (44%) oraz staży/praktyk (33%).

WNIOSKI

Odpowiedzi respondentów pokazują, że mieszkańcy miasta Piły w większości oceniają rynek pracy negatywnie. Co trzeci badany negatywnie ocenia swoje szanse na rynku pracy, natomiast z aktywizacji zawodowej korzystał tylko co czwarty badany. Mieszkańcy opowiedzieli się głównie za zwiększeniem ilości kursów zawodowych oraz szkoleń.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zwrócenie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, w zakresie informowania o różnych formach aktywizacji zawodowej na rynku pracy.
- Rekomenduje się także szkolenia kadry pracującej w instytucjach szkolnych w celu podnoszenia ich kwalifikacji i umiejętności w zakresie nauczania przedmiotów związanych z zagadnieniem przedsiębiorczości.
- Informowanie na temat realizowanych przez Miasto działaniach mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych i Internecie.
- Zaleca się informowanie mieszkańców o nowych ofertach pracy, różnych formach aktywizacji zawodowej np. stażach, praktykach zawodowych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.
- Zaleca się wzmocnienie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz samorządem lokalnym w celu zaplanowania wdrożenia form aktywizacji zawodowej. Równocześnie rekomenduje się aplikowanie o środki unijne bądź dofinansowanie z Funduszu Pracy na rzecz szkoleń dla pracodawców, przedsiębiorców i osób bezrobotnych.

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie wykluczenia społecznego.

- 22%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających problem ubóstwa w dużej skali.

- 19%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie ubóstwa.

- 32%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy obecnie doświadczają ubóstwa.

- 6%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Poziom wykluczenia społecznego

- Z uzyskanych danych wynika, że wykluczenia społecznego doświadczył co piąty mieszkaniec Piły (23%). Najczęstszym powodem odrzucenia była niepełnosprawność oraz bezrobocie.
- W środowisku 65% mieszkańców znajdują się osoby, które doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia społecznego - najczęściej to osoby z niepełnosprawnościami, uzyskujące niskie dochody oraz osoby uzależnione.

Poziom ubóstwa

- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo wysoki odsetek respondentów deklarujących występowanie ubóstwa na terenie Miasta – 55% uważa, że występuje ono w niedużej skali, natomiast 19% - w dużej skali.
- Warto podkreślić, że 32% badanych doświadczyło w swoim życiu ubóstwa, natomiast 6% przyznało, że doznaje go na co dzień.
- Zdaniem mieszkańców najbardziej zagrożone ubóstwem są osoby starsze (66%).

WNIOSKI

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że problem wykluczenia społecznego wśród dorosłych mieszkańców Miasta przybiera duże rozmiary i należy na nie zwrócić uwagę. Problem ubóstwa również występuje w dużym natężeniu – blisko co trzeci mieszkaniec doświadczył go w swoim życiu, natomiast 6% doznaje go na co dzień.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zaleca się podjęcie działań mających na celu szeroko rozumianą integrację społeczną. Pomocne może okazać się przeprowadzenie warsztatów dla mieszkańców rozwijających zdolność empatii i rozumienia inności. W tym celu rekomenduje się skorzystać z pomocy lokalnych psychologów i psychoterapeutów. Bardzo ważne jest, aby działania profilaktyczne w tym zakresie kierowane były zarówno do osób dorosłych, jak i do najmłodszych mieszkańców Miasta. Do współpracy w zakresie warsztatów i kampanii społecznych zachęcić można jednostki kulturalne.
- Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- Na poziomie profilaktyki uniwersalnej, kierowanej do wszystkich mieszkańców Miasta, zaleca się kampanię społeczną, uświadamiającą, jak istotne jest niesienie pomocy i wsparcia emocjonalnego osobom w wieku podeszłym (ulotki, plakaty).

- Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- Pomoc osobom wykluczonym społecznie można realizować również poprzez wspieranie grup i inicjatyw społecznych oraz mobilizowanie ludzi do pomocy społecznej i sąsiedzkiej, z wykorzystaniem form wsparcia środowiskowego takich jak: kluby samopomocy, świetlice, domy sąsiedzkie pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego.
- Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.
- Eliminowanie nierówności w kształceniu, promowanie równego dostępu dla wszystkich, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób w ubóstwie.
- Umożliwienie osobom, rodzinom i ich członkom, będącym w trudnej sytuacji życiowej korzystania ze wspólnych dóbr, lokalnych usług społecznych oraz zasobów instytucjonalnych dostępnych w środowisku lokalnym.
- Integrowanie młodzieży, szczególnie ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, z lokalnym środowiskiem poprzez działania edukacyjno-integracyjne.

OSOBY STARSZE

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących wsparcie emocjonalne jako główną potrzebę osób starszych.

- 64%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających ofertę pomocy osobom starszym jako niewystarczającą lub raczej niewystarczającą.

- 62%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Potrzeby i problemy osób starszych

- Z materiału badawczego wynika, że do głównych potrzeb osób starszych mieszkańcy Piły zaliczyli wsparcie emocjonalne, doradztwo i załatwianie spraw urzędowych, a także usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne.
- Do głównych problemów osób starszych zaliczono natomiast samotność, niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego oraz ubóstwo.

Oferta pomocy osobom starszym

- Obraz jaki wyłania się z badania to niewystarczająca oferta pomocy osobom starszym w Mieście – za taką uznaje ją 62% mieszkańców, a pozytywnie oceniło ją 15% badanych.

WNIOSKI

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że większość osób negatywnie ocenia ofertę pomocy osobom starszym. Głównym problemem osób starszych zdaniem mieszkańców jest samotność, natomiast wśród potrzeb wyróżniono na pierwszym miejscu wsparcie emocjonalne.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Promowanie aktywnego spędzania wolnego czasu i zdrowego stylu życia poprzez zmianę nawyków osób starszych.
- Rozwijanie infrastruktury zdrowotnej, która będzie oferowała seniorom szybsze terminy wizyt oraz krótsze kolejki.
- Promowanie wśród seniorów różnych aktywności społecznych na rzecz Miasta.
- Tworzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, które mają na celu przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez angażowanie osób starszych

w różne inicjatywy społeczne, integrację międzypokoleniową, a także eliminację przemocy i dyskryminacji seniorów.

- Likwidowanie barier architektonicznych w pobliżu placówek ochrony zdrowia i w samych placówkach (wyposażenie ich w windy).
- Zorganizowanie cyklicznych kampanii informacyjnych dotyczących profilaktyki zdrowotnej (choroby serca, choroby stawów, zespoły otępienne).
- Prowadzenie edukacji zdrowotnej seniorów poprzez szkolenia, warsztaty, spacery połączone z aktywnością fizyczną na wolnym powietrzu.
- Stworzenie miejsc aktywności dostosowanej do osób starszych np. siłownie na wolnym powietrzu, kluby itp.
- Podniesienie jakości i zwiększenie różnorodności oferty instytucji edukacyjnych, bibliotek, ośrodków kultury, klubów seniora, organizacji pozarządowych (zajęcia językowe, komputerowe, teatralne, muzyczne, koncerty, wieczorki taneczne, spotkania autorskie, spotkania okolicznościowe, prelekcje historyczne i przyrodnicze, gry towarzyskie oraz pogadanki na temat zdrowego żywienia i promocji zdrowia).
- Dostosowanie taboru komunikacyjnego oraz przystanków do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących częste lub bardzo często spotkanie osób niepełnosprawnych na terenie Miasta.

- 40%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających stopień dostosowania infrastruktury technicznej Miasta do osób niepełnosprawnych jako niewielki.

- 31%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Częstotliwość spotykania osób niepełnosprawnych

- Z uzyskanych danych wynika, że osoby niepełnosprawne na terenie Miasta często lub bardzo często spotyka 40% mieszkańców, a najwięcej, bo 45% - czasami.

Stopień dostosowania infrastruktury technicznej do osób niepełnosprawnych

- Obraz jaki wyłania się z badania to średni stopień dostosowania infrastruktury technicznej do osób niepełnosprawnych – taką odpowiedź przyznało 49% mieszkańców, natomiast blisko co trzeci badany jest zdania, że jest ona dostosowana w niewielkim stopniu.

Najczęstsze problemy osób niepełnosprawnych

- Z materiału badawczego wynika, że najczęstszymi problemami osób niepełnosprawnych są bariery architektoniczne, długi okres oczekiwania na rehabilitację oraz brak odpowiednich ofert pracy.

WNIOSKI

Odpowiedzi respondentów pokazują, że mieszkańcy Miasta w większości oceniają stopień dostosowania infrastruktury technicznej jako średni. Niepokojące jest to, że blisko co trzeci badany uważa, że jest ona przystosowana w niewielkim stopniu.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Osoby niepełnosprawne narażone są na większe ryzyko wykluczenia. Powinno się im zapewnić równy dostęp do opieki zdrowotnej, rehabilitacji, edukacji, zatrudnienia i integracji społecznej poprzez dostęp do środków transportu, obiektów budowlanych, informacji i komunikacji oraz udział w życiu publicznym i kulturalnym.
- Rekomenduje się aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami, a więc kursy zawodowe, czy też szkolenia z zakresu ich możliwości i potencjału na obecnym rynku pracy.
- Korzystne mogą okazać się także szkolenia skierowane do potencjalnych pracodawców pod kątem korzyści płynących z zatrudnienia osób z niepełnosprawnością.
- Zaleca się kontakt i wykorzystanie możliwości oferowanych przez PFRON (Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych) oraz rozmieszczenie wiadomości na temat działalności funduszu w łatwo dostępnych miejscach Miasta.
- Dążenie do zwiększenia dostępności budynków użyteczności publicznej, przestrzeni publicznej i transportu.
- Edukacja otoczenia, w szczególności w zakresie potrzeby budowania społeczeństwa bez barier, uniwersalnego projektowania. Edukacja ta powinna mieć jak najszerszy zakres i dotyczyć potrzeby budowania społeczeństwa bez barier i sposobów, jakimi różnego typu bariery mogą być niwelowane.
- Zwiększenie kompetencji cyfrowych osób z niepełnosprawnościami i dostępu do sprzętu komputerowego.

WSPARCIE RODZINY

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących potrzebę stworzenia publicznego żłobka/klubu dziecięcego.

- 52%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających działania Miasta w zakresie organizacji zagospodarowania czasu wolnego jej mieszkańców jako niedostateczne.

- 37%

Odsetek dorosłych mieszkańców uznających długi okres oczekiwania na wizytę jako główną trudność przy korzystaniu z usług zdrowotnych.

- 79%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy czują potrzebę prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców.

- 59%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Potrzeba poszerzenia lub uruchomienia oferty instytucji

- Z materiału badawczego wynika, że zdaniem ponad połowy mieszkańców na terenie miasta Piły istnieje potrzeba stworzenia publicznego żłobka/klubu dziecięcego (52%), natomiast co trzeci badany uważa, że należy utworzyć Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych.
- Z badań wynika, że w Mieście powinien być zwiększony dostęp do profilaktyki dzieci i młodzieży szkolnej, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców

- Obraz jaki wyłania się z badania to niska ocena działań Miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców. Aż 37% ocenia je jako niedostateczne, natomiast 42% jako dostateczne.

Działania, które poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo

- Z materiału badawczego wynika, że głównymi działaniami, które poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo jest edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, pomoc asystenta rodziny lub rodziny wspierającej oraz profilaktyka i terapia w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie.
- Według odpowiedzi ankietowanych w Mieście jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców (59%), natomiast tylko 11% nie czuje takiej potrzeby.

Trudności przy korzystaniu z usług zdrowotnych

- Z przeprowadzonych badań społecznych wynika, że głównymi trudnościami przy korzystaniu z usług zdrowotnych na terenie miasta Piły jest długi okres oczekiwania na wizytę, długi okres oczekiwania na zabiegi i badania oraz brak specjalistów z niektórych dziedzin.

WNIOSKI

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że mieszkańcy nie oceniają przychylnie działań w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców. Pozytywny jest fakt, że mieszkańcy wyrażają chęć na prowadzenie zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze oraz uważają, że należy poszerzyć ofertę instytucji np. o żłobek/klub dziecięcy, czy o Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych. Mieszkańcy znajdują także wiele trudności związanych z korzystaniem z usług zdrowotnych na terenie Miasta.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Organizowanie różnego rodzaju działań na rzecz integracji rodziny oraz zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży, dorosłych mieszkańców oraz seniorów.
- Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.
- Zorganizowanie warsztatów, zajęć wspomagających umiejętności i kompetencje wychowawcze rodziców.
- Rozpowszechnienie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
- Poszerzanie oferty instytucji na terenie Miasta np. o publiczny żłobek/klub dziecięcy, przedszkole publiczne, dzienny dom seniora.
- Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.

PRACOWNICY INSTYTUCJI

NAJWIĘKSZE PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD RODZIN

Problemy społeczne wśród rodzin z miasta Piły

- Analizując uzyskane odpowiedzi pracowników instytucjonalnych widzimy, że głównymi zauważalnymi problemami wśród rodzin są: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, rozpad więzi rodzinnych, przemoc w rodzinie, uzależnienia od alkoholu oraz brak wsparcia dla rodzin.
- Wśród innych problemów wyróżniono ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność oraz choroby.

Działania poprawiające sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że w opinii respondentów sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo poprawiłaby organizacja zajęć i warsztatów kompetencji wychowawczych rodziców, a także zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego.
- Respondenci zaznaczyli również fakt, że należy zagospodarować czas wolny dzieciom, aby był on bardziej atrakcyjny. W opinii badanych bardzo ważna jest współpraca wszystkich instytucji pomocowych w Mieście oraz działania profilaktyczne dotyczące uzależnień, a także przemocy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rekomenduje się organizację zajęć i warsztatów wzmacniających kompetencje wychowawcze rodziców. Celem zajęć jest wspieranie rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi, nauka umiejętności porozumiewania się, podnoszenie kompetencji wychowawczych oraz nauka dialogu i kształtowanie więzi opartych na wzajemnym zaufaniu. Korzyści płynące z zajęć dla rodziców to m.in. poprawa relacji z dzieckiem, budowanie więzi między rodzicami i dziećmi, umiejętność nazywania i rozpoznawania emocji, nauka umiejętnego stawiania granic w relacjach z dziećmi, a także modyfikowanie niepożądanych zachowań dziecka.
- Aby zminimalizować skutki negatywnych oddziaływań na rodzinę oraz przeciwdziałać wszelkim dysfunkcjom i problemom wynikającym z przemian

społecznych należy podjąć działania zmierzające do zwiększenia dostępności specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.

- Niezbędnym elementem w systemie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego jest przepływ informacji między wszystkimi podmiotami biorącymi udział w procesie poradnictwa. Kompleksowa pomoc rodzinie może być zapewniona tylko dzięki współpracy wszystkich instytucji.
- Rozpowszechnienie informacji wśród potencjalnych klientów oraz wśród instytucji o możliwości uzyskania pomocy.
- Udzielanie pomocy z zakresu diagnozy, poradnictwa, konsultacji, terapii indywidualnej, grupowej, prowadzenie warsztatów edukacyjnych i innych.
- Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.

NAJWIĘKSZE PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

Problemy społeczne wśród dzieci i młodzieży z miasta Piły

- Wyniki uzyskane w badaniu pracowników instytucji pod kątem problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży jednoznacznie wskazują na to, że zagospodarowanie ich czasu wolnego, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, brak zainteresowania ze strony rodziców, a co za tym idzie sięganie po substancje psychoaktywne oraz nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych są najczęstszymi wymienianymi problemami.
- Odpowiedzi respondentów wskazały również na to, że przez okres pandemii i trwania *lockdownu* utrudnione było korzystanie z pomocy psychologów dziecięcych oraz innych specjalistów.
- Wśród pozostałych problemów dzieci i młodzieży wyróżniono osamotnienie dzieci, izolację rówieśniczą oraz przemoc w rodzinie.

Przyczyny negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży

- Przyczyną negatywnych zjawisk wśród dzieci i młodzieży zdaniem respondentów jest głównie przekazywanie niekorzystnych wzorców przez rodziców, rówieśników oraz osoby z otoczenia dziecka.

- Analizując odpowiedzi pracowników instytucjonalnych z miasta Piły można stwierdzić, że przyczynami jest także sytuacja finansowa rodziny, brak kompetencji rodziców oraz poświęcanie dziecku zbyt małej ilości czasu.

Działania odpowiadające na problemy dzieci i młodzieży

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży z miasta Piły byłoby utworzenie miejsc, czy instytucji, które zajmowałyby się organizacją czasu wolnego.
- Niektórzy respondenci zwrócili uwagę na to, że oferta dla dzieci jest bardzo bogata, lecz zajęcia są często płatne, a zwłaszcza w przypadkach jeśli są one atrakcyjne.
- Wśród dalszych działań wymieniano zwiększenie dostępu do placówek specjalistycznych np. psychologów, czy psychiatrów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zaleca się tworzenie atrakcyjnych, ciekawych miejsc i instytucji dla dzieci, które zapewnią im organizację czasu wolnego w przystępnych cenach.
- Zwiększenie dostępu do specjalistycznych placówek dla dzieci np. psychiatrów, psychologów.
- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

„[...] placówki wsparcia dziennego stanowią skuteczny instrument wspierania rodzin, szczególnie tych, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; placówki świadczą pomoc adekwatną do potrzeb dzieci. Mimo skromnych warunków, w jakich funkcjonują, realizują prawidłowo swoje zadania, a ich praca przynosi wymierne pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dziecka, postępów w nauce oraz kształtowania relacji społecznych, opartych na wzajemnej pomocy. Pozytywne efekty pracy z dziećmi w placówkach potwierdzili zgodnie rodzice, nauczyciele, jak i same dzieci”

Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE

Skala zjawiska przemocy

- Analiza wyników przeprowadzonego badania pod kątem przemocy w rodzinie pozwala stwierdzić, iż problem ten zdaniem pracowników instytucjonalnych uległ zwiększeniu. Wpływ na to ma zwiększenie świadomości mieszkańców, którzy nie obawiają się zgłosić problemu do odpowiedniej instytucji. Na wzrost przypadków przemocy w rodzinie w opinii badanych miał wpływ również okres pandemii i zamknięcia w domach.

Podejmowane działania

- Zdaniem respondentów miasto Piła działa bardzo prężnie w kierunku rozwiązywania problemu przemocy. Prowadzone są programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy, spotkania grup wsparcia, kampanie społeczne, terapie oraz programy profilaktyczne. Ponadto w szkołach prowadzone są pogadanki oraz dystrybuowane są ulotki, broszury, plakaty. Na terenie Piły znajduje się Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, w którym mogą uzyskać wsparcie osoby doznające przemocy.
- Działania w sferze przeciwdziałania przemocy podejmuje także Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Najskuteczniejsze działania wobec ofiar przemocy w rodzinie

- W opinii badanych pracowników najskuteczniejszymi działaniami wobec ofiar przemocy w rodzinie są: organizowanie zajęć profilaktycznych oraz psychologiczno-kompensacyjnych, zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, psychologicznego, psychoterapii, tworzenie kolejnych placówek dla ofiar przemocy, izolowanie sprawców przemocy, uświadamianie, czym jest przemoc i gdzie można zgłosić się po pomoc.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez wspieranie osób i rodzin doświadczających przemocy oraz zagrożonych przemocą.

- Organizowanie zajęć profilaktycznych, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy.
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE

Skala problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży

- Z przeprowadzonego badania wynika, że problem zażywania narkotyków wśród dzieci i młodzieży nie występuje lub są to pojedyncze przypadki. W opinii respondentów dzieci sięgają coraz częściej po alkohol, papierosy, czy e-papierosy.

Skala problemu uzależnień wśród dorosłych mieszkańców

- Zdaniem respondentów problem uzależnień wśród dorosłych mieszkańców podobnie, jak w przypadku młodzieży uległ zwiększeniu. Zaznaczano, że problem ten nie dotyczy tylko rodzin z dysfunkcjami, ale również wykształconych środowisk.

Działania prowadzone przez Miasto

- W opinii respondentów Miasto prężnie działa w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Prowadzone są liczne programy profilaktyczne, kampanie profilaktyczne, rozmowy motywująco-wspierające, dystrybuowane są materiały

informacyjno-edukacyjne, działają kluby samopomocowe, grupy AA, a także prowadzona jest terapia uzależnień. Piła posiada Punkt Konsultacyjny, w którym udzielana jest pomoc osobom uzależnionym i im rodzinom.

- Zdaniem pracowników negatywny wpływ na środowisko miała likwidacja izby wytrzeźwień oraz ogrzewalni dla bezdomnych.

Działania, które powinny zostać podjęte

- Odpowiedzi respondentów pokazują, że w Pile należy poszerzyć ofertę psychologów i psychiatrów dziecięcych, a także utworzyć ośrodki leczenia uzależnień. Badani opowiadali się za poszerzeniem wsparcia specjalistycznego dla osób uzależnionych, rozwojem grup samopomocowych, zmniejszeniem ilości punktów sprzedaży, kierowaniem większej ilości działań do dzieci i młodzieży oraz nauczycieli. Zdaniem respondentów należałoby również rozpropagować informacje na temat Punktów Konsultacyjnych, aby mieszkańcy wiedzieli, gdzie udać się po pomoc i się nie bali z niej korzystać.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.
- Zorganizowanie warsztatów/zajęć mających na celu wzmocnienie poczucia własnej wartości, naukę asertywności i umiejętności przeciwstawiania się presji grupy rówieśniczej.
- Przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu

oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

„Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Rodzice mają największą możliwość podejmowania skutecznych oddziaływań wychowawczych. Szkoła i inne instytucje mogą wspierać rodziców w wychowaniu dzieci i uzupełniać ewentualne braki wynikające ze specyficznych trudności danej rodziny” - Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku.

- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizację działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- Zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawcy z policją.
- Przeprowadzenie szkolenia stacjonarnego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.*

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Skala zjawiska

- Z przeprowadzonych wywiadów wśród pracowników instytucji, wyłania się obraz problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców Miasta. Podkreślano także fakt, że Piła nie wyróżnia się na tle innych miast pod tym względem.
- Zdaniem respondentów mieszkańcom brakuje świadomości na temat uzależnienia od telefonów i komputerów.
- Problem hazardu, czy e-hazardu nie został zaobserwowany wśród badanych, tak jak ma to miejsce w przypadku urządzeń elektronicznych.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie warsztatów poruszających problematykę użytkowania oraz wykorzystywania współczesnych mediów. Warsztat powinien uczyć dzieci jak bezpiecznie poruszać się po świecie cyberprzestrzeni. Przeprowadzenie warsztatów pt. Media, można zlecić Ośrodkowi Psychoprofilaktyki Nowa Perspektywa. Podczas tych zajęć uczniowie zdobywają takie umiejętności jak zdolność bezpiecznego poruszania się w świecie massmediów, kontroli czasu spędzanego w Internecie, przed telewizorem czy grami komputerowymi, zdolność krytycznej oceny prezentowanych przez media wartości i postaw oraz reagowania w sytuacji zagrożenia. Warsztaty dostosowane są do wieku uczniów. Wszelkie informacje w tym zakresie uzyskają Państwo dzwoniąc pod nr tel. 534 303 240 lub 12 422 82 30.
- Przeprowadzenie zajęć dla uczniów mających na celu zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od urządzeń elektronicznych. Pomocne przy realizacji takich zajęć może być rozpowszechnienie ulotek informujących o takim problemie.
- Projektując sieć oddziaływań pod kątem uzależniania od Internetu należy skupić się również na pozytywnych stronach korzystania z Internetu (możliwość rozwoju, nauki języków, zdobywanie informacji) oraz uświadamianiu dzieciom i młodzieży negatywnych skutków nadmiernego przebywania w sieci. Warto również skupić się na wyidealizowanych wzorcach przekazywanych przez portale społecznościowe (idealne ciała, ideale ubrania, idealne życie) oraz na tym, jak nie dać się przez te wzorce manipulować i im podporządkowywać.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Problemy osób starszych

- Z materiału badawczego wynika, że do głównych problemów osób starszych pracownicy instytucjonalni zaliczyli samotność, izolację, brak zainteresowania ze strony rodziny, ubóstwo, niepełnosprawność, brak zapewnionej opieki oraz problemy zdrowotne.
- Do głównych problemów osób starszych zaliczono natomiast samotność, niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego oraz ubóstwo.

Oferta dla osób starszych

- Obraz jaki wyłania się z badania to wystarczająca oferta dla osób starszych. Na terenie Miasta znajdują się Kluby Seniora, które organizują różnego rodzaju zajęcia, wycieczki. Funkcjonuje Dzienny Dom Pomocy, Uniwersytet III Wieku oraz Centrum Aktywizacji Seniorów.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wraz ze Strażą Miejską realizuje program „Przycisk Życia”, którego celem jest zwiększenie bezpieczeństwa seniorów oraz osób niepełnosprawnych z terenu Piły w ich miejscu zamieszkania.

Problemy osób niepełnosprawnych

- Do głównych problemów osób niepełnosprawnych zaliczono problemy zdrowotne, utrudniony dostęp do specjalistów z zakresu ochrony zdrowia, wyizolowanie oraz samotność.

Oferta dla osób niepełnosprawnych

- Z materiału badawczego wynika, że Miasto organizuje różne kampanie społeczne na tematy związane z niepełnosprawnością, organizowane są warsztaty edukacyjne, wycieczki, warsztaty terapii zajęciowej.
- Zdaniem respondentów w Pile powinno zwiększyć się liczbę miejsc na warsztatach terapii zajęciowej oraz wprowadzić opiekę wytchnieniową, aby odciążać opiekunów osób niepełnosprawnych, którzy często zmagają się także ze swoimi problemami zdrowotnymi.

Stopień dostosowania infrastruktury technicznej do osób niepełnosprawnych

- Obraz jaki wyłania się z badania to dobry stopień dostosowania infrastruktury technicznej Miasta do osób niepełnosprawnych. Pracownicy podkreślali, że budynki instytucji publicznych są dostosowane do osób z niepełnosprawnościami, gdyż są wyposażone w windy, zrobione są podjazdy, a po Mieście jeżdżą niskopodłogowe autobusy.
- W opinii badanych są jeszcze nieliczne miejsca, które uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.
- Zdaniem respondentów w Mieście jest problem z przystosowaniem bloków mieszkalnych oraz ich okolic do osób starszych oraz niepełnosprawnych.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rozwijanie infrastruktury socjalnej nastawionej na wspieranie osób starszych tj. kluby seniora, Uniwersytety III Wieku, placówki wsparcia dziennego.
- Zabezpieczenie pomocy dla osób starszych, w sytuacjach nagłego zagrożenia zdrowia i życia poprzez wprowadzenie kart informacyjnych dostępnych dla służb pomocowych z informacjami o stanie zdrowia, uczuleniach i przyjmowanych lekach.
- Kontynuowanie Programu „Przycisk Życia”.
- Działania samorządów na rzecz likwidacji barier w otoczeniu starszych, w tym inwentaryzacja barier i działania dla ich likwidacji.
- Działania szkoleniowe zmniejszające wykluczenie cyfrowe osób starszych.
- Zaleca się aktywizację społeczną osób z niepełnosprawnościami, która odbywać się może poprzez tworzenie różnego rodzaju klubów czy stowarzyszeń umożliwiających osobom niepełnosprawnym aktywne uczestniczenie w życiu społeczności lokalnej.

PROBLEMY OSÓB BEZROBOTNYCH

Skala problemu bezrobocia

- Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że problem bezrobocia w Mieście występuje, choć jego skala nie jest duża. Przyczyn ewentualnego wzrostu tego problemu dopatruje się w pandemii koronawirusa, która spowodowała nagłe zwolnienia.

- Zdaniem badanych problemem jest brak zatrudnienia na dłuższy okres, brak dużych zakładów pracy oraz długotrwałe bezrobocie, które wynika z braku kwalifikacji i wykształcenia.
- Zauważono także niechęć do podjęcia pracy, która spowodowana jest korzystaniem ze świadczeń pomocy społecznej, a także emigrację młodych wykształconych mieszkańców Miasta.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Identyfikacja osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Informowanie mieszkańców o dostępnych ofertach pracy, a także różnych formach możliwej aktywizacji zawodowej.
- Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.
- Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców Miasta.
- Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.

POSZERZENIE OFERTY INSTYTUCJI

Potrzeba poszerzenia oferty instytucji

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane pracownicy instytucjonalni zauważyli potrzebę utworzenia publicznego żłobka, przedszkola, Gminnego Domu Pomocy Społecznej, placówki wsparcia dziennego, Punktów Konsultacyjnych dla osób uzależnionych i doświadczających przemocy, ogrzewalni dla osób bezdomnych oraz Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.
- Zdaniem respondentów na terenie Miasta brakuje specjalistycznych usług dla dzieci (psycholog, terapeuta, psychiatra), a także należałoby otworzyć kolejną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Poszerzanie oferty instytucji na terenie Miasta, w tym głównie publicznych żłobków oraz przedszkoli, Domu Pomocy Społecznej, placówek wsparcia dziennego, ośrodków dla osób doświadczających przemocy, a także ogrzewalni dla osób bezdomnych.
- Zapewnienie specjalistycznej pomocy dla dzieci – zwiększenie ilości psychologów, psychiatrów, czy terapeutów.
- Tworzenie kolejnych miejsc, w tym Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, których zadaniem jest diagnozowanie dzieci i młodzieży, wydawanie opinii i orzeczeń dotyczących kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy bezpośredniej uczniom oraz rodzicom, realizacja zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno-wychowawczych oraz wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek.

PEDAGODZY I NAUCZYCIELE

UCZNIOWIE ORAZ ICH RODZINY

Zaangażowanie uczniów w zajęcia dodatkowe

- Analizując uzyskane odpowiedzi pracowników oświaty można stwierdzić, że uczniowie chętnie uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych oraz kołach zainteresowań. Respondenci podkreślali, że uczestnictwo to w głównej mierze zależy od rodziców. W przypadku pojedynczych osób zauważalny jest spadek zainteresowania takimi zajęciami, a przyczyną tego faktu jest pandemia koronawirusa i panujący *lockdown*.

Trudności wychowawcze

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że w opinii respondentów niektóre dzieci sprawiają trudności wychowawcze. Zauważono, że występują one częściej u starszych uczniów, niż młodszych.
- Wśród uczniów zauważono następujące problemy: używanie wulgaryzmów, próby niszczenia mienia szkolnego, próby zastraszania, konflikty kończące się bójką lub wymianą słów, brak umiejętności funkcjonowania w grupie, niedojrzałość emocjonalną, nieprzestrzeganie zasad *savoir-vivre* oraz skonfliktowanie na poziomie dziecko-rodzic.
- Zdaniem nauczycieli występowanie trudności wychowawczych wśród uczniów zależy od lokalizacji szkoły, gdyż są rejony w Mieście, w których problemy społeczne są częściej zauważalne.

Konflikty wśród uczniów

- Respondenci zaznaczyli również fakt, że wśród uczniów czasami dochodzi do konfliktów, lecz nie są one poważne. Zdaniem badanych częściej do konfliktów słownych dochodzi wśród starszych uczniów, natomiast w młodszych klasach dochodzi do przepychanek. Konflikty wśród uczniów częściej dotyczą chłopców, niż dziewczyn.
- Aby przeciwdziałać konfliktom w szkołach organizowane są programy wychowawczo-profilaktyczne, zajęcia terapeutyczne, spektakle profilaktyczne, przeprowadzane są rozmowy z nauczycielami i pedagogami, przygotowywane są

plakaty oraz oglądane są filmy profilaktyczne. Ponadto w jednej ze szkół działa klub mediatora.

Współpraca z rodzicami

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że większość rodziców chętnie podejmuje się współpracy ze szkołą.
- Zdaniem niektórych badanych zainteresowanie rodziców wynikami w nauce, czy też zachowaniem swoich dzieci kształtuje się na różnorodnym poziomie. Rodzice młodszych uczniów wykazują większe zainteresowanie, niż starszych.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Prowadzenie atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych wynikających z potrzeb lub zainteresowań uczniów.
- Organizacja/współorganizacja imprez o charakterze wychowawczym lub rekreacyjno-sportowym.
- Dalsze prowadzenie działań profilaktyczno-wychowawczych w celu eliminacji konfliktów wśród uczniów.
- Podnoszenie świadomości edukacyjnej rodziców uczniów, przekazywanie wiedzy na temat funkcjonowania dziecka w szkole oraz tworzenie partnerskich relacji pomiędzy rodzicami, a środowiskiem szkolnym.
- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań. Należy dążyć do powiązania działań skierowanych ku dzieciom i młodzieży z działaniami skierowanymi do ich dorosłego otoczenia - nie tylko rodziców, ale także nauczycieli.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

Skala zjawiska przemocy w rodzinie

- Analiza wyników przeprowadzonego badania pod kątem przemocy w rodzinie pozwala stwierdzić, iż problem ten zdaniem pracowników oświaty występuje w nielicznych rodzinach uczniów.
- Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że problem ten występuje w kilku rodzinach.

Działania szkoły

- Nauczyciele i pedagodzy znają procedury postępowania związane z przemocą domową i wielokrotnie podkreślali, że prowadzą liczne działania profilaktyczne dotyczące przemocy w rodzinie, a także współpracują z innymi instytucjami pomocowymi np. policją, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, sądem, czy kuratorami.

Wiedza uczniów na temat tego gdzie uzyskać pomoc

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że dzieci wiedzą, gdzie uzyskać pomoc w razie problemów przemocy w rodzinie. W szkołach znajdują się tablice informacyjne z numerami telefonów pod które uczniowie mogą zadzwonić, a ponadto wiedzą, że mogą liczyć na wsparcie pedagoga szkolnego, czy swojego wychowawcy.

Skala zjawiska przemocy rówieśniczej

- Wyniki uzyskane w badaniu pracowników oświaty pod kątem przemocy rówieśniczej jednoznacznie wskazują na to, że problem ten w szkołach występuje.
- W szkołach pojawia się zarówno przemoc fizyczna, jak i słowna, choć w przypadku tej drugiej zauważono wzrost.
- Do przemocy słownej dochodzi częściej wśród dziewczyn, natomiast do przemocy fizycznej wśród chłopców.

Przyczyny zjawiska przemocy rówieśniczej

- Przyczyn przemocy rówieśniczej badani pracownicy upatrywali w chęci dominacji w grupie oraz zaimponowania, przenoszeniu konfliktów sąsiedzkich do szkoły, braku poczucia bezpieczeństwa i wsparcia w rodzinie, a także przenoszenia zachowań rodziców.

Problem cyberprzemocy

- Analiza wyników przeprowadzonego badania pod kątem cyberprzemocy pozwala stwierdzić, że problem ten występuje, choć nie w takim natężeniu, jak miało to miejsce we wcześniejszych latach.
- Przyczyną zmniejszenia się problemu zdaniem pracowników oświaty jest zabranie telefonów uczniom na terenie szkoły.

- W szkołach prowadzone są pogadanki na temat cyberprzemocy, zapraszani są specjaliści z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, organizowane są przedstawienia profilaktyczne oraz rozmowy z rodzicami.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ klimat szkoły kształtują praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Dążenie do współpracy całego personelu szkoły poprzez szkolenie oraz zapoznanie ze szkolnym podejściem do przeciwdziałania przemocy (rozwiązywania konkretnych przypadków przemocy rówieśniczej) nie tylko personelu pedagogicznego, ale także administracyjnego i obsługi.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Współpraca nauczycieli oraz pedagogów szkolnych z innymi instytucjami z miasta Piły np. policją, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, sądem, kuratorami, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną.
- Prowadzenie działań profilaktycznych wśród uczniów mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy.
- Przekazanie uczniom wiedzy na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.

- Prowadzenie działań profilaktycznych uświadamiających całą społeczność szkolną (wśród uczniów, rodziców, nauczycieli i innych pracowników szkoły).
- Podejmowanie interwencji w przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Uzależnienie od urządzeń elektronicznych

- Odpowiedzi respondentów wskazały na problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych, zwłaszcza telefonu komórkowego wśród uczniów. Problem ten występuje bez względu na wiek dzieci i młodzieży.
- Zdaniem nauczycieli i pedagogów problem ten wynika z braku kontroli rodzicielskiej oraz przyzwolenia na korzystanie z urządzeń elektronicznych.
- Problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych jest dla badanych pedagogów trudny do oszacowania ze względu na to, że rodzice uczniów nie zgłaszali występujących w tym zakresie nieprawidłowości wśród swoich dzieci.
- Według opinii respondentów nauczanie zdalne i pozostawienie dzieci na cały dzień przed komputerem tylko pogłębi powyższy problem.

Granie w gry za pieniądze

- Odpowiedzi nauczycieli oraz pedagogów szkolnych nie wskazały na problem hazardu wśród uczniów z miasta Piły.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej uzależnienia od urządzeń elektronicznych, mającej na celu poszerzenie ich świadomości na temat nadmiernego korzystania z nowych mediów i zagrożeń za tym idących.
- Zastosowanie strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie dzieciom wiadomości na temat negatywnych konsekwencji grania w gry za pieniądze. Zajęcia takie mogą się odbywać np. w ramach godziny wychowawczej.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE WŚRÓD UCZNIÓW

Skala spożywania alkoholu, narkotyków i dopalaczy wśród uczniów

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi pracowników oświaty pokazują, że problem spożywania alkoholu, czy zażywania narkotyków lub dopalaczy jest mało widoczny. W większości respondenci nie słyszeli o takich przypadkach lub były to pojedyncze sytuacje.

Przyczyny spożywania alkoholu, narkotyków i dopalaczy

- Analizując odpowiedzi nauczycieli i pedagogów można stwierdzić, że uczniowie sięgają po substancje psychoaktywne z ciekawości, aby zaimponować kolegom, z chęci przynależności do grupy, chcą zwrócić na siebie uwagę oraz aby uciec od problemów.

Dostępność substancji psychoaktywnych

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi pokazują, że alkohol oraz inne substancje są stosunkowo łatwo dostępne dla uczniów – nauczyciele i pedagodzy przyznali bowiem, że młodsi uczniowie proszą o ich kupno rodzeństwo lub starszych kolegów.

Świadomość na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych

- Na podstawie deklaracji nauczycieli oraz pedagogów szkolnych można stwierdzić, że uczniowie mają świadomość na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, gdyż organizowanych jest szereg działań profilaktycznych w tym zakresie.

Skala palenia papierosów oraz e-papierosów

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi pokazują, że wśród uczniów na terenie miasta Piły problemem jest palenie papierosów elektronicznych, zwłaszcza wśród starszych uczniów.
- Z zebranych danych wynika również, że uczniowie palą elektroniczne papierosy z większą częstotliwością, niż te tradycyjne.

Dostępność papierosów i e-papierosów

- Na podstawie deklaracji nauczycieli oraz pedagogów szkolnych można stwierdzić, że zarówno papierosy, jak i e-papierosy są dostępne dla uczniów. Elektroniczny odpowiednik papierosa jest najczęściej kupowany przez Internet.

Skala uzależnień w rodzinach uczniów

- Zdaniem nauczycieli oraz pedagogów szkolnych problem nadużywania alkoholu lub innych substancji wśród rodzin uczniów występuje w kilku rodzinach. Szkoły w tym zakresie współpracują z Komendą Powiatową Policji, dzielnicowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, asystentami rodziny, kuratorami, a także prowadzą rozmowy z rodzicami i obserwują ucznia.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.
- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinni zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samooceną, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm społecznych, dające szanse na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.
- Prowadzenie działań profilaktycznych i przekazywanie wiedzy uczniom na temat szkodliwości palenia papierosów oraz e-papierosów.
- Kontynuowanie ścisłej współpracy z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Realizacja programów opartych na strategii edukacji normatywnej, których celem jest korygowanie błędnych przekonań normatywnych (np. przekonania, że większość

nastolatków przyjmuje środki psychoaktywne) i osłabianiu odczuwanej presji społecznej (np. przekonania, że skoro wszystkie nastolatki biorą narkotyki, ja też powinienem to zrobić).

PROFILAKTYKA W SZKOLE

Podjęmowane działania profilaktyczne

- Analizując uzyskane odpowiedzi pracowników oświaty można stwierdzić, że szkoły na terenie miasta Piły podejmują szereg działań profilaktycznych w kierunku przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak i te dotyczące uzależnień.
- Prowadzone są pogadanki, zajęcia tematyczne ze specjalistami z różnych instytucji np. Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Policji, czy przedstawicieli Pilskiego Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot. Organizowane są przedstawienia teatralne, godziny wychowawcze z tematyką profilaktyczną, a także wyświetlane są filmy edukacyjne i prowadzona jest dyskusja na ich temat. W jednej ze szkół prowadzony jest także wolontariat.

Jakie działania powinna podejmować szkoła

- Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że zdaniem pedagogów i nauczycieli powinno zapraszać się na zajęcia profilaktyczne osoby „z zewnątrz”, gdyż wpływa to na atrakcyjność działań dla uczniów.
- Zdaniem badanych brakuje policjantów, którzy prowadzą zajęcia profilaktyczne w szkołach na terenie miasta Piły oraz należałoby poprawić przepływ informacji między instytucjami wspierającymi rodziny.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Dalsze prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałaniu uzależnieniom, przemocy w rodzinie, przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy.
- Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się profilaktyką działań ryzykownych w Mieście.
- Przeprowadzenie rekomendowanych programów w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

BIBLIOGRAFIA

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <https://poradnik.ngo.pl/>
3. <https://pila.praca.gov.pl/>
4. <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>
5. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>
6. Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
7. CBOS, *Palenie papierosów, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019*.
8. Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, Warszawa 2015.
9. Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, Wydawnictwo PIW, Warszawa 2009.
10. Grzegorzewska I., Cierpiąłkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
11. *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.
12. Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć! Raport Rzecznika Praw Dziecka*, Uniwersytet Śląski 2017.
13. Kantar Publik, *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu*, 2017.
14. Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, Wydawnictwo IPSIR UW, Warszawa 2006.
15. Kmieciak-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
16. Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej*, Warszawa 2014.
17. Najwyższa Izba Kontroli, *Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży*, Warszawa 2017.

18. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.
19. Narodowy Spis Powszechny 2011.
20. Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.
21. Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.
22. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok.
23. Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa, 2003 r.
24. Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
25. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
26. Pilotażowe programy rewitalizacji społecznej realizowane w partnerstwach lokalnych. Dokumentacja konkursowa, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.
27. „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością”, CBOS Nr 61/2018.
28. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji PIB, Warszawa 2009.
29. Pyżalski J., Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012.
30. Raport Rzecznika Praw Dziecka 2017 „Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!”
31. Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.
32. Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.
33. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.
34. Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r., Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2020.

35. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019
36. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok
37. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej, Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa 2007.
38. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, Katowice 1995.
39. Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk, Warszawa 2019.
40. Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 roku, GUS.
41. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii.
42. WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.
43. Włodarczyk E., Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.
44. Wódz J., Socjologia dla prawników i politologów, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2000.
45. Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.
46. Zgliczyński, W. S., Palenie tytoniu w Polsce, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu	10
Tabela 2. Przyrost naturalny w Pile na przestrzeni lat 2017-2019	19
Tabela 3. Liczba osób według ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2019	19
Tabela 4. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć	25
Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019	25
Tabela 6. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku.....	26
Tabela 7. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Pile w latach 2017-2019	26
Tabela 8. Powody udzielania świadczeń w latach 2017-2019 roku – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	27
Tabela 9. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019	28
Tabela 10. Liczba rodzin oraz kwota świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2017-2019 (dane za 2019 rok dotyczą okresu od stycznia do czerwca).....	28
Tabela 11. Dane dotyczące asystentury rodziny w mieście Piła na przestrzeni lat 2017-2019.....	28
Tabela 12. Liczba rodzin oraz osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego na przestrzeni lat 2017-2019.....	31
Tabela 13. Liczba osób dotkniętych przemocą na przestrzeni lat 2017-2019	31
Tabela 14. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa na przestrzeni lat 2017-2019.....	32
Tabela 15. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019.....	32
Tabela 16. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019.....	37
Tabela 17. Dane dotyczące interwencji oraz nietrzeźwych kierowców w Pile na przestrzeni lat 2017-2019	39
Tabela 18. Liczba i rodzaje przestępstw stwierdzonych na terenie Piły na przestrzeni lat 2017-2019.	39
Tabela 19. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?	43
Tabela 20. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?	43
Tabela 21. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?	43
Tabela 22. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?	44

Tabela 23. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?	45
Tabela 24. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?	47
Tabela 25. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?.....	47
Tabela 26. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?	48
Tabela 27. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?.....	49
Tabela 28. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?	50
Tabela 29. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/ dopalacze/ inne środki psychoaktywne?	51
Tabela 30. Jakie były to substancje?	51
Tabela 31. Skąd wzięłeś(ęłaś) tę substancję?	52
Tabela 32. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?	52
Tabela 33. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?	58
Tabela 34. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?	58
Tabela 35. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?	59
Tabela 36. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?	60
Tabela 37. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?.	68
Tabela 38. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?	68
Tabela 39. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?	73
Tabela 40. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).	74
Tabela 41. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?	74
Tabela 42. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	75
Tabela 43. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?	78
Tabela 44. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?	79
Tabela 45. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?	82
Tabela 46. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych?	82
Tabela 47. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?.....	87
Tabela 48. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?	87
Tabela 49. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?	88
Tabela 50. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a?	89
Tabela 51. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?.....	89
Tabela 52. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów?	96

S P I S W Y K R E S Ó W

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Piły w latach 2017-2019.....	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Piłę na przestrzeni lat 2017-2019.....	18
Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć w mieście Piła w latach 2017-2019.....	20
Wykres 4. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w mieście Piła w latach 2017-2019	20
Wykres 5. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku	21
Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Pile w latach 2017-2019	24
Wykres 7. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Pile na przestrzeni lat 2017-2019 ...	38
Wykres 8. Wiek:.....	41
Wykres 9. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?	42
Wykres 10. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy?.....	46
Wykres 11. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?	48
Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?.....	50
Wykres 13. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:.....	53
Wykres 14. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?	54
Wykres 15. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?	55
Wykres 16. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?.....	56
Wykres 17. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?	57
Wykres 18. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?.....	59
Wykres 19. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?.....	60
Wykres 20. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?.....	61
Wykres 21. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?	61
Wykres 22. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	62
Wykres 23. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	63
Wykres 24. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/ najefektywniejsza?	64
Wykres 25. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?	65

Wykres 26. Jakich zajęć pozaszkolnych według Ciebie brakuje na terenie Twojej miejscowości, a w których chciał(a)byś uczestniczyć?	66
Wykres 27. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze?.....	67
Wykres 28. Wiek:.....	70
Wykres 29. Wykształcenie:	70
Wykres 30. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	71
Wykres 31. Stan cywilny:	71
Wykres 32. Jak często spożywa Pan/i alkohol?	73
Wykres 33. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?	75
Wykres 34. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?.....	76
Wykres 35. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie miasta kobiety w ciąży spożywające alkohol?.....	76
Wykres 36. Czy na terenie miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?	77
Wykres 37. Jak często pali Pan/i papierosy?.....	78
Wykres 38. Jak często pali Pan/i e-papierosy?.....	79
Wykres 39. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?.....	81
Wykres 40. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?.....	83
Wykres 41. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	84
Wykres 42. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?.....	85
Wykres 43. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	86
Wykres 44. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?.....	88
Wykres 45. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?	90
Wykres 46. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?.....	90
Wykres 47. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?.....	92
Wykres 48. Czy wie Pan/i gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy?	92
Wykres 49. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?	93

Wykres 50. Jakie działania według Pana/i podejmuje miasto, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?	94
Wykres 51. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? 96	
Wykres 52. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie miasta jest:.....	97
Wykres 53. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?	98
Wykres 54. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?.....	98
Wykres 55. Jakie formy aktywizacji Pan/i zdaniem powinny być poszerzone?	99
Wykres 56. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:	101
Wykres 57. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzucenia ze społeczności lokalnej?.....	101
Wykres 58. Kto według Pana/i jest najbardziej zagrożony ubóstwem w mieście?.....	102
Wykres 59. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa mieście?	102
Wykres 60. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?.....	103
Wykres 61. Czy obecnie doświadcza Pan/i ubóstwa?.....	103
Wykres 62. Jak często spotyka się Pan/i z osobami niepełnosprawnymi na terenie miasta?.....	105
Wykres 63. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w Pani/a mieście?.....	105
Wykres 64. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?	106
Wykres 65. Jakie problemy według Pana/i dotyczą najczęściej osoby starsze?.....	107
Wykres 66. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?	108
Wykres 67. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w mieście?.....	108
Wykres 68. Do czego według Pana/i powinien być zwiększony dostęp na terenie miasta dla osób uzależnionych i ich rodzin?.....	110
Wykres 69. Jakie są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne miasta?.....	111
Wykres 70. Jak ocenia Pan/i działania miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego jej mieszkańców?.....	111
Wykres 71. Czy na terenie miasta jest potrzeba poszerzenia lub uruchomienia oferty poniższych instytucji?	112
Wykres 72. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w mieście?	113
Wykres 73. Czy na terenie miasta jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców?.....	114

Wykres 74. Jakie trudności napotyka Pan/i przy korzystaniu z usług zdrowotnych na terenie miasta?
..... 115

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej 6
Rysunek 2. Etapy badania 7
Rysunek 3. Wykorzystane metody i techniki badawcze podczas badania..... 13
Rysunek 4. Dobór próby badawczej 14
Rysunek 5. Struktura próby badawczej 14
Rysunek 6. Położenie miasta Piły na tle powiatu piłskiego 17
Rysunek 7. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie miasta Piła w latach 2017-2019..... 38
Rysunek 8. Płeć: 40
Rysunek 9. Płeć: 69

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEK DZIECKA

Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!

LISTA A

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.).
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej.
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku.
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka.
- B.10.** Ktorekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

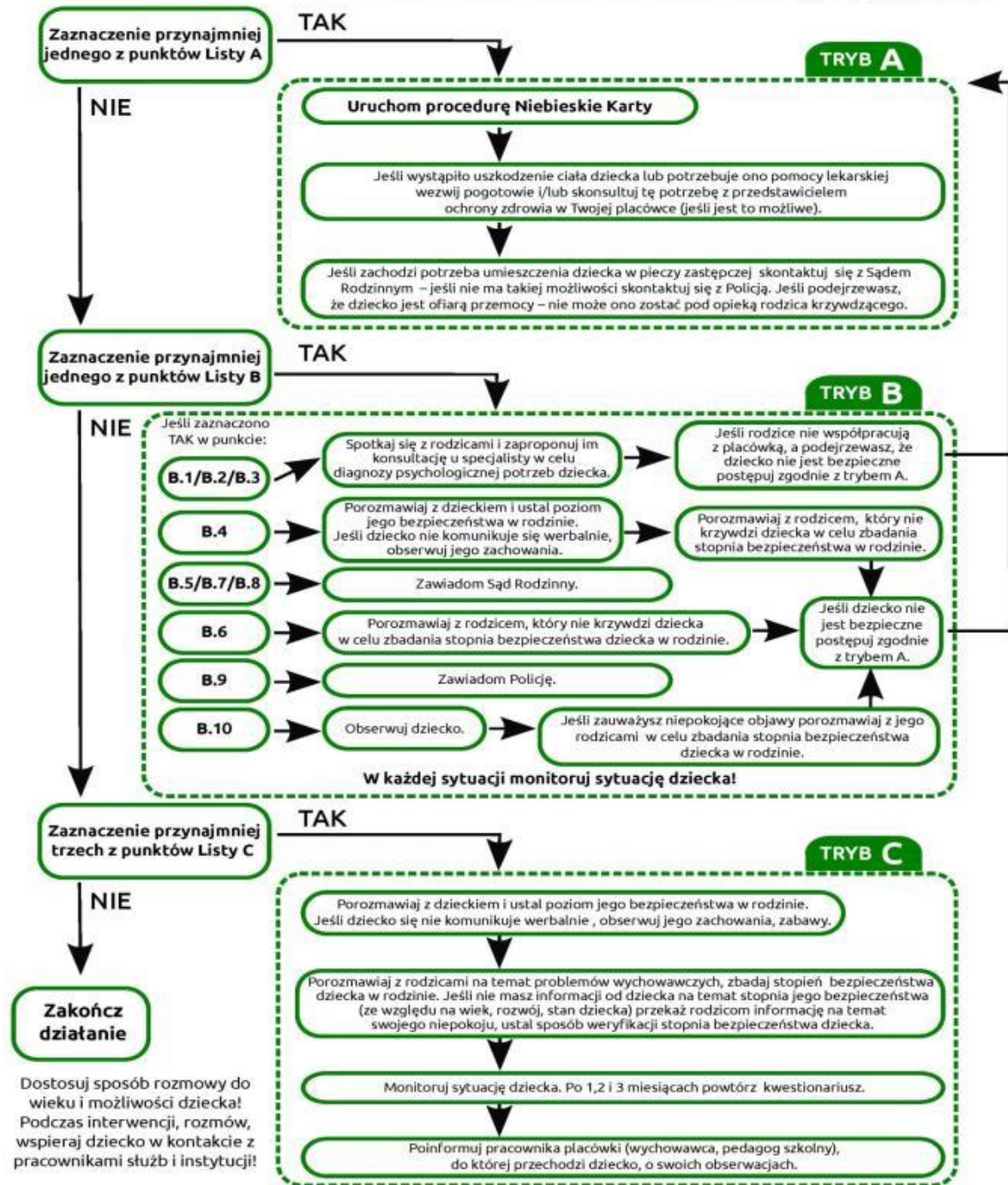
Sprawdź, czy występują sygnały ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji Finansowanego z Funduszy EOG

DZIECI MŁODSZE DO 9 LAT **PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DZIECKA** **OŚWIATA**

Dostosuj sposób rozmowy do wieku i możliwości dziecka! Podczas interwencji, rozmów, wspieraj dziecko w kontakcie z pracownikami służb i instytucji!

**DZIECI
STARSZE**

POWYŻEJ 9 LAT

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DZIECKA

OŚWIATA

LISTA A

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.).
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp.
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku.
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp.
- B.10.** Którąkolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

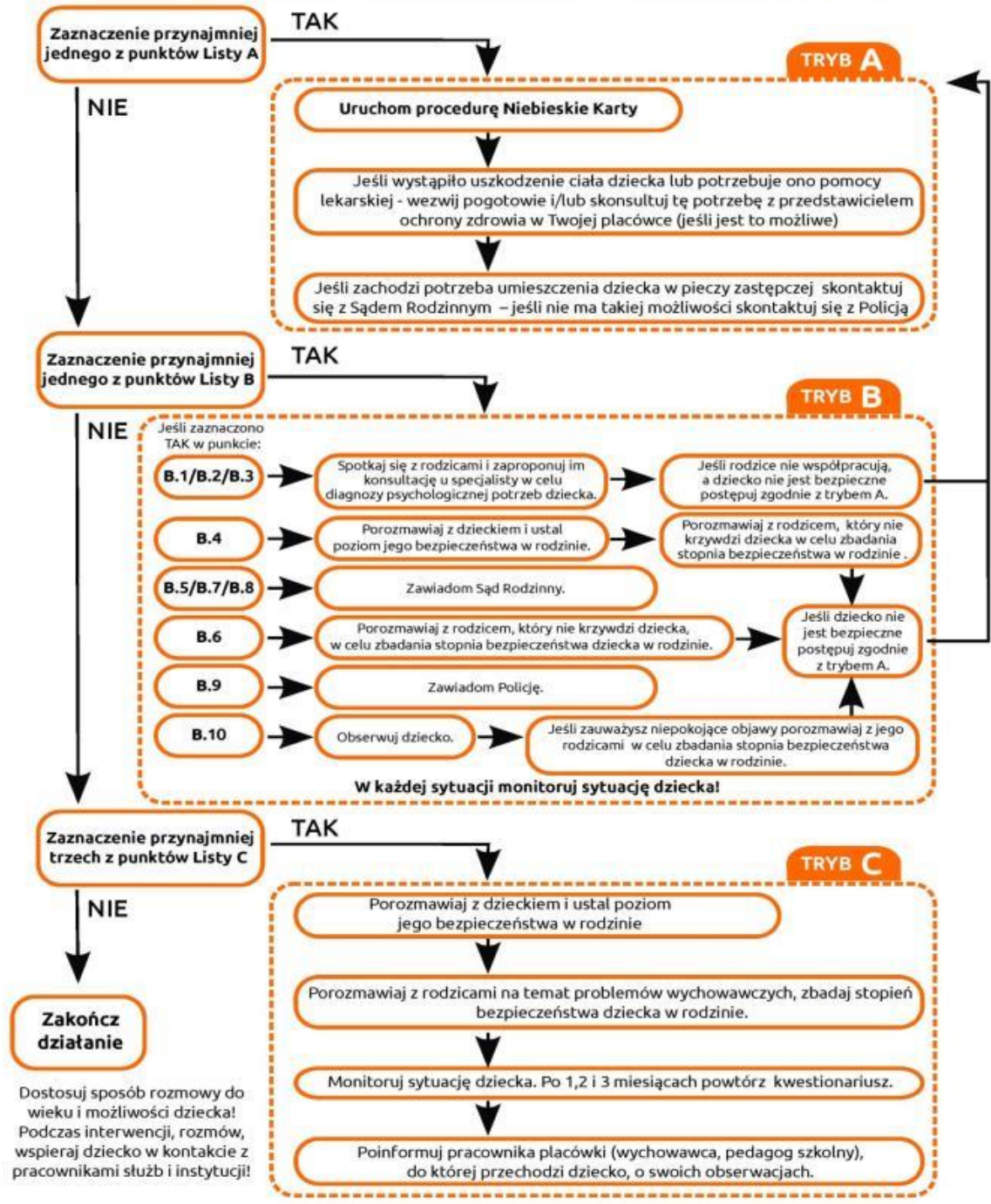

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

DZIECI STARSZE
POWYŻEJ 9 LAT

PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DZIECKA

OŚWIATA

ZAŁĄCZNIK NR 2

DOROŚLI

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DOROŚŁEGO

**OCHRONA
ZDROWIA**

W przypadku wystąpienia czynników ryzyka proszę zaznaczyć X w kratce.
Na podstawie zaznaczonych punktów w kwestionariuszu możesz wykonać kroki według proponowanego algorytmu.

1. Pacjentka/Pacjent przejawia niechęć/obawę przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia..... ☐	} Zaznaczenie jednego z punktów 1-3: proszę rozważyć pozostawienie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia w celu dalszych badań (w przypadku placówki ambulatoryjnej proszę skierować do właściwego szpitala)
2. U pacjentki/pacjenta bezpośrednio przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia pojawiają się/nasilają się objawy chorobowe (proszę właściwie podkreślić)..... ☐	
3. Z powodu sytuacji domowej pacjentkę/pacjenta nachodzą myśli o tym, żeby zakończyć swoje życie..... ☐	
4. Osoba dopuszczająca się przemocy groziła pacjentce/pacjentowi pozbawieniem jej/jego życia..... ☐	} Zaznaczenie jednego z punktów 4-5: proszę rozważyć zatrzymanie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia i wezwanie policji
5. Osoba dopuszczająca się przemocy próbowała pacjentkę/pacjenta pozbawić życia..... ☐	
6. Pacjentka/Pacjent boi się mówić (odpowiadać na pytania pracownika ochrony zdrowia)..... ☐	} Zaznaczenie dwóch lub więcej z punktów 6-9: proszę zadbać o bezpieczne warunki do badania bez osób towarzyszących pacjentce/pacjentowi
7. U pacjentki/pacjenta można zaobserwować nadmierne (nieadekwatne do sytuacji) wycofanie/lęk/poczucie winy (proszę właściwie podkreślić)..... ☐	
8. Osoba towarzysząca pacjentce/pacjentowi nie dopuszcza jej/go do głosu, sama odpowiadając na pytania pracownika ochrony zdrowia..... ☐	
9. Osoba towarzysząca nie chce zostawić pacjentki/pacjenta sam na sam z pracownikiem ochrony zdrowia..... ☐	
10. Podczas badania pacjentki/pacjenta zauważono zmiany wskazujące na urazy nieprzypadkowe..... ☐	} Zaznaczenie jednego z punktów 10-11: proszę poinformować pacjentkę/pacjenta o prawie do otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
11. Historia pacjentki/pacjenta (w postaci dokumentacji medycznej i/lub wynikająca z przekazu ustnego) wskazuje na powtarzające się urazy mechaniczne..... ☐	
12. Pacjentka/Pacjent jest (lub kiedykolwiek była/był) źle traktowana/traktowany przez osobę bliską..... ☐	} Zaznaczenie trzech lub więcej z punktów 12-17: proszę rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty” (wypełnić Kartę A i przekazać pacjentce/pacjentowi Kartę B)
13. Pacjentka/Pacjent została/został zraniona/zraniony fizycznie przez osobę bliską (raz, czy więcej razy?)..... ☐	
14. Osoba stosująca przemoc grozi pacjentce/pacjentowi posiadaną bronią..... ☐	
15. Osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu i/lub innych środków psychoaktywnych..... ☐	
16. Osoba stosująca przemoc leczy się psychiatrycznie..... ☐	
17. Pacjentka/pacjent próbowała/ próbował targnąć się na swoje życie z powodu sytuacji domowej..... ☐	

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

DOROŚLI

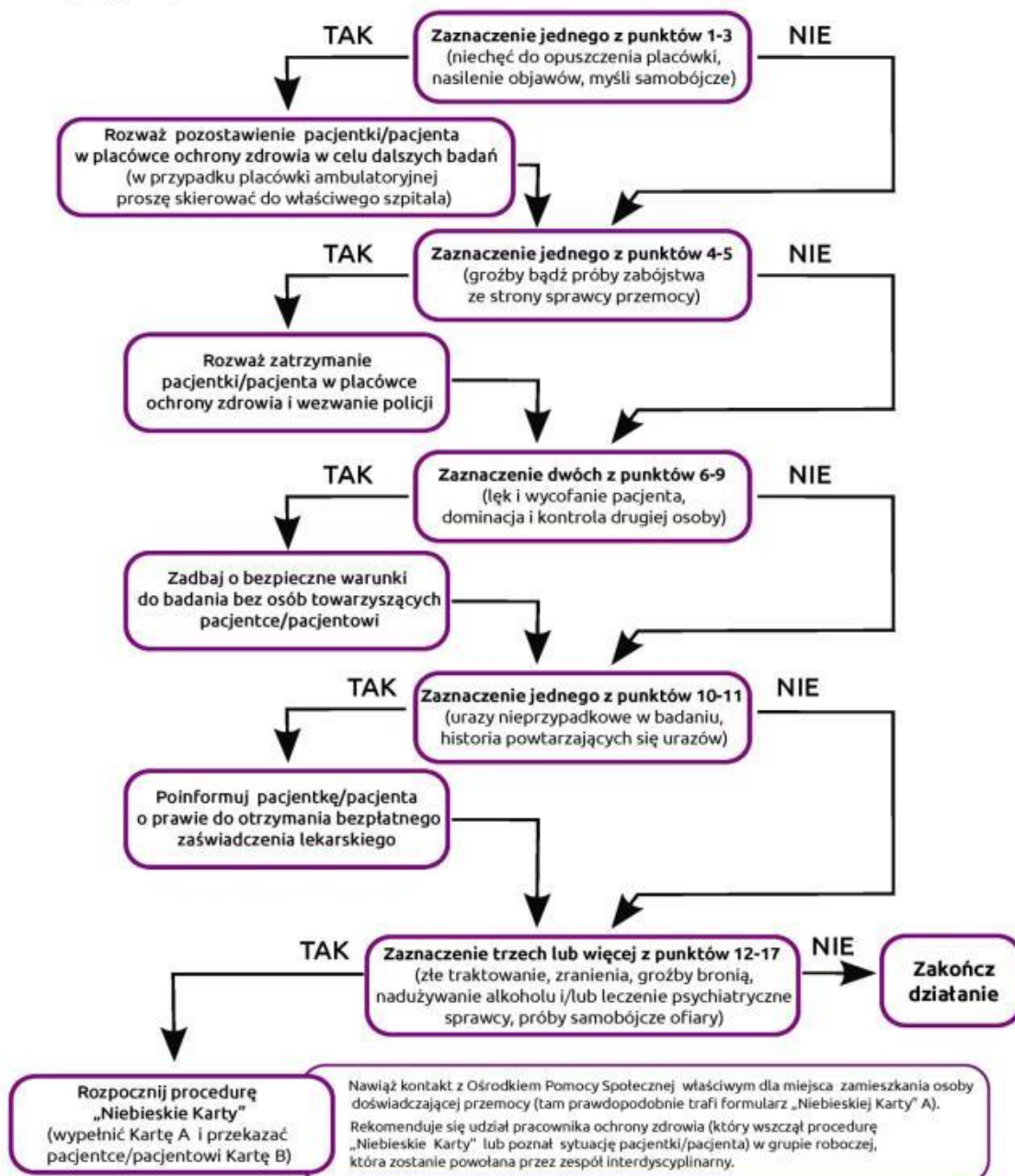

**PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA
W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W
RODZINIE WOBEC OSOBY DOROSŁEJ**

**OCHRONA
ZDROWIA**

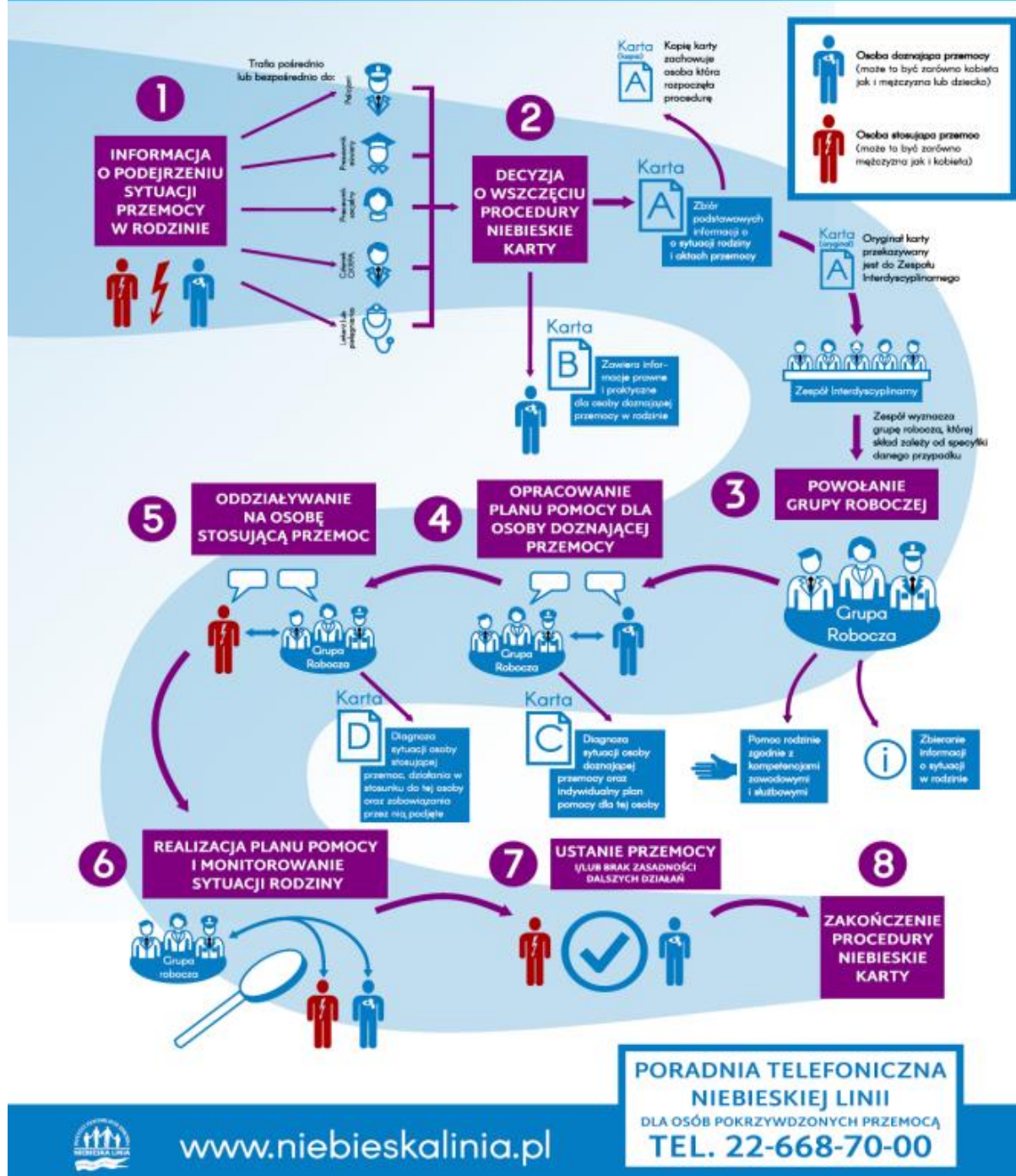

Jeżeli masz wątpliwości czy Twoja/Twój pacjentka/pacjent doświadcza przemocy w rodzinie skorzystaj z kwestionariusza w celu podjęcia odpowiednich kroków.

ZAŁĄCZNIK NR 3

SCHEMAT PRZEBIEGU PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY

ul. Dworcowa 9a/19

30-556 Kraków

tel: 12 39 50 665

fax: 12 39 50 664

mail: biuro@oficyna-profilaktyczna.pl